

**RAVNANJE S PREBEGLIMI IN UJETIMI
PRIPADNIKI TER ZBIRNI CENTRI
MED OSAMOSVOJITVENO VOJNO
V POMURJU 1991**

Zbornik

**RAVNANJE S PREBEGLIMI IN UJETIMI PRIPADNIKI
TER ZBIRNI CENTRI MED OSAMOSVOJITVENO VOJNO
V POMURJU 1991**

Zbornik

RAVNANJE S PREBEGLIMI IN UJETIMI PRIPADNIKI TER ZBIRNI CENTRI MED OSAMOSVOJITVENO VOJNO V POMURJU 1991 - ZBORNİK

Izdajatelj:

Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje, pokrajinski odbor Zveze veteranov vojne za Slovenijo za Pomurje in pokrajinska koordinacija Zveze slovenskih častnikov za Pomurje

Uredniški odbor: Drago Ribaš (glavni urednik), Anton Kosi, Alojz Šteiner (recenzent) in Milan Osterc (odgovorni urednik)

AVTORJI PRISPEVKOV :

1. Bojan Blagovič	19. Drago Ribaš
2. Janez Čarni	20. Anton Rozman
3. Tomaž Čas	21. Stanko Sakovič
4. Jože Časar	22. Ivan Smodiš
5. Ljubo Dražnik	23. Bojan Srt
6. Aleksander Gracin	24. Miha Strah
7. Ludvik Jonaš	25. Zdravko Stolnik
8. Alojz Kisilak	26. Anton Šafarič
9. Alojz Klančičar	27. Alojz Šteiner
10. Janez Kološa	28. Ladislav Vegi
11. Ljudmila Kovačič	29. Štefan Žalodec
12. Vlado Kovačič	
13. Milan Kuzmič	
14. Ladislav Lipič	
15. Ciril Magdič	
16. Edvard Mihalič	
17. Drago Pelcl	
18. Boris Prejac	

Jezikovni pregled: Jadranka Tavčar Oblak

Grafični prelom in tisk: Video studio Signal d. o. o., Murska Sobota

Fotografije: Nataša Juhnov, Igor Klarič, Rudi Stegmüller in foto arhivi avtorjev prispevkov

Naslovnica in hrbtna stran: Grafični prelom Miha Vöröš – Video Studio Signal

Naklada: 300 izvodov

Cena: 18,00 EUR

Murska Sobota, julij 2023

Vse pravice pridržane. Noben del te publikacije ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v katerikoli obliki oziroma na katerikoli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače brez predhodne pridobitve soglasja lastnikov avtorskih pravic, tj. izdajatelja.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

355.257.7(497.4)"1991"(082)

RAVNANJE s prebeglimi in ujetimi pripadniki ter zbirni centri med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991 : zbornik / [uredniški odbor Drago Ribaš ... [et al.] ; avtorji prispevkov Bojan Blagovič ... [et al.] ; fotografije Nataša Juhnov ... et al.]. - Murska Sobota : Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje : pokrajinski odbor Zveze veteranov vojne za Slovenijo za Pomurje : pokrajinska koordinacija Zveze slovenskih častnikov za Pomurje, 2023

ISBN 978-961-94995-6-6 (Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje)
COBISS.SI-ID 166337027

VSEBINA

<i>Ime in priimek</i>	<i>Naslov</i>	<i>Str.</i>
Drago Ribaš	Uvodna beseda urednika	8
dr. Tomaž Čas	Knjigi na pot	11
Ladislav Lipič	Razmišljanje o prebeglih in ujetih pripadnikih JLA med vojno za Slovenijo ob izdaji pomurskega zbornika	14

O STROKOVNEM POSVETU RAVNANJE S PREBEGLIMI IN UJETIMI PRIPADNIKI TER ZBIRNIH CENTRIH MED OSAMOSVOJITVENO VOJNO V POMURJU 1991		
	Izhodišča za pripravo strokovnega posveta in zbornika	17
	Vabilo na strokovni posvet	19
	Program strokovnega posveta	20
	Zapis o poteku strokovnega posveta	22
	Povzetek ugotovitev s posveta	26

PRISPEVKI		
Drago Ribaš	Policijske pristojnosti in naloge pri ravnanju z ujetniki	31
dr. Alojz Šteiner	Operativni načrti v TO Vzhodnoštajerske pokrajine in vojaške naloge pri ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki zveznih sil	51
Ciril Magdič	Značilnosti rešitev in aktivnosti s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA na PM Gornja Radgona, Ljutomer, Murska Sobota in Lendava	89
Edvard Mihalič	Rešitve in postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA v 75. ObmŠTO Murska Sobota	94
Ljubo Dražnik	Bojna delovanja v 73. ObmŠTO Ljutomer in rešitve ter postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA	100
Ivan Smodiš in Alojz Kisilak	Delovanje zbirališča za prebegle in ujete pripadnike JLA v Čentibi	108

Ladislav Vegi	Varovanje ranjenih, prebeglih ali ujetih pripadnikov JLA v Splošni bolnišnici Murska Sobota	115
Anton Rozman	Zbirni center Zaporj Murska Sobota	119
Bojan Blagovič	Vodenje centrov za vojne ujetnike Puconci ter Videm ob Ščavnici in koordinacija nalog milice	126
Boris Prejac	Delovanje in aktivnosti Rdečega križa pri ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki zveznih sil	132

PRIČEVANJA IN RAZPRAVE		
Anton Šafarič	Enigma Đurović – tudi mi smo se borili	139
Stanko Sakovič	Predaja stražnice Konjišče	145
Janez Kološa	Delovanje zbirnega centra za prebegle in ujete pripadnike JLA v Puconcih	148
Jože Časar	Prispevek k varnosti in obrambi v osamosvojitveni vojni in o delovanju zbirnega centra v Puconcih	153
Janez Čarni	Izkušnje in dogodek v zbirnem centru Bogojina v času osamosvojitvene vojne	157
Milan Kuzmič	Rešitve in postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA v 737. ZC ObmŠTO Ljutomer	161
Zdravko Stolnik	Angažiranje lovcev LD Negova pri širšem varovanju zbirnega centra v Gornjih Ivanjcih	166
Jonaš Ludvik	Pričevanje o prebeglih in ujetih pripadnikih JLA v Prekmurju 1991	169
Alojz Klančičar	Nagovor na posvetu	174
Ljudmila Kovačič	Spomini ne zbledijo	177
Vlado Kovačič	Spomini na osamosvojitveno vojno	180
Aleksander Gracin	Kratek prispevek o ravnanju ONZ s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991	181
Štefan Žalodec	Kako smo oskrbeli pripadnike JLA v Radencih, 3. 7. 1991	183
Miha Strah	Predaja sanitetne enote JLA v zdravstvenem	185

	domu Gornja Radgona, 28. 6. 1991	
Drago Pelcl, Vlado Kovačič in Bojan Srt	Pričevanja o prijetju prvih vojnih ujetnikov v Pomurju, 27. 6. 1991 v Radencih	190

PRILOGE IN DODATKI		
	O avtorjih prispevkov in članih uredniškega odbora	197
	Pregled priloženih dokumentov	206
	Dokumenti k prispevku Draga Ribaša	206
	Dokumenti k prispevku Antona Rozmana	209
	Dokumenti k prispevku dr. Alojza Šteinerja	209
	Dokumenti k prispevku Ljuba Dražnika	210
	Dokumenti k prispevku Milana Kuzmiča	210
	Dokumenti k prispevku Janeza Čarnija	210
Drago Ribaš	Zahvala	285

Uvodna beseda urednika

Spoštovani bralec, bralka pred organizatorji strokovnega posveta in posledično tega zbornika je bilo takoj na začetku postavljeno vprašanje, zakaj še en zbornik o času osamosvojitvene vojne, ko pa jih je že toliko napisanih, tako na ravni države kot takratnih pokrajin? Nekateri zgodovinarji krivijo državo, da jim ne posreduje gradiva za pisanje »strokovnih« del o tistem času, ampak se morajo naslanjati na gradiva in spomine iz del, ki so jih pripravili veterani osamosvojitvene vojne 1991 iz Zveze policijskih veteranskih društev Sever in Zveze veteranov vojne za Slovenijo, ki pa so bolj ali manj pisani subjektivno.

Obe veteranski združenji sta v svojih temeljnih dokumentih zapisali kot eno glavnih, ali pa celo glavno nalogo, ohranjanje spomina na čas pred, med in takoj po osamosvojitveni vojni in zbiranje gradiva o tem času, da se ne izgubi. Torej je to delo, ki so ga opravili člani obeh združenj v svojih zbornikih in monografijah, razstavah in prispevkih za strokovne medije, pravzaprav izvajanje temeljne naloge združenj. Stvar poklicnih zgodovinarjev pa je, da to uporabijo ali pa ne.

Dilema o subjektivnosti zapisanih spominov pravzaprav sploh ni dilema, ampak dejstvo. Vsi spomini so subjektivni in/ali tudi namenoma ali nenamenoma lahko selektivni, vendar pa so uradni dokumenti, vseeno, ali so iz zasebne zbirke ali arhiva državnega organa, so uradni akti državnega organa in kot taki dokaz o usmeritvah za zavarovanje osamosvojitvenih procesov in posledično ravnanje udeležencev ali neravnanje po teh usmeritvah.

Dilema, da takoimenovani laični zgodovinarji potegnejo napačne sklepe, žal, ne velja samo za pisce teh del veteranskih združenj, ampak tudi za poklicne zgodovinarje, ki so v zadnjih letih iz takih ali drugačnih razlogov enake dokumente različno (mogoče tudi ideološko) presojali in drugače, kot smo jih

razumeli mi, ki smo to osamosvojitve branili z orožjem v rokah ter na podlagi teh dokumentov tudi ravnali.

Zato bomo zelo verjetno še zbirali gradivo o tem času in ga izdajali, da bi znanjci razumeli ta čas, odločitve in njihove posledice ter razumeli, da ni bilo vse črno in belo, da smo se učili iz lastnih napak in nismo izvajali klasičnih ukrepov iz znanosti vojne, ker se je vse skupaj dogajalo (na srečo) hitro in zato marsikaj, kar klasična vojna znanost postavlja kot temelje bojnih spopadov, ni bilo izvedeno tako ali na takšen način.

Eno takšnih področij so vojni ujetniki. Strokovni posvet je potrdil, vsaj za Pomurje, da so bili državni organi presenečeni, če ne že ob pojavu vojnih ujetnikov, pa vsekakor ob njihovem številu. Zato tudi niso bila organizirana taborišča vojnih ujetnikov v skladu z ženevsko konvencijo, ampak zbirni centri, ki so sicer izvajali naloge iz ženevske konvencije, vendar jih je večino prevzela policija in ne vojska, torej Teritorialna obramba.

Pomembna ugotovitev je, da Republika Slovenija ni bila podpisnica ženevske konvencije o ravnanju z vojnimi ujetniki, pa je vseeno ravnala kot bi bila njena podpisnica. Prav tako ni značilnost za nobeno znano vojno v prejšnjem stoletju, da bi vojne ujetnike izpuščali v času spopadov in to ne samo državljanje Republike Slovenije, ampak tudi državljanje držav, ki so nastale na ozemlju Socialistične federativne republike Jugoslavije, iz katerih so agresorji prihajali, v primeru, če so našli pot za njihovo varno vrnitev domov.

Neizkušnost in presenečenje se kažeta tudi pri ravnanju z oficirji in podoficirji Jugoslovanske ljudske armade, ki so bili priprti v zaporih v Murski Soboti, in so dobili sklep o priporu in nato postali klasični vojni ujetniki v istem zaporu vse do izpustitve ali premestitve.

To so zgolj nekateri razlogi, zakaj je treba te ugotovitve zapisati in jih ohraniti za zgodovino. Pri tem pa nikoli ne smemo pozabiti izjemno humanega ravnanja z

vojnimi ujetniki, ki so bili res mladi fantje, vseeno pa so bili vojaki in vojaki izpolnjujejo ukaze tudi, če je to ukaz ubij. Prebivalci Pomurja so se tega dobro zavedali, pa so kljub temu skrbeli za vojne ujetnike, zbirali oblačila, hrano tudi denar, da bi bilo vojnim ujetnikom lažje in bi se lahko varno vrnili domov.

Zato velja izjemna zahvala vsem, ki so se opogumili in napisali svoje spomine ter jih predstavili in prispevali tudi dokumente, ki dokazujejo njihove navedbe. Upam, da je pričujoči zbornik eden od kamenčkov v mozaiku dogajanja med osamosvojitveno vojno 1991, ki prikazuje pravo sliko časa, dogajanja, odločitev, posledic in pričajo o veliki meri poguma, odločnosti in srčnosti tistih, ki so branili osamosvojitve z orožjem, in tudi tistih, ki so to počeli brez orožja.

Drago Ribaš, glavni urednik

Knjigi na pot

Zbornik o ravnanju s prebežniki in ujetimi pripadniki Jugoslovanske »ljudske« armade ter o zbirnih centrih med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991 je nov prispevek k novejši zgodovini slovenskega naroda. In ko izvem, da bo izdan nov zbornik, knjiga ali druga publikacija povezana s slovensko potjo, ki nas je pripeljala do samostojne, neodvisne in suverene Republike Slovenije, sem izjemno vesel. Teh publikacij, kjer je izdajatelj Zveza policijskih veteranskih društev Sever ali Zveza vojnih veteranov Slovenije, je vse več in naj jih bo še več. Dotikajo se posameznih osamosvojitvenih procesov, uspešno izvedene akcije Sever, Manevrske strukture narodne zaščite, vojne za samostojno Slovenijo, vojne za samostojno Slovenijo v posameznih regijah. Ob tem opisujejo posamezne pomembne dogodke med vojno in v času osamosvojitvenih procesov in spomine posameznikov.

Tokrat pa je pred nami še en zbornik, ki govori o ravnanju milice, teritorialne obrambe, Rdečega križa in drugih s prebežniki in vojnimi ujetniki. To so zapisi, ki veliko povedo o vojni za samostojno Slovenijo. O takšnih pojavih v vojni za samostojno Slovenijo, da se bo treba soočiti s prebežniki in vojnimi ujetniki, nas ni nihče učil. In vseeno smo svojo nalogo na tem področju opravili z oceno odlično. Tako so ocenili zunanji in mednarodni opazovalci.

Večkrat sem v svojih zapisih in govorih omenil, da je bila naša »vojna« za samostojno Slovenijo nekaj posebnega, vsaj iz določenih vidikov. V vojni za Slovenijo smo se branili pred zvezno milico in Jugoslovansko »ljudsko« armado, ki sta želeli po svoje zavarovati državno mejo Slovenije oziroma »Jugoslavije« z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Treba pa je vedeti, da po razglasitvi državnosti v Sloveniji zvezna milica in jugoslovanska armada nista imeli več pristojnosti nad Slovenijo oziroma njeno mejo z drugimi državami, temveč sta bili »agresorja«.

V vojni za Slovenijo je milica odigrala zelo pomembno vlogo, še zlasti prve dni, ko ni opravljala le policijskih nalog, temveč je ravnala kot obrambno-varnostna sila, saj je bila v neposredne spopade z agresorjem prisiljena. In prav zaradi obrambnega vojaškega delovanja je Zveza policijskih veteranskih društev Sever edina policijska organizacija na svetu, ki je vključena v svetovno in evropsko veteransko organizacijo. V vojni za samostojno Slovenijo so varnostno-obrambne sile zelo humano ravnale s pribežniki in vojnimi ujetniki agresorske zvezne milice in ne več ljudske, temveč jugoslovanske sovražne armade. Pri tem so slovenske varnostno-obrambne sile dosledno upoštevale ženevsko konvencijo oziroma vojno in humanitarno pravo v vojni.

To humano ravnanje milice, Teritorialne obrambe, Rdečega križa, Karitasa, zdravstvenega osebja in vseh drugih pripadnikov različnih organizacij do vojnih ujetnikov je ne le zadovoljilo, temveč pozitivno presenetilo mednarodni Rdeči križ in druge mednarodne humanitarne organizacije in tuje opazovalce. Lahko rečemo, da so prebežniki in vojni ujetniki v času vojne v Sloveniji živeli v bistveno boljših pogojih kot miličniki, teritorialci in drugi, ki so se borili proti agresorju. To velja tudi za prebežnike in ujetnike na območju Pomurja.

In zato je prav, da so se avtorji v Pomurju lotili posvetovanja o ravnanju s prebežniki in vojnimi ujetniki, ki osvetljuje tudi drugo, manj znano, plat vojne za samostojno Slovenijo v enem od zelo pomembnih delov v Sloveniji. Slovenije ni napadla tuja država, temveč jugoslovanska armada, nekdanja skupna oborožena sila, ki je čez noč postala naš agresor in se je obrnila proti slovenskemu narodu. To je bil tudi pomemben razlog, da so se miličniki in teritorialci v tej vojni srečali z »nebogljenimi« vojnimi ujetniki in prebežniki, torej vojaki jugoslovanske in ne več ljudske armade, temveč jugoslovanske »sovražne« armade. Nebogljeni, ker so bili zapeljani v zmoto in v resnici mnogi sploh niso vedeli, zakaj se morajo boriti oziroma spopadati z milico in Teritorialno obrambo ter izvajati agresijo nad slovenskim narodom.

Tako je v tem zborniku priložnost, da se zahvalimo tudi v Pomurju vsem sodelujočim v milici, organih za notranje zadeve in teritorialni obrambi ter vsem drugim pripadnikom različnih organizacij ter civilnemu prebivalstvu, ki so v vojni za Slovenijo spoštovali mednarodno humanitarno pravo o ravnanju z vojnimi ujetniki in prebežniki ter to obveznost celo presegli v korist vojnih ujetnikov in jim zagotavljali varno nastanitev ter vso potrebno oskrbo.

Ob tej priložnosti se avtorjem posveta in vsem sodelujočim pri nastajanju zbornika iskreno zahvaljujem za opravljeno izjemno delo, ki v času vojne in do sedaj ni bilo tako vidno in medijsko prepoznavno, tudi v Pomurju.

dr. Tomaž Čas

predsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever

Razmišljanje o prebeglih in ujetih pripadnikih JLA med vojno za Slovenijo ob izdaji pomurskega zbornika

Med branjem različnih definicij, kaj izraz »vojni ujetnik« pomeni, sem naletel na različne opise te besede. Od najbolj splošnega opisa, da so »vojni ujetniki pripadniki oboroženih sil ali osebe, ki jim mednarodno pravo priznava pripadnost oboroženim silam in so se znašli pod oblastjo nasprotnika«, do najustreznejše in najnatančnejše opredelitve pojma vojni ujetnik v III. poglavju ženevskih konvencij ter v dopolnilnem protokolu.

Kratek uvod je namenjen predvsem temu, da skrbno pretehtamo vsako zapisano besedo, saj bodo le te ostale ne samo bralcem, ampak tudi zgodovinarjem kot dokaz dogajanja med osamosvojitveno vojno oziroma vojno za Slovenijo. Obravnavana tema v pričujočem zborniku je izrednega pomena. Ne samo, da ponovno potrjuje posebnost naše osamosvojitvene vojne, pač pa dokazuje, da smo z ujetimi pripadniki JLA vseh kategorij - vojaki, podčastniki, častniki in civilnimi osebami - ravnali humano in spoštovali njihovo osebnost in čast. Nameščeni so bili v zbirnih centrih in zagotovljena jim je bila nastanitev, prehrana in zdravniška oskrba.

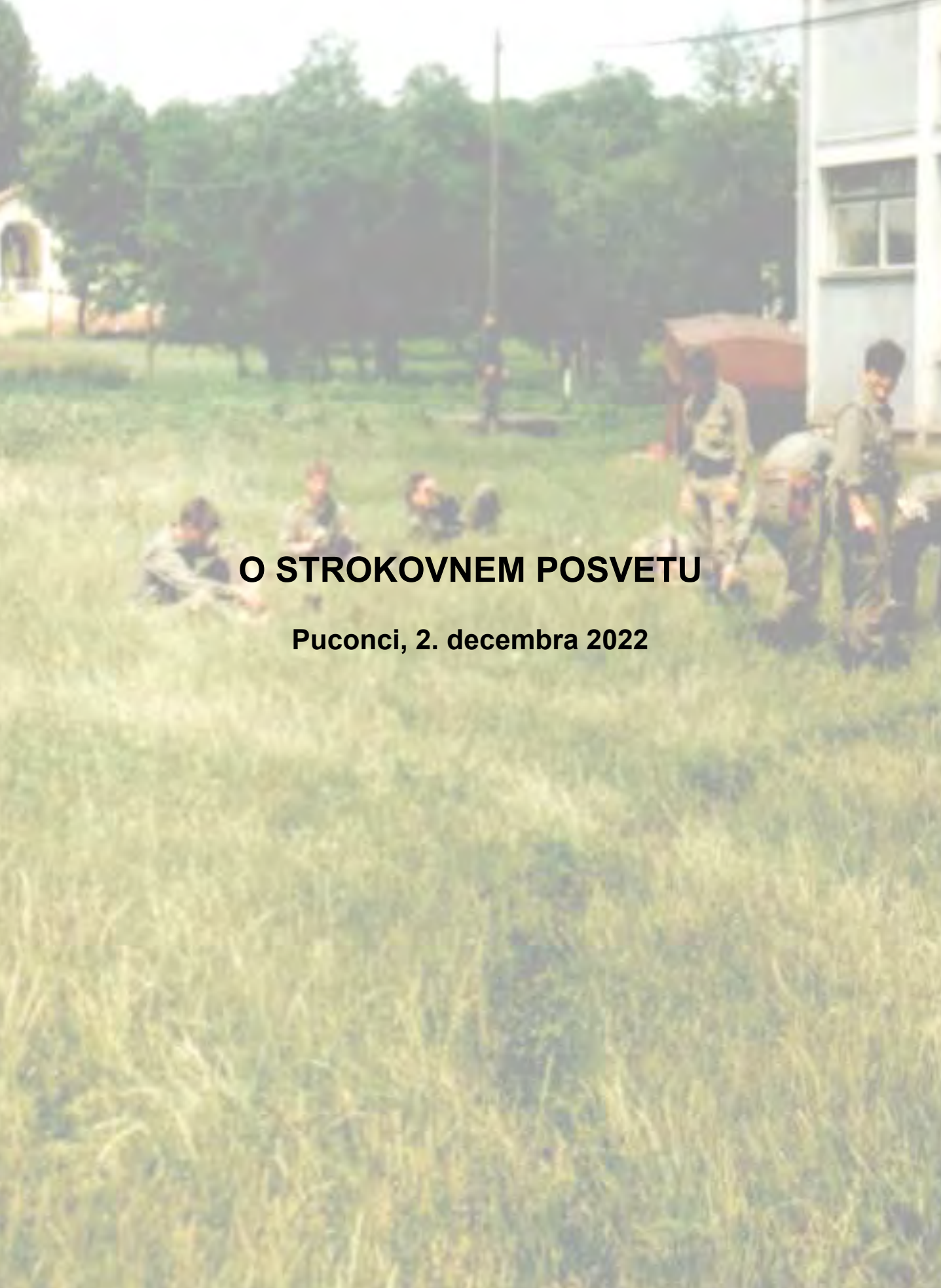
Spomnimo. Na območju Vzhodnoštajerske pokrajine (7. PŠTO) je iz enot JLA v enote TO prebegnilo 1.183 vojakov, podčastnikov, častnikov in civilnih oseb, zajetih pa je bilo 1.092 pripadnikov JLA (940 vojakov, 51 civilnih oseb ter 101 častnik in podčastnik). Številke že same govorijo in dokazujejo intenzivnost bojnega delovanja na območju odgovornosti 7. PŠTO (Kladnik, Vojaška obramba Slovenije: 1990–1991). Pripadnikom TO in milice ter organom civilne oblasti gre zahvala in priznanje, da je bilo ravnanje z ujetniki vseh kategorij v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom in država Slovenija ni bila obravnavana kot kršiteljica, pripadniki njenih obrambnih sil pa kot vojni zločinci. Ohranili smo lastno dostojanstvo in dostojanstvo vseh pripadnikov JLA, zajetih

med vojno za Slovenijo. Številni med njimi so se nam pravočasno pridružili in so danes naši aktivni člani.

Velikokrat imamo priložnost prebrati, da zgodovino pišejo zmagovalci. Veterani vojne za Slovenijo sicer ne bomo pisali zgodovine, to bo storila zgodovinska stroka. Smo pa ponosni, da smo zgodovino soustvarjali in zato smo dolžni ohraniti javni in zgodovinski spomin in povedati, kje smo bili, ko je bilo domovini najtežje. Če bomo to vedno in povsod znali tudi verodostojno izraziti, ni bojazni, da bi bila naša vloga postavljena na stranski tir. Ravno nasprotno - doslej smo se izkazali kot verodostojni pričevalci tega dela slovenske zgodovine.

Ladislav Lipič,

predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo

A photograph of a group of people in a grassy field. In the foreground, there is a large area of tall, dry grass. In the middle ground, several people are sitting or kneeling on the grass. In the background, there are trees, a tall pole, and a building with a red roof. The text "O STROKOVNEM POSVETU" is overlaid in the center of the image.

O STROKOVNEM POSVETU

Puconci, 2. decembra 2022

Izhodišča za pripravo strokovnega posveta in zbornika

Ideja o poglobljeni razpravi o temi vojnih ujetnikov je zorela že nekaj časa. Razlogov je več. V Sloveniji se še vedno loči ravnanje z vojnimi ujetniki med drugo svetovno vojno s strani okupatorja in takoj po njej s strani zmagovalcev. Glede na odziv ljudi z različnih strani političnega pola v državi je vsak poskus »sprave« bolj poskus ločevanja in obračunavanja s preteklostjo.

Vojna v Ukrajini je po medijskih prikazovanjih napada na taborišče vojnih ujetnikov spet odprla vprašanje ravnanja z vojnimi ujetniki. Zato zelo verjetno odstopa ravnanje z vojnimi ujetniki v osamosvojitveni vojni v Republiki Sloveniji leta 1991, ko so ljudje po prvem šoku pokazali agresorju, da se ne bodo vdali, na drugi strani pa so pokazali veliko mero humanosti do zajetih vojakov agresorske Jugoslovanske ljudske armade (JLA), ker so bili po zajetju ali prebegu za njih to le zavedeni mladeniči.

Pa se vseeno še vedno dogaja, da v nekaterih paravojaških medijih, predvsem v Republiki Srbiji, organom Republike Slovenije še vedno očitajo grdo ravnanje z vojnimi ujetniki.

Nosilec projekta je bila Koordinacija domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja (KoDVOP).

Dr. Alojz Šteiner je pripravil predlog za organizacijski odbor in teme ter izvedbo. Sprejet je bil nabor tem in predvideni razpravljavci na posvetu ter avtorji prispevkov. Že v začetku je bilo predvideno, da bo oblikovan tudi zbornik, in sicer iz tem, predstavljenih na posvetu in drugih prispevkov na to temo.

Določen je bil organizacijski in strokovni odbor, ki so ga sestavljali:

1. Drago Ribaš (Sever)
1. Andrej Bračko (Sever)
2. Ljubo Dražnik (ZVVS)
3. Alojz Filipič (ZVVS)

4. Janez Kološa (ZVVS)
5. Anton Kosi (ZSČ in ZVVS)
6. Ciril Magdič (Sever)
7. Milan Osterc (Sever)
8. Anton Rozman (Sever)
9. Ivan Smodiš (ZVVS)
10. Alojz Šteiner (ZSČ in ZVVS).

Po potrditvi tem smo avtorjem prispevkov poslali navodila za pisanje, ki jih je pripravil Anton Kosi. Pisne prispevke smo zbirali do konca aprila 2023.

Za datum posveta je bil določen 2. december 2022 in dogodek je sovpadal s 33. obletnico akcije Sever. Posvet je izveden v Puconcih, v kraju, ki je povezan z dogodki in tematiko posveta.

Ob tem je pomembno še posebej poudariti pomoč Občine Puconci in župana gospoda Ludvika Novaka, ki nam je omogočil uporabo prostora, strokovno pomoč in poskrbel za prigrizek in pijačo, da je bilo druženje po posvetu bolj živo. Pa tudi pomoč Osnovne šole Puconci, ki je poskrbela za slovesni del posveta in pomoč pri izvedbi.

Zbornik **Ravnanje s prebeglimi in ujetimi pripadniki ter zbirni centri med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991** bo poleg tiskane verzije v knjižnicah dostopen tudi na Digitalni knjižnici Slovenije (<https://www.dlib.si/>).

Organizacijski odbor se je sestel štirikrat in na sejah potrdil tudi vabilo in program strokovnega posveta, ki sta predstavljena v nadaljevanju.

**POLICIJSKO VETERANSKO
DRUŠTVO SEVER ZA POMURJE**

**ZVEZA SLOVENSКИH
ČASTNIKOV, OBMOČNA
ZDRUŽENJA GORNJA
RADGONA, LENDAVA,
LJUTOMER IN MURSKA SOBOTA**

**ZVEZA VETERANOV VOJNE
ZA SLOVENIJO,
POKRAJNSKI ODBOR IN
OBMOČNA ZDRUŽENJA
GORNJA RADGONA,
LENDAVA, LJUTOMER IN
MURSKA SOBOTA**

V A B I L O

NA STROKOVNI POSVET:

RAVNANJE S PREBEGLIMI IN UJETIMI PRIPADNIKI TER ZBIRNIH CENTRIH MED OSAMOSVOJITVENO VOJNO V POMURJU 1991

Posvet bo v **petek, 2. decembra 2022 v Kulturni dvorani v Puconcih**, med 9.00 in 15.00 uro.

Strokovni posvet bosta ob gostiteljstvu Občine Puconci povezovala g. Drago Ribaš in g. Anton Kosi.

Ob 33. letnici akcije Sever in 31. letnici osamosvojitve Republike Slovenije s posvetom želimo predstaviti referate, pričevanja in dokumente, ki kažejo na dinamiko in značilnosti ravnanja s prebeglimi in ujetimi pripadniki zveznih sil ter delovanju zbirnih centrov in postopke z vojnimi ujetniki med osamosvojitveno vojno v Pomurju leta 1991. Tovrstna tematika do sedaj še ni bila v celoti predstavljena, čeprav je obdelana v številnih publiciranih zbornikih.

Na posvet so vabljeni predstavniki domoljubnih in veteranskih organizacij, takratni udeleženci teh aktivnosti, predstavniki Policije in Slovenske vojske ter Rdečega križa, župani, učitelji zgodovine in etike v pomurskih osnovnih in srednjih šolah, mediji ter ostala zainteresirana javnost.

Prijave za sodelovanje na posvetu se zbirajo na **e-naslovih: a.bracko@policija.si** (Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje, kontaktni telefon 041 776 558) in **janez.kolosa@siol.net** (za učitelje in Združenje veteranov vojne za Slovenijo Murska Sobota, kontaktni telefon: 070 358 415) ter **anton.kosi1@siol.net** (Zveza slovenskih častnikov, kontaktni telefon 031 311 537).

Rok za prijave je 27. november 2022.

Prijazno vabljeni.

Drago Ribaš, I. r.
Predsednik PVD Sever
za Pomurje

Jožef Roškar, I. r.
Regijski koordinator ZSČ
za Pomurje

Alojz Filipič, I. r.
Predsednik Pokrajinskega odbora
ZVVS Pomurje

Priloga: Program strokovnega posveta

PROGRAM

STROKOVNEGA POSVETA:

RAVNANJE S PREBEGLIMI IN UJETIMI PRIPADNIKI TER ZBIRNIH CENTRIH MED OSAMOSVOJITVENO VOJNO V POMURJU 1991

Petek, 2. decembra 2022 – Kulturna dvorana v Puconcih

Zbiranje in evidentiranje udeležencev: 9:00 – 9:30

UVODNI DEL: 9:30 – 10:15

- Himna in otvoritev posveta
- Pozdravni nagovori
- Organizacijski napotki

1. OMIZJE: 10:15 – 11:45 moderator: Anton Kosi

- Drago Ribaš: *Značilnosti normativne ureditve za ravnanje sil v spopadu z ujetniki ter policijske pristojnosti za to*
- Dr. Alojz Šteiner: *Operativni načrti v TO Vzhodnoštajerske pokrajine in vojaške naloge pri ravnanju z prebeglimi in ujetimi pripadniki*
- Ljubo Dražnik: *Rešitve in postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA v 73. ObmŠTO Murska Sobota in Ljutomer*

2. OMIZJE: 10:45 – 12:30 moderator: Drago Ribaš

- Bojan Blagovič: *Pričevalec iz vrst milice*
- Milan Kuzmič: *Pričevalec iz vrst TO*

- Zdravko Stolnik: *Pričevalec o angažiranju lovcev pri širšem varovanju ZC*
- Janez Čarni: *Pričevalec iz ZC Bogojina*
- Peter Leopold: *Pričevalec o predaji na karavli v Zgornjem Konjišču*

ODMOR   12:30 – 12:45

3. OMIZJE: 12:45 – 13:30   moderator: Anton Kosi

- Ladislav Vegi: *Varovanje ranjenih prebeglih ali ujetih pripadnikov v Splošni bolnišnici Murska Sobota*
- Tone Rozman: *Rešitve in obravnave zajetih pripadnikov JLA v zaporu Murska Sobota*
- Boris Prejac: *Delovanje in aktivnosti organizacij Rdečega križa pri ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki*
- Jože Časar: *Angažiranje narodne zaščite pri varovanju in oskrbi prebeglih in ujetih pripadnikov*

SKLEPNI DEL: 13:30 – 14:30   moderator: Drago Ribaš

- Razprava
- Dr. Alojz Šteiner: *Predstavitev povzetka ugotovitev s posveta*
- Napoved oblikovanja zbornika
- Podelitev potrdil o udeležbi na posvetu

DRUŽENJE OB ZAKUSKI IN NAPITKIH: 14:30 – 15.00

Opomba: Predstavljen je izveden program posveta, ki se nekoliko razlikuje od načrtovanega, ker je bilo nekaj prvotno predvidenih nastopajočih odsotnih.

Video posnetek celotnega posveta je dosegljiv na YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=n4gID0CpyDs>

<https://www.youtube.com/watch?v=bHLI8MHFjQE>

<https://www.youtube.com/watch?v=aF5nqmqb7Yw>.

Zapis o poteku strokovnega posveta

Organizacijski odbor je menil, da je tema strokovnega posveta pomembna, zato smo temu primerno tudi vabili vodstvo ministrstev za notranje zadeve in obrambe, generalno policijsko upravo, generalštab Slovenske vojske, vodstva veteranskih in domoljubnih združenj na državni ravni in v Pomurju člane KoDVOP, učitelje in profesorje osnovnih in srednjih šol v Pomurju, muzeja Slovenske vojske in slovenske policije, predstavnike pomurskih občin in seveda člane Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje, območnih združenj Zveze veteranov vojne za Slovenijo in območnih združenj Zveze slovenskih častnikov.

Moderatorja okrogle mize sta bila Drago Ribaš iz Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje in Anton Kosi iz Zveze slovenskih častnikov.

Himno so izvedli učenci in učenke Osnovne šole Puconci.

Moderatorja posveta: Drago Ribaš iz Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje in Anton Kosi iz Zveze slovenskih častnikov (*Foto: Igor Klarič*).

Drago Ribaš je začel otvoritveni nagovor strokovnega posveta z naslednjimi besedami:

»Spoštovane, spoštovani, skupaj z majorjem Antonom Kosijem bova vodila strokovni posvet v smeri učinkovitosti in prenosa novih spoznanj.

Zato, spoštovane veteranke in veterani, spoštovane učiteljice in profesorice, učitelji in profesorji osnovnih in srednjih šol v Pomurju, spoštovani gosti, dobrodošli na strokovnem posvetu z naslovom: Ravnanje s prebeglimi in ujetimi pripadniki ter zbirnih centrih med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991, ki so ga v okviru koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij v Pomurju organizirali člani Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje, območnih združenj Zveze slovenskih častnikov in pokrajinskega odbora Zveze veteranov vojne za Slovenijo.

Namen strokovnega posveta je povedati zgodbo, resnično zgodbo, o slovanskem narodu na zahodu balkanskega polotoka, ki je dosanjal svoje tisočletne sanje o lastni državi in je to državo moral takoj braniti pred agresijo do takrat skupne države. Zgodbo o ljudeh, ki so premagali sovraštvo do predstavnikov agresorja, katerega vojaki so med svojim pohodom pobijali ljudi in povzročali škodo in uničenje, ter o ljudeh, ki so kljub temu pokazali visoko stopnjo humanosti, ko so ravnali z zajetimi vojaki JLA in predstavniki drugih državnih organov takratne zvezne oblasti na način, kot to zahtevajo mednarodni predpisi in še več.

V nekaterih revijah v drugih državah bivše skupne države se še vedno pojavljajo očitki o grdem ravnanju z vojnimi ujetniki v Republiki Sloveniji. Zato je treba takratne dogodke ponovno osvetliti in danes smo s prijazno pomočjo Občine Puconci v bližini enega največjih zbirnih centrov v državi, da povemo, kako je v resnici bilo.

Spoštovani, dovolite mi, da pozdravim naše goste, ki so se nam pridružili. Počastili so nas državni sekretar MNZ **dr. Branko Lobnikar**, iz Zveze policijskih veteranskih društev Sever (ZPVDS), **Alojz Klančičar**, podpredsednik ZPVDS in predsednik zgodovinske komisije.

Iz Zveze veteranov vojne za Slovenijo so z nami **generalmajor Ladislav Lipič**, predsednik ZVVS, iz KoDVOP so se nam pridružili poleg predavateljev še Alojz Filipič, predsednik pokrajinskega odbora ZVVS za Pomurje in predsednik OZVVS Ljutomer Jože Roškar, predsednik pokrajinske koordinacije ZSČ za Pomurje in OZSČ Ljutomer, ki je pooblaščen, da predstavlja Zvezo slovenskih častnikov tudi s strani predsednika ZSČ.

Iz policijske uprave Murska Sobota je z nami **Miroslav Zelko**, vodja službe direktorja, pridružili so se nam tudi predstavniki Vojaškega muzeja Slovenske vojske in iz vojašnice Slovenske vojske Murska Sobota je z nami stotnik **Stanko Roškar**, poveljnik enote vojašnice Murska Sobota in predsednik ZSČ Ptuj. Z nami je tudi predsednik Domoljubnega krajevnega združenja Puconci, Jože Časar.

Ludvik Novak, župan Občine Puconci, je organizatorjem izjemno pomagal pri pripravi in izvedbi strokovnega posveta.

Z nami so predsedniki ali predstavniki OZVVS Murska Sobota, OZVVS Lendava, OZVVS Gornja Radgona, OZVVS Lenart, OZVVS Ormož, iz OZSČ Murska Sobota, OZSČ Lendava, Robert Lenarčič, OZSČ Gornja Radgona, OZSČ Ptuj.

Predsednica pododbora Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje Postaje milice Gornja Radgona, podpredsednik pododbora Policijskega veteranskega društva Postaje milice Murska Sobota in člani upravnega odbora društva ter ostali člani društva. Milan Horvat, med osamosvojitveno vojno načelnik Inšpektorata milice in vodja operativne skupine UNZ Murska Sobota.

V uvodu so nas nagovorili župan Občine Puconci, gospod Ludvik Novak, državni sekretar MNZ, dr. Branko Lobnikar, Ladislav Lipič, predsednik ZVVS in podpredsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever, Alojz Klančičar.

Tehnična napotila za izvedbo posveta je razložil major Anton Kosi, in sicer:

Organizatorji smo si zamislili tri omizja in sklepni del. Vsebine, ki bodo danes predstavljene, bodo objavljene v zborniku, zato prosimo vse poročevalce, da svoje prispevke, opremljene s fotografijami in drugimi verodostojnimi prilogami, čim prej dostavite uredniškemu odboru zbornika. Vse nastopajoče prosimo, da upoštevate časovni okvir, da bomo posvet zaključili ob predvidenem času. Moderatorja bova skrbela, da ne bo prihajalo do prekoračitev odmerjenih časov. V kolikor bo posamezniku zmanjkalo časa za predstavitev teme, bo to lahko nadoknadil v prispevku za zbornik.

Povzetek ugotovitev s posveta

Po končanem strokovnem delu posveta je dr. Alojz Šteiner predstavil ugotovitve strokovnega posveta, in sicer:

1. Na strokovnem posvetu O ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA ter zbirni centri med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991 so nastopajoči v celovitem pristopu obdelali in predstavili še ne povsem pojasnjeno tematiko o ravnanju s prebeglimi in zajetimi zveznimi pripadniki.
2. Podrobno so bile predstavljene organizacijske rešitve v milici in TO ter razmejitve pristojnosti med tema dvema strukturama obrambnih sil in ostalimi sodelujočimi subjekti (organizacije Rdečega križa, zdravstvene ustanove in narodne zaščite). Pri tem so obdelane tudi nekatere normativne in terminološke dileme.
3. Na podlagi dostopnih dokumentov in prisotnih še živih pričevalcev so predstavljena nekatera še neznana dejstva in vedenja o takratnih dogodkih.
4. Leta 1991 nova slovenska država še ni ratificirala ženevskih konvencij in so veljali predpisi iz bivše skupne države. Kljub temu so obrambne sile Republike Slovenije in njeni starešine ter pripadniki te upoštevali. Zato so toliko bolj nejasne odločitve sodišč pri obravnavi primerov v zvezi z vojnim hudodelstvom in ostalim delovanjem v času bojnega delovanja, bodisi za nasprotno stran ali naše pripadnike.
5. Pri ravnanju s prebeglimi in zajetimi zveznimi pripadniki je bilo tudi v Pomurju nekaj posebnosti, ki pa niso bile takšne, da bi predstavljale kršitve MVP in MHP. Pri ravnanju in postopkih v zbirnih centrih TO so namreč prevladovali zelo

liberalni postopki za to, da ti pripadniki zveznih sil čim prej zapustijo JLA in območje Slovenije.

6. Na posvetu je bilo poudarjeno, da ni bilo posebnega usposabljanja v milici in TO za postopke povezane s centri za vojne ujetnike. V TO se ta tematika tudi ni posebej potencirala, da to ne bi vplivalo na lastne sile in jih vznemirjalo s potencialnim vojnim ujetništvom v primeru, da bi zvezne sile uresničile svoje namere.

7. V Pomurju je bilo zajetih ali prebeglih skoraj 600 zveznih pripadnikov ali 57,7 odstotka sestave. Ti v veliki večini niso izražali negodovanja ali drugih kritik glede ravnanja slovenskih sil in institucij z njimi. Pri tem je treba poudariti, da so seveda obstajale razlike v postopkih med zveznimi vojaki naborniki in civilnimi osebami v vojski na eni strani ter aktivnimi pripadniki zvezne vojske, milice in carine.

8. Pri načrtovanju organiziranja in delovanja zbirnih centrov, zlasti v TO, so to izvajali neposredno pred samo razglasitvijo samostojnosti. Tako so načrti Jezero bili praktično edini načrti, ki so bili oblikovani na ravni Območnih štabov TO, medtem ko so se na ostalih področjih načrti predhodnih štabov TO le prilagajali nastalim spremembam zaradi njihove reorganizacije.

9. Izbrane in uporabljene lokacije zbirnih centrov, ki bi morale biti čim bolj tajne po značilnostih infrastrukture in načinu njihovega funkcioniranja, niso bile zanesljivo prikrite in s tem so bile bolj izpostavljene in zato primorane v večkratne selitve. Tudi po organiziranosti ti centri niso imeli značaja vojnih taborišč.

10. V TO je bila obveščevalna obravnava zajetih pripadnikov v zbirnih centrih precej omejena in s tem niso bile izkoriščene vse možnosti pridobivanja relevantnih obveščevalnih podatkov.

11. Na območju Pomurja ne beležimo primerov nepravilnega ravnanja z zajetimi in prebeglimi pripadniki zveznih sil, ki so sodelovali v agresiji na Slovenijo junija in julija 1991.

PRISPEVKI

Drago Ribaš

Polijske pristojnosti in naloge pri ravnanju z ujetniki

Uvod

Namen mojega prispevka je, da prikažem vlogo organov za notranje zadeve (ONZ) v času osamosvojitvene vojne 1991 na področju vojnih ujetnikov. Pri tem sem izhajal iz takrat veljavnih predpisov, pisnih navodil in lastnih izkušenj. Moj prispevek ne posega na področje vojne znanosti in tudi ne uporabljam popolnoma enake terminologije kot znanstveniki s tega področja, ampak terminologijo, ki smo jo uporabljali v ONZ in tudi s tem pomenom.

Vsaka vojna, dolga ali kratka, ima svoje posledice, mrtve in ranjene vojake na obeh straneh, mrtve in ranjene civiliste (torej tiste, ki nimajo statusa vojaka), premoženjsko in tudi nepremoženjsko škodo.

Skozi tisočletja medsebojnega bojevanja so ljudje ustvarjali pravila bojevanja in jih včasih bolj, včasih manj tudi uporabljali in pri tem imeli tudi različen odnos do civilnega prebivalstva in do bojevnikov nasprotne strani, ki so se predali.

Poseben primer hudih kršitev bojevanja in tudi kršitev zoper človeštvo sta bili obe svetovni vojni v prejšnjem stoletju. S tem, da je bila II. svetovna vojna pri tem še bolj izstopajoča zaradi izvajanja genocida s strani nemških oboroženih sil in njihovih zaveznikov ter hudih kršitev pravil bojevanja. Pri tem pa niso bili izjema niti zavezniki z množičnimi bombardiranjem nemških mest in nasiljem po osvoboditvi, tako v Nemčiji kot v drugih osvobojenih okupiranih območjih.

To je bil najbrž tudi razlog, da so se leta 1949 v Švici pogodili in sprejeli več konvencij in njihovih protokolov, ki danes urejajo ravnanje bojujočih strani med vojno, in sicer:

- ženevska konvencija za izboljšanje položaja ranjencev in bolnikov v oboroženih silah na bojišču, 12. 8. 1949;

- ženevska konvencija za izboljšanje položaja ranjencev, bolnikov in brodolomcev v oboroženih silah na morju, 12. 8. 1949;
- ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki, 12. 8. 1949;
- ženevska konvencija o zaščiti civilnih oseb med vojno, 12. 8. 1949.

SFRJ¹ je ratificirala te akte² in je bila zavezana k izvajanju, kljub temu pa se jih Jugoslovanska ljudska armada (JLA) in nekatere oborožene sile, sodelujoče v vojnah, ki so sledile osamosvojitveni vojni v Republiki Sloveniji 1991 na ozemlju bivše Jugoslavije, niso držale ali pa se jih niso držale v celoti (genocid v Srebrenici, ravnanje s civilnim prebivalstvom druge vere in podobno). To obveznost dokazuje tudi to, da so kršitve teh pogodb sankcionirane v 16. poglavju kazenskega zakona SFRJ (kazniva dejanja zoper človečnost in mednarodno pravo).³

Republika Slovenija (RS) v času osamosvojitvene vojne 1991 še ni ratificirala teh konvencij, ker je do začetka vojne obstajala le dva dni in ni bilo časa še za marsikateri drugi predpis kaj šele za tovrstne pogodbe, pa vendar ni podatkov, da se jih obrambne sile Republike Slovenije (Teritorialna obramba - TO in organi za notranje zadeve - ONZ) ne bi držale, kot da bi nova država to obvezo že sprejela.

Slovenija je z aktom o nasledstvu te pogodbe ratificirala in jih objavila v Uradnem listu Republike Slovenije številka 14/92 in s slovenskim prevodom v Uradnem listu številka 27/2019, 30. 4. 2019.

---

¹ Socialistična federativna republika Jugoslavija.

² Uradnem listu Prezidija ljudske skupščine FLRJ, številka 6/50 in 24/50.

³ Uradni list SFRJ, številka 44/76.

Organi za notranje zadeve

V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je za organe za notranje zadeve (danes policijo) veljal Zakon o notranjih zadevah.⁴ Zakon je v 5. členu nalagal ONZ, da pomagajo v sistemu družbene samozaščite delovnim organizacijam (danes gospodarske družbe) in krajevnim skupnostim pri usposabljanju narodne zaščite in obratno v 7. členu je zakon nalagal dolžnost delovnim organizacijam in drugim samoupravnim organom in organizacijam ter drugim državnim organom, da pomagajo ONZ pri izvajanju njihovih nalog tudi pri varovanju ustavne ureditve.

V prvi alineji prvega odstavka 17. člena je določena naloga Republiškega sekretariata za notranje zadeve (RSNZ, danes Ministrstvo za notranje zadeve), da opravlja zadeve na področju varstva ustavne ureditve. Podobna naloga je določena v prvi alineji prvega odstavka 26. člena za UNZ⁵ in v deveti alineji tega člena, da sodeluje s poveljstvi JLA ob državni meji in s TO. Podobne naloge je imela določene v prvi alineji prvega odstavka 38. člena zakona postaja milice (PM) s splošnim delovnim področjem in v 12., 13. in 14. alineji tega člena predvsem pomoč in informiranje delovnih organizacij pri usposabljanju narodne zaščite.

Zakon je v 60. členu utemeljil tudi obstoj in uporabo rezervnega sestava ONZ za pomoč v vojni, neposredni vojni nevarnosti ali izrednih razmerah. Njihova uporaba pa se po določbi 63. člena zakona lahko razširi kot uporaba rezervnega sestava v mirnodobni čas za naloge iz pristojnosti ONZ po nalogu RSNZ.

Pripadniki ONZ in predvsem aktivni in rezervni miličniki so se redno usposabljali v vadbenem centru na Jasnici pri Kočevju in vsaj enkrat na leto so bili tudi na

---

⁴ Zakon o notranjih zadevah (Uradni list SRS, številka 28/80, 38/88, 27/89, Uradni list RS, številka 8/90, 19/91, 4/92, 58/93, 87/97, 87/97 – ZPSDP in 49/98 – ZPol.

⁵ Uprava za notranje zadeve (kratica UNZ) danes Policijska uprava (kratica PU).

postajah milice in UNZ pripadniki rezervnega sestava. ONZ so tako imeli redni (zaposleni miličniki) in rezervni sestav, ki so ga od leta 1968 dobivali iz kvote rezervnega sestava teritorialne obrambe. Milica je bila za primer izrednih razmer ali vojne organizirana v vojnih enotah milice (VEM) in posebni enoti milice (PEM).

V obeh vrstah delovanja so bili tudi rezervni miličniki. VEM so bile organizirane ali vsaj predvidene kot enote milice v času izrednih razmer ali vojne in so delovale na območju postaj milice. PEM je bila enota na sklic, namenjena varovanju ustavne ureditve, za primer prijetja storilcev hudih kaznivih dejanj, za vzdrževanje javnega reda in mira, ko je ta huje kršen.

Miličnike so usposabljali za primer vojne z domnevo, da se bo Jugoslovanska ljudska armada (JLA) pod pritiskom napadalca z vzhoda ali zahoda postopno umikala do prve obrambe črte. Na okupiranem ozemlju ostane Teritorialna obramba (TO), ki ovira sovražnika z uničevanjem komunikacij in ONZ, ki sodelujejo z okupatorjem z namenom zaščite domačega prebivalstva. O tem, da bomo bojno delovali na sovražnika med usposabljanji, ni bilo govora.

To stališče se je spreminjalo po vzpostavitvi novega Izvršnega sveta (danes vlade) po volitvah 1990, predvsem, ko je JLA poskušala odvzeti orožje TO in so se v okviru novih razmer v tajni organizaciji, ki se je imenovala Manevrska struktura narodne zaščite (MSNZ) začela oblikovati, poleg slovenske vojske tudi nova obrambna strategija, ki je predvidevala novega sovražnika, ki je bil JLA in drugi zvezni organi skupne države. To je postalo še bolj očitno po referendumu o ustanovitvi samostojne države 23. 12. 1990, ki je legitimiral ukrepe nove oblasti, da se pripravlja za razhod z dotedanjo skupno državo SFRJ. Po zaostrovanju razmer pozimi in predvsem spomladi 1991 je bilo več kot očitno, da bo prišlo do konflikta z zveznimi organi, ni pa bil jasen končni izid, ali bo šlo zgolj za provokacije ali pa tudi do poskusa zadušitve nove države z oboroženo silo, ki je takrat bila JLA.

Kako so na UNZ načrtovali ta odziv, je več zapisano v prispevku Cirila Magdiča. V enotah milice, razen intenzivnega in skoraj stalnega usposabljanja PEM, ni bilo sprememb v usposabljanju in pripravah na morebitne izredne razmere ali vojno.

ONZ so tudi v času pred osamosvojitveno vojno načrtovali razmere, ko delovanje na lokacijah, kjer so imeli sedež, ne bo mogoče in so zato morali imeti tudi rezervne vojne lokacije. Zaradi zaostrovanja razmer je RSNZ 26. 5. 1991 odredil, da se morajo enote in službe ONZ po Sloveniji pripraviti za delo na rezervnih lokacijah, ki ne smejo biti iste, kot so v načrtih.⁶

Dne 19. 6. 1991 je RSNZ aktiviral akcijo Lipa⁷, ki dejansko pomeni najvišjo stopnjo pripravljenosti ONZ na vojno, s prekinitvijo vseh letnih dopustov, določenimi datumi mobilizacije PEM in VEM enot in nalogami za posamezno vrsto službe. S tem aktom za milico ni bila določena naloga vzpostavitve centra – taborišča za vojne ujetnike in naloge za delo z morebitnimi vojnimi ujetniki, če do spopada pride.

Vojna za osamosvojitve Republike Slovenije 1991

Miličniki na mejnih prehodih z Republiko Madžarsko, Republiko Avstrijo in Republiko Italijo so 26. 6. 1991 zavarovali izvajalci – običajno cestna podjetja (kot so se takrat imenovala), ki so zamenjali oznake SFRJ na vstopu v državo z oznakami Republika Slovenija. Popoldne istega dne pa so zamenjali tudi državne zastave, sneli so zastave SFRJ in na drogove dvignili zastave RS.

JLA je na to reagirala s provokacijami (na MP Kuzma), z grožnjami ali opozorili. Tako je 26. 6. 1991, ob 11.25 poklical na UNZ Murska Sobota načelnik mejnih enot v 5. vojaškem območju v Zagrebu, polkovnik Đurović in zahteval od

---

⁶ Depeša RSNZ številka 0214-2-2/712, 26. 5. 1991

⁷ Dokument je shranjen v arhivu policije, v zbirki Akcija zgodovina.

načelnika UNZ Darka Anželja, da takoj prenehajo z zamenjavo mejnih tabel, sicer bo to preprečila JLA z vojaško silo.⁸

Naslednji dan, to je 27. 6. 1991, je JLA obkolila mednarodne mejne prehode na levi strani reke Mure. Po bojih ponoči 27. 6. 1991 in naslednji dan so se vojaki JLA predali ali umaknili v stražnice. Na desni strani reke Mure je oklepno-mehanizirana kolona JLA polkovnika Popova dva dni prodirala do Gornje Radgone in zavzela mednarodni mejni prehod v mestu. V nadaljevanju so se boji vrstili z namenom zadrževanja kolone na mejnem prehodu in preprečevanju prodiranja drugih kolon, ki so prvi neuspešno prihajale na pomoč. Posledice teh spopadov je bilo veliko število vojakov in oficirjev JLA, ki so se predali ali prebegnili, in so bili obravnavani kot vojni ujetniki.

Vojni ujetniki

Poleg drugih načrtov so imeli tako v TO kot ONZ načrte za sprejem vojnih ujetnikov, ki so imeli kodno ime načrt Jezero.

Tretja ženevska konvencija je predvidela taborišča za vojne ujetnike, ki so dovolj oddaljena od aktivnega bojevanja, da ujetniki v teh taboriščih niso ogroženi. V teh načrtih, ki so bili pripravljeni, ni bilo predvidenih taborišč za vojne ujetnike, ampak zbirni centri. Mogoče bi bili organi Republike Slovenije prisiljeni formirati tudi taborišča za vojne ujetnike, če bi vojna trajala dlje.

Kljub načrtom se zdi, da ni bilo pri načrtovalcih posebnega pričakovanja, da bomo imeli vojne ujetnike, še manj, da jih bo toliko. To nakazuje tudi postopek s podpolkovnikom JLA, Jovanovičem, ki se je z vojaškim vozilom – kompanjolo pripeljal v Radence s tremi vojaki 27. 6. 1991 in so ga ob 17.52 ustavili miličniki Oddelka milice (OM) Radenci ter ga skupaj z vozilom in tremi vojaki zadržali. Po obvestilu OM operativni skupini in pogovorom komandirja PM Gornja Radgona Sakovičem z Jovanovičem so se še nekaj časa dogovarjali, kaj z oficirjem in

---

⁸ Dnevnik dogodkov stalne službe UNZ Murska Sobota za 26. 6. 1991 v knjigi Pomurje je gorelo modro, stran 186.

vojaki, ki so z njim. Šele okoli 20.09 so jih z uporabo fizične sile zajeli protidiverzantski vod TO in miličniki OM Radenci. Pri tem je treba povedati, da je bilo vozilo oficirja JLA obkroženo s prebivalci Radencev, ki so jim grozili in jih izzivali, tako da so miličniki ves čas pravzaprav varovali vojake JLA, ki pa so imeli v rokah avtomatsko orožje pripravljeno na strel.

Zbirni centri

RSNZ se je na pojav velikega števila vojnih ujetnikov odzval z depešo⁹ številka 0211-1-2/892, 28. 6. 1991¹⁰, in sicer:

»V boju z okupatorsko JLA so pripadniki milice in TO zajeli več pripadnikov jugoslovanske armade (ujetnikov) in sprejeli več dezerterjev. Naročamo, da je za vse ujetnike odgovorna milica, ki jim mora zagotoviti ustrezno varnost, osnovno preskrbo, zdravstveno in ostalo zaščito. Dezerterjem pa mora zagotoviti ustrezno varnost, osnovno preskrbo in zaščito TO. Z vsemi ujetniki in dezerterji je treba ravnati korektno in humano.

Pavle Čelik, republiški podsekretar, poveljnik milice«

Državno vodstvo je ločilo med vojnimi ujetniki in dezerterji – torej osebami, ki so same prebegnile iz enot JLA, vendar v praksi, vsaj v Pomurju, ni bilo izvedljivo, da bi ločevali toliko kategorij vojakov agresorja.

Uradni zaznamek člana operativne skupine UNZ Murska Sobota o ustanovitvi zbirnega centra za vojne ujetnike v zaporih Murska Sobota je dokaz reakcije UNZ Murska Sobota na zahtevo vodstva milice. Dogovorili so se z zapori v Murski Soboti in ekonomsko šolo v Murski Soboti za formiranje dveh zbirnih centrov v Murski Soboti. Dogovor je bil zgolj za prostore in pri zaporih tudi za preskrbo, za ostale stvari so se dogovarjali sproti. UNZ Murska Sobota je na ukaz odgovorila naslednji dan z depešo številka 01-S-2/243, 29. 6. 1991, kjer je potrdila ustanovitev dveh zbirnih centrov, da so uredili nastanitev vojnih ujetnikov in način postopanja z vojnimi ujetniki (priloga 1).

---

⁹ Uradno ime za sporočila, ki so se izmenjevala med enotami po teleprinterju.

¹⁰ Depeša je iz arhiva policije iz zbirke Akcija zgodovina.

Naslednji dan, to je 29. 6. 1991, pa se je odzvala tudi Republiška koordinacijska skupina¹¹, ki je posredovala vsem operativnim podskupinam¹², štabom za TO in upravnim organom za ljudsko obrambo (LO) naslednje obvestilo:

- »1. *Takoj formirajte prehodne zbirne centre za vojne ujetnike v dogovoru z organi za notranje zadeve. Območni štabi za TO naj pri tem pomagajo.*
  2. *V vseh pokrajinah formirajte večje zbirne centre za vojne ujetnike.*
  3. *V vseh zbirnih centrih za vojne ujetnike morajo biti nujni pogoji za življenje in nastanitev.*
  4. *Zagotoviti, da se čim prej izdelajo sezname z osebnimi podatki o vojnih ujetnikih.*
  5. *Čim prej izdelajte tudi natančne seznane v spopadih ranjenih in mrtvih pripadnikov ter civilistov na eni in drugi strani.*
- Seznane iz 4. in 5. točke dostavljajte republiški organizaciji RK (Rdečega križa) ter Republiški koordinacijski skupini.*
- Številka 1284, 29. 6. 1991, Republiška koordinacija¹³«*

Tako je Republiška koordinacija prva podala okvirna navodila o ravnanju z vojnimi ujetniki in predpisala evidence, ki jih je treba voditi v teh centrih.

Dne 29. 6. 1991 je MNZ naročila UNZ, da se dogovorijo z upravniki zaporov za sprejem in namestitve vojnih ujetnikov. Obdelavo (razgovor, seznam, dokumentiranje) vojnih ujetnikov je prevzela kriminalistična služba, milica pa je pomagala pri fizičnem varovanju objektov (priloga 2).¹⁴

Dne 30. 6. 1991 je MNZ¹⁵ določilo, katere podatke morajo vsebovati evidence vojnih ujetnikov. To so naslednji podatki:

- ime in priimek
- rojstni podatki
- bivališče (kraj, občino, republiko)
- narodnost

---

¹¹ Neke vrste združeni štab TO, ONZ in operativnega dela politike.

¹² Za Pomurje je bila v Mariboru.

¹³ Depeša je pridobljena iz arhiva policije iz zbirke Akcija zgodovina.

¹⁴ Depeša MNZ številka 0211-1-2/903, 29. 6. 1991.

¹⁵ Depeša MNZ RS številka 0211-3-Z/904, 30. 6. 1991.

- čin
- zaposlen (vojna pošta – VP)
- čas prijettja (če je to možno)
- kdaj je bil izpuščen oziroma,
- če je bil zadržan.

Podatke je bilo treba poslati 30. 6. 1991 do 21. ure na stalno služno RSNZ po telefaxu in nato sproti za nove ujetnike v naslednjih dneh (priloga 3).

Obvestilo je nakazovalo tudi, da je RSNZ¹⁶ seznanjen, da so nekatere vojne ujetnike že izpuščali.

Dne 30. 6. 1991 je RSNZ¹⁷ poslal posebno opozorilo za ravnanje z ubežniki iz enot, ki ne pridejo na postajo milice. V Prekmurju so ugotavljali, da so neznanci v uniformah ali že delno v civilnih oblačilih prišli do hiš in prosili za hrano. Do takrat niso zaznali, da bi bili nasilni. Zelo verjetno pa gre za ubežnike iz enot, ki so želeli sami priti v Republiko Hrvaško in nato domov ali v prvo enoto JLA izven Republike Slovenije. Naročeno je bilo, da se jih prime s posebno pozornostjo in z njimi ravna kot vojnimi ujetniki ali ubežniki – depeša uporablja izraz **begovci** (priloga 4).

Ker je bila problematika tega področja vedno večja in ne manjša, se je 2. 7. 1991 na MNZ formirala strokovna skupina za vojne ujetnike in o tem z depešo MNZ številka 010-MP-1/91-4/7402, 2. 7. 1991, obvestila enote na terenu:

»Sporočamo vam, da je pri Upravi za upravno pravne zadeve Ministrstva za notranje zadeve konstituirana strokovna skupina, ki bo celovito spremljala zadeve v zvezi z vojnimi ujetniki, pribežniki, tujci in njihovo obravnavo v zbirnih centrih. V sodelovanju z drugimi republiškimi organi in Rdečim križem Slovenije bo reševala probleme z nastanitvijo, evidentiranjem, transportom in obveščanjem. Vodila bo tudi centralno evidenco o vojnih ujetnikih in drugih navedenih osebah, zato sporočajte

---

¹⁶ V isti depeši je navedeno, da je depešo poslalo MNZ, poročati pa je treba RSNZ, ker se očitno še niso navadili nove terminologije, ki jo je uvedel MNZ, 27. 6. 1991.

¹⁷ Depeša RSNZ številka 0021-4/7377, 30. 6. 1991.

vse potrebne podatke po faxu številka 10611-221-119 in telefonih (0611-217-788 interna 47-59 in 2159 (special). Vodja skupine je Pavel Martonoši.

Specialist Bogo Brvar, namestnik ministra za notranje zadeve«

Strokovna skupina je prispevala pravila, kakšne morajo biti evidence, in izvajala potrebno koordinacijo z drugimi državnimi organi (npr. Ministrstvom za pravosodje glede zaporov) in Rdečim križem RS ter nato povratno obveščala UNZ in te enote o reševanju konkretnih vprašanj. Pravila so vsebovala izpis vseh pravic vojnih ujetnikov in pravila, ki se jih morajo držati ONZ, ki delajo z vojnimi ujetniki v zbirnih centrih, in nekatere člene ženevske konvencije o vojnih ujetnikih.¹⁸ Kopija dokumenta je žal zelo slabo čitljiva, vendar se vsaj v večjem delu lahko vidi, kaj naročajo (priloge 5, 6, 7).

Zaradi izrednega povečanja vojnih ujetnikov v nekaterih pokrajinah je Republiška koordinacija spremenila navodilo glede vojnih ujetnikov, da je pripadnikom JLA, ki so bili obkoljeni izven svojih objektov, dala možnost, da se jim ponudi, da se vrnejo v svoje vojašnice, tako da zapustijo vozila in orožje, razen oficirji lahko zadržijo pištole brez streliva. Zahtevali so selekcijo pripadnikov JLA, ki so napadli pred premirjem ali so ga kršili, tako da se Slovenci vključijo v TO, Hrvati in Albanci gredo domov v skladu s pozivom njihovih organov ali pa, če želijo, se lahko vključijo v TO kot prostovoljci, če ima TO za njih orožje in opremo. Treba pa je pospešiti organizacijo zbirnih centrov (priloga 8).

To navodilo dokazuje, da se državni organi RS pred vojno niso zavedali problema, ki ga lahko povzroči večje število vojnih ujetnikov in tega niso pričakovali. Zaradi tega so sproti iskali rešitve.

---

¹⁸ Depeša MNZ številka 2376, 30. 6. 1991.

Šele 6. 7. 1991¹⁹ je Republiška koordinacija dala navodilo glede uporabe narodne zaščite (NZ), ki so jo, vsaj v Pomurju, že skoraj od začetka formiranja zbirnih centrov uporabljali za varovanje teh centrov.

Navodilo je bilo naslovljeno upravnim organom za ljudsko obrambo v občinah in je naročalo, da se v NZ vključuje predvsem lovce in osebe z lastnim orožjem za varovanje manj pomembnih objektov in za pokrivanje terena. V nobenem primeru pa se jim ni smelo nalagati borbenih nalog, ampak se jim naroči, da o odkritju sovražnika ali njegovega gibanja takoj obveščajo ONZ ali poveljstva TO.

V občinskih upravnih organih za ljudsko obrambo so morali določiti koordinatorja, ki je skrbel za organizacijo in delovanje NZ in sodelovanje z ONZ in štabi TO (priloga 9).

Konkretno delo z vojnimi ujetniki

Kriminalistična služba MNZ je 3. 7. 1991 zjutraj izdala vsem UNZ ukaz²⁰, da takoj začnejo z izpuščanjem vojnih ujetnikov iz zbirnih centrov, tako vojnih ujetnikov kot prebežnikov – dezertterjev, po kriterijih:

- Vse vojake vseh nacionalnosti, razen Srbov in Črnogorcev, vendar tudi od teh se izpustita najmlajša letnika.
- Vsi oficirji ostanejo v zaporu.
- Ravno tako ostanejo v zaporu vsi pripadniki zvezne milice in Zvezne carinske uprave ter vse osebe osumljene kaznivih dejanj.
- Kdor ne želi biti izpuščen, ostane v zaporu.

Opozorili so tudi, da se pri nekaterih utegne pojaviti vprašanje azila, o teh bodo poskusili hitro pridobiti mnenje Republiške koordinacije. Odgovor glede tega naj bi posredovala Uprava za pravne zadeve MNZ (priloga 10).

---

¹⁹ Depeša Republiške koordinacije številka 1731, 6. 7. 1991.

²⁰ Depeša MNZ UKS številka 22-1-32-4/7406, 3. 7. 1991.

Skupaj z depešo MNZ²¹ številka 2/920, 3. 7. 1991, ki je prispela popoldne in je zaustavila izpuščanje vojnih ujetnikov (priloga 15) dokazujeta, da so vojne ujetnike izpuščali iz zbirnih centrov ne le zaradi prestopa v TO, ampak so jih pošiljali domov v republike njihovega izvora še v času intenzivnih spopadov z JLA. MNZ naj bi pridobil obvestila, da vojna policija JLA v drugih republikah SFRJ lovi te izpuščene vojne obveznike JLA in jih po kaznovanju vrača nazaj v enote JLA.

Depeša²² MNZ številka 0010-mp-3/91-4/7435, 4. 7. 1991 (priloga 13) postavlja pravila vračanja vojakov, po katere pridejo starši ali skrbniki, ki so morali biti najprej preverjeni, da so v resnici tisti, za katere se izdajajo, in nato tudi pisno opozorjeni, da Republika Slovenija lahko jamči varnost teh vojakov pri vračanju le na ozemlju Republike Slovenije. To opozorilo je moralo biti na potrdilu o odpustu napisano v jeziku, ki so ga vojni ujetnik in starši ali skrbniki razumeli.

Starši so se zanimali za usodo svojih otrok vojakov JLA neposredno ali prek postaje milice v svojem kraju. V prilogi 14 je depeša Postaje milice Petrinja²³, s katero kolegi miličniki iz tega mesta na Hrvaškem na prošnjo staršev poizvedujejo za vojakom, ki je služil vojaški rok na stražnici v Kuzmi.

Poleg staršev je dopis poslal na MNZ tudi predsednik predsedstva Bosne in Hercegovine Alija Izetbegović (priloga 15), ki je v imenu Bosne in Hercegovine jamčil varno vrnitev vojakom – vojnim ujetnikom iz njihove republike, kar je bilo sicer vprašljivo, ker Bosna in Hercegovina ni soseda Republike Slovenije in so vojni ujetniki pri vračanju morali potovati skozi Republiko Hrvaško, kjer bi jih lahko ustavili in aretirali pripadniki vojne policije JLA. Z dopisom je MNZ seznanilo pristojne UNZ Murska Sobota, ki je z depešo številka 21-2/3001, 3. 7. 1991, na enote prenesla obvestilo RSNZ, da je tega dne iz Beograda krenilo

---

²¹ Depeša je pridobljena iz arhiva policije iz zbirke Akcija zgodovina.

²² Depeša je iz arhiva policije iz zbirke Akcija zgodovina.

²³ PS – policijska stanica.

več avtobusov zaskrbljenih staršev, ki jih je vodil podpredsednik skupščine Republike Srbije.

Dne 4. 7. 1991 je MNZ obvestilo UNZ, da so bili za 4. 7. 1991 napovedani mirni protestni shodi staršev otrok na služenju vojaškega roka v JLA. Shodi so bili napovedani v več mestih od Ljubljane, Celja, Velenja itd. MNZ je naročilo, da se protestni shodi omogočijo in se poskrbi za varnost udeležencev shodov (priloga 16).

Ker so v tem času že množično odpuščali vojne ujetnike, je MNZ na enote poslalo depešo številka 0010-MP-3/91-4/7436, 4. 7. 1991, z naslovom Problem pri odklanjanju in dajanju potrdil o odpustu:

»Obveščeni smo, da v nekaterih zbirnih centrih za vojne ujetnike odklanjajo izdajanje potrdil o odpustu. Naročamo, da nadaljujete z dosedanjjo prakso, kar pomeni, da potrdila o izpustu podpisujejo pooblašcene uradne osebe²⁴ organov za notranje zadeve.

Bogo Brvar, namestnik ministra za notranje zadeve«

Iz dokumentacije iz zbirnih centrov v Pomurju ni razvidno, da bi pri nas nastajale take težave. V prilogah 22 in 23 je prikazano eno od potrdil izdanim članom Zvezne carinske uprave, ki so prišli, da po okupaciji prevzamejo carinarnico v Gornji Radgoni in so bili zajeti v Hotelu Radin v skupni akciji PEM in PM Gornja Radgona. Cariniki so se odpeljali iz Republike Slovenije prek mednarodnega mejnega prehoda Dolga vas. To potrdilo izkazuje obrazec, ki je bil v uporabi, in način izpolnjevanja. Vodstva posameznega zbirnega centra pa so še posebej vodila seznam oseb, ki jim je bilo izdano potrdilo o odpustu in so ga ti tudi podpisali (priloga 20).

Zajeti oficirji JLA so se pritoževali, da se z njimi ne ravna tako, kot je določeno v ženevski konvenciji o ravnanju z vojni ujetniki. Zato je 4. 7. 1991 MNZ obvestilo enote in posebej opozorilo na posebne pravice zajetih vojni ujetnikov oficirjev z depešo številka 0010-MP-3/91-4/7434, ki jo je podpisal Bogo Brvar, namestnik

---

²⁴ Danes bi zapisali policisti.

ministra za notranje zadeve. Opozorili so predvsem na izvajanje 5. in 6. poglavja te konvencije, ki se nanaša na pravico do prejemanja pisem in dopisnic, običajnega komuniciranja in komunikacije z Rdečim križem RS, kot tudi na dodatne pravice iz sedmega poglavja te konvencije (priloga 21).

V tej zvezi je Rdeči križ RS v zaporih Murska Sobota in bolnišnici Murska Sobota 7. 7. 1991 opravil nadzor in pri tem ugotovil, da glede ravnanja z oficirji ni bilo pritožb. Pritoževali so se zaradi predolgega ugotavljanja krivde in prosili, da se jih premesti v zapor bliže doma zaradi obiskov svojcev.

Rdeči križ RS je 5. 7. 1991 obvestil RSNZ, ta pa s tem obvestilom vse UNZ v državi, da so predstavniki vseh republiških in pokrajinskih organizacij RK, RK Jugoslavije ob prisotnosti predstavnikov mednarodnega RK, dosegli dogovor o prevzemu vojnih ujetnikov ter o varni vrnitvi vojnih ujetnikov in zajetih civilnih oseb v njihove republike in pokrajine. Prevoz naj bi opravili z vlakom. Pri tem so poudarili, da JLA ni zagotovila varne vrnitve vojnim ujetnikom in da je temu oporekal predstavnik RK Kosova. Zaradi izvedbe tega prevoza so prosili, da jim vodstva zbirnih centrov čim prej sporočijo sezname vojnih ujetnikov v svojih centrih (priloga 22).

Zaradi poteka bojev med zajetjem vojnih ujetnikov ali njihovi nevarnosti, včasih tudi zaradi hitrega premeščanja enot TO iz enega v drugi kraj, se je večkrat zgodilo, da so predvsem zajete stražnice ostale brez nadzora za krajši ali tudi daljši čas. To je zaznala tudi Republiška koordinacija, ki je 8. 7. 1991 z depešo številka 0010-MP-3/91-4-7537 (priloga 23) naročila operativnim podskupinam in UNZ, da je treba vojnim ujetnikom ob odpustu vrniti osebne stvari, prejeto pošto, pakete, oficirjem pa tudi osebno orožje (pištolo) brez streliva. Ob odpustu se pripravi primopredajni zapisnik, ki ga podpišeta miličnik in zajeti vojni ujetnik (priloga 23).

V skladu z določbo Brionskega sporazuma je UNZ Murska Sobota 11. 7. 1991, ob 19.30, izpustila iz zbirnega centra v zaporih v Murski Soboti vse vojne

ujetnike²⁵ (priloga 24). Pri odpustu je sodeloval predstavnik RK Slovenije. Pri izpustu so se posamezni starešine zanimali za svoje osebne stvari, ki so jih pustili v stražnicah (karavlah). S tem v zvezi so bili napoteni na TO (priloga 26).

Brionski sporazum ni odpravil problematike vojnih ujetnikov predvsem tam, kjer so bile vojašnice in so bili še v njih vojaki JLA, ki so izkoristili priložnost, da so lahko prebegnili. Na to problematiko se je odzvala Republiška koordinacija, ki je dne 15. 7. 1991²⁶ dala dopolnilno navodilo o ravnanju s prebežniki – dezertjerji. Naročili so, da je treba z RK na območju, kjer je vojni ujetnik iskal zatočišče, poiskati civilna oblačila in omogočiti telefonski ali drugačen stik s starši oziroma sorodniki. Če so želeli oditi domov, se jim je dala v podpis izjava, da odhajajo na lastno odgovornost, če pa je le mogoče, je treba zagotoviti, da starši pridejo po njih.

Ker je bila večina prebežnikov, ki niso želeli domov, albanske narodnosti, pa je koordinacija naročila, da se obvesti Rdeči križ, ki naj prevzame skrb za njih in jih s pomočjo ONZ pošlje v zbirni center v Ljubljano na Aljaževi 32 – železničarski dom. Tudi za te vojne ujetnike je bilo treba voditi evidenco, ki je vsebovala osebno ime, priimek, čas in kraj rojstva, narodnost, stalno prebivališče, čin, vojno pošto, datum prebega in datum, kdaj je bil poslan v zbirni center (priloga 25).

MNZ je 21. 8. 1991 seznanila vse UNZ v Republiki Sloveniji, da se ukinjajo zbirni centri za vojaške ujetnike, za prebegle vojake JLA iz vojašnic. Vojake JLA, ki bi se zatekli na enote milice, je bilo treba napotiti na pristojne občinske upravne organe za ljudsko obrambo, ki naj bi nadaljevali s postopkom in o teh primerih poročali MNZ (priloga 27).

Še konec avgusta 1991 se stanje ni umirilo in je Republiška koordinacija 29. 8. 1991 izdala posebno navodilo o ravnanju obrambnih sil (TO in ONZ) RS. V

---

²⁵ Depeša UNZ Murska Sobota strokovni skupini za vojne ujetnike številka 22/10-2/3127, 11. 7. 1991.

²⁶ Depeša MNZ številka 0010/3-MP/91-4/7730.

navodilu so opozorili na previdnost in spremljanje ravnanja JLA, naj se na vsako kršitev premirja odzove energično in v vsakem primeru prepreči prihod novih enot JLA v RS.

Še posebej so opozorili na humano ravnanje z vojnimi ujetniki in dovolili možnost zamenjave vojnih ujetnikov za morebitne zajete pripadnike TO ali ONZ oziroma za vojake JLA, ki so slovenski državljani in jih prisilno držijo v vojašnici. O taki izmenjavi je treba takoj obvestiti Republiško koordinacijo (priloga 27).

Prav tako so izrecno zahtevali, da pripadnikom JLA, ki so obkoljeni, predstavniki RS nudijo vso nujno in potrebno humanitarno pomoč (priloga 27).

Pogovori z vojnimi ujetniki

ONZ niso bili posebej usposobljeni za delo z vojnimi ujetniki, zato so opravili sprejem in evidence tako, kot so to delali v ONZ, ko so obravnavali osumljenca kaznivega dejanja ali kršitelja prekrška. Zbrali so osebne podatke vojnega ujetnika (ime, priimek, čas in kraj rojstva, ime očeta in matere, občina in republika rojstva, naslov bivališča, čin v JLA, če ga je imel, v kateri enoti ali rodu vojske je bil, kdaj in kje je bil prijet, katera enota ga je prijela, ali je sodeloval v bojih in če je, v katerih, kaj je povedal v pogovoru in ali je bil predan v zbirni center ali drugemu organu ali enoti (izpolnjen obrazec PM Ljutomer je v prilogi 28).

Pri pogovorih z vojnimi ujetniki so sodelovali ali pa tudi samostojno opravljali pogovore pripadniki varnostno-informativne službe (VIS)²⁷, kot je to razvidno iz priloge 31, ki vsebuje uradni zaznamek o pogovoru z vodjo zveznih miličnikov, ki naj bi prevzeli delo na mednarodnem mejnem prehodu Hodoš.

V začetku so vojnim ujetnikom, nastanjenim v zbirnih centrih v zaporih, izdajali sklep o tridnevnem priporu po določbah 1. in 3. točke 191. člena Zakona o kazenskem postopku zaradi suma storitve hudega kaznivega dejanja

---

²⁷ Služba državne varnosti se je reformirala v okviru MNZ z drugimi vrstami dela in se preimenovala.

povzročitve splošne nevarnosti po določbah 240. člena Kazenskega zakona Republike Slovenije v zvezi s hudim kaznivim dejanjem zoper splošno varnost po členu 247. Kazenskega zakona RS. Šele pozneje pa so ti osumljenci postali klasični vojni ujetniki, prilogi 29 in 30).

Vojni ujetniki iz Republike Hrvaške in vračanje starešin JLA iz Republike Slovenije

Jeseni 1991 so se zaostrovale razmere v Republiki Hrvaški (RH). Posledica tega so bili dezertjerji JLA, ki so bežali iz vojašnic v RH na ozemlje RH. MNZ se je 20. 9. 1991²⁸ odzvalo, ker je na terenu prihajalo do težav z upravnimi organi za ljudsko obrambo. V navodilu je navedeno, da je MNZ že predhodno opozorilo MNZ RH, da morajo sami poskrbeti za te prebežnike. Ministrstvo za obrambo RS pa je že 18. 9. 1991 obvestilo občinske upravne organe za ljudsko obrambo, da teh vojnih ujetnikov ne sprejemajo, ker so zanje dolžni poskrbeti v RH. MNZ je naročilo, da ONZ na terenu vojnih ujetnikov, ki bi jih pripeljali iz občinskega organa za ljudsko obrambo, enote TO ali civilne zaščite ne sprejmejo in uradnike teh organov opozorilo, da v skladu z depešo Ministrstva za obrambo ONZ niso dolžni sprejemati teh vojnih ujetnikov.

Prvi pobegi iz JLA na območju Republike Hrvaške so bili zabeleženi na območju UNZ Murska Sobota že 3. 7. 1991, ko so PM Lendava hrvaški kolegi iz OM Mursko Središče obvestili, da so se k njim zatekli trije vojaki JLA, državljani RS iz vojašnice v Koprivnici, tam pri občanih dobili civilna oblačila in se tako prebili do RS (priloga 32).

V primeru, da gre za dezertjerje iz vojašnic v RS, pa se jih odpelje v zbirni center v Ljubljani (priloga 33).

---

²⁸ Depeša MNZ številka o211-3-4/9770, 20. 9. 1991.

To navodilo tudi dokazuje, da se v Republiki Hrvaški stanje z vojaki na služenju vojaškega roka ni spremenilo in so jih v JLA uporabljali za akcije proti organom RH. Zaradi tega so ti vojaki bežali iz vojašnic, ko so imeli priložnost.

Očitno je bila takrat ta problematika aktualna, ker je istega dne UNZ Murska Sobota posredovala na enote depešo MNZ²⁹, s katero so opozorili na pojav vedno večjega števila vojakov JLA, ki so pobegnili iz vojašnic JLA v Republiki Hrvaški in se zadržujejo sedaj v RS. S tem v zvezi so opozorili na vedno večjo aktivnost KOS³⁰ JLA. Ta aktivnost naj bi se kazala v njihovem poizvedovanju na terenu, telefonskih grožnjah in podobno.

S tem v zvezi so naročili milici:

- Operativno varovanje objektov, kjer so te osebe.
- Legitimiranje sumljivih oseb v bližini teh objektov, avtobusnih in železniških postaj.
- Kontrola na vlakih, ki jih spremlja milica.
- Dosledno je bilo treba opravljati preglede po 51.³¹ členu Zakona o notranjih zadevah.
- Pri tem pa so miličnike posebej opozarjali na lastno varnost pri teh postopkih (priloga 34).

Nekateri organi RH pa so tudi zahtevali, da organi RS vrnejo osebe, ki so pribežale iz vojašnic v RH, da se jih vrne hrvaškim organom, ker so zoper te begovce podali kazenske ovadbe zaradi dezerterstva. V prilogi 42 je taka zahteva sekretariata občine Karlovac z dne 23. 10. 1991. Do te konkretne zahteve se Republiška koordinacija ni opredelila. UNZ MS pa je naročila, da taka zahteva ne more biti razlog za odpoved bivanja tujcu skladno z določbami Zakona o tujcih.

---

²⁹ Depeša UNZ Murska Sobota številka 21/1-2/333, 20. 9. 1991.

³⁰ Kontra obaveštajna služba – protiobveščevalna služba.

³¹ 51. člen Zakona o notranjih zadevah določa: Zaradi zagotovitve varnosti letalskega, železniškega, pomorskega in drugega javnega prometa imajo pooblaščenice uradne osebe pravico do preventivnega pregleda oseb, prtljage in prometnega sredstva.

Pozno jeseni 1991 in pozimi so se začeli vračati v RS vojaki JLA, ki so vojsko zapustili iz različnih razlogov. Ker je šlo za množični pojav oseb, ki so imele v RS stalno ali začasno bivališče in so s tem povzročali javno nezadovoljstvo prebivalcev RS hkrati pa je tudi obstajala možnost, da bodo v RS delovali v obveščevalne namene ali izvajali teroristične akcije, je MNZ RS z depešo številka 11.705, 13. 12. 1991, naročilo, da se aktivne ali bivše pripadnike JLA, ki imajo začasno bivališče v RS zavrne na mejnem prehodu in se jim ne dovoli vstopa v RS.

Osebam, ki pa so imele v RS stalno bivališče in v operativnih evidencah ONZ niso imele vpisanega ukrepa zavrnitve vstopa, so dovolili vstop. Ne glede na to, ali so osebe zavrnil ali so jim dovolili vstop, pa se jih zasliši in ugotovitve pošlje upravi milice in UNZ, kjer ima oseba stalno bivališče (priloga 35).

V obvestilu so morali biti osebni podatki osebe, kje je oseba službovala oziroma slušbuje in kakšno funkcijo opravlja oziroma jo je opravljala, vzrok vračanja v RS in koliko časa namerava ostati, kje in pri kom bo bivala v tem času, kakšne naloge je opravljala v času agresije na RS, ali je sodelovala pri bojih v RH, predvsem pa, kakšno je bilo njihovo ravnanje v času agresije na RS. Če se v pogovoru ugotovi, da bi lahko škodovali varnosti RS, se jih zavrne po določbah Zakona o tujcih ne glede na stalno bivališče v RS. Čeprav je bilo v RS že več mesecev miru, se je v Republikah Hrvaški in Bosni in Hercegovini odvijala huda bratomorna vojna, ki jo je sprožila politika Republike Srbije. Zato so bili državni organi RS še vedno zelo previdni pri ravnanju s pripadniki JLA ne glede na to, ali so bili aktivni, se upokojili ali odšli iz JLA.

Zaključek

Ta kratek pregled kaže, vsaj meni, dve stvari: ena je, da so bili državni organi v RS presenečeni ob začetku vojne glede vojnih ujetnikov in njihovega števila in so se po intervencijah s terena postopoma znašli in pripravili navodila ravnanja z vojnimi ujetniki in druga, da so ONZ in TO ter predvsem prebivalci RS pokazali izredno solidarnost in humanost, čeprav je šlo za vojake sovražne vojske, ki je želela zasesti novo državo in odpraviti samostojnost na nasilen način.

Dr. Alojz Šteiner

Operativni načrti v TO Vzhodnoštajerske pokrajine in vojaške naloge pri ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki zveznih sil

Uvod

Strokovni posvet o ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki ter zbirni centri med osamosvojitveno vojno v Pomurju leta 1991 je priložnost za dodatno pojasnitev tovrstne tematike in njenih posebnosti v Pomurju, pri tem pa tudi za odstranjevanje nekaterih še nepojasnjenih zadev. Hkrati se z objektivno predstavitev te tematike lahko prikaže tudi značaj slovenske osamosvojitvene vojne. Kljub temu, da je v Pomurju, dobrih trideset let po zaključku osamosvojitvene vojne, o njej objavljeno preko petnajst različnih del³², ni celovite in analitične obravnave vprašanj o zajetih in prebeglih pripadnikih zveznih sil.

V prispevku najprej navajam umestitev tematike v priprave in načrte v štabih Teritorialne obrambe v Vzhodnoštajerski pokrajini in Pomurju, kar je bil tudi predmet strokovnega posveta. V nadaljevanju primerjam prebegle in zajete v spopadih v Sloveniji in Pomurju v odnosu na značilnosti vojaškega delovanja in posebnosti glede te zanimive tranzicije vojaškega kadra med stranema v spopadu. Primerjam tudi delovanje in procese med različnimi centri, ki so bili vključeni v reševanje obravnavane tematike, in kazalnike sestave osebja v centrih. V razpravi o ugotovitvah in posebnostih poskušam odgovoriti na vprašanja, koliko in kako so dogajanja na tem področju vplivala na izhod vojaškega spopada, koliko so bila ta vprašanja v praksi posebna in kako se je to odražalo na značaj vojne. Zaključujem s sklepi, ki sem jih predstavil na posvetu,

---

³² Več o tem glej: Šteiner, 2022, str. 64-66.

ali pa so bili na njem obravnavani. K temu dodajam slike (prosojnice), ki so bile 2. decembra 2022 predstavljene na posvetu v Domu kulture Puconci.

Prispevek je oblikovan kot poskus opisa iz proučevanja in analize tematike udeleženca osamosvojitvenih dogodkov, tudi na podlagi vedenj in spoznanj z osebno udeležbo v pokrajinskem štabu za Teritorialno obrambo v Mariboru. To dejstvo zahteva posebno mero objektivnosti in distance pri obravnavi vprašanj, povezanih z zajetimi in prebeglimi pripadniki zveznih sil. Zato so nekatere ugotovitve in sklepi takšni, kot do sedaj še niso bili predstavljeni.

Umestitev v priprave in načrte v štabih Teritorialne obrambe

Posebnost vojaške obrambe v povezavi z osamosvojitvijo Slovenije so njene priprave³³. Časovno jih lahko razdelimo na tiste, ki so se zgodile v letu 1990, in tiste, ki so neposredno podpirale plebiscitno odločitev o osamosvojitvi v šestih mesecih po izvedenem referendumu decembra 1990.

Za mejni datum v pripravah vzamem 28. 9. 1990, ko je sprejet Ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k Ustavi Republike Slovenije na področju ljudske obrambe, s katerim je vodenje in poveljevanje nad obrambnimi silami v miru in izrednih razmerah prešlo v izrecno pristojnost slovenskih republiških avtoritet. Temu je sledilo preoblikovanje Republiškega štaba za Teritorialno obrambo (RŠTO) in prenos načrtovanih priprav iz obdobja Manevrske strukture narodne zaščite nazaj na formalne vojaške strukture – štabe za Teritorialno obrambo (ŠTO). Oktobra in novembra pa je potekalo oblikovanje in reorganizacija pokrajinskih štabov za Teritorialno obrambo (PŠTO), kjer se je spremenila struktura iz trinajstih na sedem štabov. Prav tako je izvedeno načrtovanje ukrepov pripravljenosti in načrtov mobilizacije v (vseh) ŠTO. Pri tem se je mobilizacijske načrte sproti prilagajalo razpoložljivi oborožitvi

---

³³ Več o tem glej: Šteiner, 2018, str. 83-107.

oziroma njenemu povečanju. Omeniti je treba še, da zveznim organom v začetku decembra 1990 ni uspel poskus odvzema kartotek nabornikov in rezervistov v slovenskih upravnih organih, saj so kartoteke pravočasno dispenzirali na skrite in varne lokacije po občinah. S tem zvezne strukture niso mogle same vpoklicati nabornikov na služenje vojaškega roka v enote Jugoslovanske ljudske armade (JLA), otežen, če ne celo onemogočen, pa je bil tudi vpoklic slovenskih rezervistov v vojne enote JLA³⁴.

Leto 1991 je glede načrtovanja in priprav v ŠTO mogoče razdeliti na tri dele. Od januarja do aprila je v vseh ŠTO, tako republiškem kot pokrajinskih in občinskih, poteklo intenzivno štabno načrtovanje. To je v začetku bilo podobno običajnim letnim planskim postopkom, kasneje pa je bilo vedno prilagojeno obrambnim pripravam za zaščito slovenskih osamosvojitvenih aktivnosti. V januarju 1991 je bilo v ospredju načrtovanje dela in usposabljanja v ŠTO. Februar je bil zaznamovan s posodabljanjem načrtov alarmiranja in mobilizacije. V marcu in aprilu je potekalo oblikovanje vojnih načrtov, te bom predstavil v nadaljevanju, štabnim vojnim vajam in usposabljanju pripravljenih sil TO v obliki urjenja specialistov na orožjih ali enot. V maju so bile v ospredju načrtovalne aktivnosti in priprave za reorganizacijo in preoblikovanje občinskih štabov (OŠTO) v območne štabe (ObmŠTO). Te aktivnosti so se nadaljevale tudi v juniju, ko so novi ObmŠTO že začeli s svojim delovanjem. Ti štabi so imeli tudi nalogo, da prilagodijo obstoječe vojne načrte. Na novo pa so oblikovali načrte z oznako Jezero, za postopke ob prevzemu nabornikov od enot JLA, ki so predčasno odšli iz JLA oziroma postopke z ostalimi vojaškimi osebami, ki so se odločile za odhod iz zvezne vojske in njenih institucij po razglasitvi samostojnosti Republike Slovenije. Za to obdobje je v Vzhodnoštajerski pokrajini treba omeniti še takoimenovane pekske dogodke³⁵, ki so predstavljali pravi preizkus krizne

---

³⁴ Vpoklicevali bi jih lahko le samosklicno, bodisi s telefoni ali drugimi oblikami alarmiranja (s signali ali javnimi pozivi).

³⁵ S pekskimi dogodki označujemo konflikt pred 710. UC TO v Pekrah pri Mariboru 22. 5. 1991 in dogajanja, ki so do 24. 5. temu sledila v Mariboru. Več o tem glej: Šteiner 2021, str. 203-215.

pripravljenosti in organiziranosti ne le obrambnih sil (teritorialne obrambe in milice), ampak tudi političnih in upravnih struktur. Pekrski dogodki pa so pospešili tudi vzpostavitev in usposabljanje stalnih sil teritorialne obrambe, kar je bil svojstven unikum, upoštevajoč naravo rezervnih teritorialnih sil. Obdobja in vsebina priprav so predstavljeni tudi na sliki 1.

Slika 1

OBDOBJA PRIPRAV IN NAČRTOVANJA V ŠTO PO 28. 9. 1990

1990

SEP '90	MSNZ PLANSKE AKTIVNOSTI
OKT '90	PŠTO - OBLIKOVANJE IN REORGANIZACIJA
NOV '90	NAČRTOVANJE UKREPOV PRIPRAVLJENOSTI IN
DEC '90	MOBILIZACIJE V ŠTO

❖ Prvi poskus odvzema kartotek nabornikov
in rezervistov v začetku DEC '90

1991

JAN '91	NAČRTOVANJE USPOSABLJANJA
FEB '91	NAČRTI ALARMIRANJA IN MOBILIZACIJE
MAR '91	VOJNI NAČRTI (KAMEN, NABAVA, OBJEKTI, PM) IN ŠTABNE VOJNE VAJE „KOBRA“ IN
APR '91	USPOSABLJANJE PRIPR. SIL
MAJ '91	REORGANIZACIJA OŠTO V OBMŠTO, PRILAGODITEV MOB.
JUN '91	NAČRTOV IN VN TER NAČRT JEZERO V ŠTO

❖ Pekrski dogodki kot preizkus krizne
pripravljenosti in organiziranosti

❖ Vzpostavitev in usposabljanje stalnih sil TO

Štabne načrte v TO vzhodnoštajerske pred vojno je mogoče razdeliti na tiste, ki so sodili v vojno načrtovanje in bili povezani z aktivnostmi v primeru prehoda na delovanje v izrednih razmerah oziroma v vojni, in načrte, ki so se nanašali na krepitev obrambne sposobnosti in bojne pripravljenosti sil TO. Struktura teh načrtov je predstavljena na sliki 2.

Slika

VOJNO NAČRTOVANJE IN NAČRTI V ŠTO

ŠTO so do konca leta 1990 imeli načrte za delovanje v vojni oziroma vojne načrte, narejene po enotnem izhodišču, kot je to bilo predvideno za celotno zvezno državo, in so nosili oznako Sutjeska. Bili so izdelani variantno – S-1 za primer napada na državo z vzhoda (sile Varšavskega pakta) in S-2 za napad z zahoda (sile Nato). Že oktobra 1990 je bilo jasno, da so ti načrti neuresničljivi in nerealni, saj bi obe komponenti jugoslovanskih obrambnih sil (JLA in republiške TO), ki naj bi skupaj branili zvezno državo, na severozahodu bili že vsaka na svoji strani. V drugi polovici leta 1990 je zvezna stran oblikovala še načrt »Ram« (okvir), v začetku leta 1991 pa izvedla še štabne vojne vaje poveljstev JLA »Bedem 91«³⁶, s katerimi so preigrali izvedbo vojaških operacij za ohranitev Jugoslavije na severozahodu, kar se je v drugi polovici leta 1991 spremenilo v načrte za vzpostavitev velikosrbske jugoslovanske države. Slovenska stran je prve načrte, v katerih je kot nasprotnik bila opredeljena JLA, izdelala septembra 1990 še v času MSNZ.

³⁶ Več o tem glej: Davor 2012.

Potem, ko je bilo jasno, da so nekdanji skupni vojni načrti neuresničljivi, so v ŠTO pristopili k izdelavi nadomestnih načrtov. Ti načrti, ki so bili izdelani do aprila 1991, označeni s Kamen in pripadajočo variantno številko od 1 do 4, so imeli neposreden vpliv na izvajanje kasnejših bojnih delovanj v osamosvojitveni vojni. Načrt Kamen–1 je predvideval ukrepe in naloge TO in milice za zagotavljanje normalne prehodnosti meje Republike Slovenije v razmerah, ko bi JLA prešla na okrepljeno varovanje državne meje. Načrt Kamen–2 je predvideval ukrepe in naloge za zagotovitev prehodov meje v razmerah, ko bi JLA zaprla mejo in poskušala prevzeti vse naloge mejne službe. Načrt Kamen–3 je predvideval postopke za nasilno odpiranje mejnih prehodov v primerih, ko bi JLA uspela zavzeti vse mejne prehode. Načrt Kamen–4 je predvideval ukrepe in postopke za zavarovanje meje Republike Slovenije proti Avstriji, Madžarski in Hrvaški v razmerah, ko bi JLA zapustila ozemlje Republike Slovenije.

Naslednji načrt v ŠTO je bil načrt alarmiranja in ukrepov pripravljenosti, ki je omogočal dvigovanje pripravljenosti štabov in enot, ki so bile vpoklicane bodisi na usposabljanje ali od 15. maja naprej na varovanje učnega centra TO v Pekrah, kjer je potekalo usposabljanje slovenskih nabornikov. Dokumenti alarmiranja in rešitve, povezane s sklici in pozivanjem stalne in rezervne sestave, so se večkrat preverjali in dopolnjevali. Z načrtom varovanja pomembnih objektov, ki je nosil oznako B-2, je bilo predvideno angažiranje sil TO (pa tudi milice) in varovanje teh pomembnih upravnih, javnih in gospodarskih objektov. Za primer nasilnega odvzema orožja in opreme TO, ki je bila v vojaških objektih pod nadzorom JLA in je bila nedostopna strukturam teritorialne obrambe, so bili oblikovani posebni načrti z oznako Nabava. Načrt oviranja je bil oblikovan v sklopu načrta Kamen, posebne načrte za takoimenovano civilno oviranje na pomembnih komunikacijah in ostalih objektih pa so imeli na vseh občinskih upravnih organih za obrambo. Prav tako je bila obveščevalna dejavnost razdelana v načrtu Kamen, delno pa tudi v načrtu

ukrepov pripravljenosti in seveda v posebnih načrtih obveščevalno-varnostnih organov TO. Načrti zaledne (danes logistične) zagotovitve so bili integrirani v mobilizacijske načrte in načrte Kamen. K temu je treba dodati še načrte, ki so imeli oznako Kobra-91 in so se nanašali na štabne vojne vaje in usposabljanje stalne sestave v ŠTO. To usposabljanje za vojno delovanje je potekalo v mesecu marcu 1991. Poleg tega so v štabih obstajali še načrti usposabljanja štabov in poveljstev, specialistov in enot. Kot že navedeno so vsi ti načrti oblikovani v času, ko so še obstajali občinski štabi. V času priprav za vzpostavitev ObmŠTO pa so jih v mesecu maju in juniju glede na strukturne spremembe ustrezno posodobili. Edini načrti, ki so jih na novo oblikovali v ObmŠTO, so bili načrti zbirnih centrov TO z oznako Jezero.

Načrt za formiranje zbirnih centrov TO (ZC TO) za pripadnike JLA je v pokrajinskem in območnih štabih izdelan teden dni pred začetkom osamosvojitvene vojne. 7. PŠTO Maribor je na podlagi dveh ukazov RŠTO³⁷ 14. 6. 1991 izdal ukaz za izdelavo Načrta za formiranje zbirnih centrov³⁸. Rok za izdelavo načrta je bil 20. 6. 1991. Kot strokovna podlaga je bilo določeno Navodilo za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi JLA³⁹, ki je tudi priloga v tem zborniku. Dokumenti PŠTO, dinamika planiranja in organizacijska struktura zbirnih centrov na območju Vzhodnoštajerske pokrajine je predstavljena na sliki 3.

---

³⁷ Ukazu RŠTO za formiranje zbirnih centrov z oznako LO DT številka 804/03-173, 23. 5. 1991, je 12. 6. 1991 sledilo še Dopolnilo k ukazu za formiranje zbirnih centrov z oznako SZ 804-03/283.

³⁸ Ukaz 7. PŠTO številka LO VTSZ-804-03/143, 14. 6. 1991.

³⁹ Navodilo je 10. 6. 1991 izdal Republiški sekretariat za ljudsko obrambo, dokument z oznako 801/303.

Slika 3

ZNAČILNOSTI NAČRTOV ZBIRNIH CENTROV TO - JEZERO V 7. PŠTO

Ukaz za izdelavo načrta za formiranje zbirnih centrov 14. 6. 1991

Izhodišča: Odločba RSLO (DT-802/4, Ukaz RŠTO DT-804-03/173) in

Navodilo za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi

DOKUMENTI PŠTO:

1. Povelje PŠTO za formiranje zbirnih centrov
2. Izvodi iz povelja za ObmŠTO
3. Organizacijska struktura

DINAMIKA PLANIRANJA:

Izvidovanje in izbor lokacij do 29.5.91

Planiranje v PŠTO do 14.6.91

Planiranje v ObmŠTO od 14. do 20.6.91

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA ZC V TO VŠP

- **717. ZC / OBMŠTO MB: Areh, 2 UČ**
- **737. ZC / 73. OBMŠTO LJ: Zg. Ivanjci, 1 UČ**
- **757. ZC / 75. OBMŠTO MS: Grad, Bogojina, 1 UČ**
- **777. ZC / 77. OBMŠTO PT: Desternik, 1 UČ**
- **779. ZC / 79. OBMŠTO SB: Zg. Prebukovje 1UČ**

VOJNE FORMACIJE UČNIH ČET MOBILIZIRANE 25. IN 26. 6. 91

Vloga in naloge za vzpostavitev in delovanje ZC TO so dodeljene učnim četam TO⁴⁰. Teh je v strukturi vzhodnoštajerske TO bilo šest, ZC TO pa skupaj pet, ker je na območju vsakega območnega štaba oblikovan po eden. Na območju Pomurja sta bila načrtovana 757. zbirni center v 75. ObmŠTO (Murska Sobota) s prvotno predvideno lokacijo na Gradu⁴¹ in zatem na lokaciji v Bogojini in 737. zbirni center v 73. ObmŠTO (Ljutomer) v Gornjih Ivanjcih⁴². Mobilizacija rezervne sestave učnih čet je izvedena do 26. 6. 1991. Z ukazom RŠTO 25. 6. 1991⁴³ je bilo določeno, da zbirne centre formirajo do 26. 6. 1991 do 6. ure.

⁴⁰ Pehotne učne čete TO so bile namenjene za organizacijo in izvajanje usposabljanja vojaškega osebja v teritorialni obrambi v vojnem času, bodisi kot vojaško strokovno dodatno usposabljanje ali osnovno vojaško strokovno usposabljanje. Za eno učno četo, ki je imela 18 formacijskih mest, je bilo predvideno, da lahko sprejme 90 takšnih oseb, kar je skupaj predstavljalo sestavo 118 oseb.

⁴¹ Mobilizacijsko mesto učne čete pa je bilo v Kuštanovcih, vendar se na Gradu ne vzpostavljala zbirnega centra TO, kot je bilo predvideno, niti v Kuštanovcih, ampak se je enota 28. 6. 1991 premaknila v Bogojino (Mihalič, 2002, str. 73).

⁴² V dokumentih se pojavlja tudi naziv Zgornji Ivanjci, kot so kraj takrat tudi poimenovali. Kraj se danes uradno imenuje Gornji Ivanjci in tako ga označujemo tudi v prispevku.

⁴³ Ukaz RŠTO z oznako Z-804-03/410-91, 25. 6. 1991, je naslovljen na pet pokrajinskih štabov oziroma pokrajin (Dolenjska, Ljubljanska, Primorska, Vzhodnoštajerska in Zahodnoštajerska).

Ko je milica dobila dodatno nalogo organizirati zbirne centre za prebegle in zajete pripadnike JLA, zvezne milice in carine skladno z mednarodnim pravom⁴⁴, je tretji dan vojne, 29. 6. 1991, 7. PŠTO vsem podrejenim območnim štabom izdal ukaz⁴⁵, da se na podlagi ukaza Republiške koordinacijske skupine pristopi (še) k formiranju zbirnih centrov za vojne ujetnike. Določeno je bilo, da se na območju, ki ga pokriva posamezni ObmŠTO sodeluje z organi za notranje zadeve in organi občine pri formiranju dveh zbirnih centrov. Skupaj bi tako bilo treba v Vzhodnoštajerski pokrajini formirati deset zbirnih centrov za vojne ujetnike, od tega štiri na območju Pomurja. TO je za uspešno varovanje zbirnih centrov morala določiti enoto jakosti voda, ustrezno oboroženo in opremljeno.

Značilnosti in posebnosti vojaškega delovanja v Pomurju s primeri prebeglih in zajetih v spopadih v Sloveniji

Značilnosti in posebnosti vojaškega delovanja v Pomurju 1991

V Pomurju sta se v osamosvojitveni vojni 1991 prekrivali pristojnosti 31. korpusa JLA s sedežem v Mariboru in 32. korpusa JLA s sedežem v Varaždinu. Enote mariborskega korpusa JLA so bile na začetku spopadov do predaje posadk na karavlah pristojne za varovanje meje in objektov (obmejnih stražnic/karav), ki so jih pred tem dodatno okrepili. Za prevzem in okrepitev nadzora nad mejnimi prehodi so nanje napotili zvezne miličnike in carinike ter oklepno-mehanizirane enote JLA iz varaždinskega korpusa na Hrvaškem. Te sile so v Slovenijo prodirale iz območja Hrvaške od juga proti severu na takoimenovani murski smeri. Pri tem je bilo območje na desnem bregu reke Mure, na Murskem polju in v Prlekiji, deležno posebej nasilnega delovanja sil JLA⁴⁶. Reka Mura je bila pomembna naravna ovira, tako da je Prekmurje z mejo

---

⁴⁴ Glej: Horvat v Šteiner, 2015, str. 133.

⁴⁵ Glej: Ukaz 7. PŠTO, številka 804-03/227, 29. 6. 1991.

⁴⁶ Ta sestava je v prvem delu imela 63 vozil, od tega 36 oklepnih, v drugem delu pa še dodatnih 26 oklepnih in 5 drugih vozil, Šteiner 2022, str. 72.

proti Avstriji in Madžarski na levem bregu, tudi vojaško gledano, ločevala od ostalega dela Slovenije. Posebnost je bila v tem, da so vojaški spopadi med slovenskimi in zveznimi silami v Prekmurju tako potekali med teritorialno obrambo in milico na eni strani in zveznimi vojaki – graničarji na drugi strani. Pri spopadih na desnem bregu Mure, pa je šlo za bistveno zahtevnejše bojne akcije, saj so se pretežno pehotne enote slovenskih obrambnih sil (TO in milice) zoperstavljale in borile z oklepnimi kolonami JLA in njihovimi posadkami⁴⁷.

Osamosvojitvena vojna v Pomurju se je začela 27. 6. 1991, čeprav so se že dan pred razglasitvijo samostojnosti (26. 6.) v murskosoboško vojašnico in karavle (stražnice) na Kuzmi ter v Gornji Radgoni in Zgornjem Konjišču pripeljale dodatne sile za okrepitev teh obmejnih posadk. Vojaški spopadi v Prekmurju so se zaključili 2. 7., na desnem bregu reke Mure pa 3. 7. Od 4. 7. naprej, razen v vojašnici v Murski Soboti, ni bilo več sovražnih zveznih enot v Pomurju⁴⁸. Šteje se, da so se vojna delovanja v Pomurju zaključila 5. 7. 1991, ko je ObmŠTO v Murski Soboti ukazal odstraniti blokado pred vojašnico.

Kazalniki vojaških spopadov v Pomurju 1991

Kazalnik vojaških spopadov in aktivnosti v času osamosvojitvene vojne je pregled vojaških spopadov in aktivnosti po njihovih lokacijah, na katerih ali zaradi katerih je prišlo do prebegov in zajetij angažiranih zveznih pripadnikov⁴⁹. Za Prekmurje se najpogosteje navaja osem lokacij z vojaškimi spopadi⁵⁰,

---

⁴⁷ Več o poteku in posebnostih bojnega delovanja v Pomurju glej: Šteiner, 2001; Šteiner, 2022; in Analiza bojnega delovanja 7. pokrajinskega štaba Maribor za čas od 26. 6. do 15. 7. 1991 (7. PŠTO, številka 804-03/312, 15. 7. 1991).

⁴⁸ V občini Lendava se je to zgodilo že 29. 6. po 19. uri (Ribaš, 2021, str. 180), ko zaradi predaj vseh štirih karav (stražnic) JLA (Lendavske gorice, Žitkovci, Kobilje in Pince) na tem območju ni bilo več aktivnih zveznih enot. Zajeti vojaki JLA so bili večinoma nameščeni v Zbirnem centru za vojne ujetnike v Čentibi razen tistih, ki so bili zajeti na Mednarodnem mejnem prehodu v Dolgi vasi in so bili prepeljani v Zbirni center Bogojina.

⁴⁹ Za podrobnejši opis vojaških spopadov glej: Šteiner, 2022, str. 75-83 in Švajncar 1993, str. 135-188.

⁵⁰ Lokacije teh so: Dolga vas, Gederovci, Hodoš, Kuzma, Murska Sobota in Petišovci. Na nekaterih sta evidentirana po dva spopada.

vklučno z dogajanjem na mostu v Petišovcih⁵¹, k temu pa je treba prišteti še zavzetje 13 karavl (stražnic)⁵², s čimer pridemo do številke 21. Na desnem bregu reke Mure je teh lokacij (neupoštevajoč občine Ormož) skupaj 20, od tega v prvem delu agresije 9, v drugem pa 11⁵³. K tej navedbi ni smiselno dodajati lokacij in aktivnosti zbirnih centrov, teh je bilo v Pomurju 10, čeprav so se osrednje aktivnosti, povezane z zajetimi in prebeglimi pripadniki zveznih sil, odvijale ravno v njih. Bom pa te zadeve pojasnil v nadaljevanju.

Število vojaških sil v spoopdu v Pomurju 1991

V Prekmurju je **število vojaških oseb JLA** v 65. obmejnem bataljonu s sedežem v Murski Soboti in trinajstih karavlah (stražnicah) znašalo okoli 470, ki so jih 26. 6. 1991 okrepili še s 139 osebami iz Celja in Maribora, tako da jih je bilo skupaj 609⁵⁴. K temu je treba prišteti še 15 miličnikov Zveznega sekretariata za notranje zadeve in štiri carinike Zvezne carinske uprave iz Beograda. Na desnem bregu Mure sta obstajali še obmejni karavli (stražnici) v Gornji Radgoni in Zgornjem Konjišču iz sestave 66. obmejnega bataljona s sedežem v Mariboru, ki sta imeli skupaj z okrepitvami 88 pripadnikov JLA. Poleg tega so štiri zvezne carinike iz Beograda namestili v Hotelu Radin v Radencih⁵⁵. Na tem območju je bilo v prvem delu izvajanja nalog JLA v Sloveniji

---

⁵¹ V primeru Petišovci (Slovenija) – Mursko Središče (Hrvaška), neposrednega spopada ni bilo, ker je prodor oklepne kolone preko mosta na Muri zaustavljen zaradi »živega ščita« prebivalcev Murskega Središča in ovire na mostu na slovenski strani. Prišlo pa je do prebegov zveznih pripadnikov iz 32. izvidniške čete JLA, ki je bila poslana na mednarodni mejni prehod v Dolgo vas. Več o tem glej: Robert Puš (2011), *Pobeg dveh oficirjev JLA*, str. 231–233.

⁵² Proti Republiki Avstriji jih je bilo 5, in sicer: Petanjci, Korovci, Fikšinci, Sotina in Kuzma. Proti Republiki Madžarski pa 8, in sicer: Trdkova, Čepinci, Hodoš, Prosenjakovci, Kobilje, Žitkovci, Lendavske gorice in Pince.

⁵³ Od 27. 6. do 1. 7. 1991 so te lokacije: Kačure, Mekotnjak, Veržej, Hrastje Mota, Radenci, Mele – Avtoradgona, Gornja Radgona, Gibina in Banfi. Od 2. do 3. 7. 1991 pa Presika, Gibina, Banfi, Pristava, Ljutomer, Bučočovci, Stara Nova vas, Radenci, Gornja Radgona – mejni prehod, Gornja Radgona – karavla (stražnica) in Zgornje Konjišče (Šteiner, 2022, str. 83–84).

⁵⁴ Mihalič (2002, str. 49) navaja številko v razponu med 470 – 490 in pri skupnem številu 609 – 629 (Šteiner, 2015, str. 274).

⁵⁵ Vendar niso uspeli priti do Gornje Radgone, kjer naj bi delovali, ker so jih aretirali pripadniki slovenske milice s še tremi cariniki tamkajšnje gornjeradgonske carinske izpostave.

z območja Hrvaške angažiran 301 pripadnik⁵⁶, v drugem delu, po 2. 7., pa še dodatnih 138 pripadnikov JLA, kar je skupaj 443 oseb. S tem je skupno število zveznih pripadnikov v Prekmurju 628, na levem bregu Mure pa 535. Glede na navedeno je bilo skupno število zveznih pripadnikov v Pomurju okoli 1.163.

Pri številčnem obsegu **obrambnih sil v Pomurju**⁵⁷ štejemo na strani organov za notranje zadeve 477 zaposlenih miličnikov in kriminalistov in še dodatnih 161 miličnikov v rezervi, kar je skupaj 638 oseb⁵⁸. Po mobilizaciji, ki se je začela 24. 6.1991, je imel murskosoboški štab na svojem območju na razpolago 920 pripadnikov TO. Ljutomerski štab pa je imel po mobilizaciji na razpolago 638 teritorialcev, od tega 129 v občini Ormož⁵⁹. Skupaj je imela Teritorialna obramba v pokrajini ob Muri neposredno pred začetkom vojne 1.429 teritorialcev. Skupno številčno stanje slovenskih obrambnih sil v začetku vojaških spopadov tako znaša 2.067 oseb. Seveda se je zatem število povečevalo in dnevno spreminjalo, zlasti pri teritorialcih, potem, ko so pridobili orožje in vojaško opremo iz spopadov oziroma zavzetih karavl (stražnic) in dodatno mobilizirali rezerviste.

---

⁵⁶ Poleg tega so štiri pripadnike JLA (enega podpolkovnika in 3 vojake za spremstvo) iz mariborskega korpusa 27. 6. 1991 poslali v Radence za povezavo s silami, ki so prodirale iz Hrvaške. Tam so jih še istega dne zvečer tudi zajeli.

⁵⁷ Med obrambne sile v Pomurju štejemo sile 75. Območnega štaba TO v Murski Soboti za območje takratne murskosoboške in lendavske občine in 73. Območnega štaba Ljutomer za območje Ljutomerske in gornjeradgonske ter dodane ormoške občine in tamkajšnjih teritorialnih enot ter posebna struktura organov za notranje zadeve z milico, današnjo policijo. Uprava za notranje zadeve (UNZ) za območje Pomurja s sedežem v Murski Soboti je imela poleg svoje sestave podrejene štiri postaje milice, ki so pokrivalo občine Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota ter posebno postajo prometne milice ter pet postaj mejne milice v Gederovcih, Dolgi vasi, Gornji Radgoni, Hodošu in Kuzmi, ki so delovale na tamkajšnjih mejnih prehodih.

⁵⁸ Povzeto po Habulin, 2011, str. 10-11. Ribaš (2018-2, str. 258) navaja številko 704, priložen je tudi seznam 705 oseb (str. 258-265). Magdič (izjava, 15. 2. 2023) navaja, da so podatki, ki jih navaja Habulin ustrezni.

⁵⁹ Šteiner, 2022, str. 74

Število prebeglih in zajetih v Pomurju 1991

Prikazovanje števila prebeglih in zajetih pripadnikov zveznih sil in vprašanje, katero je najbolj realno število vojnih ujetnikov v osamosvojitveni vojni, je velik izziv. Pa ne zaradi dostopnosti dokumentacije, ampak zaradi posebnosti teh pojavov, metodologije njihovega prikazovanja in ne nazadnje razločevanja med tistimi, ki se nanašajo na bojne aktivnosti v Sloveniji, in tistimi, ki so zapustili JLA in se vračali v Slovenijo skladno z odpoklicem slovenskega predsedstva.

Poročilo o bojni pripravljenosti TO Republike Slovenije za leto 1991⁶⁰ navaja, da je v osamosvojitveni vojni iz JLA prebегnilo 3.090, zajeto pa bilo 2.643 ali skupaj 5.733 oseb. Od teh jih je bilo na območju Vzhodnoštajerske pokrajine skupaj 2.275 ali 39,7 odstotka (1.118 prebeglih in 1.092 zajetih). Slovensko razmerje med prebeglimi in zajetimi je 53,9 odstotka prebeglih in 46,1 odstotka zajetih. Za Vzhodnoštajersko pokrajino je to razmerje 52 odstotkov prebeglih in 48 odstotkov zajetih.

Po zbranih podatkih so slovenske obrambne sile v svojih akcijah v Pomurju zajele 590 od tega 464⁶¹ v Prekmurju in 126⁶² na desnem bregu reke Mure. V Pomurju je tako razmerje 46,3 odstotka prebeglih in 53,7 odstotka zajetih. Delež zajetih in prebeglih zveznih pripadnikov JLA v Pomurju predstavlja 25,9 odstotka pokrajinskega (vzhodnoštajerskega) deleža in 10,3 odstotka

---

⁶⁰ Glej: RŠTO 1991, str. 27.

⁶¹ Pri tem je bilo 445 pripadnikov JLA in 15 zveznih miličnikov in 4 zvezni cariniki s Hodoša.

⁶² Pri tem je bilo 115 pripadnikov JLA, 5 civilnih oseb zaposlenih v JLA in 6 carinikov, od tega 4 zvezni. Cariniki Zvezne carinske uprave so bili zajeti v Hotelu Radin v Radencih in pripeljani pred preiskovalnega sodnika v Murski Soboti, ki jih je po zaslišanju izpustil, tako da so se še istega dne (28. 6. 1991) pojavili na petanjskem mostu in nato zapustili Slovenijo (Horvat, Šteiner, 2015, str. 135).

slovenskega deleža. Razmerje med številom mrtvih in ranjenih v spopadih v primerjavi z zajetimi ter prebeglimi zveznimi pripadniki je v Pomurju 1 : 14,4.⁶³

Pri omenjenih kazalnikih v Pomurju je treba pojasniti, da je iz dostopnih virov in poročil mogoče zgolj ocenjevati, koliko od navedenih (590) je bilo prebeglih in koliko zajetih v spopadih. Za Prekmurje tako številka tistih, ki so se predali v bojnih akcijah ali zapustili zvezne enote in bi jih lahko prikazovali med prebeglimi, znaša 213 nasproti 238 osebam, ki so jih zajeli v bojnih akcijah⁶⁴. Za Prlekijo na desnem bregu reke Mure pa ta delitev znaša 60 prebeglih⁶⁵ in 66 zajetih v bojnih akcijah. Dodajam, da se številke ne morejo skladati s tistimi, ki jih bomo v nadaljevanju prikazovali pri številu oseb, ki so bile evidentirane v pomurskih zbirnih centrih. Tudi zato, ker so z območja Pomurja vojne ujetnike pošiljali v zbirne centre izven Pomurja in so bili v pristojnosti UNZ Maribor.

---

⁶³ Slovenske obrambne sile v Pomurju niso imele smrtnih izgub. Število ranjenih in hospitaliziranih pa je 28. Podatki o izgubah v vrstah JLA se razlikujejo, najpogosteje se navaja 7 mrtvih in 34 ranjenih (Šteiner, 2022, str. 83).

⁶⁴ V Prekmurju se je 28. 6. 1991 prostovoljno predalo 109 pripadnikov JLA na karavlah (stražnicah) in bilo 136 zajetih v bojnih spopadih. 29. 6. so sedem karav (stražnic) zasedli na podlagi demonstracije sile in s pregovori in pri tem se je predalo 104 pripadnikov JLA. 2. 7. je po spopadu na Kuzmi in grožnji napada na Hodošu bilo zajetih 83 pripadnikov JLA in 15 zveznih miličnikov ter 4 zvezni cariniki. Mihalič (2002, str. 79). Domnevamo lahko, da v prikazanih podatkih ni zajetih 13 zveznih oseb, ki so jih direktno obravnavali organi milice.

⁶⁵ Med tiste, ki so se predali oziroma prebegnili, je možno šteti 45 pripadnikov s karavle (stražnice) v Zgornjem Konjišču in do 15 pripadnikov JLA, ki so zapustili ali se ločili od prodirajočih enot proti Gornji Radgoni.

Nekatere ugotovitve in razmišljanja

Funkcionalna razmejitev glede zbirnih centrov med TO in ONZ

Na začetku pojasnitve funkcionalne razmejitve med Teritorialno obrambo Republike Slovenije (TO RS) in organi za notranje zadeve (ONZ) glede zbirnih centrov je treba omeniti še tretjo vrsto zbirnih centrov. V času osamosvojitvene vojne se v Sloveniji vzpostavita dve vrsti zbirnih centrov. V TO so to zbirni centri (ZC TO) po načrtu Jezero za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi iz JLA. Z začetkom agresije na Republiko Slovenijo in pojavi vojnega delovanja se v pristojnosti Ministrstva za notranje zadeve (MNZ) oblikujejo zbirni centri za vojne ujetnike (CVU), kot je to opredeljeno po mednarodnem vojnem pravu. Pri zbirnih centrih za begunce (BZC), ki so bili v pristojnosti Civilne zaščite (CZ) in Rdečega križa Slovenije (RKS), se ti na območju Slovenije najprej označujejo kot informativni centri⁶⁶, po širjenju vojnih delovanj na območje Hrvaške in s pojavi množičnih civilnih beguncev pa dobivajo svojo primarno vlogo in oznako. Če povzamem, za vprašanja razdružitve in pristopa pripadnikov zvezne vojske v TO so bili namenjeni ZC TO, za prebegle in zajete pripadnike zveznih sil zaradi vojnih spopadov pa CVU, medtem ko so za begunce skrbeli BZC. Ti se s prebeglimi vojaškimi osebami srečujejo ob zaključku vojaških spopadov v Sloveniji, ponovno pa z ugasnitvijo CVU⁶⁷. V praksi navedena razmejitev ni bila enostavna in so se nekateri postopki prepletali, najprej med ZC TO in CVU, kasneje pa med CVU in BZC, kar bom še pojasnjeval.

---

⁶⁶ Centri, s katerimi upravlja CZ in sodeluje RKS in jih poimenujejo kot informativni centri v času osamosvojitvene vojne, skrbijo za odhod vojakov JLA, ki so prebegnili ali so jih po zahtevi sorodnikov izpustili iz enot. O informativnih centrih Brvar (2021, str. 121) citira Ploja in navaja, da so ti delovali od 3. do 7. 7. 1991, ko je bila največja dinamika odhoda zajetih in prebeglih iz Slovenije.

⁶⁷ Med njimi so v BZC po 21. 8. 1991 bile tudi osebe, ki so prebegle iz enot JLA v ostalih predelih Jugoslavije.

Oblikovanje ZC TO je temeljilo na sprejetih slovenskih normativnih rešitvah na področju ljudske obrambe vključno z Zakonom o vojaški dolžnosti⁶⁸. Predsedstvo Republike Slovenije je 15. 5. 1991 sprejelo ukrepe za pripravljenost, ki so bili podlaga za načrtovanje prevzemanja institucij in pripadnikov JLA na območju Republike Slovenije in načrtovanje zbirnih centrov TO⁶⁹. Zatem pa je predsedstvo 25. 6. 1991 na podlagi 4. člena Ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k ustavi Republike Slovenije na področju ljudske obrambe izdalo odredbo o podreditvi poveljstev, enot in zavodov JLA v TO RS.⁷⁰ Hkrati je sprejelo sklep o odpoklicu vseh aktivnih starešin in civilnih oseb, ki so v službi v JLA, in poziv vsem starešinam in vojakom, ki so na služenju vojaškega roka v JLA, da ne sodelujejo v agresiji na Republiko Slovenijo⁷¹. Začetek bojnih aktivnosti JLA v Sloveniji je zaradi njihovega nejasnega ali neprepoznavnega namena⁷² slovensko zamisel za izvedbo razdružitve po razglasitvi samostojnosti spremenil, predvsem pa pospešil proces razgradnje oziroma celo razpada zvezne vojske.

Po mobilizaciji učnih čet TO, ki so prevzele vlogo upravljanja in delovanja zbirnih centrov TO, je njihov namen dvojen. Najprej so v funkciji zbiranja in selekcije prebeglih in pristopnih pripadnikov JLA. Zatem pa začnejo z dodatnim usposabljanjem tistih vojaških obveznikov, ki so zapustili zvezne enote in te

---

⁶⁸ Uradni list RS, številka 18/91, 27. 4. 1991.

⁶⁹ Načrtovanje je bilo treba zaključiti do 20. 6. 1991.

⁷⁰ Glej: Odredbo o podreditvi enot, zavodov in poveljstev JLA na ozemlju Slovenije v sestav Teritorialne obrambe Slovenije (akt RŠTO, SZ, številka 804-03/406, 25. 6. 1991). Odredbo je RŠTO še isti dan posredoval PŠTO. Po tej odredbi so PŠTO skupaj z ObmŠTO postali nadrejeni korpusnemu poveljstvu, njegovim podrejenim enotam in zavodom JLA na njihovem območju pristojnosti. Za primer Vzhodnoštajerske pokrajine glej: akt 7. PŠTO, SZ, številka 804-03/183, 25. 6. 1991.

⁷¹ Glej: Repe, 2004, str. 41 - tč. 2 in str. 44 - tč. 4.

⁷² Predsedstvo Republike Slovenije je na 44. seji, 27. 6. 1991, začetek bojnih aktivnosti na območju Slovenije ocenilo kot »neposredno nasilno intervencijo JLA in poizkus trajne okupacije Republike Slovenije«. Glej: Zapisnik prvega dela 44. seje Predsedstva (Repe, 2004, str. 40, dokument 13) in primerjaj s Sporočilom javnosti s 44. seje Predsedstva, kjer se navaja: »Predsedstvo je ocenilo, da predstavljajo premiki enot JLA, sporočilo V. vojaškega območja in nasilnost ter brezobzirnost posega jugoslovanske vojske, agresijo na samostojno in suvereno Republiko Slovenijo ter poskus njene trajne okupacije«. (Repe, 2004, str. 42, dokument 13).

obveznosti še niso zaključili. Z začetkom agresije zbirni centri TO sprejemajo tudi zajete pripadnike zveznih sil, angažiranih v agresiji na Slovenijo že 27. 6. 1991, množično pa se tako prebežniki kot zajeti v bojnih delovanjih in seveda tudi pristopniki, ki so zapustili JLA, pojavijo dan kasneje.

Vendar UC TO že tretji dan vojne, 29. 6. 1991, dobijo še tretjo vrsto nalog povezanih s funkcioniranjem (zbirnih) centrov za vojne ujetnike, ki jih vodijo in upravljajo UNZ oziroma milica na območju pristojnosti. Pri CVU je bilo sicer določeno, da so teritorialne enote, narodna zaščita in ostale strukture imele podporno vlogo.

Zaradi tega pride do povezave oziroma celo funkcionalne podreditve sestave ZC TO milici. Ugotovitve o tem, kakšen je bil prehod in katere aktivnosti so izvedene, potem ko je izdan ukaz za formiranje CVU, bom predstavil v nadaljevanju. V praksi pa je to pomenilo, da so izenačili postopke med prebeglimi in pristopnimi vojaškimi osebami, za katere so bili namenjeni ZC TO, in tistimi, ki so zajeti v bojnih delovanjih, kar je bilo v pristojnosti CVU.

V Pomurju so takšni primeri na območju 75. ObmŠTO na lokacijah v Bogojini in Puconcih v murskosoboški občini in v Čentibi v lendavski občini, čeprav je ta v funkciji prehodnega centra⁷³. Medtem ko na območju občine 73. ObmŠTO do tovrstnega spajanja ni prišlo, je pa obstajala povezava in sodelovanje med lokacijama CVU v Radoslavcih in v Vidmu, potem ko se 2. 7. 1991 737. ZC TO iz Gornjih Ivanjcev v gornjeradgonski občini premesti v Bučkovce v ljutomerski občini. Poleg tega se je v gasilskem domu Radoslavci v ljutomerski občini vzpostavila prehodna točka (center) za ujetnike TO, od koder so jih pošiljali v bližnji CVU v Lovskem domu v Radoslavcih.

Svojevrstna dvotirnost centrov je obstajala tudi po predaji njihove dejavnosti in zajetega osebja ONZ. To lahko sklepam iz tega, da je 30. 6. RŠTO poslal še

---

⁷³ Glej: Mihalič (2002, str. 74). Kot prehodna lokacija se omenja tudi Rakičan (Srednja kmetijska šola).

zahtevo⁷⁴ podrejenim ŠTO za podatke o formiranih zbirnih centrih, njihovih lokacijah in sestavi tako tistih, ki upravljajo in vodijo center, kot tudi vojakih, ki se usposabljaajo, ter podatke o številu in strukturi prebeglih častnikov, podčastnikov in vojakov, ki so jih sprejeli. Podatke je bilo treba posredovati do 17. ure 1. 7. 1991.

Po koncu vojaških spopadov je 5. 7. 1991 PŠTO od podrejenih ObmŠTO zahteval podatke o vojaških obveznikih, državljanih Republike Slovenije, ki so v zbirnih centrih TO in še niso odslužili z zakonom določenega sedemmesečnega vojaškega roka. Organizacijo in izvedbo vojaškega usposabljanja teh oseb⁷⁵, tako kot je bilo predvideno v načrtu Jezero, so po izjavi Mirana Fišerja od petih zbirnih centrov na območju Vzhodnoštajerske pokrajine izvajali le v 777. ZC TO na Destrniku.⁷⁶

Pomurska centra TO imata tudi različen zaključek delovanja. Lokacije 757. ZC TO v Prekmurju, potem ko do 5. 7. 1991 izpustijo vojaške osebe JLA, prenehajo delovati in teritorialci, ki so delovali v njih, se demobilizirajo. 737. ZC TO v Bučkovcih prav tako izpusti večino vojaškega osebja JLA, tako kot je bilo določeno po Brionskem sporazumu, z delovanjem pa preneha 11. 7. 1991.

Naj sklenem: ZC TO so bili v začetku organizirani po drugačnih pravilih kot CVU. Načrti, ki so nosili oznake Jezero v TO, so bili organizacijsko in funkcionalno usmerjeni v predhodno selekcioniranje zajetih, prebeglih in oseb, ki so pristopile v TO, ter izvedbi dodatnega usposabljanja za obveznike, ki še

---

⁷⁴ Glej: akt RŠTO, številka Z-804-03/420, 30. 6. 1991.

⁷⁵ Glej: Fišer v Toš, 2003, str. 53. Kako je to usposabljanje potekalo, pa lahko razberemo iz primera zbirnega centra »Lokvanj« pri 55. ObmŠTO Domžale, ki je deloval od 2. do 22. 7. 1991. Glej: <https://domzalec.si/turizem/zgodovina/vojna-za-slovenijo-zbirni-center-za-prebeznike-ki-je-deloval-na-skrivni-lokaciji-pod-tajnim-imenom-lokvanj/>.

⁷⁶ Izjava Fišer, 3. 12. 2022 in 21. 1. 2023. Navaja, da so ta zbirni center označevali tudi s kodno oznako Jesen.

niso odslužili vojaškega roka⁷⁷. Mihalič⁷⁸ pravi, da so kopije navodil za ravnanje z vojnimi ujetniki dobili šele od ONZ pred prehodom ZC TO v strukturo CVU. To prepletanje navodil za procedure se je odražalo tudi v delovanju. Povedano drugače - ZC TO so delovali po prvotnih navodilih, dokler upravljanja v njih niso prevzeli ONZ. Do formalnega preimenovanja centrov ni prišlo, predali so le vojne ujetnike⁷⁹.

O centrih vojnih ujetnikov in vključevanju v TO

Odločitev o tem, da se ujetnike JLA preda ONZ (milici), je sprejeta 27. 6. 1991⁸⁰. Aktivnosti za oblikovanje zbirnih centrov za vojne ujetnike (CVU) so se v organih UNZ in milice v Pomurju začele 28. 6. 1991⁸¹. Dne 29. 6. se je UNZ dogovorila z murskosoboško enoto zaporov v Mariboru, da bodo skladno z republiškimi usmeritvami sprejeli okrog 25 vojnih ujetnikov⁸².

Ukaz za formiranje zbirnih centrov (za vojne ujetnike op. a.) je 29. 6. 1991 sprejela Republiška koordinacija⁸³ in ga posredovala vsem oblastnim strukturam in strukturam obrambnih sil. Kot že omejeno, je v Vzhodnoštajerski pokrajini tudi 7. PŠTO istega dne izdal ukaz o vključevanju ObmŠTO v organizacijo in delovanje zbirnih centrov za vojne ujetnike. Zatem je RSNZ

---

⁷⁷ Odslužnje vojnega roka je bilo določeno v 72. členu zakona o vojaški dolžnosti (Uradni list RS, številka 18/91, 27. 4. 1991). Rok trajanja vojaškega roka je bil v 22. členu zakona 7 mesecev, s tem da se je lahko skrajšal še za do 30 dni.

⁷⁸ Mihalič 2002, str. 74.

⁷⁹ Mihalič 2002, str. 75.

⁸⁰ Glej: Depeša Republiške koordinacijske skupine, 27. 6. 1991 ob 22.30, v kateri se navaja: »Ob zajetju ujetnikov (pripadnikov JLA) le te predajte organom za notranje zadeve na vašem območju (milici). To je dogovorjeno z obema ministroma: g. Janšo in g. Bavčarjem«. Depešo, ki je naslovljena na vse PŠTO, je podpisal Janez Slapar.

⁸¹ O tem, da je za vojne ujetnike odgovorna milica, glej: depešo RSNZ, številka 0211-1-2/892, 28. 6. 1991 in posredovanje tega podrejenim organizacijskim enotam v UNZ MS, z depešo številka 01-2/239, 28. 6. 1991. Za poročilo o izvedenih aktivnostih pa depešo Inšpektorata milice UNZ MS, številka 21/3-3-2/240, 28. 6. 1991 in depešo operativne skupine UNZ MS, številka 01-S-2/245, 29. 6. 1991.

⁸² Glej: depešo RSNZ, številka 0211-1-2/903, 29. 6. 1991, za sprejem vojnih ujetnikov v zaporih v Murski Soboti pa dokument UNZ, Oddelka za zatiranje kriminalitete, številka 22/2, 29. 6. 1991, ko se je dogovor tudi začel izvajati.

⁸³ Glej: akt Republiške koordinacije, številka 1289, 29. 6. 1991.

poslal vsem inšpektoratom UNZ še dva akta, in sicer Pravila ravnanja z vojnimi ujetniki s prilogo iz ženevskih konvencij o zaščiti vojnih žrtev⁸⁴, ki sta predstavljena tudi v posebnih prilogah tega zbornika. Ta pravila so dopolnjena z odločitvijo Republiške koordinacijske skupine⁸⁵. Določili so, da *»lahko vojaki JLA z blokade izven vojaških objektov zapustijo položaje in vozila ter odidejo v najbližjo vojašnico brez orožja. Oficirji lahko zadržijo pištolo brez streliva, lahko pa prestopijo v TO ali odidejo domov«*. Ravnanje z vojnimi ujetniki in izmenjavo vojnih ujetnikov je kot dopolnitev pravil zaslediti še v ukazu Republiške koordinacije.⁸⁶ Tudi RSNZ (MNZ op. a.) je 29. 6. 1991 dopolnjeval navodila za ravnanje in sprejem vojnih ujetnikov⁸⁷. Z izjemo omenjenih dopolnitev navodila, ki jih je sprejela Republiška koordinacija, pokrajinski štabi v Vzhodnoštajerski pokrajini niso prejeli navodil in usmeritev za aktivnosti povezane z vojnimi ujetniki, ampak so se te informacije prenašale preko povezav z ONZ na ravni ObmŠTO.

Potem ko je 2. 7. 1991 na MNZ v Upravi za upravno pravne zadeve ustanovljena strokovna (koordinacijska) skupina za vojne ujetnike, je bil določen tudi način vodenja evidenc in poročanja ter vodenje centralne evidence na ravni republike. V organih za notranje zadeve so te aktivnosti označevali z »Akcija ujetniki«, primere poročanja pa vodili pod oznako »Lipa«⁸⁸. Na območju UNZ

---

⁸⁴ Glej: depeša RSNZ številka 2376, 30. 6. 1991. Priloženo navodilo je na 4 straneh, priloga o ženevskih konvencijah pa na 2 straneh.

⁸⁵ Glej: depeša Republiškega koordinacijskega centra naslovljena na vse podskupine kot Dopolnitev navodila za sprejem in ravnanje z vojnimi ujetniki. Iz dostopne kopije ni možno razbrati številke in datuma, temveč le distribucijo znotraj milice, TO in upravnih organov za obrambne zadeve.

⁸⁶ Glej: točko F in G v depeši UNZ MS, številka 01-2/2951, 29. 6. 1991, ki je posredovala depeša Republiške koordinacije o postopkih z vojnimi ujetniki.

⁸⁷ Glej: depeša RSNZ, številka 0021-4/7377, 30. 6. 1991, ki ga je podpisal minister Bavčar in je naslovljena na vse UNZ, daje pa navodila glede ravnanja z vojnimi ujetniki za vse delavce ONZ in pripadnike TO.

⁸⁸ Magdič (Ribaš, 2018-1, str. 180) navaja, da se je z akcijo LIPA označevalo obrambno delovanje slovenske milice in poročanje Operativne skupine UNZ za vodenje aktivnosti organov za notranje zadeve. Operativna skupina UNZ Murska Sobota na območju Pomurja je delovala od 27. 6. 1991 naprej.

Murska Sobota je te naloge še naprej izvajala njena operativna skupina UNZ⁸⁹, ki je skrbela tudi za usklajevanje, usmerjanje in poročanje o vojnih ujetnikih v Pomurju ter za povezave in usklajevanje sodelovanja s TO.

Centri za vojne ujetnike na območju Pomurja so bili organizirani in postavljeni v zelo zgoščenih časovnih okvirjih in so začeli uresničevati odločitev o postopkih z vojnimi ujetniki pod pritiskom velikega števila zajetih in prebeglih zveznih pripadnikov. Vnaprej pripravljenih načrtov pa v dosegljivi dokumentaciji vendarle ni najti⁹⁰. Poudariti je treba dve posebnosti. Prva je rešitev, da kazensko-poboljševalni zavodi sprejemajo in namestijo določeno število vojnih ujetnikov v zapore, kar je bilo v Pomurju dogovorjeno še istega dne, kot so prejeli usmeritev iz Ljubljane. Dilema, ki je obstajala in ostala, je vprašanje, ali so zbirni centri lahko v uradnih zaporih.

Druga posebnost pa je struktura in število lokacij zbirnih centrov v Pomurju. Brvar⁹¹ navaja, da je bilo treba ustanoviti pokrajinske oziroma regionalne centre na območjih UNZ in prehodne centre za vojne ujetnike. V Pomurju regionalni center ni bil postavljen, iz dostopnih poročil pa tudi ni razvidno, kateri centri so bili v funkciji prehodnih centrov. Poleg zaporov so se vojni ujetniki zbirali še na šestih lokacijah, in sicer v Bogojini, Puconcih, Čentibi, Rakičanu, Vidmu in Radoslavicah. Lokacije CVU, ki so delovale samostojno in TO ni bila vključena, so v Pomurju tako zapor v Murski Soboti⁹², CVU v Vidmu in CVU v lovskem domu v Radoslavicah. Lahko sklepamo, da so to funkcijo prehodnih centrov v Pomurju opravljali zlasti v Čentibi in Rakičanu⁹³ ter v gasilskem domu v

---

⁸⁹ Magdič (Izjava, 15. 2. 2023) navaja, da na UNZ Murska Sobota ni bilo operativne podskupine za vojne ujetnike, ki jih omenja Brvar (2021, str. 66).

⁹⁰ Po Brvarju (2021, str. 59) nobenih vnaprej pripravljenih zbirnih centrov (za vojne ujetnike op. a.) ni bilo, začasni prehodni centri pa so bili v začetku kar prostori milice za pridržanje.

⁹¹ Bravar (2021, str. 63).

⁹² V tem primeru TO zagotovi le avtomatsko orožje za varnostnike v zaporih (Mihalič, 2002, str. 73).

⁹³ Prvi zajeti oziroma prebegli pripadniki JLA so nameščeni v Rakičanu, kasneje pa se je ta lokacija uporabljala za vojake slovenske in hrvaške narodnosti. Iz lokacije v Čentibi so ujetnike vodili v CVU v Bogojini, del ujetnikov hrvaške narodnosti pa so neposredno predajali na mejni točki v Petišovcih - Mursko Središče.

Radoslavcih. Navedeno je že bilo, da potek prehoda oziroma združevanja ZC TO v CVU ni bil enoznačen. Ta prehod se je v dogovoru med UNZ Murska Sobota in 75. ObmŠTO uredil za centre v Bogojini, v Puconcih⁹⁴ in Čentibi, medtem ko se na območju 73. ObmŠTO to ni zgodilo.

Tako kot sem predstavljal značilnosti in posebnosti nastajanja CVU, je možno navajati tudi nastajanje in spreminjanje navodil za postopke pri odpuščanju iz centrov in njihovem evidentiranju. Ta tematika bo predstavljena tudi v drugih prispevkih v zborniku, sam pa bom nekaj tega pojasnil tudi v nadaljevanju. Osrednjo značilnost v pogledu usmerjanja in vodenja postopkov odpuščanja je bila vendarle v tem, da je bila neposredno usmerjana iz Ljubljane, kjer je obstajala posebna strokovna skupina za vojne ujetnike, ki je skrbela tudi za koordinacijo MNZ z ostalimi ministrstvi⁹⁵ ter operativno vodila te obsežne in specifične aktivnosti.

Brionska deklaracija⁹⁶ z opredelitvijo v točki VI – Ujetniki, po kateri je bilo treba vse zajete v zvezi s sovražnostmi od 25. 6. 1991 izpustiti, ne kasneje kot do 24. ure 8. 7. 1991, postavi tudi pravni in mednarodni okvir za spremembo v organizaciji in delovanju centrov za vojne ujetnike, zlasti glede odpuščanja oseb iz CVU. Posebnost Pomurja je, da je odpust večine zajetih in prebeglih vojakov opravljen že pred začetkom brionskega srečanja do 5. 7. Vsi CVU pod nadzorom UNZ s sprejetjem Brionskega sporazuma ne prenehajo z delovanjem tudi zato, ker so prihajali novi ujetniki iz ostalih območij nekdanje skupne države⁹⁷. V Pomurju tako deluje CVU v zaporih, iz katerih pa so 11. 7. 1991 izpuščeni zajeti častniki in podčastniki zveznih sil⁹⁸. To pomeni, da so zbirni

---

⁹⁴ Mihalič navaja, da se je to zgodilo 1. 7. 1991 (2002, str. 73-74). Ribaš (2018-2, str. 275) pa navaja, da je UNZ Murska Sobota na podlagi dogovora 30. 6. 1991 prevzela v upravljanje CVU.

⁹⁵ Brvar, 2021, str. 66-68.

⁹⁶ Glej: Dokument 54 – Brionska deklaracija, 8. 7. 1991 (Repe, 2004, str. 164-166).

⁹⁷ Glej: Depeša MNZ številka 0211-3-2/3849, 21. 8. 1991.

⁹⁸ Glej: akt Ministrstva za pravosodje in upravo, Zapori Maribor – Oddelek Zaporov Murska Sobota, številka 01/39-388/91, 11. 7. 1991.

centri od 12. 7. do 21. 8. delovali za naloge ujetnikov in prebežnikov iz JLA, bodisi v Sloveniji bodisi iz Hrvaške ali drugih republik.

Zbirne centre za prebegle vojake so v Sloveniji ukinili 21. 8. 1991⁹⁹. Po tem datumu so UNZ vse prebegle vojake napotile na krajevno pristojne občinske upravne organe za obrambo, ki so bili dolžni izvajati nadaljnje postopke. S tem je bila praktično zaključena tudi »Akcija ujetniki«, vendar so se primeri poročanja UNZ o tej tematiki še vedno vodili pod oznako »Akcija Lipa« tako kot poročanje v času vojne.

Terminološke zadrege in praksa glede na mednarodno vojno pravo

Do 25. 6. 1991 so v Sloveniji veljali jugoslovanski predpisi o uporabi pravil mednarodnega vojnega prava (MVP) v oboroženih silah¹⁰⁰. Z ustavnimi amandmaji in predpisi, s katerimi se je urejala slovenska osamosvojitev, se tega vprašanja niso dotikali, ker Slovenija uradno ni bila mednarodno-pravni subjekt, tudi ni uspela ratificirati in priznati pogodb in drugih aktov mednarodnega prava. Ostale so tako le splošne zaveze in običaji mednarodnega prava in pričakovanja, da jih bosta skladno z jugoslovanskimi predpisi spoštovali obe strani¹⁰¹. V praksi so slovenskim obrambnim silam 30. 6. 1991 posredovana Pravila o ravnanju z vojnimi ujetniki s prilogo ženevske konvencije o zaščiti vojnih žrtev.

Že omenjeni predpisi poznajo termin vojni ujetnik in ga konvencije opredeljujejo, da je to pripadnik ene izmed kategorij oboroženih sil, ki preide pod oblast nasprotnika. Pogojno bi lahko rekli, da je s terminom vojni ujetnik bilo opredeljeno tudi ujetje, čeprav v posredovanih navodilih to ni bilo podrobno

---

⁹⁹ Glej: depešo MNZ, številka 0211-3-2/3849, 21. 8. 1991.

¹⁰⁰ Glej: Predpisi o uporabi pravil mednarodnega vojnega prava v oboroženih silah SFRJ, ki vsebuje odredbo o uporabi pravil MVP v oboroženih silah SFRJ in Navodilo o uporabi MVP v oboroženih silah SFRJ. (ZSLO, 1989, str. 21 – 22).

¹⁰¹ Po jugoslovanskem tolmačenju MVP bi primer vojaške akcije v Sloveniji junija in julija 1991 domnevno uvrščali med nemednarodne oborožene spopade, ki potekajo na območju ene države med njenimi oboroženimi silami in odpadničnimi oboroženimi silami ali drugimi oboroženimi skupinami, za kar pa je bilo nevedno, da velja dopolnilni protokol k ženevskim konvencijam, 12. 8. 1949 (II protokol) iz leta 1977 (ZSLO, 1989, str. 22, tč. 16).

razčlenjeno. Termini prebežnik ali dezertter, pristopnik, pa tudi vračanje vojnih ujetnikov v prej omenjenih pravilih niso bili opredeljeni¹⁰². Bili pa so uporabljeni v nekaterih razmišljanjih ali spoznanjih.

Po Navodilu za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi se na podlagi odloka Predsedstva Republike Slovenije o odpoklicu iz JLA v 1. točki uporabljata dva termina, in sicer predčasni odhod iz JLA za vse vojaške obveznike Republike Slovenije v JLA. Te osebe so torej zapustile (predčasno odšle) oziroma prebegle iz JLA, ker jim kakršenkoli nedovoljen odhod ni bil dovoljen ali omogočen. **Prebegle osebe** oziroma **prebežniki** pa niso bili samo iz enot JLA v Sloveniji, ampak tudi z drugih območij. Skladno z MVP so jih v JLA, ponekod pa tudi v ONZ, označevali z dezertterji. Drugi termin je bil namenjen prostovoljnemu odhodu gojencev iz vojaških šol JLA, odhodu aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb na službi v JLA ter vojakov po pogodbi. Ti so bodisi najavili ali zahtevali prekinitev službovanja ali zapustili mesta in enote, v katerih so bili zaposleni, in so jih v JLA prav tako označevali z dezertterji ter proti njim celo sprožali disciplinske in sodne postopke. V Sloveniji so jih označevali kot **pristopnike**, v primeru, da so podpisali izjavo o prestopu v TO RS¹⁰³. S tem so jim ostale vse zatečene statusne in socialne pravice in so bili razporejeni v stalno sestavo TO. Tudi gojenci vojaških šol so imeli možnost prevedbe v aktivni sestav TO. Nekateri med pristopniki so v ŠTO tudi takoj začeli delati (službovati), spet drugi pa so bili poslani v zbirne centre, v začetku ZC TO, zatem pa v CVU.

V TO se v času priprav in oblikovanja načrtov Jezero ni govorilo in uporabljalo termina vojni ujetnik, a vendar so bile terminološke zadrege večje, kot navidezno težko razločevanje med prebeglimi, zajetimi vojaškimi osebami in tistimi, ki so zapustili zvezno vojsko in pristopili v TO in s tem pridobili

---

¹⁰² Teh terminov ne najdemo niti v sodobnem slovenskem učbeniku Mednarodno pravo oboroženih spopadov (Sancin et. al. 2009).

¹⁰³ Zato v virih zasledimo tudi izraz prestopnik.

takoimenovani status pristopnika. Pri tem se zastavlja tudi vprašanje, ali se znotraj ŠTO o vojnem ujetništvu do 29. 6. 1991 ni veliko govorilo tudi zato, da se ne bi dodatno vznemirjalo tako stalne kot rezervne sestave TO.

Ko so organi za notranje zadeve začeli opravljati pristojnosti povezane z vojnimi ujetniki, je bilo omenjenih terminoloških zadreg manj, saj so dosledno uporabljali termin vojni ujetnik, manj pogosto in dosledno pa prebežnik, pristopnik in dezerter. V veliki dinamiki pritoka ujetnikov in v kratkem časovnem obdobju niso uspeli realizirati vseh postopkov, povezanih z uresničevanjem določil mednarodnega vojnega prava glede dodeljevanja statusa vojnega ujetnika in odpusta iz zbirnih centrov. To velja zlasti za pravno-formalne akte glede statusa vojnega ujetnika.

Ločitve med častniki in podčastniki ter vojaki, kot to predvideva MVP, so bile urejene, s tem da so bili zajeti ali prebegli častniki poslani v CVU, ki so bili v zaporih. V Pomurju je nad tistimi častniki in podčastniki, ki so bili ranjeni in v murskosoboški bolnišnici, bdela operativna skupina za vojne ujetnike pri UNZ.

V zvezi s tem je treba omeniti še pojem skrivači¹⁰⁴, ki se v vojni v Sloveniji sicer ni uporabljal niti uveljavil, čeprav so nastavki za to bili dani v navodilu, ki ga pojasnujem. Gre za napotilo, kako zagotoviti varnost oseb, ki so predčasno odšle ali odšle (zapustile) JLA. V tej smeri je za ZC TO bilo določeno, da so ti na tajnih oziroma skritih lokacijah in da se do njih dostopa preko javk, ki so prav tako tajne.

Po navedenem pa bi slika o ravnanju z zajetimi in prebeglimi pripadniki JLA in zbirnih centrih bila nepopolna, če ne bi omenil še nekaj posebnosti. Procesiranje in administracija v centrih sta bili takšni, kot so ju uspeli

---

¹⁰⁴ Kadre, ki so zapustili vojske, v katerih so izpolnjevali vojaško obveznost ali vojaško službo, so v obdobju prve svetovne vojne, pa tudi po njej, označevali tudi kot zeleni kader. Primeri dezerterstva in skrivaštva ali celo protivojnega gibanja niso bili redkost. Glej: <https://www.rtvsl.si/kultura/dediscina/mariborska-razstava-usmerja-pozornost-v-kmecko-upornistvo-20-stoletja/639154>.

vzpostaviti. Vse to je z današnje perspektive možno kritično ocenjevati, tudi glede na izpolnjevanje pravnih določil, ki so ali niso bila v celoti zagotovljena ali močno poenostavljena.¹⁰⁵ Če k temu dodamo, da so se s pomočjo civilne zaščite in prebivalstva zbirala civilna oblačila in organizirala preoblačenja prebeglih ali zajetih, še preden so prišli v zbirne centre, bi kdo lahko ocenjeval, da to niti niso bili vojni ujetniki, temveč civilni. Odhodi in zapuščanja centrov so bili v nekaterih primerih zelo domači, zlasti, ko je šlo za predaje vojakov nabornikov staršem. Za te primere so se vzpostavljali kontakti iz Slovenije s sorodniki, posredovale informacije o stanju v centrih in možnostih odhoda iz njih, ali celo vozili pripadnike JLA domov ali na meje. Zaradi navedenega bi v današnjih sodiščih slej ko prej obsodili še kakšnega častnika ali inšpektorja policije iz vrst slovenskih obrambnih sil, čeprav so v takratnih razmerah skrbeli za to, da so vojni ujetniki ohranili življenja in dostojanstvo ter se živi vrnili domov.

V ravnanju z zajetimi in prebeglimi ter vojnimi ujetniki v Pomurju ni bilo izrednih dogodkov v smislu ogrožanja ali poškodovanja oseb v zbirnih centrih. Tudi ni evidentiranih pojavov nekorektnega ravnanja in maltretiranja ali celo sproženih sodnih postopkov zaradi kršitev mednarodnega humanitarnega in vojnega prava. Vendar se je razslojevanje zvezne vojske opazilo tudi med prebeglimi in zajetimi. Kljub temu, da so jih lokacijsko poskušali ločiti, zlasti Slovence in Hrvate ter Albance od ostalih narodnosti, to vedno ni bilo izpeljano. Nekateri Slovenci in Hrvati so zbirne centre zapustili že do 30. 6. 1991¹⁰⁶, kar se je vedelo in ustno prenašalo med vojaki drugih narodnosti in je povzročalo nejevoljo. V CVU v Puconcih je 30. 6. prišlo do neredov in posredovali so miličniki Postaje milice Murska Sobota in hitro vzpostavili red v centru¹⁰⁷. V CVU

---

¹⁰⁵ Ribaš. (2018-2, str. 272) pravi: »*Taborišče za vojne ujetnike je bilo zgolj teoretično ustanovljeno, ker ni očitno nihče, vsaj v Pomurju ne, pričakoval takšnega števila ujetnikov.*«

¹⁰⁶ Mihalič (2002, str. 79) navaja, da je 35 vojnih ujetnikov izpuščeno 29. in 30.6.1991.

¹⁰⁷ Ribaš (2018-2, str. 275). Kološa navaja, da se je to zgodilo ob požaru koša za smeti (Izjava, 18. 12. 2022).

v Bogojini so gladovno stavkali ujetniki srbske nacionalnosti ¹⁰⁸, navaja pa se tudi pobeg enega vojaka iz CVU Radoslavci,¹⁰⁹ v CVU v Bogojini pa tudi težave zaradi alkoholiziranih stražarjev narodne zaščite¹¹⁰.

Namesto sklepa citiram Prebiliča¹¹¹, ki pravi:

»... da je ravnanje z vojnimi ujetniki bilo takšno, da je nova država lahko z dvignjeno glavo stopila pred mednarodno skupnost, ko je prosila za priznanje in sprejem v številne mednarodne organizacije.«

---

¹⁰⁸ Glej: Horvat (Šteiner, 2015, str. 143) in Ribaš (2018, str. 248).

¹⁰⁹ Magdič (Izjava, 15. 2. 2023) navaja primer, o katerem je poročal vodja CVU Radoslavci, rezervni miličnik Karel Melin.

¹¹⁰ Glej: Operativno poročilo zbirnega centra vojnih ujetnikov Bogojina, akt UNZ MS, Inšpektorat Milice, številka 21/3-2, 8. 7. 1991.

¹¹¹ Prebilič (Bervar, 2021, str. 19).

Kaj lahko razberemo iz kazalnikov številčnega stanja v zbirnih centrih v Pomurju

Dokumenti s kazalniki številčnega stanja v zbirnih centrih so podrobno predstavljeni v zborniku Pomurje je gorelo modro.¹¹² Namen te obravnave ni razrešitev oznak, ki izhajajo iz prikazov o številu oseb v zbirnih centrih, ker so jih poskušali razrešiti že oblikovalci uradnih analiz in snovalci omenjenega zbornika. MNZ je v drugi polovici julija¹¹³ podrejenim UNZ naročilo izdelavo in posredovanje analize akcije »Vojni ujetnik«. Murskosoboška UNZ je te podatke posredovala 26. 7. 1991¹¹⁴. K tej pogojno imenovani zaključni analizi je treba omeniti še poročila in podatke o vojnih ujetnikih in prebežnikih v Pomurju do 11. 7. 1991, ko so izpustili zadnje ujetnike iz murskosoboških zaporov.

Prva ugotovitev iz proučevanja navedenih kazalnikov je razlikovanje med števili zajetih in prebeglih, ki jih najdemo v takoimenovanih bojnih poročilih, in tistimi, ki so bili procesirani v CVU. Pri prikazovanju in obravnavi poročil UNZ pa je treba upoštevati tudi, da se ti podatki nanašajo na njihovo območje pristojnosti, vendar se je zaradi velike dinamike vojnih ujetnikov del teh pošiljal na območje UNZ Maribor. To pa ni edina posebnost. Še preden so ONZ prevzeli upravljanje zbirnih centrov, so v ZC TO že bili prebegli in zajeti, od katerih so nekateri že bili tudi izpuščeni. Obstajali so tudi primeri, ko so nekateri prebežniki zapustili JLA in sploh niso šli v zbirne centre, ker so jih starši ali sorodniki prevzeli in takoj odpeljali. Vendar se z navedenim ni možno znebiti vseh zadreg glede evidence zajetih in prebeglih zveznih pripadnikov, zlasti ko jih prikazujemo skozi številčna razhajanja.

V Pomurju je, kot sem že navajal, v osamosvojitveni vojni skupaj prebeglo in bilo zajeto 590 zveznih pripadnikov. V uradni analizi UNZ Murska Sobota je

---

¹¹² Glej: Ribaš (2018) 8. poglavje in priloženi dokumenti po obdobjih, 3. in 4. zbirka.

¹¹³ Glej: depeša MNZ, številka 0010/3-MP/91-2/1005, 16. 7. 1991.

¹¹⁴ Glej: akt UNZ MS, številka 01/1-SZ-203/91 26. 7. 1991.

prikazano 546 oseb¹¹⁵. Če pa upoštevamo še 51 vojaških oseb¹¹⁶, ki so bile predane na območje UNZ Maribor, pa pridemo do števila 595. To pomeni, da je možno potrditi število ujetih, pa tudi pristopnih oseb, kot so jih prikazovala poročila in analize bojnih delovanj v Pomurju.

Naj dodam še, da na poimenskih seznamih izdanih potrdil o odpustu oziroma evidencah s podpisi o odpustu najdemo 491 oseb. To pa pomeni, da je v Pomurju skoraj 100 vojakov zvezane vojske zapustilo njene vrste in ni bilo evidentirano v zbirnih centrih. Takšna praksa ni bila nič neobičajnega oziroma se jo je celo spodbujalo. Primerov zelo poenostavljenega izpuščanja ali zapuščanja zbirnih centrov je bilo več. Pri tem lahko navedem primer, ko so izpustili zajete vojake JLA hrvaške narodnosti, še preden so bili procesirani v zbirnih centrih. To pomeni, da vsi zajeti in prebegli vojaki JLA niso šli skozi zbirne centre in bili procesirani kot »vojni ujetniki«. Zajete vojake in civilne osebe v JLA iz Gornje Radgone so iz tamkajšnjega zdravstvenega doma najprej odpeljali kar k zaledni enoti TO ¹¹⁷ in šele zatem v ZC TO. Do 28. 6. so zajete vojake JLA zbirali kar pred sedežem ObmŠTO na Tomšičevi ulici 15 v Murski Soboti in Slovence takoj dodelili zaledni enoti TO za urejanje zajete opreme in oborožitve¹¹⁸. Zanimiv je tudi primer ranjenega častnika v evidenci CVU v zaporih v Murski Soboti, ki je bil sicer z odobritvijo Strokovne skupine za vojne ujetnike na MNZ premeščen direktno iz murskosoboške bolnišnice v vojno bolnico v Zagreb. Ali pa častnika, ki so ga od tam domov odpeljali sorodniki iz Hrvaške. Ali je podobne primere možno označevati kot izgubljeni ali neraziskani primeri? Takšen bi lahko bil primer Marka Praznika, ki je bil sicer

---

¹¹⁵ Primerjaj s številom evidentiranih oseb (464) v Ribaš, 2018-2, str. 276.

¹¹⁶ Med pripadniki, ki niso bili v pomurskih zbirnih centrih, je: 45 pripadnikov JLA ob predaji na karavli v Zgoranjem Konjišču prepeljano v ZC TO izven območja Pomurja, prav tako 10 pripadnikov zajetih 3. 7. 1991 v Radencih (Primerjaj: Leopold v Toš, 2003, str. 83; Kolar et. al. v Toš, 2003, str. 74 in), 3 vojaki JLA skupaj z zajetim podpolkovnikom Jovanovićem v Radencih 27. 6. 1991 prepeljani v Maribor, medtem ko je polkovnik Đurović - načelnik mejnih enot v 5. vojaškem območju v Zagrebu, zajet 28. 6. v Gornji Radgoni, v začetku julija prepeljan v KPD na Dobu.

¹¹⁷ Vukajič (izjava, 18. 12. 2022).

¹¹⁸ Mihalič 2002, str. 73-74.

uradno izpuščen iz CVU v Rakičanu in je v obstoječih slovenskih evidencah evidentiran¹¹⁹.

Iz pregledanih evidenc je možno ugotoviti nacionalno strukturo oseb v CVU za 480 primerov. Med temi je bilo v CVU v Pomurju procesirano 82 Albancev (17,1 odstotka), devet Črnogorcev (1,9 odstotka) 56 Hrvatov (11,7 odstotka) 21 Makedoncev (4,4 odstotka), 68 Muslimanov (14,1 odstotka), 44 Slovencev (9,2 odstotka), 149 Srbov (31 odstotkov) in 51 drugih¹²⁰ (10,6 odstotka).

Iz evidence ujetnikov v zaporih razberemo, da so procesirali 13 častnikov¹²¹, 13 podčastnikov, 14 zveznih miličnikov¹²², štiri zvezne carinike in štiri vojake. Od teh so v slovenske obrambne sile pristopili: dva častnika in pet podčastnikov ali 1,2 do 1,5 odstotka celotnega števila. Zanimivo, da se je število pristopnikov iz vrst častnikov in podčastnikov v Pomurju od prvotne namere sedemnajstih na koncu zmanjšalo na sedem.

Naj dodam še, da je MNZ (Uprava za upravno pravne zadeve) 5. 7. 1991 naslovila na vse operativne podskupine in UNZ ter zbirne centre za vojne ujetnike napotilo, po katerem je bilo treba v zbirnih centrih za vojne ujetnike javno objaviti, da bodo odpuščeni vsi vojaki – vojni ujetniki, ki to želijo, in bodo na hrbtni strani odpustnice podpisali izjavo, da želijo biti odpuščeni. Izjava je morala biti napisana v jeziku vojaka. Za ostale vojake – vojne ujetnike, ki niso

---

¹¹⁹ Gre za primer Marko Praznik, ki je kot vojak JLA iz Varaždina bil ranjen v roko v spopadu v Radencih, 28. 6. 1991. V Gornji Radgoni so ga izvlekli iz zaledne enote JLA kot ranjenca. Potem ko so ga hospitalizirali in mu oskrbeli rano, so ga najprej skrili na očesnem oddelku murskosoboške splošne bolnišnice, zatem pa premestili v zbirni center v Rakičanu in kasneje iz njega odpustili. V istem vozilu je bil smrtno zadet tudi zastavnik Mustafa Hadžiselimović, ki je kasneje v kamionu v Gornji Radgoni zgorel - glej Mrtvec na ranjenem vojaku (Dnevnik, 23. 8. 1998, str. 4). Verjetno je to bil razlog, da so ga v JLA razglasili za mrtvega in na seznamu padlih vojakov JLA v Sloveniji prikazujejo tudi enega neznanega vojaka.

¹²⁰ Domnevam, da so to bili pretežno tisti, ki so se izjasnili za Jugoslovane in ostali drugih narodnosti: Bolgar (2), Čeh (1), Madžar (2), Rom (3), Romun (1), Turk (5), Vojvodinec (1) in tisti, ki se po tem vprašanju niso izjasnili.

¹²¹ Med njimi 9 iz mariborskega in 4 iz varaždinskega korpusa JLA. Po strukturi činov pa 5 poročnikov in 8 stotnikov, med njimi 4 z oznako k.1. (kapetan 1. stopnje op. a.).

¹²² Na Hodošu je bilo 2. 7. 1991 zajetih 15 teh oseb, tako da eden ni prikazan v tem seznamu.

želeli biti odpuščeni¹²³, pa je bilo določeno, da jim je treba omogočiti stik s starši po telefonu ali pismu zaradi dogovora o njihovem odpustu.

Vpliv odpoklica in poziva za pristop v slovenske obrambne sile na zmanjšanje bojne moči JLA

Glede na to, da so zapuščanja vojaških in civilnih oseb poveljstev in enot ter zavodov JLA pomembno zmedla in ohromila zvezno vojsko, je v tem pozivu možno zaslediti še vojaško namero po zmanjševanju številčnega stanja JLA in krepitev kadrovske sestave slovenskih obrambnih sil. Tudi zato, ker je jugoslovanska doktrina temeljila na tem, da se z oboroženim bojem uničuje nasprotnikovo živo silo in njegova materialna sredstva. Ta primer kadrovske in posledično vojaške razgradnje JLA v vojaško zgodovinski praksi ni bil novost. Celo nasprotno, to je bil zgodovinski vzorec in doktrinarno nepisano pravilo, primere pa so tudi kazensko sankcionirali. Pomembno je, da se prestopi pripadnikov JLA slovenske nacionalnosti niso zgodili samo na območju Slovenije, ampak so bili širši pojav tudi na območjih Jugoslavije, kjer še ni bilo vojnih aktivnosti. Vendar pojav zapuščanja zvezne vojske ni bil omenjen samo na pripadnike slovenske narodnosti, ampak vseh narodnosti in je zajel veliko strukturnih delov JLA. To tudi pomeni, da dinamika prebegov in pristopov v slovenske obrambne sile ni bila zaključena s koncem vojnih delovanj v Sloveniji. Proces kadrovskega razslojevanja zvezne vojske se je še bolj intenzivno in dramatično nadaljeval po razširitvi vojnih delovanj na ostale predele skupne države. Za slovenski primer velja, da so bolj kot onemogočanje in uničevanje nasprotnikovih kadrovskega potencialov, v ospredju bila prizadevanja za njihovo pridobivanje na svojo stran oziroma čim hitrejša ter enostavnejša pošiljanje iz Slovenije.

---

¹²³ Takšni primeri so bili vojaki albanske nacionalnosti, ki se niso želeli vrniti v domače kraje, in so jim v Sloveniji izdajali začasne potne listine. Glej: depeša MNZ, številka 0016/4-7593, 10. 7. 1991.

Omeniti je treba tudi nevarnost, da bi nasprotna stran (JLA in njena protiobveščevalna služba) na ta način v slovenske strukture poskušala vriniti svoje sodelavce¹²⁴. V času vojnih delovanj ni bilo malo primerov, ko s(m)o aktivne vojaške osebe, ki so pristopile iz JLA v TO, že na začetku postavljali na pomembne dolžnosti in pošiljali na zahtevne naloge, kjer so bili konkretno in v praksi na pravi preizkušnji, kar je nekako nadomeščalo odsotnost celovitega protiobveščevalnega preverjanja. Dodajam, da je status pristopnika k TO bilo možno priznavati vojaškim in civilnim osebam v službi JLA za prestop v času med 25. 6. 1991 in 18. 7. 1991 na podlagi izražene želje po nadaljevanju dela v TO RS in s potrditvijo tega s podpisom takoimenovane pristopne izjave. K navedenemu je vendarle treba dodati še proceduralni paradoks, ki pravi, da je na podlagi odpoklica iz JLA bilo možno prestopiti v TO Slovenije, vendar se je bilo treba predati v skladu z mednarodnimi konvencijami in biti obravnavan kot vojni ujetnik.

Za celovito razumevanje vpliva odpoklica na zmanjšanje bojne moči JLA naj še poudarim, da se je vojaškim obveznikom, ki so v zvezni vojski odslužili več kot sedem mesecev vojaškega roka, štelo, da so to obveznost za Republiko Slovenijo izpolnili in so bili bodisi odpuščeni bodisi razporejeni v vojne enote TO. Tiste, ki niso odslužili sedem mesecev vojaškega roka, se je poslalo na služenje v TO in napotilo v ZC TO, kjer se je organiziralo vojaško dodatno usposabljanje. Domnevamo lahko, da kljub velikemu številu vojakov, ki so označeni kot prebegle osebe, prvotno ni bilo znano dejstvo, da bodo v primeru predčasnega odhoda iz JLA v Sloveniji deležni »skrajšanja« obveznosti služenja vojaškega roka od dvanajst na največ sedem mesecev. To pa je pomembno tudi za vrednotenje motivacije nabornikov za to, da bi ostali oziroma zapustili JLA.

---

¹²⁴ Za primere opozarjanja o tem po koncu vojaških spopadov v Sloveniji glej: depeša Republiške koordinacijske skupine, številka 29, 29. 8. 1991 in depeša MNZ, številka 0211-3-4/9770, 20. 9. 1991.

Komu in kako so se podeljevale medalje in status vojnega veterana

Odziv na poziv predsedstva je možno prikazovati na različne načine in vzroke. Gotovo je bil pomemben dejavnik zagotovitev oziroma ohranitev pridobljenih socialnih in statusnih pravic za tiste, ki so poklicno službovali v zvezni vojski. Dejanje je bilo negotovo in z veliko neznankami, pa tudi hrabro, ker je obstajala grožnja sankcioniranja zaradi dezerterstva iz JLA, ki je posledično predstavljalo kaznivo dejanje in izgubo socialnih in statusnih pravic. Omeniti je treba še ideološko plat, saj so nekatere aktivne vojaške in zaposlene civilne osebe čutile, da je JLA vse manj njihova vojska. In še socialni imperativ, da se je služba za domovino opravljala v instituciji, ki to domovino, četudi ožjo, napada in razgrajuje mit o bratstvu in enotnosti ter enakopravnosti, ki je bil v skupni državi visoko na listi vrednot.

Kot sem že navajal, primerov prebegov in prestopov iz JLA v Sloveniji ni bilo malo. K temu velja dodati, da je bilo veliko tudi primerov oseb, ki so aktivno sodelovale v aktivnostih slovenskih obrambnih sil. Tako imamo nekdanje pripadnike JLA, ki imajo sedaj status veterana vojne za Slovenijo¹²⁵ oziroma so prejemniki spominskega priznanja »Zvest Sloveniji 1991«¹²⁶. Zato so me nekateri udeleženci na strokovnem posvetu 2. 12. 2022 v Puconcih opozarjali na previdnost o tem, kako lahko tiste, ki so veterani vojne za Slovenijo in celo prejemniki slovenskih uradnih priznanj za čas vojne, označujemo z vojnimi

---

¹²⁵ V 6. odstavku 2. člena Zakona o vojnih veteranih (Uradni list RS, številka 110/03) je določeno, kdo od bivših pripadnikov JLA je lahko oziroma ne more biti (slovenski op. a.) vojni veteran:

Vojni veteran je tudi pripadnik bivše Jugoslovanske ljudske armade, ki je po nalogu pristojnih organov Republike Slovenije od 17. 5. 1990 do 18. 7. 1991 izvajal vojaške, obveščevalne in protiobveščevalne naloge v korist Republike Slovenije.

Vojni veteran po tem zakonu ne more biti oseba, ki je prestopila iz JLA, pa ni bila udeležena v neposrednih obrambnih aktivnostih, oseba, ki ni prestopila iz JLA na podlagi poziva Predsedstva Republike Slovenije o prestopu pripadnikov JLA do določenega roka, ter oseba, ki je v času agresije na Republiko Slovenijo redno služila vojaški rok ali je bila na civilnem služenju vojaškega roka, razen če je bila udeležena v neposrednih obrambnih aktivnostih.

¹²⁶ Gre za spominski znak (Slovenske vojske), ki je namenjen vsem, ki so v času agresije nad Slovenijo prebegnili iz JLA in se priključili TO RS. Znak so lahko prejeli državljani Republike Slovenije, ki so zapustili JLA med 27. 6. in 2. 7. 1991 (poleg aktivnih vojaških oseb še civilne osebe na službi v JLA in vojaki na služenju vojaškega roka v JLA. Glej: <https://postanivojak.si/priznanja/spominski-znaki/>).

ujetniki. Ali še huje, tudi vojaškim osebam JLA, ki so bile od 26. 6. 1991 poslane na bojni pohod v Slovenijo, je pripadla oznaka agresorjev, ko pa so zapustili zvezne vrste, jih nismo označevali še z dezerterji¹²⁷ in to tragedijo vojne poskušali nekako spraviti z veteranskimi statusi in medaljami.

Sklep

Značaj vojn je razviden tudi v ravnanju z zajetimi in ubitimi vojaki v spopadih. Kaže namreč na razumevanje in spoštovanje mednarodnega humanitarnega in vojnega prava. Pogosto pa je tudi katalizator poskusov vplivanja na nasprotno stran glede odpornosti in dovzetnosti za prebege. V slovenskem primeru je, kot sem navajal, bilo več teh posebnosti. V Sloveniji so raziskave in znanstvene obravnav o tem, kako so zadeve povezane z vojnimi ujetniki, prebežniki in pristopniki vplivale na razplet osamosvojitvene vojne pa tudi ostalih vojn na območju nekdanje skupne države Jugoslavije dokaj redke. Ta prispevek je skozi opis izhodišč za odpoklic in poziva za pristop pripadnikov JLA v slovenske obrambne sile, predstavitev značilnosti funkcionalne razmejčitve in nastajanja ter delovanja glede zbirnih centrov med TO in ONZ in predstavitev ter primerjave številčnih kazalnikov tako poskus odstiranja dodatnih neznank in dejstev.

Viri

Literatura:

Brvar, Bogomil (ur.). 2021. Vojni ujetniki v Sloveniji 1991 – Zbornik: Ob 30-letnici vojne za Slovenijo. Ljubljana: Zveza policijskih veteranskih društev Sever

Davor, Marijan. 2012. Zamisao i propast napadne operacije Jugoslavenske narodne armije na Hrvatsku u rujnu 1991. godine. Dostopno na: <https://hrcak.srce.hr/file/133719>. (23. decembra 2022)

---

¹²⁷ Zanimivo je, da so se podatki za podelitev omenjenega spominskega priznanja Zvest Sloveniji v začetku zbirali pod oznako spominski znak Zvest domovini 1991. Glej: akt RŠTO, številka 804-08/174, 29. 6.1991.

- Habulin, Tomislav. 2011. Aktivnosti pomurske milice v vojni za Slovenijo – diplomsko delo. Maribor: Fakulteta za varnostne vede
- Horvat, Marjan. 2015. Teritorialna obramba Vzhodnoštajerske pokrajine (7. PŠTO) v vojni za Slovenijo 1991 – magistrsko delo. Maribor: UM, Filozofska fakulteta
- Mariborska razstava usmerja pozornost v kmečko upornišтво 20. stoletja »Zeleni kader se je na Slovenskem razvil zlasti v Trnovskem gozdu in na Pohorju« dostopno (23. decembra 2022) na: <https://www.rtv slo.si/kultura/dediscina/mariborska-razstava-usmerja-pozornost-v-kmecko-upornistvo-20-stoletja/639154>
- Mihalič, Edvard. 2002. Vojna za Slovenijo leta 1991 v Prekmurju – diplomsko delo. Ljubljana: FDV
- Puš, Robert. 2011. Pobeg dveh oficirjev iz JLA, V: Teropšič, Tomaž in Mitja Teropšič. Brežice: Posavski muzej in PO ZVVS Posavja, str. 229-236. Dostopno (23. decembra 2022) na: <http://www.krsko.zvvs.si/files/11000/04-2/zmagovito-posavje5f31625a1a805.pdf>
- Repe, Božo. 2004. Viri o demokratizaciji in osamosvojitvi Slovenije (III. del: osamosvojitve in mednarodno priznanje). Dostopno (23. decembra 2022) na: <https://www.sistory.si/publikacije/prenos/file/?fileId=25788&download=1>
- Ribaš, Drago (ur.). 2018. Pomurje je gorelo modro – 1. in 2. del. Murska Sobota: Signal
- Ribaš, Drago (ur.). 2021. Občina Lendava v soju osamosvojitvene vojne 1991 – zbornik ob 30-letnici osamosvojitve Republike Slovenije. Murska Sobota: Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje in Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Lendava
- Sancin, Vasilka, Dominika Švarc in Matjaž Ambrož. 2009. Mednarodno pravo oboroženih spopadov. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje

- Šteiner, Alojz (ur.). 2015. Vloga TO Pomurja v procesu osamosvajanja – zbornik Lendava: Arma
- Šteiner, Alojz. 2001. Značilnosti bojnega delovanja TO v Vzhodnoštajski pokrajini v vojni leta 1991. V: Pavlin, Vojko (ur.), Marković, Zvezdan (ur.). Vojna za Slovenijo 1991. Vojaška zgodovina, 2/01 (4). Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske, Center za vojaško-zgodovinsko dejavnost, 2001, str. 68-83
- Šteiner, Alojz. 2018. Organizacije in težiščne aktivnosti Teritorialne obrambe na področju Vzhodnoštajerske pokrajine v letih 1990/1991. V: Bernik, Valerija (ur.) et. al., Vzhodnoštajerska v procesih osamosvajanja Slovenije. Maribor: Vojaški muzej Slovenske vojske, str. 83-122
- Šteiner, Alojz. 2021. Po sledih dokumentov ob smrti Josefa Simčika v Mariboru, 24. maja 1991. V: Vojno-zgodovinski zbornik, številka 52. Logatec: Vojni muzej Logatec, str. 203-215
- Šteiner, Alojz. 2022. Nekaj posebnosti osamosvojitvene vojne na območju Pomurja leta 1991. V: Dražnik, Ljubo, Kosi, Anton. Kako smo branili osamosvojitvene procese Republike Slovenije – zbornik. Ljutomer: Območno združenje slovenskih častnikov: Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo: Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje, pododbor, str. 63-84
- Švajncer, Janez. 1993. Obranili domovino – Teritorialna obramba Republike Slovenije v vojni za svobodno in samostojno Slovenijo. Ljubljana: Viharnik, str. 135–188
- Toš, Marijan, (ur.). 2003. Čas odločitve 1990–1991 – Zbornik območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Lenart. Lenart: Tiskarna M.A.T.
- Vojna za Slovenijo: Zbirni center za prebežnike, ki je deloval na skrivni lokaciji pod tajnim imenom »Lokvanj«. Dostopno (23. decembra 2022) na: <https://domzalec.si/turizem/zgodovina/vojna-za-slovenijo-zbirni-center-za-prebeznike-ki-je-deloval-na-skrivni-lokaciji-pod-tajnim-imenom-lokvanj/>

ZSLO, 1989. Predpisi o uporabi pravil mednarodnega vojnega prava v oboroženih silah SFRJ. Beograd: Vojna štamparija

Dokumenti:

RŠTO, 1991. Poročilo o bojni pripravljenosti štabov in enot TO R Slovenije

VMSV, ZA, OV, 7. PŠTO, številka 804-03/227, 29. 6. 1991. Ukaz (za sodelovanje pri formiranju zbirnih centrov za vojne ujetnike)

VMSV, ZA, OV, 7. PŠTO, številka 804-03/262, 5. 7. 1991. Razporejanje vojnih obveznikov

VMSV, ZA, OV, 7. PŠTO, številka 804-03/312. Analiza bojnega dejstvovanja 7. pokrajinskega štaba Maribor za čas od 26. 6. do 15. 7. 1991

VMSV, ZA, OV, 7. PŠTO, številka LO UTSZ 804-03/62, 27. 5. 1991. Naloge ukrepov pripravljenosti

VMSV, ZA, OV, 7. PŠTO, številka LO VTSZ 804-03/143, 14. 6. 1991. Ukaz za izdelavo Načrta za formiranje zbornih centrov

VMSV, ZA, OV, 7. PŠTO, številka SZ, 804-03/183, 25. 6. 1991. Odredba o podreditvi poveljstev in enot JLA

VMSV, ZA, OV, RŠTO, številka LO DT 804/03-173, 23. 5. 1991. Ukaz za formiranje zbirnih centrov

VMSV, ZA, OV, RŠTO, številka SZ 804-03/283, 12. 6. 1991. Dopolnilo k ukazu za formiranje zbirnih centrov

VMSV, ZA, OV, RŠTO, številka SZ 804-03/406, 25. 6. 1991. Odredba o podreditvi enot, zavodov in poveljstev JLA na ozemlju Slovenije v sestav Teritorialne obrambe Slovenije

VMSV, ZA, OV, RŠTO, številka Z-804-03/410-91, 25. 6. 1991. Ukaz (z rokom vzpostavitve zbirnih centrov)

VMSV, ZA, OV, RŠTO, številka Z-804-03/420, 30. 6. 1991. Zahteva za podatke o formiranih zbirnih centrih za leto 1991, številka SZ 804-03/1054. Arhiv MO RS, brez stopnje zaupnosti

Zbirka dokumentov iz arhiva PU MS iz zbirke Akcija zgodovina. Dostopno v:
Pomurje je gorelo modro, 2018. Mapa z datotekami, Osamosvojitvena
vojna od 20. 6. 1991 do vključno 15. 7. 1991

Zbirka dokumentov iz arhiva PU MS iz zbirke Akcija zgodovina. Dostopno v:
Pomurje je gorelo modro, 2018. Mapa z datotekami, Čas po
osamosvojitveni vojni od 16. 7. 1991 do konca oktobra 1991

Predpisi:

Ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev XCVI in XCVII k Ustavi
Republike Slovenije na področju ljudske obrambe (Uradni list RS, številka
35/90)

Zakon o vojnih veteranih (uradno prečiščeno besedilo) (Uradni list RS, številka
110/03)

ZSLO, 1989. Predpisi o uporabi pravil mednarodnega vojnega prava v
oboroženih silah SFRJ – PrU-2. Beograd: Vojna štamparija

RSLO, 1991. Navodilo za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in
civilnih oseb ter vojakov po pogodbi iz JLA, številka 801/303, 10. 6. 1991

Pričevanja:

Izjave (pisne in telefonska) Miran Fišer, 3. 12. 2022, 21. 1. in 11. 2. 2023. Hrani
avtor.

Izjava (telefonska) Janez Kološa, 3. 2. 2023. Hrani avtor.

Izjava (telefonska) Ciril Magdič, 7. 2. in 15. 2. 2023. Hrani avtor.

Izjava (telefonska) Drago Ribaš, 6. 2. 2023. Hrani avtor.

Izjava (avtorju) Franc Vukajič, 18. 12. 2022. Hrani avtor.

Ciril Magdič

Značilnosti rešitev in aktivnosti s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA na PM Gornja Radgona, Ljutomer, Murska Sobota in Lendava

Vojna za Slovenijo je potekala med 27. 6. 1991 in 6. 7. 1991, znana je tudi kot desetdnevna vojna, v kateri so združene enote Slovenije odbile napad Jugoslovanske ljudske armade. O teh vojnih dogodkih v Sloveniji je bilo že veliko napisanega. Različni avtorji so na osnovi svojih zapisov, dejstev, spomina in pogovorov z odgovornimi udeleženci in pa seveda dokumentov opisovali dogajanja, zato včasih prihaja do razhajanj in različnih navedb, ki pa v osnovi ne posegajo v zgodovinska dejstva.

Moja naloga je bila tudi zaradi vseh, že zbranih dokumentov in okoliščin, zelo zahtevna. Tokrat bi želel govoriti o značilnosti rešitev in aktivnosti s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA na Postajah milice Gornja Radgona in Ljutomer in Postajah milice Murska Sobota in Lendava.

Kot neposredni pooblaščen sem bil tudi imenovan za upravitelja Obrambnega načrta Uprave za notranje zadeve Murska Sobota, naloge pa bi lahko strnil v naslednjem zgoščenem opisu: načrtovanje obrambnih priprav na regijski in lokalni ravni, to je postajah milice, na pripravo in izvedbo posameznih usposabljanj aktivnega in rezervnega sestava milice, usposabljanje posebne enote milice (PEM) in vojnih enot milice (VEM), skrb za dopolnjevanje - pridobivanje rezervnega sestave milice, napotitev delavcev milice in pripadnikov rezervnega sestave milice na usposabljanje v centre za usposabljanje s področja delovanja organa v neposredni vojni nevarnosti, vojni in izrednih razmerah, načrtovanje in dopolnjevanje enot s sredstvi iz popisa, priprava načrtov s področja obrambnih zadev, mobilizacija in področje varnosti ter civilne zaščite, nudenje strokovne pomoči ostalim organizacijskim enotam, postajam in

oddelkom milice, sodelovanje s pokrajinskimi organi, priprava analiz, poročil, spremljanje stanja na področju obrambnih zadev UNZ Murska Sobota ter izvajanje drugih nalog s tega področja po naročilu nadrejenih služb te pristojnosti. Pri izvedbi te naloge sem že v letu 1991 načrtoval in izvedel nujne naslednje naloge na področjih:

- Posodobitev načrta za delovanje milice v izrednih razmerah.
- Posodobitev načrta za delovanje milice v neposredni vojni nevarnosti in v vojni.

Načrt za delovanje milice v neposredni vojni nevarnosti in v vojni, ki je obsegal sedem poglavij, med katerimi so bila najpomembnejša naslednja:

1. **Načrt mobilizacije**, v katerem je najpomembnejše delo zamenjava rezervnih miličnikov in njihovo usposabljanje ter posodabljanje načrta pozivanja ter mobilizacijskih zbirališč. Pri izvedbi je bilo pomembno tudi sodelovanje s štabi TO in občinskimi sekretariati za obrambo občin.
2. **Načrt organizacije in delovanja** (lokacije delovanja, namestitve enot, oskrbovanje enot s prehrano, popolnitev, prerazporejanje, pridobivanje oborožitve, vozil in opremljanje z drugimi sredstvi, potrebnimi za delovanje na osnovni in rezervnih vojnih lokacijah, objektov za nastanitev in delovanje ...).
3. **Načrt zvez** (UKV, kurirskih, obnovitev popolnitve s sredstvi zvez in dokumenti za tajno poveljevanje ter izvedba operativne pripravljenosti – vaje zvez, postavitve repetitorjev - osnovni, rezervni in tajni) idr.

Kot upravitelj obrambnega načrta UNZ Murska Sobota v načrtovanju aktivnosti nismo govorili ali se dogovarjali o sprejemu, obravnavi vojnih ujetnikov, njihovi namestitvi in oskrbi. Poznano pa mi je bilo, da so štabi TO po Sloveniji dobili nalogo v drugi polovici meseca maja 1991, da pripravijo pogoje za delo zbirnih centrov na svojih območjih za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi iz JLA.

Tako sta Območna štaba TO Ljutomer in Murska Sobota organizirala oziroma v svojih načrtih delovanja predvidela vzpostavitev zbirnih centrov (kraj z objektom in enote, ki bodo skrbale za namestitev, oskrbo in varnost v njih).

Z začetkom vojne je predsedstvo Republike Slovenije objavilo poziv zaposlenim v enotah Jugoslovanske ljudske armade, s katerim je jamčilo njihove – zatečene statusne pravice tudi v prihodnje. Posledično so se podobno kot po celi Sloveniji tudi v Pomurju javljali pripadniki JLA na upravnih enotah za obrambo občin in se vključevali tudi v enote TO. Tam so opravljali različne naloge, kot so odločila poveljstva (večina logistična opravila). Na delo zbirnih centrov to neposredno ni vplivalo, vendar so se pojavile prve težave ob predaji večjih enot. Kot prvi so se predali vojaki JLA v Gederovcih, ki so bili iz Murske Sobote napoteni v napad na Postajo mejne milice Gederovci. V pripravah na vojno se do tistega časa nismo posebej pogovarjali o vojnih ujetnikih in načrtovali nalog. Po njihovi oskrbi v dijaškem domu v Murski Soboti so bili nameščeni v začasnem zbirnem centru v Rakičanu. Kar hitro smo v pogovorih med poveljstvom milice in TO ugotovili, da nam namestitev in oskrba vojakov utegne predstavljati v Prekmurju večji problem, saj je bilo na tem območju 13 obmejnih stražnic (karavli) s povprečno okrog 25 pripadnikov JLA. Z začetkom vojne pa so se pojavili še pripadniki zvezne enote milice in zvezne carinske uprave.

Nekoliko drugačna slika je bila na območju ObmŠTO Ljutomer, kjer sta bili stražnici (karavli) v Gornji Radgoni in Zgornjem Konjišču, so pa na njihovo območje prodirale oklepno-mehanizirane kolone z različnim številom vojakov.

Poveljstvu ObmŠTO Murska Sobota in Ljutomer sta odlično opravili začetno organizacijo, sprejem, namestitev in oskrbo zajetih vojakov JLA. Po odločitvi operativne skupine v Ljubljani je s 1. 7. 1991 področje dela z vojnimi ujetniki - zbirne centre - prevzela milica, Uprava za notranje zadeve Murska Sobota.

Centri v Pomurju so bili:

1. V zaporih v Murski Soboti so skrbeli za celotno oskrbo in varovanje zaposleni, ki so bili dodatno oboroženi. Nastanjeni pa so bili oficirji in podoficirji in pa pripadniki zveznih enot milice in carine.
2. ObmŠTO Murska Sobota (za območje občin Murska Sobota in Lendava) je organiziral zbirne centre v Bogojini in Puconcih, takoimenovane prehodne zbirne centre pa v Rakičanu in Čentibi.
3. ObmŠTO Ljutomer (za območje občin Ljutomer, Gornja Radgona in Ormož) pa je vzpostavil center v Gornjih Ivanjcih, ki je bil kasneje premeščen v Bučkovce, in v Radoslavlcih.
4. Zbirni center za vojne ujetnike v Vidmu ob Ščavnici in lovskem domu v Radoslavlcih, ki ga je organizirala milica.

Poudariti je treba, da so v bolnišnici v Rakičanu imeli v oskrbi ranjene tako pripadnike milice, TO kot tudi zajete vojake JLA, ki so bili napoteni v hospitalizacijo ali oskrbo kot ranjene osebe.

Na osnovi te odločitve vodstva Slovenske policije smo se ustrezno organizirali tako v operativnem štabu (imenovan "LIPA") Uprave za notranje zadeve Murska Sobota s službami kot na postajah milice. Postavili smo vodstva zbirnih centrov in prevzeli izvajanje ukrepov oziroma dodeljenih nalog od sprejema, pogovorov, oskrbe, namestitve, odpustitve, varovanje pa so še naprej izvajali podobni oziroma isti kadri (narodna zaščita, civilna zaščita, pomoč in oskrbo pa še pripadniki Rdečih križev v krajih, kjer je bil center). Ob podpori Oddelka za zatiranje kriminalitete in Sektorja za stalno službo Inšpektorata milice UNZ Murska Sobota smo skrbeli za ažurne podatke o številu in poimenskem seznamu oseb v zbirnih centrih, kar nam je zaradi velikega števila ujetih oseb in dnevnih odpuščanj predstavljalo kar nekaj težav z usklajevanji. Kljub vsem obremenitvam smo operativni skupini v Ljubljani ter drugim nudili zahtevane podatke o številu in poimenske seznane.

Zbirni centri so v taki obliki delovali vse do razpusta 5. 7. 1991, saj se je vojne ujetnike odpuščalo (že od 29. 6. 1991 dalje) ali premeščalo v skladu z navodili in usmeritvami.

Za zakonitost izvajanja ukrepov ravnanja z zajetimi osebami v skladu s pravili so nenehno skrbeli člani Operativnega štaba UNZ Murska Sobota, poveljstva TO, vodstvo Zaporov Murska Sobota, neposredno so bili odgovorni vodje zbirnih centrov, kot predstavniki civilne družbe pa so za izvajanje postopkov in oskrbo skrbeli predstavniki Rdečega križa. Mediji, katerih novinarji so spremljali tudi to dogajanje, so o vseh svojih ugotovitvah in opažanjih sproti obveščali javnost.

Zaključil bom z oceno. Kot takrat eden od odgovornih za izvajanje dela milice na tem področju trdim, da smo vsi udeleženci oboroženih sil Republike Slovenije ravnali z vojnimi ujetniki humano in spoštljivo ter upoštevali mednarodne norme, ki urejajo to področje. Obravnavali smo jih kot osebe, ki so potrebne zaščite, pomoči, kot osebe, ki so jih okoliščine potisnile ne po njihovi želji v oborožen spopad, saj so imeli nekje starše, sorodnike, družine in so kot taki bili potrebni pomoči.

Edvard Mihalič

Rešitve in postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA v 75. ObmŠTO Murska Sobota

Vojni ujetniki in zbirni centri

V pripravi na vojno se nikoli ni govorilo o vojnih ujetnikih, pač pa samo o prebežnikih iz JLA. Za prebežnike je 75. Območni štab TO Murska Sobota pripravil po načrtu Jezero po 20. 6. 1991 sprejemni center v vaško-gasilskem domu v Kuštanovcih. Za organizacijo centra je bilo določeno poveljstvo učne čete.

Poveljstvo učne čete je bilo mobilizirano 26. 6. v Kuštanovcih in je 27. 6. pripravilo vaško-gasilski dom za sprejem prebežnikov, vendar 75. Območni štab TO Murska Sobota v Kuštanovce ni pripeljal nobenega prebežnika, ker se je 28. 6. soočil s problemom namestitve ujetnikov. Zaradi problema vojnih ujetnikov je zbirni center za prebežnike 28. 6. prenehal delovati, poveljstvo učne čete pa je dobilo nalogo organizirati zbirni center za vojne ujetnike v Bogojini.

75. Območni štab TO je prve vojne ujetnike namestil v začasni zbirni center v Rakičanu, pozneje pa postavil zbirne centre v Bogojini, v Čentibi in v Puconcih. V vseh teh centrih so bili vojni ujetniki samo vojaki JLA. Častnike in podčastnike JLA, zvezne carinike in zvezne miličnike pa je TO predala v zbirni center, ki ga je pripravila Uprava za notranje zadeve Murska Sobota v prostorih zaporov v Murski Soboti. Paznike zaporov je TO v ta namen oborožila z avtomatskim orožjem.

Začasni zbirni center za vojne ujetnike v Rakičanu

Dne 28. 6. zjutraj se je v Gederovcih TO predalo 51 pripadnikov JLA in 75. Območni štab za TO Murska Sobota se je moral soočiti s problemom nastanitve in zavarovanja ujetnikov. Po odločitvi poveljnika so jih najprej prepeljali v dijaški

dom v Murski Soboti, kjer so jih nahranili in toplo oblekli, potem pa so jih odpeljali v Rakičan, kjer je TO na hitro uredila primerne prostore. Organizacijo zavarovanja je prevzel Slavko Jauk z oboroženimi pripadniki Civilne zaščite občine Murska Sobota, preskrbo pa je organiziral 75. Območni štab TO Murska Sobota z zunanjim izvajalcem. Vojne ujetnike so še isti dan obiskali predstavniki RK, ki so ugotovili, da se z njimi dobro ravna.

Zbirni center za vojne ujetnike v Čentibi

Popoldne 28. 6. se je v Dolgi vasi TO predalo 62 pripadnikov JLA. Da jih ne bi prepeljali v Mursko Soboto, so jih namestili v vaško-gasilskem domu v Čentibi. V naslednjih dneh je začel 75. Območni štab TO Murska Sobota premeščati vojne ujetnike v Bogojino, zbirni center v Čentibi pa je obdržal, čeprav pogoji za bivanje večjega števila oseb niso bili primerni. Ob predaji vojnih ujetnikov Upravi za notranje zadeve Murska Sobota 1. 7. 1991 je bilo v Čentibi še 18 vojnih ujetnikov.

Zbirni center za vojne ujetnike v Bogojini

Potem ko je bil 75. Območni štab TO Murska Sobota opozorjen, da v prihodnje ne sme več dovoliti televizijskega snemanja vojnih ujetnikov, je 28. 6. prejel fotokopijo povzetka pravil ravnanja z vojnimi ujetniki. To je bil povzetek ženevske konvencije o ravnanju z vojnimi ujetniki in je v glavnem opredeljeval pravice in dolžnosti vojnih ujetnikov ter pogoje namestitve v taboriščih. Noben republiški organ niti 7. PŠTO Maribor pa 75. Območnemu štabu TO ni poslal navodila, kako organizirati zbirni center za vojne ujetnike.

V dogovoru z ravnateljem šole se je v prostorih Osnovne šole Bogojina uredil zbirni center, v katerega je bilo prepeljano 177 vojnih ujetnikov. Za bivanje so ga uredili z opremo TO in CZ. Organizacijo centra je prevzelo poveljstvo učne čete, za zavarovanje pa je TO angažirala pripadnike NZ v krajevnih skupnostih in jih oborožila s puškami M-48. To je bila začasna in ne najboljša rešitev, ker

poveljstvo učne čete ni bilo usposobljeno za vodenje centra za vojne ujetnike, 75. Območni štab pa poveljstvu ni dal nobenih pisnih navodil, ker jih niti sam ni imel. Določene težave so nastale tudi zaradi neusposobljenosti pripadnikov NZ za opravljanje nalog varovanja vojnih ujetnikov.

Dne 29. 6. je 75. Območni štab TO Murska Sobota prejel od 7. PŠTO Maribor dopolnitev navodila za sprejem in ravnanje z vojnimi ujetniki. V njem je bilo v točki 2 opredeljeno, da naj vojne ujetnike v zbirnih centrih selekcionirajo, in sicer naj Slovence vključijo v TO, Hrvate in Albance pa v skladu s pozivi njihovih oblasti pustijo domov.

Takoj po prejemu tega navodila je 75. Območni štab TO Murska Sobota 21 vojnih ujetnikov – Slovencev preselil iz zbirnega centra v Bogojini v dijaški dom v Murski Soboti ter jih razporedil v enote TO.

Dne 30. 6. je RK Murska Sobota preskrbel civilne obleke za 14 vojnih ujetnikov Hrvatov, TO pa jih je prepeljala do meje, kjer so jih prevzeli predstavniki RK Hrvaške.

Odpust Slovencev in Hrvatov iz zbirnega centra v Bogojini je izzval nezadovoljstvo med preostalimi vojnimi ujetniki in 75. Območni štab TO je zaradi nastalih nemirov in težav zaradi zagotavljanja reda in discipline začasno prenehal z odpuščanjem vojnih ujetnikov. Ker je obstajala možnost izbruha upora, je TO zaprosila Upravo za notranje zadeve Murska Sobota, naj prevzame center za vojne ujetnike.

Zbirni center za vojne ujetnike v Puconcih

Ko se je število vojnih ujetnikov v zbirnem centru v Bogojini povzpelo na 177, je TO po dogovoru z vodstvom šole določila lokacijo drugega centra v prostorih Osnovne šole Puconci. Tam so vojni ujetniki spali v telovadnici, ki jo je TO primerno opremila. Vojni ujetniki pa so uporabljali še sanitarije in garderobo v sklopu telovadnice. Vodstvo centra je prevzel del starešin učne čete, za

zavarovanje pa je 75. Območni štab TO Murska Sobota določil enoto TO jakosti voda. Vodstvu centra so bili dodeljeni tudi miličniki.

Zaradi nemirov v zbirnem centru v Bogojini iz zbirnega centra v Puconcih TO pred predajo zbirnih centrov Upravi za notranje zadeve Murska Sobota ni začela odpuščati Hrvatov in Slovencev.

Dne 2. 7. je TO v zbirni center v Puconcih pripeljala še vojne ujetnike s stražnic (karavl) na Kuzmi in v Hodošu, tako da je bilo v Puconcih 212 vojnih ujetnikov.

Predaja zbirnih centrov za vojne ujetnike Upravi za notranje zadeve Murska Sobota in odpust vojnih ujetnikov

Dne 1. 7. 1991 je Uprava za notranje zadeve po dogovoru s poveljnikom 75. Območnega štaba TO Murska Sobota prevzela zbirne centre za vojne ujetnike v Prekmurju.

Zbirni center v Bogojini je prevzel inšpektor milice Drago Petek, njegova sodelavca pa sta bila Andrej Brinar iz varnostno-obveščevalne službe in Silvo Belec z Oddelka za zatiranje kriminala. Naloge varovanja objekta je še naprej opravljala oborožena skupina pripadnikov NZ pod vodstvom častnika TO.

V Puconcih je zbirni center prevzel Janez Rumež z Oddelka za zatiranje kriminalitete s sodelavcema Ludvikom Lazarjem, inšpektorjem milice in Dušanom Todorovičem iz varnostno-obveščevalne službe.

Tabela: Pregled vojnih ujetnikov v Prekmurju 1991

Zap. št.	Zbirni center	Število	Opomba
1.	Bogojina	177	35 vojnih ujetnikov, izpuščeno 29. in 30. 6. 1991.
2.	Puconci	212	
3.	Čentiba	18	
4.	Zapor v Murski Soboti	47	
5.	Maribor	10	Poslani v CVU v Maribor
Skupaj:		464	

Odpust vojnih ujetnikov

V skladu z navodilom je 75. Območni štab začel odpuščati vojne ujetnike že 29. 6., ko je v enote TO vključil 21 Slovencev, in 30. 6., ko je odpustil 14 Hrvatov. Zaradi nemirov v Bogojini je začasno prenehal z odpuščanjem in nadaljeval 4. 7. po temeljitih pripravah, v katerih so sodelovali TO, Uprava za notranje zadeve Murska Sobota in Rdeči Križ občine Murska Sobota.

Dne 4. 7. je 75. Območni štab TO Murska Sobota prejel tudi depešo Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije, da lahko vojne ujetnike predajo tudi staršem, vendar ob predložitvi osebnih dokumentov in s podpisom izjave, da so seznanjeni z dejstvom, da bodo organi RS storili vse potrebno za nemoten transport, da pa jim absolutne varnosti RS ne more zagotoviti, ker RK Slovenije od jugoslovanskih vojaških oblasti ni dobil zagotovila o varni vrnitvi odpuščenih vojnih ujetnikov.

Pred odpustom vojnih ujetnikov je RK občine Murska Sobota organiziral zbiranje oblačil in obutve. Razen posameznikov je pri tem pomagala tudi tovarna Mura. Akcija je bila uspešna, saj so zbrali toliko oblek in obutve, da so se lahko vsi vojni ujetniki preoblekli v civilne obleke, vojaško opremo pa je prevzela TO.

Tiste vojne ujetnike, ki jih niso prevzeli starši, je dala TO ob pomoči RK občine Murska Sobota prepeljati v Hrvaško ali v Ljubljano. RK iz Sarajeva je 4. 7. v Zagrebu prevzel 67 ujetnikov, RK Zagreb pa 61 vojnih ujetnikov Albancev. Dne 5. 7. je RK prepeljal v Ljubljano še zadnjo skupino 146 vojnih ujetnikov.

Po 5. 7. je iz vojašnice v Murski Soboti pobegnilo še 10 vojakov, ki jih je RK občine Murska Sobota prepeljal v zbirni center vojnih ujetnikov v Mariboru, ker so bili v Prekmurju zbirni centri 5. 7. 1991 ukinjeni.

Ljubo Dražnik

Bojna delovanja v 73. ObmŠTO Ljutomer in rešitve ter postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA

Uvod

Temeljni cilj prispevka je predstavitev rešitev in postopkov s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA na območju 73. ObmŠTO in opis dejavnosti in dogodkov s tega področja na območju Prlekije v vojni leta 1991. Velik vpliv so imele razmere na desni strani Mure, in so vplivale tudi na delovanje zbirnih centrov na tem območju. V vojni 1991 v Sloveniji ni nikjer potekalo toliko spopadov in nikjer ni bila uporabljena takšna vojaška moč kot na območju občin Gornja Radgona, Ormož in Ljutomer. Po vojaški odgovornosti je to območje sodilo pod poveljstvo 73. ObmŠTO Ljutomer. S 1. 6. 1991 sem na tem poveljstvu prevzel naloge poveljnika.

Pri pripravi prispevka sem uporabil arhivsko gradivo, kot so povelja, ukazi, informacije, dnevna poročila, zemljevidi, itd. Uporabil sem opise dogodkov, ki so jih napisali poveljniki enot, ustna pričevanja vojakov in ostalo gradivo, pomembno za osvetlitev tedanjih dogodkov. Pri pisanju pa sem pogrešal dokumente, ki smo jih izdelali v času vojne 1991 na tem območju. Upam, da sem z dokumenti, s katerimi sem razpolagal, uspel zajeti pomen in delo zbirnega centra (ZC).

Priprave na oboroženi odpor

Priprave so potekale v dokaj neugodnih družbeno političnih razmerah, ki jih je zaznamoval čas razslojenosti v tedanji Jugoslaviji. Posledice teh razmer so bile vidne tudi v Sloveniji. Ne glede na precej težke razmere je Območnemu štabu Ljutomer v prehodnem času uspelo vključiti in motivirati vse institucije,

pomembne za oboroženi boj. Pomembno je bilo dobro sodelovanje TO z milico, upravnimi organi za obrambo in oblastnimi organi DPS. Vsi ti dejavniki so imeli svoj pozitiven odziv v vojni.

Načrti, ki so imeli neposreden vpliv na izvajanje kasnejših bojnih delovanj, so bili izdelani v prvi polovici leta 1991. To so bili načrt za bojno delovanje z oznako „Kamen 1–4” in načrt oviranja, za obravnavano tematiko pa je bil pomemben načrt „Jezero”.

Načrt „Jezero” je bil namenjen za formiranje zbirnih centrov, ki so bili namenjeni za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi JLA. Ta načrt je vseboval Povelje za formiranje in delovanje zbirnih centrov s prilogami: zemljevidom javk in smeri prevozov do zbirnih centrov, opisom načina in časa sprejema na javkah, navodilom za delo učnih čet in pregledom sestave zbirnih centrov.

Zbirni center za območje 73. ObmŠTO je bil formiran v Gornjih Ivanjcih, javke pa v Radoslavcih, Črešnjevcih, Ivanjkovcih in Tomažu pri Ormožu. Kadrovske popolnitev vodstvene sestave zbirnega centra je sestavljalo poveljstvo učne čete. Učno enoto za 73. ObmŠTO bi po tem načrtu sestavljala učna četa sestave dveh vodov.

Bojna delovanje na območju 73. ObmŠTO v vojni 1991 in prebegli ter zajeti pripadniki JLA

V Pomurju se je zjutraj, 27. 6. 1991, začel napad JLA na Slovenijo. Na območje 73. ObmŠTO so delovale štiri bojne skupine JLA iz Hrvaške. Prva bojna skupina, ki je delovala na smeri Varaždin - Ormož, je bila zaustavljena na mostu čez Dravo v Ormožu. Drugo bojno skupino je predstavljala tankovska četa, ki je delovala na smeri Varaždin - Ormož - Ljutomer in po neuspešni deblokadi ovire

v mestu Ormož nadaljevala proti Ljutomeru in bila zaustavljena v Kačurah (naselje Mekotnjak). Tretja bojna skupina je delovala na smeri Varaždin - Štrigova - Veržej - Radenci - Gornja Radgona. Po spopadih pred in v Gornji Radgoni je tej bojni skupini uspelo zavzeti mejni prehod.

V Varaždinu je 28. 6. 1991 vojašnico zapustila še četrta bojna skupina, ki je prodirala na smeri Varaždin - Mursko Središče, ker ni uspela priti čez most v Petišovcih se je obrnila proti Gibini. V spopadu na Gibini in okolici je bila zaustavljena, zato se je premaknila v smeri Štrigove. Nadaljnje aktivnosti te skupine je prekinilo objavljeno premirje (Redno dnevno poročilo, SZ 804-03/53, 28. 6. 1991).

Prva in četrta bojna skupina sta bili zaustavljeni neposredno na meji med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo, tako da nismo imeli nobenih podatkov o prebeglih vojaki JLA. Prav tako nismo imeli podatkov o pobeglih vojaki ali vojnih ujetnikih iz tankovske čete JLA. Prišlo pa je do prebega v tretji bojni skupini. V Gornji Radgoni se je od glavnine enote JLA odcepil oddelek sanitete, ki je poiskal pomoč v zdravstvenem domu. Predali so orožje in vozili. V večernih urah so jih prepeljali v zbirni center v varovanje. V enoti so bili en častnik, en podčastnik in devet vojakov (Poročilo za dan 29. 6. 1991, SZ 804-03/54).

V času od 30. 6. 1991 do 2. 7. 1991 je prišlo do premirja. Na ObmŠTO Ljutomer sem v času premirja organiziral prerazporeditev enot, tako da je bila zagotovljena obramba na celotnem ozemlju in s tem minimalna možnost presenečenja s strani JLA. Prihajale so tudi nove pošiljke orožja, predvsem protioklepnega. Le tega je bilo treba razdeliti med enote. S tem orožjem je bilo treba seznaniti pripadnike TO in jih naučiti rokovati. Vse to so bile naloge, ki so zahtevale stalno aktivnost enot TO in še posebej pripadnikov stalne sestave.

Premirje je bilo končano 2. 7. 1991, ob 13. uri. Takrat je krenila na pot peta oklepno-mehanizirana bojna skupina JLA, sestavljena iz 6 tankov, 7 oklepnih

transporterjev, 8 tovornjakov, dveh cistern, enega dvigala in dveh vozil za zvezo z nalogo, da prodre do Gornje Radgone in nato pomaga razbiti blokado okrog enote JLA polkovnika Popova na mejnem prehodu. Enota je bila po spopadih v Presiki, Pristavi, Ljutomeru in Bučečovcih zaustavljena pred Radenci. Veliko vojakov JLA se je predalo, nekateri so prebegnili, vse smo odpeljali v naš zbirni center.

Ponovno pa smo se spopadali še z dvema bojnim skupinama. Prva skupina, sestavljena iz 4 tankov, 5 oklepnih transporterjev, 3 tovornjakov in 2 terenskih vozil, je delovala na smeri Železna gora - Martin ob Muri - Gibina, kjer je ob 16.45 prišlo do spopada. Enoti ni uspelo prodreti globlje v Slovenijo, zato se je vrnila v Hrvaško. Druga bojna skupina (tankovska četa) je bila zaustavljena na Bajzeku, tam je izgubila dva tanka in se zatem vrnila na izhodiščno točko v Središču ob Dravi.

Razmere na bojišču so pogojevale tudi delo v zbirnem centru. Največ prebežnikov in ujetnikov JLA, ki so se predali pripadnikom TO ali milici, je bilo iz bojne skupine, ki je bila zaustavljena pred Radenci. Predaje skupin vojakov JLA so bile v Pristavi, pred Ljutomerom in Stari Novi vasi.

V torek, 2. 7. 1991, po zavzetju karavle (stražnice) v Gornji Radgoni, so z avtobusom prepeljali nekaj čez 40 ujetnikov v zbirni center v Bučkovcih (Boris Pučko, Zbornik, Gornja Radgona v soju osamosvojitvene vojne 1991, str. 384).

Po uspešnih pogajanjih s poveljnikom karavle (stražnice) v Konjišču se je popoldne, 2. 7. 1991, 45 vojakov, podčastnik in častnik predalo pripadnikom TO. Ob 19. uri so organi milice prevzeli predane pripadnike JLA in jih odpeljali v zbirni center na Pohorju (Peter Leopold, Zbornik, Gornja Radgona v soju osamosvojitvene vojne 1991, str. 439).

V času vojne smo imeli različne oblike predaje pripadnikov JLA. Tako se je posadka tanka, ki je obtičal na Gomili pri Kogu, skrila na dvorišču kmetije in se

potem 5. 7. 1991 predala civilni osebi (socialni delavki). Le ta je o tem obvestila postajo milice in potem so posadko JLA odpeljali v Ormož (Fišer Miran, Vloga TO Pomurja v procesu osamosvajanja, str. 206).

O 737. zbirnem centru TO

Mobilizacija učne čete je bila 26. 6. 1991 v zgodnjih jutranjih urah. Zbirno mesto je bilo v zgradbi Skupščine občine Gornja Radgona. Enoto je sestavljalo šestnajst pripadnikov in kmalu po formiranju so jih premestili v Zgornje Ivanjce, kjer so formirali 737. zbirni center TO.

Za zavarovanje zbirnega centra je bil od 26. do 27. 6. 1991 zadolžen posebni vod, nato pa je naloge ožjega zavarovanja prevzel zaščitni vod. Širše varovanje pa so zagotavljali člani bližnjih lovskih družin (Milan Kuzmič in Jožef Makovec, Zbornik, Gornja Radgona v soju osamosvojitvene vojne 1991, str. 508).

Dne 1. 7. 1991 sem obiskal zbirni center v Gornjih Ivanjcih. S stanjem v centru sem bil zadovoljen in sem pohvalil njihovo delo. Imel sem tudi pogovor s prebeglimi vojaki JLA. Ti so pohvalili sodelovanje in varovanje v centru, pritoževali pa so se nad higienskimi in bivalnimi razmerami. Tudi pripadniki učne čete so bili s tem nezadovoljni. Poveljstvo je zahtevalo nove uniforme. Uniforme, v katere so bili oblečeni, se niso ločile od uniform pripadnikov JLA, kar je predstavljalo velik varnostni problem. Obljubil sem, da bom v skladu z možnostmi poskusil najti rešitev. Ta pa bi zahtevala preselitev centra.

Preselitev zbirnega centra je pogojevala tudi presoja, da obstaja velika možnost, da bodo enote JLA v ponovnem napadu uporabile komunikacije na smeri Ormož - Savci - Videm - Gornja Radgona. Težišče vojnih aktivnosti bi v tem primeru bilo na območju Vidma. Tretji dejavnik, ki je vplival na selitev zbirnega centra, je bil prihod odreda TO iz Slovenskih Konjic, ki se je nastanil na območju Vidma. Zbirni center, ki je bil brez protiklepnega in orožja za zračno obrambo, bi bil v primeru napada na tej smeri v zelo težki situaciji in bi

mu težko zagotavljali varnost. To so bili razlogi, da sem se odločil za premestitev zbirnega centra iz Gornjih Ivanjcev v prostore stare osnovne šole v Bučkovcih (Ukaz poveljniku ZC Gornji Ivanjci, 2. 7. 1991).

Zaključek

Konec spopadov se je na našem območju začel 4. 7. 1991. Enote, ki so sodelovale v spopadih, so se lahko spočile in se dopolnile s svežimi silami. To pa ni veljalo za zbirni center. V tem času so imeli največ vojnih ujetnikov in prebežnikov. Treba je bilo poskrbeti za prehrano in sredstva za osebno higieno. Na srečo so imeli dovolj civilnih oblek, da so lahko preoblekli tiste pripadnike JLA, ki so to želeli. Po ukazu poveljstva v Ljutomeru so v centru klicali svojce zajetih pripadnikov JLA in se dogovorili za njihov prevzem v Ljutomeru.

Dne 5. 7. 1991 sem obiskal zbirni center v Bučkovcih. Z delom in razmerami sem bil zadovoljen, pomembno pa je, da so bili zadovoljni tudi vojni ujetniki in prebežniki JLA.

Dne 6. 7. 1991 sem obiskal ranjence TO v bolnišnici v Murski Soboti. Počutje in optimizem, ki sta prevevala ranjene pripadnike TO, sta bila zelo dobra. Zadovoljni so bili tudi z oskrbo zdravstvenega osebja bolnišnice. V prostoru, kjer so bili nastanjeni ranjenci TO, so bili tudi ranjeni pripadniki JLA. Med njimi ni bilo čutiti sovraštva.

Pri celoviti oskrbi vojnih ujetnikov in prebežnikov je treba upoštevati tudi dejavnosti, ki so jih na tem področju imeli pripadniki milice. Na območju PM Ljutomer so organizirali zbirni center v lovskem domu v Radoslavicah. Z dejavnostmi na tem področju so nam bili v veliko pomoč.

737. zbirni center 73. ObmŠTO je opravil v vojni 1991 zelo pomembne naloge. Poskrbeli so za vojne ujetnike in prebežnike JLA. Pri oskrbi ujetnikov so se morali nasloniti na lastne sile, sodelovati s civilnimi strukturami in organizirati

vojaške naloge v zvezi z oskrbo in varnostjo centra. Z uspešnim delom centra so omogočili poveljstvu in enotam TO, da so lahko nemoteno opravljale naloge pri obrambi Republike Slovenije.

Srečanje z načelnikom RŠTO, generalom Janezom Slaparjem v Prlekiji leta 1992, ko smo mu predstavili tudi vojna delovanja na območju 73. Območnega štaba TO (*Foto arhiv: Ljubo Dražnik*).

Viri:

73. ObmŠTO, 1991. Zaključki iz analize vojne na območju Prlekije na posvetu s poveljniki enot na območju 73. Obm.ŠTO, ki je bila 5. 8. 1991
73. ObmŠTO, 1991. Poročilo 73. ObmŠTO o zbirnih centrih, SZ 804-03/57, 1. 7. 1991
73. ObmŠTO, 1991. Ukaz poveljnika 73. ObmŠTO za premik zbirnega centra, 2. 7. 1991
- Dražnik, Ljubomir, 2003: Problemi poveljevanja v junijsko-julijski vojni 1991 v Sloveniji, specialistična naloga. Ljubljana: FDV
- Marjanović, Mladen, 1991. Žrtve na ratnom zadatku, V: Narodna armija, 10. 7. 1991, str. 22
- Popov, Berislav, 1996. Započeo sam rat u Jugoslaviji. V: NIN številka 2356, str. 51–58
- Ribaš, Drago (ur.), 2022. Gornja Radgona v soju osamosvojitvene vojne 1991 - zbornik G. Radgona: OZVVS Gornja Radgona, Policijsko veteransko društvo SEVER za Pomurje
- Ribaš, Drago (ur.) 2020. Prlekija v soju osamosvojitvene vojne 1991 - zbornik. Ljutomer: OZVVS Ljutomer, Policijsko veteransko društvo SEVER za Pomurje
- Šteiner, Alojz (ur.), 2015. Vloga TO Pomurja v času osamosvajanja – zbornik. Lendava: ARMA, Pokrajinski odbor Zveze veteranov vojne za Slovenijo Pomurja
73. ObmŠTO, 1991. Redno dnevno poročilo 73. ObmŠTO, (SZ 804-03/53, 28. 6. 1991)
73. ObmŠTO, 1991. Poročilo 73. ObmŠTO za dan 29. 6. 1991, SZ 804-03/54

Ivan Smodiš, Alojz Kisilak

Delovanje zbirališča za prebegle in ujete pripadnike

JLA v Čentibi

V času vojne za Slovenijo sva kot pripadnika stalne sestave 75. Območnega štaba TO Murska Sobota (75. ObmŠTO) delovala v izpostavljenem poveljstvu v Lendavi. Zaradi lažjega poveljevanja, koordinacije in prenosa povratnih informacij je komandant 75. ObmŠTO major Edvard Mihalič na bojne položaje enot razporedil pripadnike stalne sestave štaba. Vodja izpostavljenega poveljstva je bil kapetan Alojz Kisilak, v poveljstvu pa sta iz stalne sestave delovala še kapetan Ivan Smodiš in starejši vodnik 1. r. Živko Stanič. Pripadniki stalne sestave izpostavljenega poveljstva smo vodili enote TO na območju občine Lendava, na enote prenašali povelja komandanta 75. ObmŠTO in ga sproti obveščali o dogajanjih na območju odgovornosti. Zaradi številnih dogodkov v zelo kratkem času in potrebi po nenehnem prilagajanju situaciji smo bili pogosto prisiljeni, da smo tudi sami sprejemali posamezne odločitve. Pripadniki izpostavljenega poveljstva smo neposredno sodelovali in sproti usklajevali dejavnosti z vsemi ostalimi organizacijami in ustanovami na območju občine Lendava: z milico, Sekretariatom za ljudsko obrambo, Civilno zaščito, predstavniki Skupščine občine in Izvršnega sveta ter drugimi.

Postavitev zbirnega centra v Čentibi ni bila načrtovana v bojnih dokumentih. Centra za vojne ujetnike na območju občine Lendava ni načrtovalo poveljstvo Občinskega štaba TO Lendava, ki je delovalo do 1. 6. 1991, ko je bilo z uveljavitvijo nove organizacijske strukture TO ukinjeno. Zbirnega centra pa prav tako ni načrtoval 75. ObmŠTO, ki je takrat prevzel poveljevanje TO na območju občine Lendava. Zaradi tega o zbirnem centru za vojne ujetnike v Čentibi ni ohranjenih nobenih dokumentov, razen seznama 18 pripadnikov JLA, ki so bili iz zbirnega centra 4. 7. 1991 predani Upravi za notranje zadeve Murska Sobota

(UNZ) ter seznama opreme, ki jo je za potrebe namestitve vojnih ujetnikov v zbirnemu centru zagotovila Občinska enota za zveze in Služba za opazovanje in obveščanje. Zato je najin prispevek nastal na osnovi pogovorov in zbranih spominov nas, takratnih pripadnikov stalne sestave v izpostavljenem poveljstvu v Lendavi, in spominov zbranih v pogovorih z ostalimi akterji takratnih dogodkov: Ludvikom Bokanom, komandirjem Postaje milice Lendava, Borislavom Budinom, delavcem Sekretariata za LO Lendava in posameznimi poveljniki enot TO, udeleženi v takratnih dogodkih. V prispevku pa sva uporabila že objavljene prispevke v nekaterih zbornikih: Vloga TO Pomurja v procesu osamosvajanja (2015), Pomurje je gorelo modro (2019), Vojni ujetniki v Sloveniji 1991 (2021) in Občina Lendava v soju osamosvojitvene vojne 1991 (2021). Center za vojne ujetnike v Čentibi je nastal zaradi potrebe po varni namestitvi pripadnikov JLA, ki so se predali po bojnih aktivnostih na območju občine Lendava, in jih bova podrobneje opisala v nadaljevanju.

Prav tako kot drugje po Sloveniji in Pomurju je tudi na območju občine Lendava JLA imela cilj in nalogo, da zavzame mejne prehode, zavaruje mejo in s tem prepreči osamosvojitve Republike Slovenije. Tako je v noči od 26. na 27. 6. 1991 kolona transportnih in tovornih vozil z vojaki JLA krenila iz vojašnice v Murski Soboti in se mimo barikad prebila v karavlo (stražnico) Štefan Kovač v Lendavskih gorica. V dopoldanskih urah 27. 6. 1991 so se pripadniki JLA peš premaknili po patroljni poti v obmejnem pasu do mednarodnega mejnega prehoda Dolga vas, ga obkolili in od miličnikov na mejnem prehodu zahtevali, naj zapustijo mejni prehod in ga predajo JLA. Pripadnikom JLA v obkolitvi so se pridružili še vojaki s komandirjem iz karavle (stražnice) v Žitkovcih.

Po preučitvi situacije je komandant 75. ObmŠTO kapetanu Kisilaku ukazal premik enot TO v območje mejnega prehoda in blokado enot JLA. Kapetan Kisilak je v blokado poslal vse trenutno razpoložljive enote, in sicer: 7. odred TO, del 6. odreda TO, 2. in 3. diverzantski vod ter posebni vod TO. Pripadniki TO so se razporedili na vzpetini okrog sto metrov za položaji JLA. Tako so zdaj

bili obkoljeni pripadniki JLA, katerim je bil onemogočen kakršenkoli premik. Enotam TO so se v blokadi pridružili aktivni in rezervni miličniki Postaje milice Lendava in Oddelka milice Dobrovnik, ki jim je poveljeval Milan Osterc, komandir Oddelka milice Dobrovnik.

V popoldanskih urah 27. 6. in dopoldanskih urah 28. 6. 1991 je prišlo do večkratnih pogajanj med kapetanom Danielom Hozjanom, poveljujočim enotam JLA, ter predstavniki TO in milice. Kot pogajalci na strani obrambnih sil so sodelovali: kapetan Alojz Kisilak, Ludvik Bokan, Borislav Budin in kapetan Robert Lenarčič, poveljnik 2. diverzantskega voda TO. Pripadniki obrambnih sil so med pogajanja v začetku zahtevali umik pripadnikov JLA z območja mednarodnega mejnega prehoda, v nadaljevanju pa njihovo brezpogojno predajo. V dopoldanskih urah 28. 6. 1991 so se enotam TO in milice v obkrožitvi pridružili še trije vodi 6. odreda TO. Po zadnjem pogajanju med kapetanom Hozjanom ter kapetanom Kisilakom in Ludvikom Bokanom ter po krajšem odprtju ognja s strani miličnikov z mejnega prehoda se je v dopoldanskih urah 28. 6. 1991 predalo pet oficirjev in podoficirjev ter 62 vojakov JLA. Zajeti pripadniki JLA so bili z avtobusoma prepeljeni v zbirni center za vojne ujetnike v Puconce.

Opogumljeni po prvi uspešno končani vojaški aktivnosti v Dolgi vasi je bila v dogovoru med poveljujočimi TO in milico sprejeta odločitev za naslednjo nalogo, to je zavzetje karavl (stražnic) na lendavskem območju. Pri mejnem prehodu v Dolgi vasi so bili poleg prispelih vojakov JLA iz Murske Sobote zajeti še vojaki iz karavl (stražnic) Štefan Kovač iz Lendavskih goric in Žitkovci. Zato je na teh dveh karavlah (stražnicah) ostalo manjše število vojakov brez njihovih komandirjev. V polni sestavi sta ostali še karavli (stražnici) na Pincah in v Kobilju. Skupna odločitev je bila, da se prva zavzame karavla (stražnica) v Pincah. Pobudo za srečanje s predstavniki TO je dal sam komandir karavle (stražnice), vodnik Lojpur. V popoldanskih urah, 28. 6. 1991, sta se na domačiji

v bližini karavle (stražnice) s komandirjem Lojpurjem pogovarjala kapetan Kisilak in kapetan Lenarčič.

Pri pogovoru je bila tudi Lojpurjeva žena. Dogovorjeno je bilo, da enota TO obkoli karavlo (stražnico), pri čemer ne bo prišlo do streljanja z nobene strani. Neposredno je akcijo obkolitve in predaje karavle (stražnice) na strani TO in milice vodil Zlatko Kuk, namestnik komandirja Postaje milice Lendava. Predalo se je 15 vojakov in komandir karavle (stražnice). Zajete vojake JLA je bilo treba namestiti na primerno in varno lokacijo. V tem času smo se po končanih bojnih aktivnostih srečevali s precejšnjim številom vojnih ujetnikov tudi na območju občine Murska Sobota. Po posvetovanju s komandantom 75. ObmŠTO je bila odločitev, da se zajete vojake JLA namesti na območju občine Lendava.

Vse potrebne aktivnosti za vzpostavitev zbirnega centra za vojne ujetnike so opravili delavci Sekretariata za ljudsko obrambo Lendava pod vodstvom sekretarja Franca Žižka. Zbirni center je bil urejen v vaškem domu v Čentibi, 28. 6. 1991, v večernih urah. Potrebno opremo za namestitev zajetih vojakov JLA so pripeljali pripadniki Občinske enote za zveze in Službe za opazovanje in obveščanje. Za namestitev vojakov so zagotovili 150 odej, 50 spalnih vreč, 16 ležalnikov Lotos ter 40 PVC ležalnih blazin (takoimnovanih podmetačev). Varovanje zbirnega centra je organiziralo izpostavljeno poveljstvo TO s pripadniki enote za varovanje izpostavljenega poveljstva.

V soboto, 29. 6. 1991, so se nadaljevale skupne aktivnosti TO in milice za zavzetje preostalih treh karavl (stražnic). Vse dopoldne istega dne so potekala pogajanja o predaji karavle (stražnice) Štefan Kovač v Lendavskih gorica. Med pogajanji je obstajala ves čas nevarnost oboroženega spopada, ki ga je med vojaki JLA spodbujal bivši, že upokojeni, komandir karavle (stražnice). Po posredovanju dodatnih dokazov, da so bili njihovi tovariši s karavle (stražnice) dan prej zajeti na mejnem prehodu v Dolgi vasi, da je že bila zajeta tudi karavla (stražnica) v Pincah, in potem ko so karavlo obkolili pripadniki TO in miličniki, so

se predali. Okrog 12. ure se je predalo 9 vojakov JLA, ki so bili prepeljani v zbirni center v Čentibo. Zgodaj popoldne istega dne je z vojaki JLA, ki so ostali na karavli (stražnici) v Žitkovcih, navezal stik Milan Osterc, komandir Oddelka milice Dobrovnik.

Po zajetju njihovih tovarišev in komandirja karavle (stražnice) pri mejnem prehodu v Dolgi vasi je na karavli (stražnici) ostalo sedem vojakov. Ko so jih seznanili z dejstvi in jih pozvali k predaji, so vojaki pristali na predajo. Istega dne popoldne je Milan Osterc s sodelavci z Oddelka milice Dobrovnik navezal stik še z Brankom Kleščkom, komandirjem karavle (stražnice) v Kobilju. Po pogovoru je komandir karavle (stražnice) pristal na predajo. Na karavli (stražnici) Kobilje se je poleg komandirja predalo 12 vojakov. V popoldanskih urah, 29. 6. 1991, so pripadniki 3. diverzantskega voda TO prevzeli vojake JLA na obeh karavlah (stražnicah) in jih prepeljali v zbirni center v Čentibo. Tako pozno popoldne, 29. 6. 1991, na območju občine Lendava ni bilo več nobene enote oziroma aktivnega pripadnika JLA in tako je ostalo do konca vojne. V zbirni center v Čentibi je bilo v petek 28. in v soboto, 29. 6. 1991, nameščenih skupno 43 vojakov JLA. Komandirje karavle (stražnic) je prevzela milica in jih odpeljala na pogovor v Mursko Soboto. Vojakom JLA so bili v zbirnem centru zagotovljeni osnovni pogoji za bivanje.

Za namestitve in počitek jim je bila zagotovljena prej navedena oprema, v vaškem domu so bile zagotovljene sanitarije in prostor za prehranjevanje. Prehrano za zbirni center pa je zagotovila gostilna Lovski dom Lendava in njen šef Đurek, ki je dnevno dostavljal obroke hrane tudi vsem enotam TO na terenu. Ravnanje z vojnimi ujetniki je potekalo po navodilih Republiške koordinacijske skupine, ki jih je 29. 6. 1991 posredovala operativnim podskupinam, štabom TO, upravnim enotam za LO in upravam za notranje zadeve. Skladno s prejetimi navodili je bila pripadnikom slovenske narodnosti ponujena vključitev v TO, pripadnikom hrvaške in albanske narodnosti pa je bil v skladu s pozivi njihovih oblasti omogočen odhod domov ali vključitev v TO kot prostovoljci.

Republiška koordinacijska skupina je navodila v naslednjih dneh v skladu s pozivi predsedstev ostalih republik nekdanje Jugoslavije stalno dopolnjevala. Tako je od 3. 7. 1991 bil omogočen odpust iz zbirnih centrov vojakom vseh narodnosti, razen Srbom in Črnogorcem. Večina zajetih vojakov je to možnosti izkoristila. Vojaki slovenske narodnosti, ki so se želeli vključiti v TO, so bili napoteni v Mursko Soboto, kjer so bili vključeni v skupino vojakov za opravljanje različnih logističnih nalog. Vojakom, ki so se želeli vrniti na svoje domove, so delavci Sekretariata za LO izdali posebna potrdila, s katerimi so se vojaki na prostosti izkazovali pri kontrolnih pregledih oziroma legitimiranju, hkrati pa so potrdila služila kot brezplačna vozovnica v javnem prometu.

Pred odpustom so pripadniki območne organizacije Rdečega križa Lendava zagotovili civilna oblačila, v katera so se vojaki preoblekli, dobili pa so tudi suhi obrok prehrane. Vojake ostalih narodnosti smo pripadniki TO s sodelovanjem milice predali Rdečemu križu v Murskem Središču. Pri predaji so sodelovali tudi hrvaški miličniki iz Murskega Središča. Po nekatere vojake so prišli njihovi starši ali sorodniki, ki so o prevzemu vojaka podpisali posebno potrdilo. Od 43 zajetih vojakov je do 4. 7. 1991 iz zbirnega centra v Čentibi bilo na različne načine odpuščenih 25 zajetih vojakov.

Na kratko želiva opisati tudi poseben dogodek, ki se je zgodil 1. ali 2. 7. 1991. Pripadniki TO, ki so varovali zbirni center v Čentibi, so poklicali na izpostavljeno poveljstvo v Lendavo in zaprosili za pomoč oziroma posredovanje članov poveljstva v zbirnem centru. Imeli so občutek, da zajeti vojaki v zbirnem centru postajajo nemirni, zaskrbljeni in vse bolj nezadovoljni, zato so se vojaki TO, zadolženi za varovanje, bali njihovega upora ali poskusa pobega, vendar za vzpostavitev reda niso želeli uporabiti sile.

Takoj po prejetem klicu smo v zbirni center odšli vsi trije pripadniki stalne sestave izpostavljenega poveljstva. V pogovoru z zajetimi vojaki JLA smo takoj prepoznali njihovo zaskrbljenost. Prepričani so namreč bili, da bomo po odpustu

vojakov nekaterih narodnosti z njimi v prihodnje ravnali slabše, da jih bomo premestili neznano kam ali celo postrelili. V nadaljevanju pogovora smo jim predstavili dejansko dogajanje v Jugoslaviji in Sloveniji ter jim pojasnili, da je odpuščanje vojakov posameznih narodnosti povezano s pozivi posameznih republiških vodstev, da naj njihovi vojaki zapustijo JLA in naj jim bo zagotovljena varna vrnitev domov. Zato smo se z zajetimi vojaki dogovorili, da jim še isti dan zagotovimo televizijski sprejemnik in s tem možnost sprotnega spremljanja dogajanja v Sloveniji. Zagotovili smo tudi telefonski priključek in tako omogočili vojakom, ki so imeli to možnost, da so poklicali domače in se jim javili.

Ker so bili v vaškem domu v Čentibi za osebno higieno na voljo samo umivalniki, smo jih še isti dan odpeljali na prhanje v dvojezično osnovno šolo v Lendavi. Ker so nekaterim vojakom že pošle cigarete, smo jim nabavili zadostno količino cigaret. Potem so bili zajeti vojaki pomirjeni in do konca delovanja zbirnega centra v Čentibi ni bilo več nobenih težav. V eni izmed zadnjih skupin je bil odpuščen vojak, ki je bil vodja zajetih pripadnikov JLA pri opisanem dogodku v zbirnem centru. Ko se je že preoblečen v civilno obleko in po prejemu vseh potrebnih dokumentov v prostorih Občine Lendava, kjer je bil tudi sedež izpostavljenega poveljstva, poslavljaj, je pristopil do kapetana Kisilaka, mu stisnil roko in ga celo objel ter mu rekel, da je mož beseda in da je vse, kar je bilo rečeno in obljubljeno med pogovori v zbirnem centru, tudi držalo in bilo izpolnjeno. Nato je bilo 4. 7. 1991 še preostalih 18 vojakov JLA iz zbirnega centra premeščenih v zbirni center v Bogojino. S tem je tudi prenehalo delovanje zbirnega centra za vojne ujetnike v Čentibi.

Ladislav Vegi

Varovanje ranjenih, prebeglih ali ujetih pripadnikov JLA v Splošni bolnišnici Murska Sobota

Splošna bolnišnica Murska Sobota je bila v obrambnih načrtih opredeljena kot strateški objekt (objekt posebnega družbenega pomena), ki mu je bilo v primeru izrednih razmer, neposredne vojne nevarnosti in vojne namenjeno posebno varstvo vseh obrambnih sil, tako TO kot tudi milice in CZ.

Za različne predvidene situacije so bile vnaprej določene aktivnosti – ukrepi: od zbiranja informacij do občasnega in stalnega ter elektronskega nadziranja objekta in dejavnosti v njem. Ukrepi so se s stopnjevanjem nevarnosti oziroma varnostnim tveganjem spreminjali in v končni fazi postali stalni z neposrednim fizičnim varovanjem. Pri slednjem je veljala tudi uvedba posebnega režima vstopa, gibanja, obiskov itd. Dalj časa trajajoči način tovrstnega varovanja bi od milice zahteval veliko angažiranost, ki bi lahko vplivala na druge njene naloge, zato bi bilo pri tem nujno angažirati tudi civilne strukture – pripadnike NZ in morda tudi tam zaposlene. Ampak na srečo, ker je to trajalo le kratek čas, smo varovanje in druge aktivnosti v tej zvezi zmogli sami s svojimi silami.

Ko smo na koncu osamosvojitvene vojne analizirali našo angažiranost pri varovanju bolnikov, strokovnega osebja, hospitaliziranih vojakov in vojnih ujetnikov kot tudi objekta samega, smo ocenili, da je bila naša angažiranost glede vseh dogodkov dovolj velika in da nismo po nepotrebnem zapravljali svojih sil, ki smo jih nujno potrebovali tudi na drugih področjih dela. Pri tem je treba poudariti, da smo v takih zadevah pomagali tudi vsem ostalim PM v Pomurju, saj je bolnica regionalnega značaja in so bili v njo pripeljani vsi težje ranjeni vojaki in starešine JLA.

Ocenjevati vnaprej razmere, ki so se nam zgodile med osamosvojitveno vojno, je bilo nerealno, razen v zadnjem obdobju družbenih procesov. Zato za take razmere, predvsem pa na vojno, nismo bili dovolj pripravljeni, saj ni bilo dovolj posebnih priprav in usposabljanj. Šele zadnjih nekaj mesecev je bil podan poseben poudarek tovrstnemu izobraževanju in usposabljanju, največ sicer PEM, ki je bila deležna posebnega usposabljanja, in tudi rezervnim miličnikom.

Dogodile so se situacije, ki so se verjetno redko dogajale v zgodovini vojn in vojaških spopadov. V civilni bolnici – Splošni bolnišnici Murska Sobota so bili hospitalizirani ranjeni in poškodovani pripadniki sil RS in tudi ranjeni ali drugače poškodovani vojaki, podoficirji in oficirji JLA. Take okoliščine je težko predvideti v obrambnih načrtih, zato smo se situaciji morali sproti prilagajati, kar nam je povzročalo veliko težav pri razporejanju sil in logistiki. Konec koncev hospitaliziranih vojakov JLA je bilo bistveno več kot naših in večinoma so bili hkrati prisotni tako eni kot drugi. To je predstavljalo posebno situacijo in visoko stopnjo varnostnega tveganja. Treba je poudariti, da JLA na našem območju ni imela bolnišnice ali druge zdravstvene ustanove, zato so bili vsi njihovi ranjeni in poškodovani prepeljani v zdravstvene ustanove z našo reševalno službo in tudi zdravljeni v naših zdravstvenih (ZD, SB MS) ustanovah. Izvzete so bile tankovske kolone, kot smo poimenovali njihove mehanizirane enote, ki so imele tudi svojo logistiko skupaj s sanitetno službo in so za večino svojih ranjencev poskrbeli sami.

Pri reševanju te problematike je vodstvo Splošne bolnišnice Murska Sobota in zdravstveno osebje odigralo pozitivno vlogo, po vnaprejšnjem dogovoru so namreč selekcionirali nameščanje bolnikov po bolniških sobah in tako ločevali nasprotne strani v vojni. Obveščanje o sprejemu in odpustu teh bolnikov so redno in sproti sporočali dežurnemu postaje. Vsak sprejem v bolnišnico smo posebej obravnavali z informativnim pogovorom in oceno za vsak primer posebej. Ob odpustu smo vojake JLA odpeljali v zbirni center, podoficirje in

oficirje pa v murskosoboške zapore, kjer jih je kriminalistična služba obravnavala kot osumljence kaznivih dejanj.

Iz človekoljubnih in humanitarnih razlogov smo zdravstveno oskrbo omogočili in nudili vsem ranjenim in poškodovanim vojakom in starešinam JLA. Naši reševalci so se izpostavljali nevarnostim, ko so reševali vojake JLA med vojaško akcijo (npr. letalski napad na barikado ob vojašnici v Murski Soboti). Tu nam očitkov ni mogel izreči nihče. RK Murska Sobota je obiskal in opravil nadzor po vseh zbirnih centrih in tudi v Splošni bolnišnici Murska Sobota. Negativnih pojavov ni ugotovil, nasprotno, izrekel nam je pohvalo za opravljeno delo. Tudi sodelovanje z RK Murska Sobota je bilo zgledno.

Do fizičnih ali verbalnih konfliktov med hospitaliziranimi pripadniki JLA in našimi silami ni prišlo, tudi med osebjem bolnišnice in hospitaliziranimi ne. Morda je na to vplivalo tudi naše takojšnje posredovanje, občasna ali stalna prisotnost in realna ocena na osnovi zbranih informacij za vsak primer posebej.

V zvezi z vojnimi ujetniki je PM do 7. 7. 1991, ko so bili zbirni centri uradno razpuščeni, intervenirala z eno patruljo treh miličnikov enkrat v ZC Bogojina na obvestilo vodstva centra, ker naj bi prišlo do upora večjega števila vojnih ujetnikov. Pri intervenciji je bilo ugotovljeno, da ni prišlo do fizičnega upora, ampak zgolj do verbalnega protesta, ker po njihovem mnenju niso bili vsi vojni ujetniki enako obravnavani. Glede na okoliščine so nekatere (Hrvate) odvažali v Hrvaško, drugi pa so ostajali dalj časa, zato so postali nestrpni in nezaupljivi. Po obrazložitvi situacije, pa tudi razvoju dogodkov, kar zadeva reševanja njihovih statusov, so se pomirili in takih dogodkov ni bilo več.

Sporna ostaja morda kvalifikacija hospitaliziranih podoficirjev in oficirjev JLA v vojne ujetnike, vsaj v mojih očeh, kajti le ti niso bili ujeti med bojevanjem niti se niso sami predali, nudena jim je bila le zdravstvena oskrba iz humanitarnih in človekoljubnih razlogov, ker so bili med vojaško akcijo ranjeni, niso pa imeli primerne svoje oskrbe, po odpustu iz bolnišnice pa smo jih prijeli, vojake

odpeljali v zbirni center, starešine pa v zapor zaradi nadaljnje preiskave suma KD, torej smo jih opredelili kot vojne ujetnike. Nekateri so sicer ob odpustu iz bolnišnice prestopili v TO ali so izjavili, da nočejo sodelovati v vojni, drugim pa je bila odvzeta svoboda z naše strani.

Anton Rozman

Zbirni center Zaporj Murska Sobota

Na območju UNZ Murska Sobota so bili ustanovljeni zbirni centri v osnovni šoli Puconci, osnovni šoli v Bogojini, v Vidmu ob Ščavnici, Radoslavcih, Čentibi, v zaporih v Murski Soboti, Rakičanu, Bučkovcih. V nekaterih centrih so delovali organi za notranje zadeve skupaj s TO in občani, v nekaterih pa je bila samo TO, organi za notranje zadeve pa so pomagali, v zaporih so oficirje varovali pazniki, organi za notranje zadeve pa so opravljali pogovore.

Ves čas bojnih aktivnosti se je postavljalo pomembno vprašanje, kam nastaniti vojne ujetnike oziroma, kot so nekateri interpretirali, prebežnike iz JLA. Postavljalo se je tudi vprašanje, kakšen je njihov status, kakšne pravice jim pripadajo, kako z njimi ravnati in kako dolgo jih sploh držati. Pri delu z ujetniki je bila praksa, da se je tistim vojakom JLA, ki so bili osumljeni storitve kaznivega dejanja, odvzela prostost po Zakonu o kazenskem postopku in se jih je namestilo v zapore v Murski Soboti ali v zapore v Mariboru.

Pri tem je šlo predvsem za častnike oziroma starešine JLA, ki so neposredno vodili bojne aktivnosti zoper Slovenijo ali ukazovali bojno delovanje. Za vse ostale vojake JLA je veljalo, da so prebežniki in se z njimi ravna v skladu z ženevsko konvencijo o ravnanju z vojnimi ujetniki. Nekaj pripadnikov, predvsem starešin JLA, pa je takoj ob predaji prestopilo v vrste TO.

Struktura osebja

V prostorih zbirnega centra Zaporj Murska Sobota je bilo pridržanih oziroma zajetih skupaj 57 oseb, in sicer:

- 25 starešin JLA,
- 7 vojakov,
- 1 upokojeni oficir,

- 15 miličnikov ZSNZ,
- 7 carinikov.

Starešine JLA

V prostorih zbirnega centra Zaporj Murška Sobota je bilo v času od 27. 6. 1991 do 11. 7. 1991 pridržanih s statusom pridržanih in statusom ujetnikov 25 starešin JLA.

Kriminalisti Oddelka za zatiranje kriminalitete UNZ so z vsemi pridržanimi osebami opravili pogovore, v katerih so ugotavljali njihovo vlogo v strukturi JLA in o tem, kakšne aktivnosti so izvajali proti pripadnikom Teritorialne obrambe in milice. Večina starešin je delovala na obmejnih stražnicah v Prekmurju in v kasarni v Murški Soboti ter v enoti, ki je posredovala na območju Gederovcev.

Vsem pridržanim so bili izdani **sklepi o pridržanju** oziroma priporu. Sklepi so bili izdani na podlagi 1. odstavka 196 člena ZKP zoper pridržano osebo zaradi kaznivega dejanja povzročitve splošne varnosti po členu 240/I KZ SRS, v zvezi s hudim kaznivim dejanjem zoper splošno varnost po členu 247/I KZ SRS in na podlagi 1. in 3. točke drugega odstavka 191. člena ZKP za čas od odvzema prostosti in je bila zoper sklep možna pritožba na senat sodišča v Murški Soboti.

V obrazložitvi je bil sklep utemeljen s tem, da je bila pridržana oseba utemeljeno osumljena opisanega kaznivega dejanja, ker je kot starešina JLA sodelovala v agresiji JLA na državo Slovenijo, v agresiji pa je življenje izgubilo večje število ljudi, večje število ljudi je bilo hudo poškodovanih, nastala pa je tudi velika materialna škoda.

Pripor smo utemeljevali z bojznijo, da bi na prostosti s kaznivim dejanjem nadaljevali.

Izvod sklepa je bil izročen pridržani osebi, ki ga je tudi podpisala, razen enega, in sicer zdravnika, ki se je skliceval, da je bil prijet kot zdravnik in je pozneje tudi

en dan odklanjal hrano. O pridržanju je bil v vseh primerih po telefonu obveščen javni tožilec.

Med razgovori in z zbiranjem obvestil ter po posvetih s tožilstvom zoper nobenega opisanega vojaškega starešino ni bila podana kazenska ovadba.

Dne 2. 7. 1991 je bila odvzeta prostost upokojenemu oficirju JLA iz Lendave, ki je bil tudi pridržan v zaporih v Murski Soboti. Zoper njega je bila istega dne podana kazenska ovadba zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja, spodbujanja k napadalni vojni po členu 152 KZ SFRJ, ker je spodbujal vojake stražnice Lendavske gorice k oboroženemu spopadu s TO in milico. Istega dne je bil priveden preiskovalnemu sodniku, ki je po zaslišanju pripor odpravil.

V času, ko so bili starešine JLA zadržani v prostorih zaporov, so jim bili odvzeti tudi prstni odtisi. Z njimi so imeli pogovore tudi kriminalisti in pripadniki TO, ki so jim ponudili možnost prestopa v TO, vendar je to možnost izkoristilo le sedem starešin in to predvsem tisti, ki so imeli v kraju službovanja družine.

Dne 11. 7. 1991 je bil do 19.30 izpuščen zadnji ujetnik, starešina JLA, sicer jih je bilo izpuščenih 16. V pogovorih so povedali, da bodo odpotovali domov, živeli so v Sloveniji in na Hrvaškem. Kasneje, in sicer 12. 7. 1991, je bil iz bolnice odpuščen še en starešina, ki je skupaj s sorodniki odpotoval v Hrvaško.

Pri odpustih je sodeloval predstavnik Rdečega križa iz Murske Sobote. Posebnosti ni bilo, posamezniki so se zanimali za svoje osebne stvari, ki so jih pustili v stražnicah. Povedano jim je bilo, da naj te zadeve urejajo s TO.

Vojaki JLA

V prostorih zaporov v Murski Soboti so delavci Oddelka za zatiranje kriminalitete UNZ Murska Sobota 27. 6. 1991 s sklepom pridržali sedem vojakov JLA, in sicer:

- 2 vojaka, ki so ju prijeli miličniki Oddelka milice Rogaševci pri mejnem prehodu Fikšinci,
- 2 vojaka, ki so ju prijeli miličniki Oddelka milice Rogašovci pri mejnem prehodu Kramarovci in
- 3 vojake, ki so jih prijeli pripadniki TO v bližini mejnega prehoda Kuzma skupaj s poročnikom zdravnikom stomatologom, ker so pred tem imeli prometno nezgodo.

Kmalu po pridržanju so bili vojaki predani v zbirni center v Puconce.

Delavci milice Zveznega sekretariata za notranje zadeve iz Beograda

Ob predaji stražnice Hodoš so pripadniki TO in milice prijeli 15 delavcev milice ZSNZ iz Beograda. Ti so prišli s helikopterjem JLA na območje v bližini mejnega prehoda Hodoš in stražnice (karavle) Hodoš popoldne, 27. 6. 1991. V pogovorih so razkrili, da so bili poslani z nalogo, da po prevzemu mejnih prehodov opravljajo mejno kontrolo prehajanja meje. Inšpektor milice Fazlić je sodeloval pri pogajanjih z vodstvom milice na mejnem prehodu, da bi ti predali mejni prehod. Ob predaji 2. 7. 1991 so miličniki izročili svojo osebno oborožitev. Prepeljani so bili v zapor, kjer so bili zadržani do 4. 7. 1991. Zadržanih je bilo devet miličnikov, dva miličnika komandirja oddelka, višji miličnik, starejši miličnik, inšpektor milice in samostojni inšpektor. V pogovorih so zanikali, da bi sodelovali v bojih. Ob izpustitvi so jim vrnili osebne dokumente in osebno prtljago. Predani so bili predstavniku Rdečega križa Murska Sobota, nato pa preoblečeni v civilna oblačila in prepeljani z avtobusom ob spremstvu delavcev milice do Zidanega mosta. Tu so se priključili skupini iz KPD Dob in odpotovali z vlakom proti Beogradu. Orožje, uniforme in službene izkaznice so bile predane 9. 7. 1991 delavcem Oddelka za zatiranje kriminalitete UNZ Maribor.

Delavci carine

V prostorih zaporov so kot ujetnike zadržali tudi sedem carinikov.

Dne 30. 6. 1991 smo v prostorih Hotela Radin v Radencih prijeli štiri carinike, ker je bil podan sum, da sodelujejo z JLA, vendar so bili izpuščeni 5. 7. 1991. Iz istega razloga pa so bili za krajši čas zadržani trije cariniki iz Gornje Radgone in Radencev.

Pričevanji delavcev iz zaporov v Murski Soboti

V svojih spominih je **Skledar Milan**, penološki delavec, zaposlen v oddelku zaporov v Murski Soboti, povedal, da je v času osamosvojitve delal v zaporu na delovnem mestu pedagoga. Kot običajno je bil zapor popolnoma zaseden z zaporniki in priporniki. V času agresije so bili dva dni vsi zaposleni ves čas na delovnem mestu, pozneje pa so se organizirali, tako da so podvojili število zaposlenih na delovnem mestu.

Policija je v začetku pripeljala v zapor vojake, ki so jih tudi hitro odpeljali, pripeljali pa so tudi večje število oficirjev JLA in skupino miličnikov Zveznega sekretariata za notranje zadeve Beograd. Bili so oblečeni v uniforme. Orožja niso imeli. Namestili so jih po celicah, tako da so v prostore namestili dodatna začasna ležišča. Dovolili so jim telefonirati sorodnikom, prav tako so jim dovolili obiske bližnjih sorodnikov.

Doktor Bohar jim je nudil zdravniško pomoč. V zapore so prihajali na pogovore miličniki oziroma kriminalisti. Z oficirji so se pogovarjali starešine TO o zadevah vojaškega pomena in jim dajali možnost, da iz JLA prestopijo v vrste TO.

Skledar je v pogovoru tudi povedal, da so bili oficirji in miličniki korektni in so upoštevali hišni red. Povedal pa je tudi, da v času agresije, ko so imeli v zaporu zadržanih večje število oficirjev in miličnikov, niso imeli nobenih problemov z zaporniki na prestajanju zaporne kazni. Imel je in še tudi sedaj ima občutek, da

so zaporniki vedeli, v kako težkem položaju je bila država in zaposleni v zaporu, zato niso hoteli povzročati nobenih težav s svojim ravnanjem in s svojimi običajnimi zahtevami. Takšnega reda ni bilo nikoli prej niti pozneje.

Zaposleni paznik **Jože Sever** se spominja, da je bil 26. 6. 1991 popoldne poklican v zavod, kjer so potekale priprave za prevzem in namestitve zajetih vojnih ujetnikov. Vse prostore so pripravljali za namestitve vojnih ujetnikov, v sobe so namestili še dodatna ležišča, če je bila soba dovolj velika.

Glede na nastalo situacijo so vsi zaposleni dobili navodila za delo v času vojne.

Izvajali so:

- zunanje zavarovanje zavoda,
- notranje zavarovanje zavoda,
- zavarovanje službenih vozil,
- posebno zavarovanje vhoda zavoda,
- zavarovanje oseb,
- zavarovanje oseb, ujetnikov po kategorizaciji (navadni vojaki, oficirji, zvezna specialna policija, delavci zvezne carine),
- namestitve ujetnikov,
- tekoče delo z ujetniki,
- delitev obrokov,
- omogočanje sprehodov,
- nadziranje obiskov,
- spremljanje na zaslišanja (prestop iz JLA v TO),
- osebni pregledi ob prihodu,
- spremljanje k zdravniku, zobozdravniku, specialistu izven zavoda,
- prisotnost pri zdravniku v ambulanti zavoda,
- omogočanje telefonskih klicev svojcem,
- omogočanje pranja perila in osebne higiene,
- preprečevanje medsebojnih konfliktov,
- opravljanje rednih del s priporniki in obsojenci.

Prvih par dni je delo potekalo neprekinjeno 24 ur, oboroženi so bili s kratkim in dolgocevnim orožjem. V naslednjih dneh so sprejemali skupine vojakov, častnikov in podčastnikov JLA ter zveznih carinikov z različnih področij Pomurja (mejni prehodi, karavle/stražnice, vojašnica Murska Sobota).

Nameščali so jih po oddelkih, med njimi so bili tudi ranjeni, za vse so poskrbeli v skladu z mednarodno konvencijo o vojnih ujetnikih. To delo je bilo zelo odgovorno in težko, kajti vsi ti častniki, podčastniki in vojaki se nikakor niso mogli sprijazniti s stanjem, v katerem so bili, tako da je prihajalo do raznih težav in konfliktov (osebnih stisk, psihičnih in zdravstvenih težav, fizičnih izgrediv in podobno).

Pri fizičnih izgredih, ki so nastali med vojnimi ujetniki, so posredovali in umirjali situacije. V tem času so zavod obiskovali predstavniki oziroma pooblaščené uradne osebe milice in TO, ki so zaradi svojega dela in dolžnosti z ujetniki opravljali pogovore in iskali operative informacije. Kljub napornemu delu so nekaj ur v enem dnevu izmenoma lahko prespali v kleti zavoda, saj zavoda niso zapuščali. To so bili težki in naporni dnevi, saj niso vedeli, v kakšno širino se bo vojna odvijala. Njihova naloga je bila varovati zavod z orožjem, fizično in tehnično, ter vojne ujetnike. Spremljali so jih na razna zaslišanja izven zavoda, na preglede v bolnico, k zobozdravniku in podobno.

Bojan Blagovič

Vodenje centrov za vojne ujetnike Puconci ter Videm ob Ščavnici in koordinacija nalog milice

Miličniki smo se pred vojno veliko usposabljali in se urili v postopkih vojaške in miličniške taktike. Je pa res, da se nikoli nismo usposabljali za vodenje centrov za vojne ujetnike.

Pred vojno sem delal v Inšpektoratu milice na UNZ Murska Sobota kot inšpektor v sektorju za mejo in tujce. Tako sem pri svojem delu imel veliko stikov s pripadniki JLA in sem osebno poznal večino oficirjev in podoficirjev JLA. Večkrat pa sem obiskoval karavle (stražnice) in zelo dobro poznal njihovo organizacijo in način njihovega dela.

V času vojne sem bil razporejen v poveljstvo štaba milice pri UNZ Murska Sobota. Pri tem pa sem bil kar nekajkrat napoten na operativno delo na terenu. Tako sem sodeloval pri pogajanjih z vojaki na karavli (stražnici) Korovci. Opravil sem pogovor z zajetim polkovnikom Danilom Đurovićem. Postavljen sem bil za vodjo centra za vojne ujetnike v Puconcih. Organiziral sem center za vojne ujetnike v Vidmu ob Ščavnici, danes Sveti Jurij ob Ščavnici.

Po 31 letih se zdijo naštet primeri enostavni, v času vojne pa so bili kar zahtevni. Ker je tematika vojni ujetniki, se bom omejil le na vojne ujetnike. Pri tem pa bi opozoril na to, da je bilo v Puconcih zajetih približno 150 vojakov, v času, ko sem »krizno« vodil center, pa smo ga varovali z desetimi miličniki in nekaj vojaki TO. Med delom v štabu sem vedel, da je v nočnem času prihajalo do pobegov ujetih vojakov, ki so bili nastanjeni v centrih za vojne ujetnike. Ubežnike, ki so med pobegom po hišah najpogosteje iskali civilne obleke, so miličniki iz Murske Sobote prijeli in jih odpeljali bodisi v zapore ali pa so jih vračali v centre za vojne ujetnike. Vendar so pobegli vojaki med prebivalstvo vnašali nemir, nelagodje pa tudi strah. Zaradi tega sta se vodstvo štaba TO in

milice dogovorila, da bo vodenje centrov za vojne ujetnike v Puconcih in Bogojini prevzela milica.

Prevzem zbirnega centra v Puconcih

V dopoldanskem času je mene in sodelavca Draga Petka poklical Milan Horvat in naju določil za vodji centra za vojne ujetnike, mene za Puconce, sodelavca Petka pa za Bogojino. Napotitev na delo je bila zelo kratka – utemeljitev, da sva izbrana zato, ker sva sodelovala z vojaki in pozna njhovo delo ter nekatere vojake tudi osebno pozna. Glavna naloga pa je bila preprečiti pobege iz obeh centrov. Po približno petih minutah sva vzela nahrbtnika in oborožitev in odšla na glavni vhod zgradbe UNZ, kjer naju je že čakal vojak TO z mobiliziranim kombijem.

Med vožnjo v Puconce sem razmišljal, kaj pravzaprav sploh vem o vodenju zbirnega centra z ujetimi vojaki. Takoj mi je bilo jasno, da bo treba marsikaj improvizirati, ob tem pa uporabljati znanja in veščine, ki sem jih kdaj koli pridobil. Na misel so mi prišla predavanja dr. Danila Turka o mednarodnem javnem pravu, osnove penologije, psihologije ... spomnil sem se filma Most na reki Kwai ...

Zbirni center v Puconcih je bil organiziran v telovadnici. Tam sva se srečala s kapetanom TO Sinijem Hochsteterjem, ki me je seznanil z njegovim načinom dela, mi predal vso zbrano dokumentacijo, ki je zajemala osnovna navodila TO za delo z ujetniki in poimenske sezname vojakov z njihovimi osnovnimi podatki rojstva in nacionalnosti.

Med primopredajo me je prišel iskat vojak TO in mi povedal, da me pred telovadnico čakajo miličniki. Za mano je v Puconce prispel oddelek devetih miličnikov, od tega sta bila dva aktivna, Marjan Časar in miličnica Darja Vršič, in sedem rezervnih miličnikov. Z Marjanom Časarjem sva se zelo dobro poznala, saj sva bila v isti generaciji srednje šole za miličnike kadete v Tacnu. Z miličniki

sem se pozdravil, nato pa sem Marjana Časarja pred vsemi imenoval za svojega pomočnika, pristojnega za ožje in širše zavarovanje objekta centra. Podal sem mu le osnovna izhodišča za nastanitev in opravljanje dela. Podrobnosti mu ni bilo treba razlagati, saj je pravila opravljanja stražarske službe poznal tako kot jaz, kot pripadnik posebne enote milice pa tudi postopke ožjega in širšega zavarovanja objekta.

Z nekaj miličniki smo odšli v telovadnico, kjer smo ugotovili, da v telovadnici vlada nered. Vojaki so sedeli po skupinah, raztreseni po celotnem prostoru telovadnice, nekaj opreme so imeli ob sebi, nekaj pa ob stenah telovadnice. Opaziti je bilo različno duševno stanje vojakov, pri nekaterih je bil prisoten strah, pri nekaterih razočaranje, malodušje, indiferentnost ...

Po pregledu telovadnice sem si postavil tri cilje:

1. Osnovni cilj je bil tako ali tako izboljšati zavarovanje objekta.
2. Vzpostaviti ustrezno organizacijo z načinom neposrednega vodenja, poveljevanja z desetarji.
3. Vojakom podati ustrezne informacije o dogajanju.

Ko bomo dosegli vse tri cilje, bomo z njimi preprečili nadaljnje pobege.

Po prevzemu vodenja centra in pregledu telovadnice smo vojake iz telovadnice poslali na plato pred telovadnico in zahtevali postroj vojske. Odredili smo prostor za postroj po sistemu karavl (stražnic), po vrstnem redu: karavla (stražnica) Petanjci, Korovci, Fikšinci, Sotina, Trdkova in nato še vojaki, ki so pobegnili iz vojašnice v Murski Soboti. Nadalje smo zahtevali, da poveljevanje vojakom prevzamejo njihovi desetarji. Desetarji morajo postati vez med vojsko in vodstvom centra, vodstvo centra pa svoje zahteve uveljavlja preko desetarjev.

Nato sem vojakom podal informacije, za katere sem presodil, da jih morajo dobiti. Povedal sem jim, da je v Sloveniji razglašena vojna med pripadniki TO in milico na eni strani in JLA na drugi strani. Da se je za njih vojna končala. Njim

kot vojnim ujetnikom jamčimo vse pravice, ki jih imajo po mednarodnih konvencijah, od njih pa zahtevamo spoštovanje reda in discipline in prepoved pobegov. Med drugim sem jim omenil, da njihove matere po nekaterih mestih v Bosni, Srbiji in drugod zahtevajo njihovo vrnitev na svoje domove, ta informacija se jih je še posebej dotaknila. Njihove vrnitve si želimo tudi mi, vendar zazdaj njihova vrnitev še ni mogoča, ker o tem ni dogovora med predsedstvom RS in predsedstvom SFRJ, mi pa jih ne moremo izpostavljati nevarnosti nekontroliranih potovanj in eventualnih aretacij ter sodnih procesov zaradi dezerterstva.

Ko smo jih o vsem potrebnem obvestili, smo vojake pospremili nazaj v telovadnico, kjer so morali odnesti opremo k svojim ležiščem, ki so si jih postavili ob stene in to po sistemu karavl (stražnic) v enakem vrstnem redu kot smo izvedli postroj.

Proti večeru me je po telefonu poklical znanec Jože Časar iz Puconci in se predstavil kot poveljnik Narodne zaščite v Krajevni skupnosti Puconci. Povedal mi je, da je po načrtu mobilizacije vpoklical pripadnike Narodne zaščite in nam lahko pomaga pri varovanju objekta centra. Dogovorila sva se, da se obrne na mojega pomočnika Marjana Časarja in izdelata načrt varovanja, s tem da naj bodo pripadniki Narodne zaščite vključeni v širše varovanje objekta.

O svojih aktivnostih in izvedenih ukrepih sem po telefonu obveščal štab poveljstva milice. Prav tako pa sva se o ukrepih pogovarjala s sodelavcem Dragom Petkom, ki je bil v Bogojini.

Prejšnje vodstvo je vzorno poskrbelo za oskrbo ujetnikov in vojakov TO. Ob dogovorjeni uri so v center pripeljali obroke hrane, s posodo, priborom in civilnim osebjem za delitev hrane. Hrana za ujetje vojakov in vojakov TO ter miličnike je bila enaka. V telovadnici pa so imeli vojaki sanitarije in prhe.

Naslednji dan sem dobil povelje, da bo vodenje centra prevzela skupina kriminalistov, sam pa naj se po primopredaji vrnem v štab.

Po prejemu povelja je enota TO v center pripeljala vojake JLA, ki so se predali v karavli (stražnici) v Kuzmi. Po njihovem popisu in namestitvi sem vodenje centra predal kriminalistu Janezu Rumežu.

Ustanovitev centra za vojne ujetnike v Vidmu ob Ščavnici

Po spopadu z vojaki JLA v karavli (stražnici) v Gornji Radgoni so se vojaki predali. Hkrati pa so potekali spopadi s kolono oklopno-mehanizirane enote JLA, ki je prišla v Gornjo Radgono pomagat oklepno-mehanizirani enoti, ki je zasedla mednarodni mejni prehod v Gornji Radgoni. Med spopadom so pripadniki TO zadeli oklopni transporter in zajeli vojake iz tega vozila.

Takrat sem popoldne dobil ukaz, da naj z ekipo iz UNZ Murska Sobota odidem v Videm ob Ščavnici, kjer naj organiziram delovanje centra za vojne ujetnike. Center naj se postavi v telovadnici osnovne šole v Vidmu. Z mano so šli še trije miličniki, osebno sem poznal Srečka Pivca, ki je sicer delal v OKC. Zaradi blokad mostov smo reko Muro prečkali z brodom v Krogu. Pred naseljem Hrastje Mota sem miličnikom naročil, naj vzamejo v roke orožje, saj smo morali prečkati regionalno cesto, na kateri bi lahko srečali vojake JLA. Sklenil sem, da se bomo, če bo treba, prebili z orožjem. Po prečkanju regionalne ceste smo se neovirano odpeljali v osnovno šolo v Videm. Tam je že bil nastanjen oddelek miličnikov iz Vidma. Ujetnikov pa je bilo približno deset. Najvišji po činu je bil major JLA, pripadnik oklopno-mehanizirane enote iz Varaždina in podporočnik iz Maribora, ki je bil zajet v karavli (stražnici) v Gornji Radgoni. Vojaki JLA pa so bili iz Varaždina, posadka oklopnega transporterja, v katerem je bil tudi major.

Srečka Pivca sem zadalžil za izdelavo načrta varovanja objekta. Sam pa sem moral na Krajevno skupnost (KS) Videm, kjer sem se s predsednikom KS dogovoril za oskrbo.

Po sestanku sem opravil prve pogovore z vojnimi ujetniki in jih popisal. Za poveljujočega med ujetniki sem določil majorja. Med pogovorom se je trudil ostati miren in zbran, vendar me je po dvajsetih minutah pogovora zaprosil, če lahko odide počivat: *»Danas sam jedva izvukao živu glavu i umoran sam ko pas.«*

Najbolj mi je ostal v spominu mlad vojak JLA, doma iz okolice Nove Gorice. Bil je vezist v oklopnem transporterju. Povedal mi je, da jih je med vožnjo zadel izstrelek, verjetno tromblonska mina, ki je prebila oklep in nato znotraj vozila prebila oklep še enkrat, tako da je izstrelek eksplodiral izven transporterja. Povedal sem mu, da kot Slovenec lahko prespi pri miličnikih, zjutraj pa mu lahko organiziramo odhod domov.

Še isto noč sem prejel povelje, da naj se vrnem in vodenje centra prepustim Srečku Pivcu, ker naj bi se center zaprl, ujeti vojaki pa bodo razmeščeni po ostalih že delujočih centrih.

V vsaki vojni za preživetje potrebuješ vsa znanja, ki si jih kadarkoli pridobil v svojem življenju. Očitno pa za preživetje potrebuješ tudi srečna naključja, torej srečo v nesreči, kot so jo imeli vojaki v oklopnem transporterju.

Moj opis temelji na mojem spominu. Po 31 letih pa se žal koga ne spomnim, zato se vsem, ki sem jih morda izpustil, opravičujem. Pa še moja sklepna misel. Mislim, da nikoli doslej ni noben zmagovalec ravnal s svojimi ujetniki tako humano in blago kot smo mi.

Boris Prejac

Delovanje in aktivnosti Rdečega križa pri ravnanju s prebeglimi in ujetimi pripadniki zveznih sil

Razmere v Jugoslaviji so postajale vse bolj nevzdržne. Po odhodu delegacije ZKS s kongresa ZKJ v Beogradu leta 1990 so pritiski na slovensko politično vodstvo postali nevzdržni. Porast nacionalizma v Srbiji, pa tudi na Hrvaškem, mitingaški pogromi, propagandni stroj proti Sloveniji, neuspeh Markovičevih reform, pritiski JLA na Slovenijo so naravnost silili Slovenijo, da pobegne iz jugoslovanskega kotla. Milošević in Tuđman sta zavrnila načrt, da Jugoslavijo v paketu sprejmejo v Evropsko unijo in zagotovijo izdatno pomoč ZDA pri reformah političnega sistema v Jugoslaviji. JLA je postala država v državi. Generalni vrh JLA je povsem napačno ocenil politične in varnostne razmere v Sloveniji.

Usposabljanje in opremljanje Teritorialne obrambe Slovenije je potekalo vse bolj intenzivno. DEMOS je v začetni fazi, posebej na lokalni ravni, z nezaupanjem zrl v reformirano ZKS – SDP. Bil sem zadnji sekretar Komiteja ZKS Ljutomer. Od preko 700 članov so izstopali tudi bivši vidni člani ZKS. ZKS se je odločila za sestop z oblasti. Tudi v obrambnih pripravah smo bili bivši člani ZKS potisnjeni ob rob dogajanja. Kljub temu, da sem po činu častnik (končal PŠRO v Bileci v letih 1972/74), sem se javil kot prostovoljec za obrambne naloge. Bil sem delavec v upravnem organu za ljudsko obrambo za področje obrambne vzgoje, zveze in kriptozščite ter dolgoletni predsednik RK v Ljutomeru.

Kmalu se je izkazalo, da so bile obrambne priprave po načrtih in varnostno-politične ocene pomanjkljive, če že ne neuporabne. Morali smo se prilagoditi danim razmeram in trdim, da zelo uspešno. V prvi vrsti se je v teh aktivnostih najprej angažirala slovenska milica. V Ljutomeru je marca 1991 postal komandir Jože Makoter iz Cvena, s katerim smo v občinskem RK odlično sodelovali. Tudi

v občinski TO je bil tik pred vojno namesto Alojza Novaka za poveljnika štaba imenovan Ljubo Dražnik.

»Preplašeni vojaki z Juga«

V junijsko-julijski osamosvojitveni vojni leta 1991 sta se proti agresorski JLA v bran postavili TO in milica. Že po prvih spopadih smo se srečali z nepričakovano nalogo tudi aktivisti RK. S povečevanjem števila spopadov na območju Ljutomera se je večalo število vojnih ujetnikov in prebežnikov iz JLA. Bili so popolnoma zmedeni in prestrašeni. Ko smo jih v RK prevzeli od miličnikov ali teritorialcev, so nam govorili, da že en mesec niso normalno spali niti se preoblačili, jedli pa so samo suho hrano. Bili so prepričani, da so v Avstriji in da branijo Jugoslavijo pred napadom zahodnih držav preko Avstrije. V vojaških spopadih jih je bilo veliko zajetih, mnogi pa so zapustili borbena vozila in pobegnili iz enot JLA. Odvrgli so orožje in se predali slovenski strani ali pa se zatekli k domačinom.

Območna organizacija Rdečega križa Ljutomer je delovala po direktivah Rdečega križa Slovenije, vendar ni delovala samostojno, temveč znotraj Občinskega štaba Civilne zaščite Ljutomer. Naša naloga je bila preskrba civilnih oblačil za ujete in prebegle vojake JLA, ki so bili nastanjeni v začasnih zbirališčih na območju Ljutomera. V zbirnih centrih v Bučkovcih in Radoslavicah se je zvrstilo preko sto pripadnikov jugoslovanske vojske, ki jih je bilo treba oskrbeti z oblačili, prehrano in iskati rešitve za varno vračanje v domače okolje.

Zasedanje občinskega odbora RK Ljutomer. V ospredju na desni Boris Prejac (Foto: Rudi Stegmüller).

Vojaki JLA so prihajali iz vojašnic v Koprivnici in Varaždinu. Čudili so se, zakaj jim postavljamo ovire in streljamo na njih, ko pa so na poti obrambe jugoslovanskih meja na zahodu. Seveda njihovim poveljnikom ni bilo težko manipulirati z njimi, saj so bili v vojski JLA le par mesecev in stari 18 ali 19 let.

Zbirno mesto za vojne ujetnike in prebežnike je bilo po popisu v gasilskem domu v Ljutomeru, nameščeni pa so bili v lovskem domu v Radoslavcih. V občinskem centru za obveščanje in alarmiranje smo dan in noč klicali starše ujetnikov in prebežnikov po vsej Jugoslaviji in jih obveščali, da so bili njihovi sinovi zajeti ali so se predali v Ljutomeru. Z njimi smo ravnali korektno, vse po pravilih ženevske konvencije. Častniški kader je bil oddvojen od vojakov, saj je prihajalo do sporov med njimi in vojaki, ker so poveljniki v borbenih vozilih grozili vojakom, da bodo streljali na njih, če se bodo skušali predati slovenski strani.

Mnogi starši teh vojakov so se odločili, da pridejo po sinove v Ljutomer, za ostale pa je bila predvidena vrnitev domov z vlakom iz Ljubljane. Spomnim se zanimivega srečanja s starši vojaka iz Nikšića, ki so se po našem obvestilu odločili, da pridejo po svojega sina. Bil sem dežurni ponoči, ko sem vzpostavil telefonsko zvezo z očetom zajetega vojaka. Najprej sem mirno poslušal rafal obtožb na račun Slovenije, da njihove ranjene vojake mečemo pod tanke in druge podobne nesmisle. Ko je prenehal, sem ga vprašal, če pride po sina, ali ga vrnemo z vlakom. »Pridemo ponj,« je bil oster odgovor. Naslednji dan so se javili na Postaji milice v Ljutomeru, kjer so jih napotili v gasilski dom. Pripeljala sta se oče in ded. Bila sta mrkih obrazov in brez besed. Zahtevala sta sina. Dežurni je bil Stanko Hunjadi, ki je bil poslan po iskanega vojaka v Radoslavce. Prišleka iz Nikšića sta se malo okrepčala in molče čakala na sina. Naključje pa je hotelo, da sta bila v Radoslavcih dva vojaka z istim priimkom, zato je Hunjadi pripeljal napačnega vojaka. Oče in ded sta skoraj ponorela od besa in izbruhala plejado obtožb, da je verjetno njihov sin junaško padel za obrambo Jugoslavije. Čez čas je Stanko pripeljal pravega vojaka. Pa pravi ded: *»Kako si sine, jesi se hrabro boril za odbranu Jugoslavije?«* Sin pa odgovarja: *»Čale, jebem ja tvoju armiju i generale, koji su nas lagali i slali na bojište. Slovenci su častni ljudi. Kod njih smo kupili seno. Ljudi su nam pekli kolače i takmičili, koji će nas bolje nahraniti.«* Oče je seveda umolknil, stopil proti meni, mi podal roko in s solzami v očeh dejal: *»Više nikada neću ništa verovati.« Poslovili smo se s solzami v očeh.*

Srečanje matere z vojakom v Radoslavcih. Miličnik Karel Melin predaja ujetega vojaka staršem (*Foto: Rudi Stegmüller*).

V naslednjih dneh je bil predviden prevoz z avtobusom na železniško postajo v Ljubljano. Nihče ni hotel za spremljevalca, zato sem moral sam spremljati vojake na avtobusu v Ljubljano. Kljub obljubam tudi spremstva milice ni bilo. Imeli smo le oznako RK na avtobusu. Voznik Pušenjak že v Mariboru ni vzdržal pritiska. V Ljubljano smo prispeli ob 21. uri po dvanajstih urah vožnje, le uro pred odhodom vlaka. Naš avtobus je v Ljubljano prispel zadnji iz Slovenije. Povsod na poti, še posebej se spominjam, kako so nas v Lenartu sladoledarji počastili s sladoledom. Dobili smo tudi sadje in druge dobrrote za na pot. V Mariboru nas je pozdravil podpredsednik občinske skupščine Boris Sovič. V avtobusu so se nam pridružili starši, ki so iskali svoje sinove. Med potjo smo imeli nekaj neprijetnih srečanj s teritorialci, ki so, pijani od zmage, grozili vojakom v avtobusu. Na cestah je bilo veliko ovir, zato je potovanje trajalo tako dolgo.

Posebej moram poudariti, da je bil odnos domačinov do zajetih vojakov povsod prijazen. Kako tudi ne, saj so to bili vojaki stari 18 let, večina iz južnih republik, popolnoma zapeljani in neobveščeni o pravih razlogih agresije na Slovenijo, niti niso vedeli, kje so. Velika zahvala gre delavcem milice in TO ter številnim prostovoljcem v RK in na drugih področjih. Kljub velikim improvizacijam smo nalogo opravili korektno in uspešno. Izkazal se je tudi Rudi Stegmüller s Spodnjega Kamenščaka kot samozvani vojni poročevalec z veliko filmskega materiala.

A photograph of a group of people in a grassy field. In the foreground, a man in a light-colored jacket and dark pants stands on the left. Several other people are sitting or lying on the grass in the middle ground. In the background, there are trees and a wooden structure. The text "PRIČEVANJA IN RAZPRAVE" is overlaid in the center.

PRIČEVANJA IN RAZPRAVE

Anton Šafarič

Enigma Đurović – tudi mi smo se borili

V tem opisu je zajeto obdobje od 28. 6. 1991, od razpusta enote oziroma moštva po umiku na rezervno lokacijo zaradi napada JLA na mejni prehod v Gornji Radgoni. Po ukazu za umik na rezervno lokacijo se je aktivno in rezervno moštvo z mejnega prehoda umaknilo v Hercegovščak, kjer se je moštvo tudi zbralo. Komandir enote je razpustil aktivni in rezervni sestav Postaje mejne milice in vsak po svojih zmožnostih je odšel na svoj dom. Nihče od policistov ni vedel, ali je še v službi ali ne, in vsakega so spremljali mučni in čudni občutki.

Ker je bil namestnik komandirja na bolniškem dopustu, sem ga jaz, Anton Šafarič zamenjal in skupaj s komandirjem Antonom Žinkom sva še pred umikom naredila načrt obveščanja za primer, če bo potreben ponovni sklic moštva, in določila kraj obveščanja. To je bil križ pri Vinogradniškem gospodarstvu Kapela. Rezervna lokacija pa je bila križ na pokopališču Kapela, kjer je potekalo obveščanje z lističi ob določenih urah čez dan. Ta lokacija je bila izbrana, ker območje ni bilo blokirano, pa tudi večina moštva je bila v tem okolišu doma.

Iz Hercegovščaka so policisti odšli na svoje domove, kjer je bil do naslednjega dne vsak prepuščen sebi in svojemu razmišljanju. V Radence se je k Antonu Šafariču prebil Peterka, policist z najkrajšim stažem v enoti, saj ni mogel domov v Prekmurje, ker je bilo vse blokirano. Iz podobnih razlogov je k Antonu Šafariču odšel tudi Robert Letonja.

Stanovala sta v hiši ob gozdu, v kateri je bilo več orožja in streliva, shranjenega za poznejše potrebe, in ta hiša je bila po predhodnem ustnem načrtu ena izmed rezervnih lokacij enote, saj je imela idealne možnosti za vključevanje v akcije in umik. V noči od 28. na 29. 6. 1991 sta se ponovno sestala Šafarič in Žinko ter

odšla v center Radencev k Stanku Ilješu ter ga oborožila z avtomatsko puško in seznaniła z najnovejšimi novicami.

Dne 29. 6. 1991, ob 8. uri, je prišel ukaz za varovanje Đurovića – polkovnika JLA zajetega 28. 6. v Gornji Radgoni, ki ga je enota prevzela od delavcev Oddelka milice (OM) Radenci. V ukazu je bilo navedeno, da za vojnega jetnika odgovarjamo v celoti, tudi za ceno življenja. Z njim naj ravnamo kot z vojnim ujetnikom. Rezervni sestav naše enote je bil na razpolago Postaji milice (PM) Gornja Radgona.

Po starešino JLA smo odšli na lokacijo Murščak 27/a v garažo Feliksa Kovačiča, kjer so ga čez noč čuvali delavci OM Radenci. Še pred prevzemom sta Žinko in Šafarič naredila načrt menjave lokacij, rezervnih lokacij in psihičnega pritiska na polkovnika. S svojimi avtomobili smo ga odpeljali v Kocjan v vikend, ki je bil last Jožeta Kovačiča iz Turjanec 1, kjer smo ga dokaj dobro namestili, saj je dobil tudi prostor za počitek in žganje, ki se ga ni odrekel do konca varovanja.

V tem vikendu smo na polkovnika izvajali psihični pritisk, vendar se ni odzival, ni se hotel pogovarjati niti ničesar napisati. Po daljšem premoru, ko je poslušal radio in dnevna poročila, se je le omehčal in napisal pismi za Kučana in Kolška, ki sta bili po kurirski zvezi odneseni na UNZ Murska Sobota. V tem vikendu je imela enota lastno prehrano, in sicer sta zanjo poskrbela občan Milan Lukovnjak iz Kocjana in Antonija Rautar – mati policista iz Kocjana.

Po nekajurnem bivanju v Kocjanu smo se odločili za premik v naslednji vikend, ki je bil v Sovjaku in je bil last Katice Hojs – gostilničarke iz Vidma ob Ščavnici, ker smo opazili, da polkovnik Đurović izgublja živce. Vzeli smo mu tudi radio, za katerega je pozneje nekajkrat zaprosil, vendar smo mu povedali, da smo mu ga vzeli, ker noče sodelovati z nami.

Dne 30. 6. 1991 zjutraj je polkovnik zaprosil za kontakt s komandantom murskosoboškega garnizona Hornom. Dogovorjeno je bilo za kontakt s pismom, ki ga je tudi napisal. Pritisk na polkovnika je bil vse večji, tudi z neresničnimi in prenapetimi informacijami o mrtvih in ranjenih ter škodi, ki jo je povzročila JLA. Zato je polkovnik pristal na snemanje pred kamero. Snemanje naj bi potekalo v vikendu, kamor sta prišla Bojan Blagovič in Vladimir Zupančič iz UNZ.

Po končanem snemanju smo se odločili za premik, ker je bilo preveč gibanja policijskih vozil. Odšli smo v Grabšince v vikend Jožeta Tišlerja. Oskrbo za celo moštvo sta prevzeli Olga Lovrec in Ljudmila Zemljič iz Grabšincev. Za nagrado, ker je polkovnik začel sodelovati z nami, mu je bilo omogočeno telefoniranje ženi v Ljubljano, ki mu je poslala 5.000,00 takratnih jugoslovanskih dinarjev, ki so bili s telegramom nakazani na UNZ.

V zvezi s tem telefonskim pogovorom in nakazanim denarjem ni bilo dovolj koordinacije na UNZ. Bojan Blagovič je zadevo dovolil, medtem ko pozneje načelnik UNZ s postopkom ni bil zadovoljen. Telefonske pogovore smo opravili iz hiše trsničarja Franca Filipiča iz Grabšincev 24.

Dne 1. 7. 1991 smo ponovno zamenjali lokacijo in se odpeljali v vikend Milana Žganjarja, upokojenega policista v Stavešinski vrh 51/b, kjer smo se nastanili, ter objekt, tako kot tudi prejšnje in kasnejše, ustrezno zastražili. Moštvo je bilo dokaj utrujeno, postajali so živčni in napetost se je stopnjevala. Za prehrano v tem objektu so poskrbeli sosedge.

Polkovnik se je v tem objektu dobro naspal in zjutraj pri jutranji kavi in večji meri dezinformacij je želel že ob 8.35 v eno od kasarn, kjer bi starešinam povedal, zakaj so zamenjali Kolška v Zagrebu. Ko smo njegovo željo sporočili UNZ, so mu jo zavrnili. Na posebnem kanalu sta se s spremenjenim glasom začela pogovarjati Žinko in Šafarič in med drugim omenila, da se je začel bombni napad na Ljubljano. Seveda sta vedela, da ima polkovnik v Ljubljani ženo in otroka. Polkovnik pa je »povsem slučajno« poslušal njun pogovor.

Tega pritiska Đurović ni več zdržal in zaprosil je za pištolo, da bi napravil samomor. Istega dne popoldne je začel bolje sodelovati, povedal je, kakšno je stanje moštva in kdo so starešine na mejnih prehodih po njegovem načrtu »Bedem«. Podatke so po zvezi takoj sporočili na UNZ. V času bivanja na tej lokaciji je v večernih urah 2. 7. 1991 prišlo do letalskega napada na Gornjo Radgono. O gibanju letal smo zaradi vidljivosti po UKV zvezi sporočali na UNZ. Po napadu na Gornjo Radgono je Đurović ocenil, da bo prišlo do napada tudi na Mursko Soboto.

Zaradi pritiskov je ujeti polkovnik v tem vikendu napisal pismo vojaškim organom, ki so ga po kurirski zvezi odnesli do mosta na reki Muri v Petanjcih in naprej. Dne 2. 7. 1991 zvečer smo se premaknili na drugo lokacijo v Murščak, v vikend, ki je bil last Zlatka Kežmaha iz Radencev. Vzrok za premik so bili sicer nepreverjeni podatki, da ujetnika iščejo vojaki in starešine KOS (protiobveščevalne službe JLA).

Zato smo tudi okrepili stražo in določili patruljo. Na tej lokaciji, ki je bila boljša od vseh prejšnjih, nam je hrano priskrbela žena policista Antona Šafariča. Dobivali smo informacije o približevanju tankov, ki so prihajali na pomoč iz Hrvaške proti Gornji Radgoni, zato je bila živčnost v moštvu že na vrhuncu. Policisti, ki že več let niso kadili, so ponovno kadili, nekateri, ki pa prej nikoli niso kadili, pa so zdaj začeli.

Tanki so se približevali Hrastje Moti, vikend v katerem smo bili, pa je bil od ceste odmaknjen le kakšnih 800 metrov zračne linije. Patrulja se je gibala po poljskih stezah in UNZ sproti obveščala o gibanju tankov, saj je bil iz Murščaka razgled dober vse do Murske Sobote. Istega dne je bil tudi pogovor s policistom Holcem, ki je bil vse bolj živčen zaradi gibanja tankov v njegovi vasi in streljanja. Po pogovoru se je umiril, sicer bi ga morali zaradi varnosti ujetnika in moštva razorožiti.

Popoldne 3. 7. 1991 je bil ukazan umik tankov iz Gornje Radgone, ki smo ga opazovali s hriba. Na obrazih policistov je bilo vidno olajšanje. Žinko in Šafarič sta v večernih urah odšla na mejni prehod, kjer je bila enota naše PEM in je o razdejanju obvestila tudi ostale delavce enote.

V noči na 4. 7. 1991 smo se ponovno odločili za premik, kajti budnost je morala še vedno biti stoo odstotna in naloga, ki nam je bila zaupana, še ni bila končana. Premaknili smo se v Rožički vrh v vikend, ki je bil last Romana Muhiča, kjer je za prehrano skrbel sosed Anton Jurkovič. Tistega dne zjutraj okoli 10. ure smo ujetnika predali inšpektorju Slokanu, ki ga je odpeljal v Mursko Soboto. Enota pa se je umaknila oziroma odšla v Gornjo Radgono na delovno mesto, kjer smo tega dne okoli 13. ure po hitrem odstranjevanju ruševin ponovno odprli mejni prehod v Gornji Radgoni.

Med prvimi potniki je bilo opaziti solze sreče, da je konec brezsrčnih dejanj, in skoraj ni bilo potnika, ki ne bi na mejni prehod iz Avstrije prinesel steklenico.

Naj sklenem, da je naloga varovanja tega, za nas takrat najpomembnejšega ujetnika, bila zaupana naslednjim delavcem: Anton Žinko, Anton Šafarič, Milan Podhostnik, Franc Duh, Franc Rautar, Boris Holc, Aleksander Časar, Robert Letonja, Slavica Žalik, Milan Alenc, Marjan Peterka, Rudi Zemljič, Milan Bauman, Maks Kreft in Darko Ledinsk.

Zahvala gre tudi vsem občanom, ki so brez pomisleka odstopili bivalne prostore enoti in pomagali pri prehrani, kajti naloga zaradi nenehnega gibanja oziroma premikanja enote ni bila lahka. Poleg že opisanih lokacij, kjer smo bili v času vojne, je bilo dogovorjeno še za rezervne lokacije oziroma za lokacije, na katere se nismo premaknili. To so bile hiše Jakoba Vajsa iz Radenskega vrha, Vinka Ficka iz Spodnjega Kocjana in Jožeta Lukača iz Murščaka.

Rad bi omenil tudi potezo avstrijskega žandarja Petra Sixla iz okolice Gradca in Richarda Kirchmaierja, ki sta organizirala pri Sixslu 30 ležišč za žene in otroke

naše enote za primer, če bi morali zapustiti državo. Ta center sta si pozneje ogledala Anton Šafarič in Anton Žinko in je bil do tega zapisa v tajnosti. Zdaj to lahko razkrijem, saj se tako vidi, da smo mislili tudi vnaprej.

Po končani vojni je bila enota na neuradnih srečanjih deležna kritik, češ da smo zbežali z mejnega prehoda in se nismo branili ter so nas osvobodili. Povedati moram, da smo se z mejnega prehoda v petek, 28. 6. 1991 umaknili po ukazu. Zatem smo dobili novo nalogo, katero smo stoodstotno tudi realizirali. Na koncu pa naj še omenim, da ni bil nihče iz te enote odlikovan, nihče ni napredoval, razen delavcev, ki so bili v PEM in niso sodelovali pri varovanju ujetnika. Po mnenju večine pa so se odlikovanja in napredovanja delila tudi nezaslužnim v vojni. Glede na TO, so odlikovanja delili kar povprek, delavci naše enote pa so zadovoljni z žigom za sodelovanje v vojni za Slovenijo v vojaški knjižici.

Stanko Sakovič

Predaja stražnice Konjišče

Uvod

Stražnica (takrat poimenovana karavla) v Zgornjem Konjišču je bila locirana v malo večjem gozdičku ob reki Muri, v neposredni bližini gramoznic in ribiškega doma, izven naseljenega območja, oddaljena okrog štiri kilometre od mejnega prehoda Trate. Običajno je bilo v stražnici (karavli) okrog 30 vojakov in starešina, nekaj dni pred vojno pa je bilo moštvo okrepljeno s 40 tečajniki iz Maribora, ki jim je poveljeval mlad podporočnik po narodnosti Makedonec.

Starešina na karavli (stražnici) je bil zastavnik Jože Rotar, po narodnosti Slovenec, ki je že dalj časa bival v Gornji Radgoni. Preden je bil premeščen v stražnico (karavlo) Konjišče, je bil komandir stražnice v Gornji Radgoni in je pri zavarovanju državne meje ves čas zelo dobro sodeloval z milico.

V času agresije smo za pogovore z zastavnikom uporabljali induktorski telefon iz stražnice (karavle) v Radgoni z dovoljenjem njihovega poveljujočega poročnika Vulina, ki je prevzel vodenje nekaj dni pred začetkom vojne zaradi bolniške odsotnosti zastavnika Spasoja Petruševskega. Naj poudarim, da sem imel občutek, da se poročnik o vseh svojih odločitvah predhodno posvetuje z zastavnikom Rotarjem.

Stražnico (karavlo) Konjišče je po ukazu vodstva TO nadzirala enota TO Lenart, ki je pripravljala tudi napad na stražnico oziroma aktivnosti za predajo. Sam o tem nisem bil obveščen.

Postopek predaje

O tem, da se želi zastavnik predati, sva se sporazumela v telefonskem pogovoru, 2. 7. 1991 zjutraj. Dogovor je bil, da se v popoldanskem času oglasim v stražnici. En poskus predaje pred tem je že propadel, ko je 29. 6. skupina miličnikov PM Gornja Radgona, pod vodstvom pomočnika komandirja Marjana Misje, opravila pogovor z Rotarjem, ki je povedal, da se sam takoj preda, vendar tega ne želi podporočnik in zato ocenjuje, da je bolje, če še sam ostane v enoti.

Na območje stražnice (karavle) sem se pripeljal s službenim vozilom s prižganimi modrimi utripajočimi lučmi, 2. 7. ob 14.22. Ustavil me je oborožen stražar, ki je poklical zastavnika, in dovoljen mi je bil prihod na območje stražnice. Z mano je bil občan Gojko Vuksanović, ki je bil Rotarjev dober prijatelj.

Dokaj hitro smo vsi trije začeli pogovor o predaji, predvsem o tem, kaj se bo zgodilo z njima. Zastavnik je hitro povedal, da se bo predal, medtem ko je bil podporočnik neodločen. Med pogovorom je v spremstvu dveh vojakov iz smeri Mure prišel major TO, Pravdič, ki je takoj brez odlašanja obema povedal, da se bodo predali njegovi enoti TO, ki je območje stražnice obkolila in je torej vsak odpor nepotreben.

Nadaljnji dogodki so si hitro sledili, zastavnik je svoje pripadnike odpeljal v učilnico, skupaj z majorjem TO so se pogovorili in sklep je bil, da se vojaki z zastavnikom predajo. Podporočnik, s katerim sem ostal, mi je predlagal, da na položajih opraviva pogovor z njegovimi tečajniki. Pregovarjanje in predvsem moje prepričevanje je trajalo kar nekaj časa, razen dveh pripadnikov so bili vsi enotni, da se predajo. Ob 16.25 so vojaki položili orožje, ki ga je prevzela skupaj z ostalimi sredstvi enota TO, vojake so miličniki PM Lenart odpeljali v Maribor.

Zaključek

Sam nisem sodeloval pri dokončanju vseh postopkov, saj je ob 16.15 Popov v mestu streljal na zvonik cerkve, miličniki pa so začeli z aktivnostmi za predajo karavle (stražnice) v Gornji Radgoni. Sam sem o poteku pogajanj in dogodkih sprti obveščal UNZ Murska Sobota po UKV zvezi.

Ocenjujem, da je bila glede na okoliščine celotna naloga vseh, ki smo sodelovali, opravljena učinkovito, zakonito in humano.

Janez Kološa

Delovanje zbirnega centra za prebegle in ujete pripadnike JLA v Puconcih

Na območju občine Puconci ni bilo vojaških spopadov. Najbližja lokacija vojnega delovanja je bila blokada kasarne JLA v Murski Soboti, kjer je JLA tudi raketirala okolico. V Puconcih v prostorih osnovne šole (OŠ) Puconci je bil zbirni center za vojne ujetnike JLA in v stari šoli v Moščancih skladišče orožja. V prispevku so uporabljeni zapiski iz naslednjih gradiv: Vojna za Slovenijo leta 1991 v Prekmurju (Edvard Mihalič, 2002), Vloga TO v procesu osamosvajanja (več avtorjev, urednik Alojz Šteiner, 2015) in moji spomini in zapiski iz osamosvojitvene vojne za Slovenijo.

V zadnjih letih je bilo ustanovljenih kar nekaj domoljubnih organizacij, ki si dogodke iz leta 1991 razlagajo po svoje. Prav zato je prav, da dogodke predstavimo verodostojno, tako kot so se odvijali, predvsem pa, da jih predstavijo tisti udeleženci, ki so v njih aktivno sodelovali.

Po razglasitvi samostojnosti se je 27. 6. 1991 Slovenija znašla v vojni. Prišlo je do prvih spopadov med enotami TO in JLA, kar je pripeljalo tudi do prvih predaj vojakov JLA, ki so bili v obmejnih stražnicah (karavlah).

Ker je bilo število ujetih vojakov vedno večje, so začel delovati zbirni centri. Zbirni center v Puconcih so odprli 29. 6. 1991 in zelo hitro so ga začeli polniti ujeti vojaki JLA. Tu so ujeti vojaki spali v telovadnici, ki jo je TO primerno opremila. Vojni ujetniki so uporabljali še sanitarije in garderobo v sklopu telovadnice in jedilnico. Vodstvo centra je prevzel del starešin učne čete, za zavarovanje pa je 75. Območni štab TO Murska Sobota določil enoto TO jakosti voda. Vodstvu centra so bili dodeljeni tudi miličniki (policisti).

Koordinacijo vodenja centra je na strani TO opravljal Ivan Hochstatter. Število ujetih vojakov je zelo hitro naraščalo. V noči na 30. 6. 1991 sta pobegnili dva

ujeta vojaka, ki so ju pozneje ujeli pri Murski Soboti. Zato so se za dodatno zavarovanje odločili aktivirati Narodno zaščito KS Puconci. Pripadniki NZ so pomagali ponoči stražiti okolico šole na osmih stražarskih mestih. Pripadniki TO pa smo se umaknili v prostore OŠ, kjer smo skrbeli za red med ujetniki. Podnevi so varovanje ujetih vojakov v centru prevzeli pripadniki TO in takratna milica (policija). Delovanje milice v centru je v začetku usklajeval inšpektor Bojan Blagovič.

V zbirni center je večkrat na dan prihajal takratni predsednik KS Puconci, zdaj že pokojni, Štefan Harkai, ki je skupaj s sodelavcema matičarjema Zlatico Glavač in Štefanom Benkom nudil pomoč pri logistiki in nabavi higienskih pripomočkov za vojne ujetnike ter pri administrativnih poslih. Načelnik NZ KS Puconci je bil takrat, zdaj že pokojni, Štefan Zver, ki nas je večkrat na dan obiskal, predvsem mene, ki sem bil v enoti TO kot domačin zadolžen za vodenje razporeda straže v objektu in izven njega. Pripadniki NZ so bili vaščani vasi Puconci, Vaneča, Šalamenci, Gorica, Markišavci itd. V center so dnevno hodile tudi vaščanke iz Puconcev in Vaneče, ki so pomagale deliti hrano ujetim vojakom. Tiste, ki se prihajale iz Murske Sobote, so morale še vsak dan počistiti prostore v kuhinji in jedilnici. Kljub neštetim prošnjam še nimajo urejenega statusa vojnega veterana, ki bi jim zagotovo pripadal.

Dne 1. 7. 1991 je Uprava za notranje zadeve po dogovoru s poveljnikom 75. Območnega štaba TO Murska Sobota prevzela zbirni center v Puconcih. Zbirni center vojnih ujetnikov je prevzel Janez Rumež iz Oddelka za zatiranje kriminalitete s sodelavcema Ludvikom Lazarjem, inšpektorjem milice in Dušanom Todorovičem iz varnostno-obveščevalne službe. Varovanje v centru je ostalo enako kot pred tem. Ves čas so potekale priprave in postopki za odpust pripadnikov JLA iz centra. Pred odpustom vojnih ujetnikov je RK občine Murska Sobota organiziral zbiranje oblačil in obutve. Poleg posameznikov je pomagala tudi tovarna Mura.

Akcija je bila uspešna, saj so zbrali toliko obleke in obutve, da so se lahko vsi vojni ujetniki preoblekli v civilne obleke, vojaško opremo pa je prevzela TO. V centru so bili zaprti samo vojaki JLA, oficirji so bili namreč zaprti v zaporih v Murski Soboti. Po odpustu iz zbirnega centra so nekatere vojake prevzeli starši, za druge pa je za prevoz v republike bivše Jugoslavije poskrbel RK. V zbirnem centru OŠ Puconci je bilo zaprtih 212 vojakov.

TO v Prekmurju ni imela izgub, medtem ko je JLA imela dva mrtva in 17 ranjenih. Dne 6. 7. 1991, ko je zadnji vojak JLA zapustil zbirni center v Puconcih, so center zaprli. Fotografij vojnih ujetnikov iz Puconcev skoraj ni, tiste, ki pa obstajajo, so pa slabe kakovosti. Po ženevski konvenciji je bilo namreč prepovedano fotografiranje vojnih ujetnikov. Obstaja pa posnetek RTV Slovenije v filmu Slovenija na barikadah.

Enota TO, ki je varovala center, se je nato premaknila v staro šolo v Moščancih, kjer smo pripravili vse potrebno za skladišče orožja. Orožje, ki smo ga dobili v skladišče, je bilo večinoma vojni plen, odvzet JLA v Prekmurju. Nekaj pa so ga pripeljali tudi iz zavzetega skladišča JLA v Slovenski Bistrici. Skladišče v Moščancih je delovalo do odhoda zadnjega vojaka JLA iz Slovenije.

Vojaki JLA v zbirnem centru v OŠ Bogojina (Foto: Nataša Juhnov za Vestnik).

Detajl iz zbirnega centra v Bogojini (Foto: Nataša Juhnov za Vestnik).

Odpust vojakov iz zbirnega centra v Puconcih (*Arhiv Janeza Kološa, povzeto po filmu TV Slovenija*).

Jože Časar

Prispevek k varnosti in obrambi v osamosvojitveni vojni in o delovanju zbirnega centra v Puconcih

V času priprav na področju splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite (SLO in DS) sem bil vključen v priprave varnostnih in obrambnih načrtov:

- kot predsednik Lovske družine Moravci, upravljavec in vodja varnostno-obrambnih priprav,
- kot delavec organov za notranje zadeve RS,
- kot vodja blagajne in trezorja v podružnici za plačilni promet Murska Sobota in
- kot predsednik vaškega odbora Puconci in podpredsednik velike Krajevne skupnosti Puconci ter podpredsednik Komiteja SLO in DS KS Puconci.

Sodeloval sem pri pripravi načrtov in iskanju kadrov za določene dolžnosti v okviru vasi velike KS Puconci v primeru izrednih in vojnih razmer, nakupu orožja in opreme civilne zaščite (CZ) in narodne zaščite (NZ).

Pri postavitvi zbirnega centra Puconci sva bila s predsednikom KS Puconci Štefanom Harkajem deležna žalitev in kritik sovaščank in sovaščanov, češ da sva dovolila odprtje zbirnega centra v Osnovni šoli Puconci. Menili so, »da če pride do kakršnihkoli reakcij napadalca in napada na Puconce, bova nosila odgovornost in posledice«, čeprav nisva imela vpliva na lastnino in upravljanje prostorov osnovne šole, katere lastnik je bila soboška občina. Kljub temu sva bila s člani sveta in predsedniki vasi vključena v priprave in vojne razmere ter vsebino varnostnega in obrambnega načrta KS Puconci. Le ta je bil shranjen v varovani železni omari krajevne skupnosti. Nosilec priprav je bil predsednik KS Puconci, pri izdelavi obeh dokumentov pa smo sodelovali: sam kot podpredsednik, vaški predsedniki, komandanta NZ in CZ ter vodja kurirske

službe. Pri administrativni pomoči in pri razporejanju na določena dela v štabu je sodeloval vodja krajevnega urada Puconci (KU).

V času osamosvojitvene vojne sem aktivno sodeloval na odgovorni funkciji podpredsednika Komiteja SLO IN DS krajevne skupnosti Puconci, kjer sem bil zadolžen za operativno pomoč pri delovanju narodne in civilne zaščite ter pri mobilizaciji vpoklicanih sovaščank in sovaščanov. Aktivno sem sodeloval pri vzpostavitvi in operativni pomoči, posebej v štabu Narodne zaščite KS Puconci in Civilne zaščite ter pomagal vodji kurirske službe KS Puconci.

Na srečo sem poznal vsebino dokumentov, kar mi je bilo v pomoč pri koordinaciji. Zaupano dolžnost sem z vodji in vsemi sodelujočimi dobro opravil. Dobivali smo pomoč iz Uprave za notranje zadeve Murska Sobota in vodje KU Puconci ter tudi informacije od vodstva zbirnega centra Puconci, Bojana Blagoviča in za njim Janeza Rumeža ter iz občine Avgusta Korena, Andreja Gerenčerja in drugih. Vodja podružnice Agencije za plačilni promet Murska Sobota, direktorica Etelka Korpič Horvat, mi je večkrat omogočila, da sem tudi med delovnem časom namesto predsednika KS sodeloval pri aktivnostih v Puconcih. Le teh je bilo kar precej!

Proti koncu delovanja zbirnega centra Puconci smo poleg varovanja, oskrbe in mobilizacije izpeljali v KS Puconci aktivno zbiranje oblačil in obutve za vojne ujetnike. Pomagal in sodeloval sem pri nastanku pomembnega dokumenta komiteja in štabov - evidenčne knjige. Sodeloval sem tudi pri nočnem varovanju objektov Osnovne šole v Puconcih, kadar je bil predsednik zadržan, skoraj vse dni vojne pa v nočnem času. Evidenčna knjiga je vsebovala: ime in priimek, bivališče, prejem in uporabo orožja ter nabojev, pomoč pri določitvi gesel na stražarskem mestu pred nastopom skupine stražarjev za nočno zavarovanje zbirnega centra, zapisovali so se tudi drugi zanimivi dogodki in opažanja v Zbirnem centru Puconci in tudi v vaseh.

Na prošnjo in željo poveljnika Štefana Zvera sem ves čas pisal naloge in odgovornost stražarjev, opombe ali zaznave, podpis prejema in podpis vrnitve orožja z naboji, tudi z morebitnimi ugotovitvami. Na kratko sem napisal politično oceno trenutne situacije v Sloveniji (kot podlago za podajo drugim) in vpoklicanim v NZ podajal politično-vojno stanje v državi. Poveljnik je bil nadvse prizadeven in predan Štefan Zver iz Puconcev, ki je zelo uspešno vodil stražarje na stražarska mesta okrog šole in pred sedež štaba (sedanji sedež občine). Vsako noč je bilo angažiranih čez 30 naših občanov iz območja vseh sedmih vasi takratne velike KS Puconci.

V okviru obeh načrtov smo imeli predvidene vodje posameznih nalog, poveljnika, namestnike NZ in CZ ter vodje kurirjev. Podpisane pozive smo prejeli od Upravnega organa Občine Murska Sobota in jih v skladu s planiranimi aktivnostmi predali po načrtu vpoklica krajanom, ki so bili navedeni v obeh načrtih. Za nekaj upravičeno odsotnih, pa smo našli primerne dopolnitve. Naši kurirji so bili zelo uspešni in so hitro predali pozive. Odzivi nanje so bili dobri, enako dobro so bile opravljane naloge. Pri nekaterih vpoklicanih so se pojavljali pomisleki glede nošenja orožja, kar smo razumljivo reševali, pojavljal se je le problem prenapornega dela (po 12 ur) nekaterih pripadnic CZ, ki so doma pustile tudi bolne člane družine.

Drugače pa smo probleme strpno reševali z vodstvom zbirnega centra. Pripadniki CZ so ugotavljali različne oblike medsebojnih nacionalnih preprirov in zaznali določene zahteve o informacijah. Večji problem je bil slabo informiranje ujetnikov, kar so rešili z postavitvijo televizorja. Podobno je nastal nemir v vasi, ko sta dva prestrašena vojaka JLA med večerjo skozi okno male telovadnice osnovne šole pobegnili in prišla do telefonske govornice v Murski Soboti, od koder sta sporočila domov v Srbijo, kje sta in prosila, naj svojci pridejo ponju. Kar se je resnično zgodilo in naslednji dan so njuni svojci prišli v zbirni center Puconci in ju brez problemov prevzeli, zahvalili so se vodstvu zbirnega centra in se nato vrnili preko Madžarske domov.

Ob koncu vojne smo skupaj z vodstvom KS Puconci in prostovoljnim gasilskim društvom vodili akcijo zbiranja oblačil in obutve, rezultat je bil nadvse uspešen, zbrano je bilo za eno prikolico obutve in dve prikolici oblačil. Pri preoblačenju so sodelovali tudi naši pripadniki CZ. Zanimiva je bila ugotovitev, da bi vsi ujetniki – prejemniki radi imeli copate »adidaske« in hlače »kavbojke«. Ob prvih letalskih napadih na Mursko Soboto smo obveščali prijatelje v Beogradu in jih seznanjali z nastalim stanjem in posledicami. Večina nam je odgovarjala, da niso seznanjeni z vojnimi razmerami v Sloveniji in da bodo pri pristojnih državnih inštitucijah zahtevali informacijo ter konec vojnih napadov.

Zanimiv je tudi dogodek, ko je ob omenjenih letalskih napadih bila sovaščanka Helena v bližini OŠ Puconci na delu na njivi in doživela smrt. Letala iz smeri Murske Sobote so se nad Puconci obračala. Po besedah sovaščanov je verjetno zvok letal povzročil strah in žalostno smrt. Posamezne spomine in občutke sodelujočih v osamosvojitveni vojni še zbiramo in jih želimo dodati k domoljubnim aktivnostim in državljanskim dolžnostim naših občank in občanov. Z našim angažiranjem smo skupaj z ostalimi sodelujočimi v zbirnem centru Puconci dostojno in človeško uspešno opravili zaupano dolžnost. Na ta način smo dodali slovensko humanitarno noto prestrašenim mladim fantom. Prav pa je, da naša plemenitost, humanost, domoljubna zavest v naši zgodovini ne gre v pozabo, vendar naj spremlja, spodbuja in se ohranja našim naslednjim rodovom!

DKZ Puconci smo skupaj z vodstvom Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje 18. 10. 2009 postavil spominsko ploščo na zgradbi osnovne šole Puconci. Vse pa v spomin in v zahvalo delavcem ONZ UNZ Murska Sobota in našim občankam in občanom, sodelujočim v humanitarni, uspešno opravljeni državljanski dolžnosti. S ciljem ohranjanja spomina na zbirni center Puconci pa je 22. 10. 2006 tam bila odkrita tudi spominska plošča – zbirni center za vojake JLA. Tako ima ta objekt kar dve spominski obeležji.

Janez Čarni

Izkušnje in dogodek v zbirnem centru Bogojina v času osamosvojitvene vojne

Dogodek je bil v zbirnem centru, ki je bil v prostorih Osnovne šole Bogojina. Število zajetih - prebeglih pripadnikov JLA se je stalno menjavalo, najmanj 60, največ pa skoraj 300.

Sam sem v tistem času bil član 75. Območnega štaba TO Murska Sobota in 28. 6. 1991 sem bil poslan v ta zbirni center, kjer je bil poveljnik Anton Crnkovič. Ujeti oziroma prebegli vojaki so večinoma prihajali iz obmejnih stražnic na meji z Republiko Madžarsko. Bili so različnih narodnosti, največ je bilo Hrvatov in Srbov. Nadzorovali so jih pripadniki Narodne zaščite iz krajevne skupnosti Bogojina, občasno pa so prihajale na obhode policijske patrulje (samo okrog zgradbe).

Dne 29. junija sem se z večjo skupino ujetnikov znašel v razredu za zgodovino in zemljepis, v »moji« učilnici, kjer sem v času službovanja poučeval. Moja naloga je bila, da te ljudi obvestim in jih pomirim, da jim ni treba biti v negotovosti in strahu, da se bodo vsi živi in zdravi vrnili v svoje republike in domove. Pred tem je bilo nekaj primerov neposlušnosti ali celo poskusov pobega iz zbirnega centra.

Večina je to moje obvestilo sprejela z odobravanjem in razumevanjem. Iz skupine pa je vstal vojak srbske narodnosti, ki mi je zabrusil, da naj Slovenci Jugoslavijo pustimo kot celoto, če pa se z njo ne strinjamo oziroma v njej nočemo živeti, naj jo čim prej zapustimo in se preselimo v Avstrijo.

Moj odgovor je bil hiter in odločen, rekel sem mu: »Mi nismo polži s hišicami, zato svoje zemlje in domov ne mislimo in ne moremo zapustiti, tu hočemo ostati in za vedno živeti«.

Kakšna je bila reakcija tega Srba sem izvedel šele čez sedem let, 14. 5. 1998, ko je čistilka v radiatorju v četrtem razredu našla večkrat prepognjen in od temperature porumenel listek, popisan z rdečim kemičnim svinčnikom (glej prilogo 57). Prepis tega dokumenta je naslednji:

»Izjava komandantu TO i svim Slovencima

Dajemo vam rok do 4. 7. 1991, da sve vojnike, koje ste zarobili, pustite iz svoje republike, a ne samo Hrvate. Molimo vas, da to učinite, a ako nećete, po svim zakonima SFRJ i vrhovnog predsedništva, bićemo prinuđeni, da bježimo, protestujemo i štrajkujemo. A bilo koji vojnik bude ranjen ali ubijen, sa svim razpoložljivim stvarima, ima da vas slistimo do zemlje.«

Neuradni slovenski prevod bi glasil: Izjava poveljniku TO in vsem Slovencem
Dali vam bomo rok do 4. 7. 1991, da vse vojake, ki ste jih zajeli, pustite iz svoje republike, ne pa samo Hrvatov. Prosim vas, da to naredite, če pa ne boste tega naredili, bomo po vseh zakonih SFRJ in vrhovnega predsedstva prisiljeni bežati, protestirati in stavkati. Če bo kateri od vojakov ranjen ali ubit, vas bomo z vsemi razpoložljivimi sredstvi uničili do zemlje.

Avtor tega zapisa je bil v začetku julija 1991 v civilni preobleki poslan proti svojemu domu. Jaz pa sem s posadko teritorialcev odšel na karavlo (stražnico) v Prosenjakovce zaradi varovanja tega objekta in se mi ni bilo treba preseliti v sosednjo Avstrijo. V Prosenjakovcih sem bil do 13. 7. 1991, tam se je tudi končala moja udeležba v vojni za Slovenijo.

Vojaki JLA pred zbirnim centrom v osnovni šoli Bogojina
(Foto arhiv: Janez Čarni).

Vojaki JLA pred zbirnim centrom Bogojina (Foto arhiv: Janez Čarni).

Odhod vojakov JLA iz zbirnega centra Bogojina (*Foto arhiv: Janez Čarni*).

Milan Kuzmič

Rešitve in postopki s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA v 737. ZC ObmŠTO Ljutomer

Moje ime je Milan Kuzmič, rojen in živim v Gornji Radgoni. V času agresije na Slovenijo sem napolnil 41 let in končal Šolo rezervnih vojaških starešin v Bileći kot gojenec 36. klase ter sem imel čin stotnika. Po končanem šolanju v Bileći in stažiranju v Zagrebu sem se zelo hitro vključil v enote Teritorialne obrambe (TO) Gornja Radgona. Kot poveljujoči v različnih enotah sem se dodatno izpopolnjeval na različnih pripravah na vaje in v izobraževanjih. Poznavanje vojaščine in dopolnilna izobraževanja so mi v veliki meri pomagala pri odločitvah in ukrepih, ki sem jih moral izvajati v dneh osamosvojitvene vojne.

Mobilizacija učne čete in organiziranje zbirnega centra

V sredo, 26. 6. 1991, sem v zgodnjih jutranjih urah po kurirski službi prejel vpoklic, da se javim pri vojaški enoti T-7428/15 v prostorih skupščine Občine (SO) Gornja Radgona. Po končani mobilizaciji nas je član občinskega štaba, stotnik I. stopnje Marko Franc, seznanil s takratno situacijo v novoustanovljeni Republiki Sloveniji. Po pregledu prisotnosti smo ugotovili, da se je vpoklicu odzvalo petnajst vojaških obveznikov od osemnajstih kot je po formaciji štel poveljstvo učne čete (UČ). Iz Gornje Radgone je bilo sedem vojaških obveznikov (VO) in en prostovoljec, ki je bil dodan s kombiniranim vozilom za potrebe UČ. Iz Ormoža je prispelo šest VO in iz Ljutomera dva VO. Prebrali in seznanili so nas s funkcijami in nalogami, ki jih bo imel vsak posameznik.

Jaz sem bil poveljnik UČ v ZC, moj namestnik, odgovoren za logistiko, je bil stotnik Jožef Makovec, za saniteto je skrbel dr. Branko Avsec, za zvezo Bojan Jakopič, za varnost je skrbel Marijan Premuž, za administracijo Jože Bračko,

prevoze je opravljal prostovoljec Anton Kotnjek. Pripadniki so bili: Branko Ficko, Damjan Brus, Stanko Zadravec, Nedeljko Potočnjak, Goran Brenholc, Nenad Žibrek, Milan Lukman, Branko Borovič, Janez Žnidarič in so imeli zadolžitve pri izobraževanju in urjenju morebitnih mladih prostovoljcev, ki bi se priključili obrambi domovine.

Po prejetju dokumentov smo se odpravili na izvrševanje nalog in opravil. Z vozili smo se odpeljali v Zgornje Ivanjce (danes Gornji Ivanjci) v vadbeni center TO Gornja Radgona. Takoj po prihodu smo pristopili k varovanju in ureditvi centra. Prostori v centru so bili v precej slabem stanju, saj so bili le v občasni uporabi. Kuhinja, sanitarije, kopalnica so bili brez tople vode. V kuhinji so bili štedilniki skoraj neuporabni. Prostore za spanje smo si lahko uredili s pomočjo spalnih vreč in s podlogami. V centru sta se nam priključila dva pripadnika TO – prostovoljca Robert Vajs in Drago Jančar. Priključili smo ju k enoti za zavarovanje centra.

Enoto za zavarovanje zbirnega centra je organiziralo izpostavljeno poveljstvo v Gornji Radgoni. Tako je bil za zavarovanje ZC v času od 26. do 27. 6. 1991 zadolžen posebni vod pod poveljstvom Franca Koračina in namestnika Nikolaja Brusa. Ker je bil ta vod načrtovan pri obrambi mejnega prehoda v Gornji Radgoni, je naloge ožjega zavarovanja ZC prevzel zaščitni vod pod poveljstvom Franca Pintariča, komandirja oddelkov pa sta bila Marijan Fartek in Marjan Hajdinjak. Zaščitnemu vodu so pripadali naslednji borci: Miroslav Flisar, Branko Flaisinger, Slavko Verač, Zoran Verač, Gorazd Šedivy, Zoran Jakič, Vladimir Škof, Tomi Žnuderl, Darko Kegl, Franc Krajnc, Marjan Orgolič, Egon Sukič, Zlatko Križe, Beno Gajer, Anton Segeri, Jože Škrobar, Drago Raduha, Slavko Hajdinjak, Andrej Hajdinjak in Ivan Kolmančič.

Širše varovanje so zagotavljali člani bližnjih lovskih družin, kar je predstavljeno v zapisu Zdravka Stolnika.

Častnik za varnost je s šoferjem prostovoljcem po urniku obiskoval javke za morebiten prevzem prostovoljcev na širšem področju. Da nismo bili lačni in žejni je skrbel šef za logistiko Jožef Makovec. Kljub vsem naporom nam je lahko pripravil le hrano »na nož«. Ko nas je obiskal gospod Slavko Lončarič, smo ga prosili, da nam pri civilnem prebivalstvu uredi hrano »na žlico«.

Delovanje zbirnega centra

V petek, 28. 6. 1991, se je iz kolone JLA, ki je prodirala proti mejnemu prehodu v Gornji Radgoni, odcepil oddelek sanitete v vozilih »Pinzgauer« in »TAM« in poiskal pomoč v zdravstvenem domu. Miho Straha, ki je prišel pred zdravstveni dom, sta direktorici dr. Marija Kuzma in dr. Anka Korošec obvestili, da oskrbujejo vojake in so v sejni sobi zdravstvenega doma. Postopke s prebeglo enoto sanitete JLA opisuje Miha Strah v svojem prispevku.

V večernih urah so prebegle vojake prepeljali v zbirni center v varovanje. Enota je bila v sestavi: en častnik, en podčastnik in devet vojakov. Po daljšem pogovoru s poveljujočim in zagotovilu, da se je enota zavestno odločila za prebeg, jih nismo smatrali za ujetnike. Na njihovo željo smo jih vključili v vsakodnevna opravila v zbirnem centru.

V soboto, 29. 6. 1991, nas je ponovno obiskal občan Ludvik Fekonja, ki smo ga prosili, da organizira zbiranje civilnih oblačil. Zbranih oblačil je bilo dovolj, da smo lahko kasneje preoblekli več kot 40 vojakov po zavzetju karavle (stražnice) v Gornji Radgoni. Ludvika smo prosili, da odpelje vozila prebegle enote v vojaški »smb« barvi in jih prebarva v civilno barvo, kar je tudi storil na lastne stroške. Že naslednji dan je vrnil vozila v center. Žal še vedno ni pridobil statusa veterana.

V nedeljo, 1. 7. 1991, nas je obiskal poveljnik območja Ljubo Dražnik. S stanjem v centru je bil zadovoljen in je pohvalil naše delo. Imel je tudi pogovor s prebeglimi vojaki JLA. Pripadnik TO smo zahtevali nove uniforme, oboji pa

boljše namestitvene in higienske pogoje. Poveljnik območja je obljubil, da bo v skladu z možnostmi poizkusil najti rešitev. To pa je pomenilo preselitev centra iz Gornjih Ivanjcev v prostore stare osnovne šole v Bučkovcih. Po selitvi celotnega zbirnega centra na novo lokacijo smo nadaljevali delo in opravljali naloge. Istega dne po zavzetju karavle (stražnice) v Gornji Radgoni so po 16. uri v naš center pripeljali več kot 40 vojnih ujetnikov.

V četrtek, 4. 7. 1991, so se končali spopadi. Enote, ki so sodelovale v spopadih, so se lahko spočile in se dopolnile s svežimi silami. To pa ni veljalo za naš zbirni center. V tem času smo imeli največ vojnih ujetnikov in prebežnikov. Treba je bilo poskrbeti za prehrano in sredstva za osebno higieno (brisače, mila, zobne ščetke, paste za zobe itd.). Na srečo smo imeli dovolj civilnih oblek, da smo lahko preoblekli pripadnike JLA. Po ukazu poveljstva v Ljutomeru smo v centru začeli klicati svojce zajetih pripadnikov JLA in se dogovorili za njihov prevzem v Ljutomeru.

V petek, 5. 7. 1991, nas je v zbirnem centru v Bučkovcih obiskal poveljnik območja major Ljubo Dražnik. Z delom in razmerami v centru je bil zadovoljen, pomembno pa je, da so bili zadovoljni tudi vojni ujetniki in prebežniki JLA.

V sredo, 10. 7. 1991, smo v zbirnem centru predali zadnjega vojaka JLA in potem po ukazu nadrejenega poveljstva v Ljutomeru razpustili enoto učnega centra.

Navesti moram, da sem po ukazu poveljstva po razpustu enote predal vso dokumentacijo, ki sem jo imel in uporabljal v času poveljevanja v centru, in sicer: seznam pripadnikov centra, dnevna povelja nalog in opravil, dokumente varovanje centra, učni program za morebitne prostovoljce, seznam prebeglih vojakov medicinskega oddelka in seznam zajetih vojakov vojašnice iz Gornje Radgone. Ko sem želel, da mi omogočijo na poveljstvu v Ljutomeru vpogled v dokumentacijo, so me seznanili, da je velik del dokumentacije izgubljen oziroma uničen. Kot priloge mojega prispevka sem uspel pridobiti:

- poročilo 73. ObmŠTO o formiranju ZC Gornji Ivanjci, številka SZ 804-03/57, 1. 7. 1991, (glej prilogo 54),
- ukaz poveljnika 73. ObmŠTO za premik zbirnega centra, 2. 7. 1991, (glej prilogo 56),
- osebni seznam vojaških ujetnikov (glej prilogo 55).

Zaključek

V našem centru smo imeli po podatkih Zbornika operativne skupine UNZ glede števila vojnih ujetnikov v Pomurju, stran 1 (Arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina) 60 pripadnikov JLA.

Zbirni center na območju 73. ObmŠTO je opravil v vojni 1991 zelo pomembne naloge. Poskrbeli smo za vojne ujetnike in prebežnike JLA. Pri oskrbi ujetnikov smo se morali nasloniti na lastne sile, sodelovati s civilnimi strukturami in organizirati vojaške naloge za oskrbo in varnost centra. Z uspešnim delom centra smo omogočili poveljstvu in enotam TO, da so lahko nemoteno opravljali naloge pri obrambi Republike Slovenije.

Zdravko Stolnik

Angažiranje lovcev LD Negova pri širšem varovanju zbirnega centra v Gornjih Ivanjcih

Po napadu enote JLA na Gornjo Radgono sem bil v soboto, 29. 6. 1991, sprejet v TO kot prostovoljec in postavljen za poveljnika samostojne borbene skupine. Skupina je bila sestavljena iz prostovoljcev, ki so v mestu ob prodoru enote JLA, ki ji je poveljeval polkovnik Popov, izvedli večino obrambnih akcij.

Pozno zvečer istega dne je bila zaradi potreb po usklajevanju aktivnosti med TO, milico in civilnimi strukturami, vključenimi v obrambe aktivnosti, ustanovljena koordinacijska skupina in Zdravko Stolnik je bil določen za vodjo. To dolžnost je opravljal do konca spopadov v Gornji Radgoni, glede na potrebe je občasno deloval tudi kot izvidnik, pogajalec, vojak v zaledju, inženir ali poveljujoči v posameznih aktivnostih.

Po koncu spopadov in vzpostavitvi premirja z JLA na državni ravni ter odhodu enote JLA iz Gornje Radgone pa je bil Zdravko Stolnik postavljen za poveljnika novo formiranega izpostavljenega poveljstva TO za Gornjo Radgono. To dolžnost je opravljal do razpusta enot TO 18. 7. 1991.

V Gornjih Ivanjcih je bil že konec sedemdesetih let v zapuščenih in za potrebe TO preurejenih gospodarskih objektih ustanovljen učni center za enote z območja Občine Gornja Radgona. Že pred agresijo JLA na Slovenijo pa je bil sprejet dogovor med Lovsko zvezo Slovenije in TO, da se vse članice Zveze lovskih družin povežejo s štabi TO in UNZ na svojih območjih in po potrebi nudijo pomoč pri nadzoru terena v svojih loviščih.

V učnem centru v Gornjih Ivanjcih je bil formiran center za zbiranje vojnih ujetnikov in prebežnikov iz vrst JLA. Zaradi omejenega števila pripadnikov pa enota TO sama ni zmogla zagotoviti zavarovanja širšega območja centra. Zato

sta takratni načelnik Oddelka za ljudsko obrambo Občine Gornja Radgona Drago Kur in poveljnik centra TO stotnik I. stopnje Milan Kuzmič dala Lovski družini (LD) Negova nalogo, da aktivira potrebno število svojih članov za izvajanje nadzora terena na širšem območju lokacije centra. Upravni odbor LD Negova je takoj organiziral lovski posvet z vsemi člani in razdelil navodila.

Trinajst članov LD Negova je nato organizirano, v dvojicah ali trojkah opravljalo obhode terena v okolici centra. Poleg tega je bil v nočnem času organiziran še dodatni nadzor dveh križišč (V in SZ od centra) na komunikaciji Stavešinci - Negova, ki vodi mimo nastanitvenih objektov centra. Angažirani so bili: Bratuša Mirko, rojen 1943, Budja Adolf, rojen 1941, Kramberger Franc, rojen 1948, Kurbus Janko, rojen 1942, Korošak Anton, rojen 1951, Karlo Matija, rojen 1946, Kaučič Branko, rojen 1955, Lončarič Slavko, rojen 1937, Rojko Stanko, rojen 1934, Rojko Vlado, rojen 1948, Vogrin Jožef, rojen 1934, Vogrin Stanko, rojen 1951 in Slogovič Rudolf, rojen 1952.

Člani LD Negova so bili med opravljanjem nalog oboroženi z lastnim orožjem ali orožjem, izposojenim od svojih lovskih tovarišev. Tako je skupina razpolagala z devetimi lovskimi risanicami kalibra 8X57 (vojaška verzija 7,9 mm), eno lovsko risanico Zastava M-85 »mini Mauzer« (vojaška verzija 7,62X39 mm) in tremi lovskimi risanicami Zastava 223 Rem (vojaška verzija 5,6X45 Nato in je tudi za puške SAR). Vojaško strelivo za vse to orožje pa sta zagotovila Narodna zaščita krajevne skupnosti Negova in Izpostavljeno poveljstvo TO Gornja Radgona.

Prvi večer so hrano pripeljali iz Gornje Radgone, preostale dni pa je prehrano za zaščitno skupino in nekaj tudi za potrebe zbirnega centra pripravljala skupina občanov iz krajevne skupnosti Negova: Lončarič Irena, Lončarič Marija, Marko Mira, Rojko Zlata, Starovasnik Elica in Fekonja Vida.

Vojaki JLA v centru so dobivali obiske svojcev. Za njihove stike sta skrbeli Mira Marko in Zlata Rojko. Celotno materialno oskrbo skupine lovcev z nebojnimi

sredstvi je zagotavljal Ludvik Fekonja. Ta je v svojih delovnih prostorih pripravil še zaklonišče za posadko centra in ujetnike ter prebežnike. Za prebežnike je zagotovil tudi potrebno količino civilnih oblačil. Zbiranje prehrambnih artiklov, njihovo pripravo in razvoz so najprej organizirali pri Lončaričevih v Lokavcih, zadnji dan pa v lovskem domu Negova.

Zbirni center je bil 2. 7. 1991 premeščen iz območja občine in s tem so prenehale tudi naloge širšega varovanja in podpore centra v Gornjih Ivanjcih.

Jonaš Ludvik

Pričevanje o prebeglih in ujetih pripadnikih JLA v Prekmurju 1991

Spoštovani veterani in veteranke, lahko si dovolim tudi izraz kameradi. Ta izraz dovoljuje tudi slovenski pravopis. Ko sem dobil vabilo za ta posvet, sem pogledal svoje zapise in arhiv. Bil sem namreč član TO od leta 1968 do upokojitve leta 1999 v stalni sestavi in zato lahko trdim, da poznam veliko dogodkov in podrobnosti. Tu ste v glavnem govorili o strategiji, operativi in taktiki.

Rad bi povedal, kaj se je glede zajetih in prebeglih zveznih pripadnikov dogajalo meni, čeprav sem kot pripadnik stalne sestave TO imel povsem drugačne zadolžitve. Hranim osebne zapise v takoimenovani »zeleni knjigi«, kamor sem zapisoval posamične, ne strogo službene, ampak običajne, človeške dogodke, med njimi tudi tiste iz leta 1991 z dokazili. Pogledal sem jih in izbral tiste, povezane s temami na tem posvetu.

Hodoški vojni spomini

Ena od zgodb in spominov, ki so posebni in se nanašajo na zavzetje karavle (stražnice) Hodoš. Karavla je bila obnovljena za prebivanje do 30 vojakov, v njej pa je bilo nameščenih 25 vojakov JLA, ob začetku vojne pa jih je bilo skupaj z vojaškimi okrepitevami in zveznimi miličniki ter cariniki blizu sto. Pripadniki TO so karavlo blokirali, vojaki JLA pa niso imeli ne elektrike, ne vode in tako niso delovale niti sanitarije. Tako v karavli ni bilo možnosti opravljati osnovnih bioloških potreb glede na povečano število posadke. Ko smo jih zajeli, se je videlo, da je celotna okolica karavle posejana z »maskiranimi smrdečimi minami« oziroma odpadki zaradi velike potrebe tistih v karavli.

V karavli (stražnici) je bil tudi vojak, ki je služil vojaški rok, mama pa je bila uslužbenka na RTV Ljubljana. Nekako je dobila mojo telefonsko številko in me

poklicala ter rekla: »Moj sin je na karavli Hodoš, prosim če nekako uredite, da pride iz te karavle, ker sem vdova«. Epilog tega je bil, da sem takratnega poveljujočega karavle prosil, da tega vojaka izpustijo, vendar pa se to ni zgodilo. Ko so se vsi v karavli predali, me je zanimalo, zakaj se ta vojak ni predal in zakaj ni prišel ven k nam. Zato sem ga poklical z imenom in priimkom. Ko se je oglasil, sem ga vprašal, zakaj ni prišel ven. Povedal mi je, da mu je starešina sicer odhod dovolil, sam pa je to odklonil in me vprašal: »Vi bi zapustili karavlo in svoje prijatelje?« Po tem odgovoru sem se zamislil in sklepal, da je bil vojak med kolegi, služil je vojaški rok in bil v dilemi, kako naj bi sam zapustil karavlo. Hočem reči, da so bili tudi taki primeri. Pozneje sem se prepričal, da je srečno prispel v Ljubljano k svoji materi.

Zaradi naslednje zadeve so me nekateri celo malo obsojali. Na karavli (stražnici) na Hodošu je bilo skladišče orožja JLA za dva odreda, ki bi zagotavljala boj proti oklepnim enotam in protioklepno obrambo v primeru napada na državo iz smeri vzhoda. V kontejnerju je bilo tudi več minsko-eksplozivnih sredstev. Pri obkolitvi smo imeli netrzajni top, namerjen v smeri karavle, in bi ga lahko sprožili kadarkoli. Kakšne bi bile posledice za karavlo, kjer je bilo okrog sto ljudi in med njimi 60 takih, ki so služili vojaški rok? Poleg tega pa sem bil tudi sam doma iz Hodoša. Naj še dodam, da so del omenjenih bojnih sredstev posredno onesposobili vojaki sami. Akumulatorje za protioklepne sisteme Maljutka so namreč izvzeli in jih improvizirano uporabljali za napajanje osebnih tranzistorjev za poslušanje radijskih programov in poročil.

Po koncu vojnih spopadov v Prekmurju, v začetku julija 1991, so mi, ker sem doma iz Hodoša, naročili, naj vzamem tri zajete vojake JLA, ki so bili preoblečeni v civilna oblačila in opremljeni s suhim obrokom, ter jih odpeljem na državno mejo, da odpotujejo domov prek Republike Madžarske v Subotico.

Peljal sem jih v službenem avtu, oni so sedeli zadaj in se pogovarjali v madžarskem jeziku. Eden je rekel, da imajo problem, ker jih pelje oficir strogega

videza, ki jih bo odpeljal na osamljen kraj in jih tam ustrelil. Ko sem to slišal (govorim madžarsko), sem se zamislil, kako se bom odzval. Vozilo sem zaustavil nekje pri Mačkovcih, kot da grem na malo potrebo, in nato šel do njih in jim v madžarskem jeziku povedal, da naj se ne bojijo, ker imam njihove potne liste in jih peljem na mejni prehod z Republiko Madžarsko.

Nato so skočili name in me objemali. Takšne dogodke si človek za vedno zapomni. Vendar s tem tega še ni bilo konec. Moja žena je imela na Hodošu gostilno, zato sem se tam ustavil in povedal, da fante peljem na mejni prehod. V gostilni je bila starejša ženska in nekaj ljudi. Ko so fantje prišli v gostilno, so rekli, da nimajo denarja za pot. Ljudje, ki so bili tam, so dajali denar, tako da se je nabralo približno 150 avstrijskih šilingov in tudi sam sem jim dal 150 šilingov. Imam potrdilo o tem z imeni in naslovi teh fantov. Nato sem jih odpeljal do mejnega prehoda Hodoš, da so lahko odpotovali proti domu. Po radiju sem v Mursko Soboto sporočil: »Paket je odposlan«.

Vsi smo bili srečni, da je bilo tako in smo tako ravnali z vojnimi ujetniki. Nekaj let pozneje se je pred mojo hišo v Hodošu zaustavil mercedes, v njem sta bila moški in ženska. Moški je prišel do mene, me objel in vprašal, ali se ga spomnim. Nisem ga spoznal, on pa mi je dal denar in rekel, da je prinesel nazaj posojeni denar iz leta 1991 in darilo. Rekel sem mu, da denarja ne vzamem, ker je bil takrat podarjen, darilo pa vzamem. Bila je ročna ura. Pozneje sem ugotovil, da je ura zelo dobra in tudi danes ni poceni. Vojaki JLA v tistem avtu so marsikaj govorili, kljub temu pa so bili hvaležni in so mi za darilo kupili uro.

Manjkajoči vojak, ki je streljal na pripadnike TO

Po blokadi karavle (stražnice) Čepinci je prišlo do dogovorjene in organizirane predaje. Pogoj je bil, da posadka JLA na dvorišču zloži orožje in se vojaki postrojijo pred karavlo. Pri preverjanju številčnega stanja posadke je manjkal en vojak. Pri preiskovanju smo ugotovili, da je skrit za zaprtimi vrati stopnišča na opazovalnici. Vrata smo hoteli odpreti s streli iz avtomatske puške. Ob kričanju

so se vrata odprla in prikazal se je manjkajoči vojak. Imel je oziroma imeli smo srečo, saj smo ugotovili, da je ta vojak edini oddal en strel na enoto TO, ki je blokirala karavlo.

Ko nismo našli vojaka, ki je bil pri nas

Odpuščanje zajetih vojakov ali tistih, ki so iz enot pobegnili, je bil poseben izziv. Predvsem na začetku in za Slovence. V spominu mi je ostal primer vojaka iz Makedonije, ko so njegovi starši po celodnevni vožnji prišli po sina. Mi v tistem trenutku nismo vedeli, kje je. Zamislite si očeta in njegove reakcije pa tudi našo ihto, da ga najdemo. In smo ga - bil je v Čepincih.

Kako je prebegnil oskrbnik prašičev

Zanimiv je pobeg vojaka, ki je bil v vojašnici Murska Sobota oskrbnik prašičev, jaz pa sem si ga v svoje zabeležke zapisal kot »Švejka«, ki je prestopil v TO. Oblekel se je v stražarja in šel zamenjat stražarja v vojašnici pri Komunalnem podjetju Murska Sobota pod pretvezo, da naj gre stražar počivat. K nam v štab TO je prišel v popolni bojni opremi. Mi smo pri njegovih umirjenih obrazložitvah o odločitvi za pobeg in načinu prihoda popolnoma oboroženega pripadnika nasprotne strani v naš štab imeli mešane občutke.

V karavlah niso bili samo ljudje

Pri zavzemanju karavl (stražnic) pa se nismo srečali samo z ljudmi, s temi je bilo še najlažje, ker smo se lahko sporazumeli. V karavlah so bili tudi psi, ti pa so bili pretežno navajeni na svojega oskrbnika, ki se jim je lahko (edini) približal. Zbiranje psov po karavlah je bila prav posebna »operacija«. Nič manj zahteven oziroma obsežen zalogaj pa so bili prašiči, ki so jih gojili v določenih karavlah (stražnicah) za prehrano vojakov graničarjev z mesom in mastjo.

Pieteten obisk družine na kraju padlega moža

Žena padlega oficirja JLA na Kuzmi je bila tik pred tem, da se odseli v svojo republiko. Še zadnjič se je hotela pietetno posloviti od soproga na kraju, kjer je v spopadu izgubil življenje. Dobil sem odobritev za izpolnitev njene želje. Peljali smo se na Kuzmo in žena je bila v črnini z dvema majhnima otrokoma. Bil je lep jesenski sončni zahod, to pa je tudi vse, kar je bilo lepega v občutkih tistega dne.

Prevzem vojaške obleke v bolnici

Vojak JLA, ki je bil stražar v vojašnici Murska Sobota, je bil ob letalskem napadu JLA hudo ranjen. Z rešilcem zdravstvenega doma so ga odpeljali v splošno bolnišnico v Rakičan, kjer je pozneje umrl. Čez nekaj let so me klicali na štab TO, naj pridem prevzet njegovo vojaško obleko, kar sem tudi storil. Še danes ne vem, zakaj te obleke niso predali v vojašnico leta 1991. Žive spomine o okrvavljeni vojaški obleki tega vojaka pa še vedno nosim v sebi.

Alojz Klančič

Nagovor na posvetu

Spoštovani vsi prisotni, vsem lep pozdrav. Dovolite mi, da vas pozdravim v svojem imenu. Moje ime je Alojz Klančič, bil sem aktivni udeleženec vojne za Slovenijo 1991 in sodeloval sem tudi pri pripravah na osamosvojitveno vojno. V tistem času sem bil komandir policijske postaje oziroma Postaje milice v Zagorju ob Savi, se pravi, da sem iz Zasavja, da se orientiramo, od kod prihajam.

Sedaj pa sem član in predsednik PVD Sever Zasavje in podpredsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever, kjer opravljam naloge predsednika zgodovinske komisije. Zato sem posebej vesel vabila in vsebine, ki je bila danes podana. Lahko rečem, da podpiram organiziranje takih simpozijev, kjer se srečamo modra in zelena linija in civilni dejavniki, ki jih velikokrat pozabljamo. Da se je to izteklo leta 1991 tako, kot se je izteklo, niso zaslužne samo oborožene komponente milice in TO, ampak v veliki meri smo uspehe dosegli s pomočjo velike večine državljanov Republike Slovenije.

Na žalost so bile tudi žrtve. Zakaj sem to rekel. Tudi skozi današnji posvet je bilo to razvidno, da JLA, ki je prišla, ni bila neka velika horda, ki bi prišla in vse za sabo pustila porušeno in bi potolkli vse, kar je živega itd. Moramo pa se zavedati, da pa so bili določeni oficirji JLA res taki.

Kljub temu, da v Zagorju ni bilo vojašnic in ni bilo pripadnikov JLA, smo iz vaših koncev prvi dan 27. 6. pridobili že 13 zajetih zveznih miličnikov, ki so bili zajeti na tem območju. Za njih smo morali organizirati zbirni center za vojne ujetnike. Naslednji dan je prispela vlakovna kompozicija s preko 400 vojnimi ujetniki in med njimi so bili tudi oficirji JLA. Ker sem bil takrat tudi udeleženec prevzema vojnih ujetnikov z vlaka na železniški postaji v Hrastniku, sem srečeval tisto noč vojake, ki so se drugače obnašali kot oficirji JLA.

Zato so mi te zadeve precej poznane in rad bi rekel, da v zbornike navedite tako, kot je bilo, ker bo to tako za zeleno kot modro linijo gradivo, kjer bo potrjeno, kako je vse potekalo in zakaj je koordinacijska skupina na državni ravni odločila, da se v Zasavju pripravi večji zbirni center za vojne ujetnike, kar je bilo logično, ker v Zasavju ni bilo vojašnic in vojnih spopadov.

Takrat smo skupaj s TO in CZ zagotavljali varen pretok med Zagrebom in Ljubljano. V tistih dneh se je dosti dogajalo, dnevno so prihajale razne delegacije, ker je bil to varen koridor in neke vrste bazen za vojne ujetnike. V tem zbirnem centru je bilo preko 400 vojnih ujetnikov, ko je bil drugi letalski napad na Kum, so miličniki, ki so varovali zbirni center, hoteli vojne ujetnike premestiti v rudniški rov kot v zaklonišče, ker nismo vedeli, kaj bo.

Kaj mislite, da se je zgodilo? Ti vojaki so imeli v glavi dogodke po II. svetovni vojni, ker je bilo takrat kar nekaj ujetnikov pripeljanih in so bili v rudnikih tudi pobiti. Pred sabo so imeli to sliko in so se uprli. K sreči so tako miličniki kot vojaki TO v širšem varovanju ostali prisebni in ni počil niti en strel, če bi, nihče ne ve, kaj bi se zgodilo, tako pa sta prevladali strpnost in razsodnost.

Tako kot v vaši sredini, kjer je včasih videti, da je bilo enostavno, a v resnici ni bilo, so bile to težke naloge, ampak ko si poln adrenalina, ne razmišljaš o tem. Ta zgodovinski del je zelo pomemben, kot je povedal kolega iz muzeja Slovenske vojske, da moramo sodelovati in pisati, ker ti ljudje umirajo, starost dela svoje.

Vprašal bi predstavnika Rdečega križa, ali ima zaključno poročilo Rdečega križa, ker sva ga iskala z Bogom Brvarjem, ko smo pripravljali knjigo Vojni ujetniki med osamosvojitveno vojno na območju celotne Slovenije. Žal je članica republiške koordinacije iz Dolenjske že pokojna. Pol leta pred njeno smrtjo sem z njo govoril in mi je rekla, da bo poskušala najti to poročilo, ampak arhiv Rdečega križa za ta čas je uničen ali pa se ga ne najde.

Če ste brali to knjigo, ste videli, da je recenzijo opravil bivši predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, ki mi je v pogovoru povedal, da je bil v času osamosvojitvene vojne v Sloveniji v OZN. Ko so v OZN obravnavali poročilo mednarodnega Rdečega križa o vojni v Sloveniji, niso mogli verjeti, da se je to resnično dogajalo, in kot je dr. Türk v knjigi zapisal, je to veličastno humanitarno dejanje z vojnimi ujetniki tudi veliko pripomoglo k mednarodnemu priznanju Republike Slovenije, ker jih je to spodbudilo. Najbolj pa jih je presenetilo to, da so lahko starši iz različnih koncev bivše Jugoslavije prišli po svoje sinove na območje, kjer je potekala agresija JLA, ter jih odpeljali domov. Tudi fotografija na omenjenem zborniku, mislim, da je iz Maribora, kaže, ko je prišel brat po vojaka JLA, vojnega ujetnika in ga objel.

Zato bodimo, ne samo na te dogodke, ampak na vse, kar smo opravili, ponosni. Dajmo pa to, dokler smo še sposobni, zapisati in zgodovinarji naj to ocenijo in tudi druge institucije, da bodo takratni dogodki prišli v učno gradivo v šole naših potomcev, da bodo vedeli, da Republika Slovenija ni nastala kar tako čez noč.

Ljudmila Kovačič

Spomini ne zbledijo

Čeprav je minilo že več kot 30 let od takrat, se večino vsega, kar se je dogajalo pod mojo streho, še vedno spominjam. Verjetno nikoli ne bom pozabila, kako so me na smrt prestrašili miličniki, ki so pozvonili pri vratih, in prva misel je bila negativna. Glede na to, da sta bila moja dva brata v rezervni sestavi milice, in ker sem vedela, da sta bila oba vpoklicana in kar drzna pri akcijah, je bila prva misel, ko sem zagledala miličnike, da se je kateremu od njiju, kaj slabega zgodilo.

Hvala bogu, z njima ni bilo nič narobe, prišli pa so vprašat, ali bi lahko pod našo streho sprejeli osem do deset miličnikov z ugrabljenim oficirjem jugoslovanske vojske Đurovićem, ki so ga zajeli ob pristanku helikopterja v Gornji Radgoni. Brez pomisleka smo dovolili, da lahko pridejo, kadarkoli bo treba. V ta namen smo zasilno uredili garažo z odejami in stoli in pustili odklenjena vrata, da bi lahko kadarkoli vstopili.

Moram povedati, da so to vselitev izvedli zelo profesionalno. Glede na to, da mojim ušesom skoraj nič ne uide, nisem slišala, kdaj so prišli. Zjutraj me je zbudilo smrčanje tistih, ki so na hodniku izmenično malo počivali. Dobili smo napotke, kako se moramo obnašati do okolice, sosedov, sorodnikov oziroma, kako ne smemo nikomur dajati vtisa, da se pri nas karkoli dogaja.

Ko sem za zajtrk v garažo odnesla nekaj za jesti in piti, se spomnim, da Đurović ni hotel ničesar vzeti. Pozneje je vendarle dovolil, da mu je osemletna hči (njegova želja in zahteva sta bili, da mu le ona lahko karkoli prinese) prinesla originalno zaprto alpsko mleko in originalno zaprto steklenico viskija, za katerega je rekel, ko bo vojne konec, se bo oglasil in nam ga vrnil.

Čeprav so z njim vsi lepo ravnali, se mi je vseeno smilil, saj ga niti za sekundo niso izpustili z vida, še na stranišče so ga spremljali in je moral potrebo opraviti

pri odprtih vratih. Tudi mi smo se počutili malo nelagodno, saj je pri vsakem oknu stal oborožen miličnik, ki je nadzoroval zunanje dogajanje, tako da so res imeli vse pod nadzorom.

Živo se spomnim, kako težko sem hčerama dopovedala, da ne smeta nikamor od hiše in nihče ne sme k nam. Najbolj težko je bilo prepričati sošolko starejše hčere, ki je bila pri nas na obisku in ni smela domov. Tudi sosedge so zaznali, da je pri nas nekaj drugače kot po navadi, saj nihče ni z njimi komuniciral, zato so za vogalom hiše občasno opazovali, če bi vendarle, kaj videli in ugotovili.

Ob času kosila sem se podvizala in s sestavinami, ki sem jih pač imela, poskušala nekaj skuhati za vse prisotne. Nekatero sestavino sem šla iskat na vrt, slišala in videla sem, da hišo preletavata helikopterja. Takrat sem prvič pomislila na možen neljubi zaplet, še toliko težje je bilo vse to razložiti otrokom in jih pomiriti.

Očitno je to dogajanje vznemirilo tudi miličnike in pri njih sprožilo alarm za nevarnost, zato so, tako kot so skoraj neslišno prišli, tudi neslišno odšli. Sploh nisem videla in ne slišala, kdaj so zapustili našo garažo, vem samo, da sem jim nesla kosilo, odprla garažna vrata, ki vodijo s hodnika, od začudenja me je kar stisnilo - garaža je bila prazna, nikjer žive duše, ostale so le odeje, stoli in orožje prislonjeno k steni.

Čez nekaj časa so prišli iskat, kar so pustili. Seveda sem bila radovedna, zakaj taka naglica, pa so mi rekli, da je postalo prenevarno in nas niso hoteli ogrožati. Dobili so navodila štaba, kjer so se odločili ugrabljenega premestiti na drugo lokacijo.

Moram povedati, da me med dogodkom ni bilo strah in me ni zajela panika, ko pa so mi pozneje povedali, kaj vse bi lahko šlo narobe, sem občutila veliko strahu.

Na koncu naj povem še to, da me motijo komentarji in pisanja o nepomembnosti dejanj nas posameznikov – civilistov v vojni, da si ne zaslužimo statusa veterana, in to od ljudi, ki bi moral delovati povezovalno in ne razdiralno. Sem ponosna in niti za sekundo ne obžalujem odločitve, ker vem, da smo s tistim dejanjem prispevali kamenček v prečudovitem mozaiku. Vsak, ki je kakorkoli s kakršnimkoli še najmanjšim dejanjem sodeloval pri osamosvojitvi, si zasluži spoštovanje in mu gre velika hvala in zahvala.

Vlado Kovačič

Spomini na osamosvojitveno vojno

Po prihodu tankovske kolone v Radence smo skupaj z miličniki in miličniki rezervisti zavzeli obrambne položaje od parka do Osnovne šole Radenci. Ko je kolona odšla v smeri Gornje Radgone, so me obvestili, da je v ulici Pohorskega bataljona pri hiši Petrovič ranjen občan. Ko smo prišli do ranjenega, sva z miličnikom Antonom Šonajem ugotovila, da gre za občana Alojza Gaube, ki je stal ob kolesu, ko ga je zadel strel iz oklepnega vozila.

Na kraj nesreče je prišel doktor Pangeršič, ki je takoj odredil prevoz v Splošno bolnišnico Murska Sobota in zaprosil za spremstvo z miličniškim vozilom. Zaradi zapore mosta čez reko Muro v Petanjcih smo morali do mosta čez Muro izven naselja Dokležovje. Tam smo ranjenega Gaubeta z nosili prenesli čez most in ga izročili reševalcem iz Murske Sobote.

Ko so aretirali polkovnika JLA Đurovića in ga iz Gornje Radgone pripeljali na območje Oddelka milice Radenci, smo ga stražili v hiši Marjana in Terezije Arnold. Polkovnik je pričakoval, da ga bodo rešili »niški specialci«, zato smo imeli pripravljeno dolgoceveno orožje in pri premeščanju je prišlo do sprožitve avtomatske puške. Zato smo morali zamenjati lokacijo varovanja. Terezija Arnold pa si je zaradi odkruškov zidu poškodovala nogo. Polkovnika smo zatem prepeljali v hišo Feliksa in Ljudmile Kovačič in ga tam varovali do izročitve miličnikom Postaje mejne milice Gornja Radgona, ki so bili na začasni lokaciji na območju Oddelka milice Videm.

Obema družinama se moram v svojem in imenu ostalih miličnikov Oddelka milice Radenci, ki so opravljali varovanje, iskreno zahvaliti, saj sta bili izpostavljeni veliki nevarnosti.

Aleksander Gracin

Kratek prispevek o ravnanju ONZ s prebeglimi in ujetimi pripadniki JLA med osamosvojitveno vojno v Pomurju 1991

Kot pripadnik rezervnega sestava Postaje milice v Ljutomeru sem bil navzoč pri privedbi in zaslišanju pripadnika takratne JLA. V času mojega dežurstva je bil komandir Postaje milice v Ljutomeru Jože Makoter. Poklical me je v pisarno in zadal, naj privedem ujetnika, ki ga je v garaži na dvorišču PM Ljutomer stražil pripadnik TO Ljutomer.

Po krajšem pogovoru in navodilih glede varnosti ter možnega pobega sem se oborožen in z nekaj adrenalina napotil v spodnje prostore in dalje do zgradbe, kjer je bil pridržan ujetnik. Obvestil sem stražarja, da mi mora izročiti ujetnika, da ga privedem na zaslišanje v zgornje prostore. Tudi stražar je imel navodila, kako ravnati ob prevzemu ujetnika. Povedal mi je, da se moram obrniti na takratnega poveljnika TO Ljuba Dražnika.

Po končanem pogovoru, ko sem dobil pisno dovoljenje za prevzem ujetnika, sem se napotil v spodnje prostore proti zgradbi, kjer je bil pridržan ujetnik. Pri prevzemu ni bilo nobenih težav. Moram povedati, da je bil vojak zelo prestrašen in živčen, hkrati pa ni kazal, da bi hotel pobegniti. Kot pedagog z nekaj znanja o psihologiji sem ocenil, da ga ni bilo treba vkleniti. Po krajšem pogovoru sem si hitro pridobil njegovo zaupanje. Bil je mlad in neizkušen, mi pa vsi nekje med petintridesetim in štiridesetim letom. Po vnaprej določeni poti sem ga pripeljal na zaslišanje. V prostoru za zaslišanje se spomnim, da so bili prisotni inšpektorji in kriminalisti. V spominu mi je ostal kriminalist Potočnik.

Zgodbo bi rad zaključil s tem, da se je zgodilo nekaj, česar nisem pričakoval. Po dolgih osmih letih, sem prejel klic iz tujine. Zaslišal sem poznani glas. Nisem mogel verjeti. Bil je glas tega vojaka. Predstavil se mi je ter povedal, da je

končal študij strojništva in živi v tujini. Želel se je zahvaliti za pošteno in korektno ravnanje pri privedbi in zaslišanju.

Menim, da je v tej zgodbi postopek potekal humano, korektno in po vseh pravilih mednarodnega vojaškega prava.

Štefan Žalodec

Kako smo oskrbeli pripadnike JLA v Radencih, 3. 7. 1991

Od zadnjega vojaškega spopada z JLA v Pomurju, ki se je zgodil v Radencih, 3. 7. 1991, je preteklo več kot 30 let. Danes je težko natančno opisati dogodek, ki se je odvijal v zdravilišču Radenci v času osamosvojitvene vojne. Z leti slika počasi zbledi, vseh oseb, ki so sodelovale pri dogodku, se več ne spomnim, zato imen ne bom navajal, da ne bi komu povzročil krivice. Nekaj pomembnih podatkov o tem dogodku mi je posredoval generalmajor dr. Alojz Šteiner.

Po dogovoru z načelnikom Oddelka za obrambo v Gornji Radgoni sem bil 3. 7. 1991 v zdravilišču, kjer naj bi kot rezervni sanitetni častnik pomagal organizirati sprejem in triažo morebitnih ranjenih in obolelih pripadnikov TO in drugih. V zdravilišču smo takrat imeli mnogo prostih posteljnih kapacitet, kajti večina domačih in tujih gostov je zdravilišče že v začetku agresije zapustila, ostali so samo nekateri težki bolniki na zdravljenju. Manjši problem je bil pri zdravstvenih delavcih, kajti vsi tisti, ki so stanovali na levem bregu Mure, niso mogli v službo zaradi minsko-eksplozivnih sredstev, ki so bila položena na mostovih čez Muro. Tako smo lahko sodelovali samo tisti z desnega brega, to je iz Radencev in okolice.

V sredo, 3. 7. 1991, se je iz oklepne kolone JLA, ki je iz Hrvaške prodirala proti Gornji Radgoni in bila udeležena v več spopadih, nazadnje v Stari Novi vasi, proti Radencem prebil le oklepni transporter, medtem ko je preostanek kolone ostal v Hrastju Moti. Ta oklepnik je bil zadet v spopadu v Radencih in tako zaustavljen. V njem sta bila ranjen oficir JLA kapetan I. razreda Branko Trkulja, rojen 1957, in vojak Vojko Obradinov, rojen 1971, oba iz VP 4848 Koprivnica, ki je poškodbam podlegel. Častnik je bil ranjen kot poveljnik tankovske posadke, vojak pa v obstreljevanju z enoto milice v Stari Novi vasi, oba pa sta bila nato premeščena v oklepni transporter, ki je odšel proti Radencem. V njem naj bi bila

tudi zdravnica, ime ni znano, ki naj bi bila tudi ranjena. Sklepamo, da je bil pokojni vojak 4. 7. 1991 prepeljan na oddelek za patomorfologijo v mariborsko bolnišnico.

Mrtvega vojaka smo namestili v prostor, ki nam je služil kot mrtvašnica. Proti večeru pa je bil predan pogrebni službi iz Gornje Radgone. Ranjenega oficirja JLA, ki je bil poškodovan v oklepem vozilu, pa smo sprejeli v ambulantni. Njegove poškodbe niso bile kritične. Ko smo ga prevzeli, ni bil povsem priseben. Kakšnih večjih poškodb ni imel, razen polno drobcev po obrazu, ki so se mu zarili pod kožo ob eksploziji, ter v te rane prinesli polno umazanije. Nekaj večjih drobcev smo mu odstranili, ostalo pa prepustili v obdelavo kirurgom v Murski Soboti. Ko je prišel k zavesti, je začel spraševati, kaj je z njegovim vojakom. Takoj mu nismo povedali. Pozneje, ko smo mu povedali, da je umrl, je postal aroganten, začel je preklinjati armado in Miloševića ter vse drugo. Potem smo na vrsto prišli Slovenci, češ da smo mi krivi tega, da se pobijamo med seboj, da smo krivi za smrt njegovega vojaka. Ni si dal ničesar dopovedati, ampak je trdil tisto, kar so mu že prej vtepli v glavo. Čez nekaj časa so po njega prišli reševalci iz ZD Gornja Radgona ter ga prepeljali v bolnico, kjer so ga kirurgi dokončno oskrbeli. Po pripovedovanju se je tudi tam obnašal skrajno arogantno do zdravstvenega osebja. Po oskrbi v bolnišnici pa je rekel, da gre domov. Brez dovoljenja je iz bolnišnice odšel 12. 7. 1991.

Naj dodam še, da smo na začetku armadnega pohoda proti Gornji Radgoni, 28. 6. 1991, v Radencih oskrbeli še civilno osebo Alojza Gaubeta, ki ga je v Radencih zadel strel JLA in je 3. 7. 1991 v bolnišnici v Murski Soboti podlegel poškodbam. Po odhodu polkovnika Popova in njegove enote JLA iz Gornje Radgone, 3. 7. 1991, so se spopadi pri nas končali in nobeden ranjenec ni bil več sprejet v zdravilišče.

Miha Strah

Predaja sanitetne enote JLA v zdravstvenem domu Gornja Radgona, 28. 6. 1991

V enaintridesetih letih, kolikor jih je preteklo od osamosvojitvene vojne, sem poslušal in prebral veliko resnic, polresnic ter neresnic o dogodkih, ki so se v tistem času zgodili v Gornji Radgoni. Pod njih so se podpisali razni avtorji ter recenzenti, ne da bi poznali nekatera dejstva.

Citat dr. Alojza Šteinerja: »Izziv objektivnega prikazovanja dogodkov izpred četrto stoletja tako še ni rešen,« in vabilo na strokovni posvet vseh treh veteranskih organizacij 2. 12. 2022 v Puconcih sta me dodatno spodbudila, da se lotim pisanja.

Moje ime je Miha Strah in sem doma iz Gornje Radgone. Leta 1991 sem bil star 43 let, imel sem končano šolo rezervnih vojaških starešin (Bilečanec, 35. klasa). V osemdesetih letih sem bil poslan na izobraževanje za komandanta bataljona. Za mano je bilo 92 dni orožnih vaj. Vojaščina mi ni bila tuja kljub moji gozdarski izobrazbi in službi. Poznavanje vojaščine mi je pomagalo pri odločitvah in ukrepih, ki sem jih izvedel v dneh osamosvojitvene vojne.

Prikaz dogodkov pred in v Zdravstvenem domu Gornja Radgona, 28. 6. 1991

Pri svojem prihodu pred zdravstveni dom sem zagledal dve sanitetni vozili JLA, Pinzgauer in TAM. Zadnja vrata so bila odprta, videla se je kri, orožje in okrvavljeni komplet suhe hrane. Pred vhodom v zdravstveni dom me je nagovorila dr. Anka Korošec, sošolka iz osnovne šole. Skupaj z direktorico zdravstvenega doma dr. Marijo Kuzma sta mi povedali, da so vojaki iz kolone pripeljali svoje ranjence. Le te so delavci zdravstvenega doma oskrbeli, sedaj pa so vojaki v sejni sobi in je ne želijo zapustiti.

Povedal sem jima, da sem rezervni oficir, a kot civilist brez orožja in zadolžitve, poznam pa vojaška pravila. Strinjali sta se, da se z njimi pogovorim. Ob vstopu v zdravstveni dom je na nosilih ležal mlad vojak v okrvavljeni uniformi. Spominjam se njegovih upadlih lic ter nenormalno velikih oči, ki so prosile pomoči. Ranjenec je bil le kakšno leto starejši od mojega sina, ki bi moral kmalu služiti vojaški rok. Takrat sem se odločil: Miha, pomagaj.

Odločno sem vstopil v sejno sobo in ugotovil, da je v njej enajst vojakov, in sicer en poročnik z oznakami sanitete, en vodnik, en desetar ter osem vojakov. Oboroženi so bili s pištolami, škorpionji in z avtomati. Takoj sem se predstavil s činom, imenom in priimkom, dejal, da sem brez zadolžitve, da pa kot rezervni kapetan poznam pravila, ki se jih morata držati obe strani. Povedal sem, da so svojo dolžnost opravili in da v zdravstvenem domu za njihove ranjence skrbijo delavci te ustanove, kar sta potrdili tudi obe zdravnici. Dodal sem še, da morajo po ženevski konvenciji takoj zapustiti zdravstveni dom, saj s svojo oboroženo prisotnostjo ogrožajo delavce zdravstvenega doma, svoje ranjence in sebe. Skratka, da naj gredo v dim in ogenj k svojim. Predlagal sem jim tudi drugo možnost, da odložijo orožje, jaz pa jih odpeljem iz zdravstvenega doma in poskrbim za preobleko v civilno obleko. Ali dim in ogenj, potem ko so se iz mesta slišali streli in detonacije, ali varen umik, ni bila tako enostavna odločitev.

Prvi se je odzval navadni vojak, najmlajši med njimi: *»Ja sam Makedonac, nemam ništa sa tim, idem sa vama.«* Takoj za njim se je oglasil še visok vojak: *»Ja sam Lala, idem s vama.«* Dilemo sem presekala s tem, da sem izzval poročnika kot najvišjega po činu, da so enota in da je zame sprejemljiva le odločitev enote kot celote.

Direktorico in zdravnike zdravstvenega doma sem prosil, da se umaknemo iz sejne sobe, da bo poročnik lahko sprejel soglasno odločitev za enoto. Čez nekaj trenutkov nas je poročnik poklical ter me vprašal, s čim lahko jamčim varni umik. Odgovoril sem mu, da s svojim in z življenjem svojih staršev, katerih

hiša je 50 metrov za zdravstvenim domom. Tam bodo preoblečeni v civilna oblačila počakali na razplet, moj pogoj pa je, da odložijo orožje na mizo.

Poročnik je to sprejel in njegova enota je položila orožje na mizo. Odpeljal sem jih skozi zadnji izhod zdravstvenega doma, kjer je stal teritorialec, ki sem mu povedal namero in mu naročil, naj pridejo za nami. V koloni smo stekli do hiše mojih staršev. Njima sem na kratko razložil situacijo, enoto pa namestil v mansardno sobo.

Mama je poiskala hlače in majice, oče pa je organiziral dve sosedi, ki sta prav tako prinesli oblačila. Pri preoblačenju so sodelovali Pepca Arnuš, Milena in Jože Poštrak, moja starša Ana in Franjo Strah. Ko so bili preoblečeni, je prišla enota TO s pištolami. Zahteval sem, da orožje ni potrebno, saj je bil položaj pod kontrolo, vojaki pa preoblečeni in pripravljeni na predajo kot vojni ujetniki, kar je potrdil preoblečeni poročnik. Sledila je predaja enote JLA enoti TO pod pogojem, da odnesejo vojaki JLA uniforme s seboj. Pozno popoldne je bil vojak TO hrvaške nacionalnosti v stiski in je zahteval napad na srbsko enoto JLA v Gornji Radgoni. Vojaka sem zaprl v Klobasovo klet, saj je v psihičnem stanju, v kakršnem je bil, ogrožal sebe in okolico.

Mami, za katero je bila to tretja, a »čudna« vojna, je eden od predanih, verjetno poročnik doktor, skrivoma izročil listek s telefonsko številko, naj pokliče in pove, da je z njim vse v redu. Seveda je to storila, meni pa je to skrivnost povedala šele kakšen mesec pozneje z razlago, »da sem bil v svojem dobrem tako odločen, da se me je bala«.

Sam sem se vrnil pred zdravstveni dom, kjer sem imel katrco z UKW-postajo. Tam je bil še vedno Vinko Rous, ki je že vedel za situacijo, ker je bila v zdravstvenem domu zaposlena njegova žena. Dogovorila sva se, da moramo nujno umakniti vozili JLA izpred zdravstvenega doma. Službeni sodelavec Branko Žurman, ki je z avtom in UKW-postajo spremljal kolono JLA, me je

obvestil, da je videl, kako je bil zadet fotograf pri trgovini Železnina in opozoril, da se mimo občine vračata dva oklepnika v smeri zdravstvenega doma.

Takoj sem se zavedel nevarnosti za zdravstveni dom in vse prisotne, saj zapuščeni vozili Pinzgauer in TAM dokazujeta, kje je sanitetni del njihove enote, vojske pa ni. Med prihodom sem srečal znanca Dokla in Rebrco ter ju takoj prosil za pomoč pri umiku vozil. Na Partizanski cesti je bilo že slišati hrup prihajajočih oklepnikov. Sam sem peljal Pinzgauerja (kako se vžge, mi je pokazal voznik v zdravstvenem domu Sukič), moj sovoznik je bil Rebrca. TAM je vozil Dokl, mojo katrco pa Vinko Rous. Po stranskih ulicah smo se odpeljali do graščine Kunej, z eno roko sem mahal z belim plaščem, da ne bi TO streljali na nas. Vozili smo skrili pod kostanje, oznake Rdečega križa na strehi pa pokrili z odejami, ki jih je dal bližnji sosed Martin Roštohar. S katrco smo se odpeljali nazaj do zdravstvenega doma.

Kasneje sem izvedel, da sta se oklepnika obrnila pri starem bloku, takoj ko smo mi odpeljali vozili izpred zdravstvenega doma. Moj čut za nudenje pomoči me je vodil še v razne aktivnosti tega dne in tudi kasneje.

Za razjasnitev dogajanja v zdravstvenem domu moram dodati še, da helikopter JLA, ki je tisti popoldan pristal v Gornji Radgoni ni opazil vojaških vozil, ker so bila maskirana. Pozno popoldan je TO v mojem spremstvu in z mahanjem z belim plaščem vozili odpeljala k Tišiču v Police, kjer je bilo poveljstvo TO enote. Poveljujoča TO Žare Rues in Milan Nekrep ml. sta me sprejela med prostovoljce ter mi izročila značko TO, orožje in zadolžitve. Zavedajoč se, da aktivnosti niso ostale neopažene, sem družino preselil k sosedom, saj sem bil sam v štabu. In res sta me ponoči v moji hiši iskala carinik in njegov sonarodnjak zaradi sanitetne enote. Preoblečeno sanitetno enoto JLA je TO odpeljala v zbirni center v Gornjih Ivanjcih. To sem izvedel naslednji dan. Danes imam informacije, da so z njimi ravnali korektno in so se vsi vrnili domov.

Še nekaj o mojem delovanju v enoti TO. Oskrba enot TO s hrano in pijačo se je začela pozno popoldne, s tem da sem po UKV-zvezi poklical Branka Žurmana, da skupaj prevzameva hrano in pijačo v hotelu Grozd in jo razvoziva po položajih TO na območju Polic oziroma Hercegovščaka. To nalogo sem dobil na poveljstvu TO pri Tišiču.

Hrano smo odpeljali k hišam Hamlerjevih, Ivanekovih, Vogrinčevih in Tišičevih. Pri tem sem srečal enote TO (Najvirt, Zaharijas, Brus ...). Posamezniki so me ob tej priložnosti prosili, da obvestim njihove najbližje, da so v redu, hkrati pa tudi za povratno informacijo, kako je z njihovimi najbližjimi. Dvema sem omogočil, da sta se z mojim avtom odpeljala prepričat na svoj dom, kako je z domačimi.

Naj sklenem, da sem prvič po 31 letih zapisal to, kar sem doživel in preživel. Ko te usoda določi, da »POMAGAJ«, skoči v to na glavo.

Drago Pelcl, Vlado Kovačič in Bojan Srt

Pričevanja o prijetju prvih vojnih ujetnikov v Pomurju, 27. 6. 1991 v Radencih

Več udeležencev posveta je želelo povedati, kako je potekalo prijetje prvih vojnih ujetnikov v Pomurju, ki so bili prijeti še pred spopadi s kolono polkovnika Popova. Zato jih objavljamo kot zapis časa, ko se pravzaprav še nismo zavedali, da bomo imeli vojne ujetnike in skrbeli za njih.

Drago Pelcl: Zajetje podpolkovnika Jovanovića

V Radence je pripeljala kompanjola s podpolkovnikom in dvema vojakoma. Pripeljali so se iz smeri Ljutomera in ustavili na dvorišču mesnice, saj dalje niso mogli, ker smo tam bili miličniki in smo jih potem tudi stražili, vsenaokrog pa je bilo že polno civilistov. Naš komandir Vlado Kovačič je hotel podpolkovnika prepričati, naj se preda, vendar se ta ni hotel strinjati in je zahteval pogovor s komandirjem PM Gornja Radgona Sakovičem, kar je Vlado Kovačič tudi posređoval.

Za nekaj trenutkov smo morali oditi reševati druge zadeve proti avtobusni postaji, misleč, da bodo pripadniki TO medtem podpolkovnika in vojaka stražili, pa temu ni bilo tako, saj so izkoristili priložnost in se s kompanjolo odpeljali preko železniške proge proti hiši Kosičevih, verjetno so mislili, da cesta pelje mimo hiše in jim bo morda uspelo pobegniti. Nam miličnikom je eden od civilistov prišel povedat, da se vojaki s kompanjolo premikajo proti potoku in hiši, zato smo preko njiv odhiteli na položaje in jih obkolili. Tudi po dolgem pregovarjanju in prepričevanju komandirja Sakoviča se podpolkovnik ni hotel predati, vendar se je strinjal, da se vrnejo na izhodišče do mesnice.

Miličniki in miličniki rezervisti smo se za njimi vračali na izhodiščno točko in jih stražili, vendar je bilo dogovorjeno, da miličniki ne bomo uporabljali strelnega

orožja, ampak da pripadniki TO neopazno pridejo za zgradbo in v zrak izstrelijo rafal, miličniki pa z njihovo pomočjo vojake aretiramo. Po tem rafalu sem odprl zadnja vrata kompanjole in enega vojaka izlekel iz vozila, on pa me je v srbohrvaščini vprašal, zakaj ga vlečem, saj so nas prišli branit. Ko sem ga položil na tla, sem mu hotel obrazložiti, da je v zmoti in so nas pravzaprav hoteli napasti, nakar je eden od civilistov pristopil z nožem v roki, pripravljen, da vojaka napade. Ko sem to videl, sem vojaka zaščitil, da ne bi prišlo do poškodb. Ko so bili vsi trije iz kompanjole razoroženi, so jih pripadniki TO odpeljali, tako da smo pri zajetju podpolkovnika in vojakov miličniki in TO uspešno sodelovali.

Vlado Kovačič: Pred zajetjem podpolkovnika Jovanovića

Dne 27. 6. 1991 okrog 12.30 se je v Radencih pojavilo vojaško vozilo - kompanjola, v katerem se je prevažal oficir JLA z vojaki spremljevalci. Vozilo se je ustavilo na poti med gostinskim lokalom Zlata Penina in mesnico. Iz vozila je izstopil oficir in se približal skupini miličnikov, v kateri sem bil tudi jaz. Ker na uniformi nisem nosil funkcijskih oznak, je nekaj časa opazoval in okleval, nato pa pristopil k meni in rekel, da sem verjetno starešina miličnikov, saj sem oborožen enako kot on. To sem mu potrdil, se predstavil, tako kot se je tudi on, in mi povedal, da je podpolkovnik Jovanović. V pogovoru je izrazil željo, da bi govoril s komandirjem PM Gornja Radgona, kar sem tudi sporočil na PM Gornja Radgona.

Podpolkovnik se je skupaj z vojaki premaknil na dvorišče hiše Kosič ob Boračevskem potoku, vendar iz vozila ni izstopil nihče. Skupaj z miličniki in miličniki rezervisti smo blokirali hišo in vozilo ter počakali na prihod komandirja Sakoviča, ki se je z oficirjem pogovoril. Že na moje in pozneje še na Sakovičevo prigovarjanje se ni bil pripravljen predati, zato smo mu rekli, naj se premakne z vozilom na prvo stojno točko, kar je tudi upošteval. Seveda smo se tudi miličniki vrnili na izhodišče.

Jaz sem se takrat z nekaj miličniki približeval prostoru pri mesnici iz smeri železniške proge. Videl sem miličnika rezervista Draga Pelcla, ki je iz vojaškega vozila potegnil enega od vojakov. K njima je pristopil civilist z nožem, na srečo je miličnik rezervist Drago Pelcl zavaroval vojaka, ki ga je potegnil iz vozila in preprečil, da ga ne bi civilist z nožem ranil. Tudi sam sem ukazal, naj se z nasilnimi dejanji preneha, nakar je k meni pristopil najbližji civilist, ki je povedal, da je pripadnik TO. Hkrati sem preko radijske zveze sprejel obvestilo, da miličniki ne bomo uporabljali strelnega orožja in da bodo prijetje oficirja opravili pripadniki TO, zato z miličniki nismo ukrepali.

Po prijemu so bili podpolkovnik in vojaka prepeljani na dvorišče OM Radenci, od tam pa so jih pripadniki TO odpeljali v Maribor.

Bojan Srt: Zajetje podpolkovnika in dveh vojakov JLA v Radencih

Dne 27. 6. 1991 je bil naš protidiverzantski vod na območju športnega stadiona v Gornji Radgoni, takrat se je imenoval stadion Bratstva in enotnosti!!! Pripravljali smo se za protidesantno obrambo. Popoldne sta prispela Zvone Benko in major Balantič iz poveljstva TO s podatkom, da so v Radencih že ves dan podpolkovnik in dva vojaka JLA. Verjetno z nalogo, da nadzirajo stanje na terenu pred prihodom oklepne kolone JLA iz smeri Varaždina. Dobro so bili oboroženi in zaradi groženj civilistov ves čas v pripravljenosti. Podpolkovniku so že ponudili možnost predaje, kar pa je odklonil. Zato je prišel ukaz, da jih je treba zajeti. Ocenjeno je bilo, da je akcija lahko zelo nevarna in je zato najprimerneje, če jo opravi naša enota.

Naloga je bila poverjena meni in poveljnik voda mi je dovolil, da si sam izberem skupino za njeno izvedbo. Večina nas je bila že več let v isti enoti in smo se zelo dobro poznali. Takoj sem vedel, da so najprimernejši Bogdan Trnjek, Milan

Ružič, Martin Fridau, Drago Kavčič in Miran Srt. Zanesljivi, mirni in odločni fantje, ki so takoj dojeli nalogo ter komaj čakali ukaz za premik.

Izhodiščni položaj smo zavzeli v radenskem parku. Od tam smo videli vojaški terenec med trgovino Penina in mesnico. V okolici je bilo precej civilistov, ki so, po naših informacijah, že ves dan izzivali vojake. Z našega položaja pa ni bilo dobro vidno, ali so podpolkovnik in oba vojaka v vozilu. Zato je Zvone, ki nas je spremljal, šel v izvidnico. Čez čas nam je z dogovorjenim znakom sporočil, da so vsi trije v avtu.

Morali smo doseči presenečenje. Civilistov, ki so bili še vedno v bližini vozila JLA, nismo mogli opozoriti. Miranu, ki je bil ostrostrelec, sem določil položaj, s katerega nas bo kril, in mu ukazal, da ga takoj zasede. Ostali smo na hitro še enkrat ponovili potek akcije. Uporabljali smo kombi iz popisa, vojaško vozilo pa je stalo ob stranski cesti. Zato ne bo nič sumljivega, če zavijemo z glavne ceste proti njim. Kombi je imel v zadnjem prostoru bočna drsna vrata in glavnega dela skupine, ki bo v njem, ne bo nič oviralo, če se ustavimo neposredno ob vojaškem terencu. Iz vozila bom skočil prvi in izstrelil kratek rafal v zrak. Za nas bo to znak za akcijo, vojakom JLA pa opozorilni strel. Hkrati smo upali, da bo to dovolj, da se civilisti umaknejo. Vkrkali smo se v kombi in odpeljali.

Vse je potekalo bliskovito in gladko. Ustavili smo se ob levem boku vojaškega terenca. Skočil sem k vratom in ustrelil v zrak. Zgrabil sem vojaka za volanom in ga s puško vred potegnil iz vozila. Brez ukaza se je vrgel na trebuh in položil roke predse. Uperil sem puško v podpolkovnika na desnem prednjem sedežu in mu ukazal, naj se preda. Ni mi odgovoril. Levo roko s pištolo je držal med koleno, desno pa je nekam čudno tiščal med sedež in desna vrata.

Ta je takrat že odprl Bogdan in zgrabil podpolkovnika za obe roki. Martin, ki je bil takoj za njim, mu je iztrgal pištolo in iz desne, skrite roke, še škorpijona. Vojak na zadnjem sedežu je medtem ves čas poizkušal s puško slediti moji glavi, vendar ni streljal. Hkrati se je živčno oziral okoli in poizkušal ugotoviti,

koliko nas je. Iztrgal sem mu puško in jo vrgel k prvi. Martin je potegnil podpolkovnika iz vozila in ga preiskal.

Drago in Milan sta ves ta čas iz neposredne bližine krila del, ki ni bil dosegljiv našemu ostrostrelcu. Med tem so se znova približali civilisti, ki so po mojem strelu takoj poiskali kritje za bližnjimi vogali. Eden izmed njih, z velikim nožem v roki, je vojaka na tleh začel vleči za lase. Nagnal sem ga in oddaljil tudi ostale. Preiskali smo še oba vojaka in vse strpali v naš kombi. Vojaški terenec smo predali miličnikom, ki so bili v bližini.

Najprej smo se odpravili v gostišče Jež v bližnjem gozdu, kjer naj bi se dobili z majorjem Balantičem. Ker tam ni bilo nikogar, smo ujetnike odpeljali na poveljstvo v Gornjo Radgono. Oba vojaka so predali v center za zbiranje vojnih ujetnikov, mi pa smo dobili nalogo, da podpolkovnika ponoči v Benediktu predamo mariborski TO.

Lilo je kot iz škafa. Ker so bile glavne ceste zaprte z ovirami, smo po stranskih poteh potrebovali kar debelo uro za pot, ki jo sicer opraviš v desetih minutah. Preden smo prispeli, je Milan podpolkovniku nataknil lisice. Mariborčani so nas že čakali na dogovorjenem mestu in major, ki se nam je v Radgoni znova pridružil, je opravil predajo.

Vojna za SLO - 1991, jul. 1991

Izjava komandanu TO i svim Slovencem

Izjavam vam rok do 4.07.91. god.

da vse vojnice koje ste zaposlili
partize u svojoj Republike a ne

samo Hrvate ~~na~~ Molimo vas da

to ucinite, a ako necete po

svim zakonima SFRJ i vanjskim

PRILOGE IN DODATKI

presljednistva biceмо gainuoteni

bjezimo, protestujemo, i stopimo

A bilo koji vojnik bude ranjen

ili ubijen sa svim razlozima

sto nam ima da vas slobodno

do zavrse,

(SLISTIMO)

Prilogi:

Wajdeno "v" radiatorskih uclnice: (čistilka)

duo: 14. 5. 1988, Os Bjeljina

Guarant: učitelj na 05

u potpisu
general armije

[Signature]

O AVTORJIH PRISPEVKOV IN ČLANIH UREDNIŠKEGA ODBORA

Bojan Blagovič je bil pred vojno inšpektor milice v Inšpektoratu milice UNZ Murska Sobota v Oddelku za mejo in tujce. Zato je dobro poznal organizacijo in delovanje enot JLA v Pomurju. Med operativnim delom je velikokrat obiskoval vojašnico v Murski Soboti ter karavle (stražnice) in tako poznal tudi večino oficirjev in podoficirjev v Pomurju in širšem območju. V času vojne je bil v štabu milice na UNZ in se hkrati vključeval v operativne naloge kot so predaja vojakov na karavli Korovci, krizno vodenje zbirnega centra Puconci, pogovor z ujetim polkovnikom Đurovičem, ustanovitev zbirnega centra Videm ob Ščavnici ...).

Janez Čarni, veteran vojne za Slovenijo, rezervni major, je bil vpoklican 23. 6. 1991 v Območni štab TO Murska Sobota. V času od 28. 6. do 30. 6. je opravljal naloge v zbirnem centru Bogojina, dvakrat je spremljal prevoz zajetih vojakov JLA hrvaške narodnosti z avtobusom do železniškega mosta v Petišovcih, od koder so bili napoteni v Republiko Hrvaško. Od 3. do 13. 7. 1991 je opravljal naloge v bivši stražnici (karavli) JLA v Prosenjakovcih.

Dr. Tomaž Čas je poklicno pot začel kot miličnik in nato prehodil celotno policijsko kariero. Med drugim je bil pomočnik načelnika slovenske milice, dekan višje in visoke šole za notranje zadeve, državni podsekretar na Ministrstvu za notranje zadeve in državni sekretar na Ministrstvu za obrambo, sedaj pa je tretji mandat predsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever Slovenije. Je izredni profesor za varnostni sistem, predavatelj na Fakulteti za varnostne vede, Evropski pravni fakulteti in Fakulteti za državne in evropske študije, v Šolskem centru Kranj in Čas – Zasebni šoli za varnostno izobraževanje.

Jože Časar je bil in je še vedno vsestranski lokalni funkcionar na več področjih društvenega, kulturnega in političnega življenja v Puconcih. Ves čas je goreč

zagovornik vrednot in pridobitev NOB. V osamosvojitveni vojni leta 1991 je bil organizator delovanja narodne zaščite, ki je skrbela za varovanje zbirnega centra v Puconcih, v katerem se je v nekaj dneh vojne zvrstilo čez 200 ujetnikov in prebežnikov.

Ljubo Dražnik se je v TO Lendava zaposlil leta 1979 kot komandant TO Občine Lendava. OŠTO Lendava je bil eden od 16 občinskih štabov v Sloveniji, ki maja 1990 niso oddali orožja v skladišče JLA. Z reorganizacijo TO je junija 1991 prevzel naloge poveljnika 73. ObmŠTO Ljutomer ter tako poveljeval v TO na območju občin Ormož, Gornja Radgona in Ljutomer. Na tem območju so delovale močne oklepno-mehanizirane enote JLA, ki so kljub tehnični premoči doživele vojaški poraz.

Aleksander Gracin, rezervni miličnik Postaje milice Ljutomer, je pred vojno poučeval na Osnovni šoli Cezanjevci kot športni pedagog. Po odsluženem vojaškem roku v vojašnici Ljube Šercerja v Ljubljani je bil razporejen na Postajo milice v Ljutomeru kot šifrer-radiotelegrafist. Je aktivni udeleženec akcije Sever in aktivnosti v osamosvojitveni vojni. Pridobil je status vojnega veterana. Dne 30. 6. 1995 je sodeloval na ustanovni skupščini pododbora Sever na območju upravne enote Ljutomer. Opravljal je dela sekretarja. Trenutno je podpredsednik pododbora Sever Ljutomer.

Ludvik Jonaš je major iz Hodoša. V TO je bil zaposlen od ustanovitve leta 1968 in je opravljal vrsto vojaških nalog, najdlje pa je bil pomočnik za zaledje. Bil je pripadnik MSNZ v Občini Murska Sobota. Kot rezervni major je v 75. ObmŠTO Murska Sobota med osamosvojitveno vojno opravljal naloge pomočnika komandanta za zaledje. Po vojni je v TO in SV opravljal naloge častnika za logistiko, častnika za rodove in častnika za zveze. Upokojen je bil leta 1999. Od leta 1999 do 2006 je bil predsednik OZVVS v Murski Soboti. Je častni predsednik OZVVS Murska Sobota in častni občan občine Hodoš.

Alojz Kisilak je končal Pehotno šolo rezervnih vojaških starešin. V OŠTO Murska Sobota se je zaposlil leta 1986 kot referent za učne zadeve, nato pa je bil pomočnik za operativno učne zadeve, podobne naloge pa je opravljal tudi v sestavi 75. ObmŠTO Murska Sobota od 1. 6. 1991 dalje. V osamosvojitveni vojni je vodil izpostavljeno poveljniško mesto v Lendavi. Vojaško kariero je do upokojitve nadaljeval v Slovenski vojski in službovanje v njej zaključil kot major.

Alojz Klančičar je bil aktivni udeleženec vojne za Slovenijo 1991 in sodeloval pri pripravah na osamosvojitve. V tistem času je bil komandir Postaje milice v Zagorju ob Savi. Sedaj je predsednik PVD Sever Zasavje in podpredsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever, kjer opravlja naloge predsednika zgodovinske komisije.

Janez Kološa je sekretar OZVVS Murska Sobota. V TO se je priključil leta 1984 kot mladinec prostovoljec TO vse do služenja vojaškega roka v JLA leta 1987/88. Maja in junija 1991 je kot pripadnik Območnega štaba TO Murska Sobota sodeloval z enoto TO na več usposabljanjih, kot so: Rogoza, Letališče Skoke in Maribor. V obdobju vojne, od 24. 6. pa do konca oktobra, je njegova enota sodelovala v Murški Soboti, Sotini pri varovanju stražnice (karavle), Dokležovju pri varovanju blokade na mostu, v Puconcih v zbirnem centru pri varovanju ujetih vojakov in zavarovanju skladišča orožja v Moščancih.

Anton Kosi, rojen leta 1947 na Cvenu, je po osnovnošolskem izobraževanju leta 1966 končal učiteljske v Murški Soboti, nato pa diplomiral na Pedagoški akademiji v Mariboru, smer tehnični pouk in fizika. Prvo zaposlitev je imel na Osnovni šoli Stročja vas, nato pa na Gimnaziji Franca Miklošiča v Ljutomeru. V tem obdobju je tudi služil vojaški rok v Šoli za rezervne oficirje pehote v Bileci in v svoji vojaški karieri kasneje dosegel čin majorja. Leta 1978 se je zaposlil na Občini Ljutomer kot predstojnik upravnega organa za obrambo. V tem času je izredno študiral na Fakulteti za sociologijo, politologijo in novinarstvo v Ljubljani, smer obramboslovje, kjer je diplomiral leta 1982. Svojo poklicno kariero je

zaključil na Upravi za obrambo Murska Sobota, kjer se je leta 1997 upokojil. Od leta 1994 do leta 2021 je bil predsednik Območnega združenja slovenskih častnikov Ljutomer.

Ljudmila Kovačič iz Murščaka je med vojno za samostojno Slovenijo aktivno sodelovala s strukturami milice, saj so po predhodnem preverjanju pri njej doma skrivali ujetega oficirja Đurovića. Za svoj prispevek je po vojni, 27. 6. 1992, prejela priznanje Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije. Po ureditvi statusa in vključitvi v Policijsko veteransko društvo Sever za Pomurje je v društvu aktivna in od leta 2016 predsednica PVD Sever - pododbor Gornja Radgona.

Vlado Kovačič iz Radencev je bil pred vojno in med vojno pomočnik komandirja Oddelka milice Radenci. Nato je bil komandir Oddelka milice Radenci, pozneje pomočnik in zatem namestnik komandirja in na Policijski postaji Ljutomer, poklicno pot pa je zaključil na Policijski postaji Gornja Radgona kot pomočnik komandirja. Je aktivni udeleženec osamosvojitvene vojne.

Milan Kuzmič je marca 1969 končal Pehotno šolo rezervnih vojaških starešin v Bileći (36. klasa). V TO Občine Gornja Radgona je opravljal različne vojaške dolžnosti in leta 1986 napredoval v čin stotnik 1. stopnje. V osamosvojitveni vojni je bil poveljnik učne čete, ki je formirala 737. ZC TO. Iz vojaške evidence je bil črtan 31. 12. 2010. Bil je podpredsednik OZVVS Gornja Radgona, sedaj pa v njej opravlja funkcijo tajnika.

Ladislav Lipič je upokojeni generalmajor SV. V TO se je zaposlil aprila 1977 in v slovenskih vojaških strukturah do leta 2006 opravljal številne vojaške dolžnosti, med njimi je bil tudi načelnik Generalštaba. Je eden od organizatorjev MSNZ v Pomurju in aktiven udeleženec vojne za Slovenijo. Leta 2006 je postal veleposlanik na Madžarskem in v Bolgariji. Od 2008 do 2012 je bil svetovalec

za obrambne in vojaške zadeve pri predsedniku Republike Slovenije. Sedaj je že tretji mandat predsednik ZVVS.

Ciril Magdič je opravljal različna najodgovornejša dela v policiji, od leta 1988 je bil inšpektor milice. Med agresijo JLA na Republiko Slovenijo je bil član operativnega štaba UNZ Murska Sobota in je skrbel za koordinirano delovanje med enotami milice in enotami teritorialne obrambe. Med drugim je sodeloval pri organizaciji zbirnih centrov za zajete vojake JLA, organizaciji zdravstvene zaščite in oskrbi ranjenih udeležencev tako milice in TO kot tudi pripadnikov JLA v bolnišnici Rakičan. Neposredno je poskrbel in opremil policijske enote na terenu z orožjem, strelivom in minsko-eksplozivnimi sredstvi, ki jih je pridobil iz zasedenih obmejnih stražnic (karav) in skladišč JLA.

Edvard Mihalič je po izobrazbi univerzitetni diplomirani politolog. V TO je bil razporejen že leta 1968, najprej kot poveljnik voda, nato pa vse do operativca v bataljonu. Leta 1980 se je zaposlil na PŠTO Pomurja. Dne 1. 6. 1991 je bil imenovan za poveljnika 75. ObmŠTO Murska Sobota in je med osamosvojitveno vojno poveljeval enotam TO v Prekmurju. Šestnajst let je bil župan Občine Rogašovci.

Milan Osterc je upokojeni policist. V času vojne za Slovenijo je bil komandir Oddelka milice Dobrovnik. V času osamosvojitvene vojne je sodeloval pri obkolitvi mejnega prehoda Dolga vas kot poveljujoči pripadnikom milice, z miličniki pa je zajel moštvo obmejnih stražnic (karav) Žitkovci in Kobilje. Poklicno pot v milici je leta 1995 končal kot komandir Postaje mejne policije Petišovci, kasneje pa je bil invalidsko upokojen zaradi posebno hudih telesnih poškodb v prometni nesreči. Od leta 2021 je podpredsednik Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje. Aktiven je pri pripravi knjig, zbornikov in elektronskih verzij o osamosvojitveni vojni za Slovenijo 1991.

Drago Pelcl iz Janževega vrha je postal miličnik rezervist takoj po končanem služenju vojaškega roka. Med vojno za samostojno Slovenijo je aktivno sodeloval tudi pri zajetju podpolkovnika v Radencih. Po vojni je od ustanovitve aktiven član združenja Sever.

Boris Prejac je deloval v Rdečem križu Občine Ljutomer in v vodstvu RK Slovenije. Končal je Pehotno šolo rezervnih vojaških starešin v Bileči v letih 1972 do 1974. V obrambnem sistemu je deloval na zvezah in kriptozasčiti, v času vojne pa v občinskem Centru za obveščanje in alarmiranje. Hkrati pa je kot predstavnik RK skrbel za prebežnike in ujetnike ter njihovo vračanje na domove. V upravnem organu za obrambo Občine Ljutomer je opravljal dela in naloge takoimenovane predvojaške vzgoje. Kasneje, ko se je razplamtela vojna po Jugoslaviji, je skrbel za begunce, najprej iz Republike Hrvaške, potem pa iz BIH. Vse to na lokaciji Veržej.

Drago Ribaš je upokojeni policist Policijske uprave Murska Sobota. V času osamosvojitvene vojne v Republike Sloveniji 1991 je bil komandir Postaje mejne milice Gederovci. S svojima miličnicama in miličniki, miličniki Oddelka milice Cankova in delom Posebne enote milice je skupaj s kolegi iz Teritorialne obrambe 27. 6. 1991 branil in obranil mednarodni mejni prehod Gederovci pred poskusom zavzetja s strani enot JLA. Naslednji dan je sodeloval pri pogajanjih in predaji drugega dela enote JLA, ki je prejšnji dan napadala mejni prehod Gederovci. Je predsednik Policijskega veteranskega društva Sever za Pomurje.

Anton Rozman je v času vojne opravljal dela kriminalista na območju UNZ Murska Sobota. Njegova naloga je bila zbiranje podatkov na terenu, povezanih z agresijo JLA, izvajanje ogledov, opravljanje pogovorov s prebeglimi ali zajetimi vojaki in oficirji JLA, s ciljem zbiranja dokazov o kaznivih dejanjih agresorske vojske.

Stanko Sakovič je začel delo v Organih za notranje zadeve na Postaji milice Gornja Radgona kot miličnik, nato kot vodja varnostnega okoliša v Apaški dolini.

Bil je tudi komandir Oddelka milice v Radencih, nato pomočnik komandirja, pred in med vojno pa komandir Postaje milice v Gornji Radgoni. Med osamosvojitveno vojno je usklajeval delo milice, TO in organov Občine Gornja Radgona na območju občine.

Ivan Smodiš je major iz Cankove. V TO je bil vključen leta 1981, v stalni sestavi PŠTO Pomurja pa se je zaposlil leta 1986. Bil je prvi organizator in pripadnik MSNZ v Pomurju. Med osamosvojitveno vojno je kot član 75. ObmŠTO Murska Sobota sodeloval na izpostavljenem poveljstvu v Lendavi. Po vojni je v TO in SV opravljal naloge častnika za logistiko, naloge častnika za pridobivanje kadra, bil je poveljnik enote vojašnice in vojašnice v Murski Soboti. Upokojil se je avgusta 2014. Sedaj je predsednik OZVVS Murska Sobota in sekretar OZSČ Murska Sobota.

Bojan Srt je bil dolgoletni pripadnik protidiverzantskega voda TO Gornja Radgona. S svojo skupino je 27. 6. 1991 v Radencih sodeloval pri zajetju podpolkovnika JLA Jovanovića, ki je prvi vojni ujetnik na območju Pomurja. Je veteran vojne za Slovenijo in član OZVVS Gornja Radgona.

Miha Strah je upokojenec iz Gornje Radgone. Končal je Pehotno šolo rezervnih vojaških starešin v Bileći (35. klasa). V osemdesetih letih pa je bil tudi na izobraževanju za komandanta bataljona. Vojaščina mu ni bila tuja kljub gozdarski izobrazbi in službi. To mu je pomagalo pri odločitvah in ukrepih, pri reševanju prebeglih pripadnikov JLA v Zdravstvenem domu Gornja Radgona. Je veteran vojne za Slovenijo.

Zdravko Stolnik ima čin majorja, ki mu ga je maja 1991 dodelil takratni predsednik države Slovenije Milan Kučan. Leta 1971 je končal šolo za rezervne oficirje v Bileći. V TO je bil zaposlen od 1976 do 1984, zadnjih šest let je bil komandant TO Občine Gornja Radgona. Dne 28. 6. 1991 se je kot prostovoljec vključil v obrambne aktivnosti proti oklepni koloni JLA. Dne 29. 6. je bil zadolžen

za poveljevanje samostojni skupini prostovoljcev in nato imenovan na dolžnost častnika za povezavo. Do 4. 7. je opravljal še naloge izvidništva, organiziranja oviranja in posredovanja v dogovorih s polkovnikom JLA, Popovom. Od 4. do 17. 7. 1991, ko je bil odpuščen iz TO, je vodil izpostavljeno poveljniško mesto v Gornji Radgoni. Sedaj je upokojen.

Anton Šafarič je bil poklicni miličnik in policist. V času osamosvojitvene vojne je delal na delovnem mestu vodje izmene na Postaji mejne milice Gornja Radgona. V osamosvojitveni vojni je bil udeležen pri varovanju posebnega vojnega ujetnika, polkovnika Đuroviča, ki je bil takrat načelnik mejnih enot v 5. vojaškem območju v Zagrebu in zajet v Gornji Radgoni 28. 6. 1991.

Dr. Alojz Šteiner je upokojeni generalmajor Slovenske vojske, ki je v TO Pomurja od septembra 1978 deloval najprej v rezervni sestavi, od februarja 1979 pa v stalni sestavi TO. V osamosvojitveni vojni je bil v 7. PŠTO v Mariboru načelnik štaba in hkrati namestnik poveljnika TO Vzhodnoštajerske pokrajine. Je nosilec bojnega znaka Gornja Radgona in spominskega bojnega znaka Radenci 1991. Do leta 2014 je opravljal številne vojaške dolžnosti, med njimi je bil tudi načelnik Generalštaba. Po upokojitvi leta 2014 je bil dva mandata predsednik Zveze slovenskih častnikov. Je avtor znanstvene monografije o transformaciji Slovenske vojske in urednik več zbornikov z vojaško-zgodovinsko tematiko.

Ladislav Vegi, upokojeni policist, je bil v času vojne za Slovenijo komandir Postaje milice Murska Sobota, ki je takrat imela štiri oddelke milice in je bila v Pomurju največja enota, seveda tudi z največjo operativno problematiko, s katero se policija ukvarja. Med vojno je vodil in koordiniral vse ukrepe in aktivnosti postaje in oddelkov. Skupaj z drugimi akterji in tudi samostojno so izvajali naloge na vseh področjih delovanja od blokad cestnih komunikacij, vojašnice in obmejnih stražnic (karavl) do oboroženih spopadov.

Štefan Žalodec je rezervni sanitetni častnik. V osamosvojitveni vojni je po dogovoru z načelnikom Oddelka za obrambo v Gornji Radgoni v zdravilišču Radenci, pomagal organizirati sprejem in triažo morebitnih ranjenih in obolelih pripadnikov TO in drugih. Pri tem je bil v Radencih 3. 7. 1991 neposredni udeleženec pri oskrbi ranjenih pripadnikov JLA in smrtno zadetega pripadnika JLA. Aktiven je v OZSČ Gornja Radgona, kjer je bil več mandatov predsednik društva, sodeluje pa tudi v Koronarnem društvu Radenci.

Pregled priloženih dokumentov

Dokumenti k prispevku Draga Ribaša

Priloga 1: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 29. 6. 1991 o izvedenem ukazu MNZ,

Priloga 2: Ukaz MNZ z dne 29. 6. 1991, da se UNZ dogovorijo z upravniki zaporov za sprejem in namestitve VU

Priloga 3: Ukaz MNZ z dne 30. 6. 1991, ki je določil, katere podatke morajo vsebovati evidence VU

Priloga 4: Depeša RSNZ z dne 30. 6. 1991 o napotilu za ravnanje z ubežniki iz enot, ki ne pridejo na postajo milice

Priloga 5: Depeša RSNZ z dne 30. 6. 1991 o dostavi pravil ravnanja z vojnimi ujetniki in Ženevskih konvencijah o zaščiti vojnih žrtev

Priloga 6: Pravila ravnanja z vojnimi ujetniki z dne 30. 6. 1991 (4 strani)

Priloga 7: Prepis Ženevskih konvencij kot priloga pravil ravnanja z vojnimi ujetniki z dne 30. 6. 1991 (2 strani)

Priloga 8: Dopolnitev navodila Republiške koordinacije za sprejem in ravnanje z vojnimi ujetniki (datum neprepoznaven)

Priloga 9: Navodilo Republiške koordinacije z dne 6. 7. 1991 za organizacijo in delovanje NZ in sodelovanje z ONZ in štabi TO

Priloga 10: Ukaz kriminalistične službe MNZ, da 3. 7. 1991 UNZ takoj začnejo izpuščati VU iz zbirnih centrov

Priloga 11: Depeša MNZ z dne 3.7.1991, ki je zaustavila izpuščanje VU

Priloga 12: Depeša MNZ z dne 3. 7. 1991, ki ureja ukrepe ob prihodu staršev z avtobusi v Slovenijo

Priloga 13: Depeša MNZ z dne 4. 7. 1991, ki postavlja pravila vračanja vojakov, po katere pridejo starši ali skrbniki

Priloga 14: Depeša Postaje milice Petrinja na Hrvaškem, ki na prošnjo staršev poizvedujejo za vojakom, ki je služil vojaški rok na Kuzmi

- Priloga 15: Dopis predsednika Predsedstva Bosne in Hercegovine Alija Izetbegovića z dne 3. 7. 1991 s prošnjo za izpust vojakov iz njihove republike, za katere prevzemajo odgovornost za njihovo nadaljnjo varnost
- Priloga 16: Depeša MNZ z dne 4. 7. 1991 z obvestilom UNZ, o napovedanih mirnih protestnih shodih staršev otrok na služenju vojaškega roka v JLA
- Priloga 17: Potrdilo o izpustu zajetega pripadnika Zvezne carinske uprave z dne 5. 7. 1991
- Priloga 18: Potrdilo o izpustu zajetega pripadnika Zvezne carinske uprave s službenim vozilom
- Priloga 19: Del seznama oseb iz zbirnega centra v Bogojini, ki jim je bilo izdano potrdilo o odpustu in so ga ti tudi podpisali
- Priloga 20: Depeša MNZ z dne 4. 7. 1991 z napotili za ravnanje z oficirji - vojnimi ujetniki
- Priloga 21: Obvestilo Rdečega križa Slovenije z dne 5. 7. 1991 o dogovoru za prevzem VU ter o varni vrnitvi VU in zajetih civilnih oseb
- Priloga 22: Obvestilo MNZ z dne 8. 7. 1991 o vračanju stvari zajetim oficirjem JLA
- Priloga 23: Izpolnjen obrazec primopredajnega zapisnika ob izpustu zajetega oficirja JLA z dne 11. 7. 1991
- Priloga 24: Obvestilo UNZ Murska Sobota MNZ, da so 11. 7. 1991 iz zbirnega centra Zaporj Murska Sobota izpustili vse vojne ujetnike na seznamu (2 strani)
- Priloga 25: Navodilo MNZ z dne 15. 7. 1991 o ravnanju z vojnimi prebežniki, ki so JLA zapuščali v času po brionskem dogovoru
- Priloga 26: Navodilo MNZ z dne 21. 8. 1991 o ravnanju s prebeglimi vojaki potem, ko se ukinjajo zbirni centri za prebegle vojake JLA
- Priloga 27: Ukaz Republiške koordinacije z dne 29. 8. 1991 o ravnanju v primeru kršitev premirja in ravnanju z vojnimi ujetniki (2 strani)
- Priloga 28: Obrazec zajetega podoficirja z dne 3. 7. 1991
- Priloga 29: Primer sklepa o priporu z dne 28. 6. 1991 (2 strani)

- Priloga 30: Uradni zaznamek PM Lendava z dne 3. 7. 1991 o prebegu treh slovenskih vojakov v JLA iz kasarne v Koprivnici
- Priloga 31: Depeša MNZ z dne 20. 9. 1991, s katero so opozorili na pojav vedno večjega števila vojakov, ki so pobegnili iz JLA v RH in se zadržujejo v RS
- Priloga 32: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 20. 9. 1991 o povečani aktivnosti KOS zaradi iskanja dezerterjev iz JLA v R Hrvaški
- Priloga 33: Obvestilo UNZ Murska Sobota z dne 18. 9. 1991 o novem zbirnem centru za pobegle vojake JLA v Ljubljani
- Priloga 34: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 5. 11. 1991 o zahtevi Sekretariata za obrambo Občine Karlovac
- Priloga 35: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 13. 12. 1991 z navodilom za ravnanje na državni meji z vojaki JLA, ki so se vračali z bojišč v bivši SFRJ (2 strani)

Dokumenti k prispevku Antona Rozmana

Priloga 36: Dogovor z Zaporj Murška Sobota, 29. 6. 1991

Priloga 37: Evidenca o izpustu 4 carinikov, 5. 7. 1991

Priloga 38: poročilo UNZ Murška Sobota o obisku RK v zaporu, 7. 7. 1991

Priloga 39: Uradni zaznamek o pogovoru s Fazličem, 3. 7. 1991

Priloga 40: Premeščeni vojaki iz zaporov v zbirni center

Priloga 41: Primer poročanja z dne 7. 7. 1991 o prestopu podoficirja JLA v TO – akcija LIPA

Priloga 42: Priprti oficirji in podoficirji v zaporu v Murški Soboti, 29. 6. 1991

Priloga 43: Ranjeni pripadniki JLA v bolnici Murška Sobota, 30. 6. 1991 (2 strani)

Priloga 44: Seznam vojnih ujetnikov v zaporih v Murški Soboti (4 strani)

Priloga 45: Sklep o priporu za podoficirja Ivanovića, 28. 6. 1991 (2 strani)

Priloga 46: Uradni zaznamek o zaslišanju oficirja Hozjana, 28. 6. 1991

Priloga 47: Uradni zaznamek o zaslišanju oficirja Durakovića, 28. 6. 1991

Priloga 48: Depeša o Izpustu vojnega ujetnika oficirja Kučana, 10. 7. 1991

Priloga 49: Seznam vojnih ujetnikov v Zaporih Murška Sobota, 5. 7. 1991 (2 strani)

Dokumenti k prispevku dr. Alojza Šteinerja

Priloga 50: Odredba z dne 26. 6. 1991, RŠTO SZ 804-03/406 (o podreditvi preimenovanih enot, zavodov in poveljstev JLA v Vzhodnoštajerski pokrajini)

Priloga 51: Navodilo RSLO za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi iz JLA, številka 801/303, 10. 6. 1991 (4 strani)

Opomba: za citiranje dokumente v prispevku glej tudi priloge dokumentov k prispevku Draga Ribaša in Antona Rozmana

Dokumenti k prispevku Ljuba Dražnika

Priloga 52: Redno dnevno poročilo 73. ObmŠTO z dne 28. 6. 1991 (2 strani)

Priloga 53: Poročilo Republiški koordinaciji (o stanju v zbirnih centrih 73. ObmŠTO) z dne 29. 6. 1991

Priloga 54: Poročilo 73. ObmŠTO o zbirnih centrih z dne 1. 7. 1991

Dokumenti k prispevku Milana Kuzmiča

Priloga 55: Osebni seznam vojnih ujetnikov ZC Gornji Ivanjci (2 strani)

Priloga 56: Ukaz poveljnika 73. ObmŠTO za premik zbirnega centra z dne 2. 7. 1991

Dokumenti k prispevku Janeza Čarnija

Priloga 57: Rokopis vojaka v Zbirnem centru Bogojina, najden 14. 5. 1998

Dokumenti kot priloge k prispevku Draga Ribaša

Priloga 1: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 29. 6. 1991 o izvedenem ukazu MNZ

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE
OPERATIVNA SKUPINA
MURSKA SOBOTA
DEP. SSTEVA: 01-5-2/245
DATUM: 29.06.1991

SSIFRIRANO -- BX --
RS-5
00422

REPUBLIKA SLOVENIJA
RSNZ - KOORDINACIJSKA SKUPINA

ZVEŽA: VASSA DEP. SSTEVA: 1284 Z DNE 29.06.1991

V ZVEŽI VASSEGA ZAHTEVKA VAM SPOROČAMO NASLEDNJE PODVZETE UKREPE IN PODATKE:

1. PRISTOPILI SHO K FORMIRANJU PREHODNEGA ZBIRNEGA CENTRA ZA VOJNE UJETNIKE, KI SE NISO HOTELI PROSTOVOLJNO PREDATI ALI DA BI SANI DEZERTIRALI, PO DOGOVORU S RAVNATELJICO SREDNJE EKONOMSKE SSOLE V MURSKI SOBOTI JE TA ZBIRNI CENTER V TELOVADNICI NAVEBENE SSOLE KAPACITETA TELOVADNICE JE NAJMANJ ZA 100 VOJNIH UJETNIKOV. TO IMA SVOJE ZBIRNE CENTRE ZA DEZERTERJE IN VOJAKE, KI SO SE PROSTOVOLJNO PREDALI.
2. PRAV TAKO JE ZBIRNI CENTER UREJEN V ZAPORIH V MURSKI SOBOTI, KI GA TRENUTNO UPORABLJAMO IN SO ZAGOTOVLJENI MINIMALNI POGOJI ZA ZŽIVLJENJE IN NASTANITEV VOJNIH UJETNIKOV, POSKRBLJENO PA JE TUDI ZA VARNOST.
3. ZA NUJNE POGOJE ZA ZŽIVLJENJE IN NASTANITEV JE POSKRBLJENO.
4. SPROTNO IZDELJUJEMO SEZNAM VOJNIH UJETNIKOV S IDENTIFIKACIJSKIMI PODATKI, JIH FOTOGRAFIJAMO IN DAKTILOSKOPIRAMO TER DRAVLJAMO Z NJIMI POTREBNE RAZGOVORE. SEZNAM VOJNIH UJETNIKOV NA DAN 29.06.1991 JE SESTAVNI DEL TE DEPESE.
5. SEZNAM VOJNIH UJETNIKOV, KI DEZERTIRAJO ALI SE KAKO DRUGACHE PROSTOVOLJNO PREDAJO IMA OŠTO.

PRISTOPILI SHO TUDI K IZDELAVI SEZNAHOV V SPOPADIH RANJENIH IN MRTVIH PRIPADNIKOV TER CIVILOV NA ENI IN DRUGI STRANI. STANJE NA DAN 29.06.1991 V VASSI REGIJI JE NASLEDNJE, VENDAR SSE VSI PODATKI NISO TOČNI IN POPOLNI IN JIH DOPOLNJUJEMO:

A) MRTVIH MILICHNIKOV (AKTIVNIH REZERVNIH)	0
B) MRTVIH DRADNIKOV JA (PODATEK SSE NI POPOLN)	3
C) MRTVIH CIVILOV	2
D) RANJENIH MILICHNIKOV (AKTIVNIH REZERVNIH)	0
E) RANJENIH VOJAKOV (PODATEK NI POPOLNOSTA TOČEN)	8
F) RANJENIH CIVILISTOV	2
G) RANJENIH PRIPADNIKOV TO	2

SEZNAM IZ 4. TOČKE VAM PRILAGAMO, VENDAR VAS PROSIMO, DA ZARADI VARNOSTI OBJEKTA KJER JIH DRŽIMO NE OBVEŠČATE PO INENIH REPUBLISKE ORGANIZACIJE RK.

DARKO ANŽELJ
NACHELNIK UPRAVE

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 2: Ukaz MNZ z dne 29. 6. 1991, da se UNZ dogovorijo z upravniki
zaporov za sprejem in namestitve VU

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA MILICE
SSTEVIKA: 0211-1-2/903
LJUBLJANA, DNE 29/6-1991

SS I F R I R A N O

----- D D -----

113-6

~~20.6.91~~

00546

~~28~~

VSEM UNZ V REPUBLIKI SLOVENIJI,
SE IN ZEM RSNZ

PRI USTANAVLJANJU ZBIRNIH CENTROV ZA VOJNE UJETNIKE SE
POJAVLJAJO SSTEVILO TEZZAVE, PREDVSEM ZARADI NENEHNEGA
POVEČEVANJA SSTEVILO OSEB, KI IMAJO STATUS VOJNEGA UJETNIKA
IN JIM JE POTREBNO ZAGOTOVITI VSE PRAVICE PO MEDNARODNEM
PRAVU IN ZŽENEVSKI KONVENCIJI.

DA BI ZAGOTOVILI VOJNIM UJETNIKOM USTREZNO VARNOST,
ZDRAVSTVENO ZASCHITO, OSNOVNE POGOJE BIVANJA ITD., SMO SE
DOGOVORILI Z MINISTRSTVOM ZA PRAVOSODJE IN UPRAVO, DA
SPREJME V KAZENSKO-POROLJSSEVALNE ZAVODE V REPUBLIKI
SLOVENIJI MOZZNO SSTEVILO VOJNIH UJETNIKOV. NACHELNKI UPRAV SE
TAKOJ DOGOVORIJO ZA SVOJE OBMOCHJE Z UPRAVNIKI KAZENSKO-POROLJ-
SSEVALNIH ZAVODOV ZA SPREJEM IN NAMESTITEV VOJNIH UJETNIKOV.

STROKOVNI SLUZZBI (UKS, UVIS) ORGANIZIRATA OPERATIVNO
ORDELAVO, DOKUMENTIRANJE IN IZVEDBO POSTOPKOV V SKLADU Z
USMERITVAMI REPUBLISSKEGA KOORDINACIJSKEGA CENTRA. MILICA PA
PO DOGOVORU Z UPRAVNIKOM SODELUJE PRI DODATNEM FIZICHNEM
VAROVANJU OBJEKTA OZ. KAZENSKO-POROLJSSEVALNEGA ZAVODA.

PONOVO OPOZARJAMO, DA JE POTREBNO Z OSEBAMI, KI IMAJO STATUS
VOJNEGA UJETNIKA RAVNATI ZAKONITO, KOREKTNO IN HUMANO.

V VEDNOST:

- 0001
- UKS
- UVIS
- UUPZ
- UVZ
- USS
- UOK

MILAN DOMADENIK
NAMESTNIK MINISTRA

Pn

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 3: Ukaz MNZ z dne 30. 6. 1991, ki je določil, katere podatke morajo vsebovati evidence VU

MNZ REPUBLIKE SLOVENIJE

SSTEVIKA: 0211-3-2/904

DATUM: 30/6-1991

*OLK posredovat
podatke - upostevati
Dimitrijevič, ki ima
prebivališče v Ljubljani*

SSIFRIRANO

- DD -

00559

55

15-4

VSEM UNZ V REPUBLIKI SLOVENIJI

ZARADI ENOTNEGA IN NATANČNEGA PREGLEDA O SSTEVILO IN POSTOPKI
Z VOJNIMI UJETNIKI POSLJITE PO TELEFAXU OSD SEZNAM VOJN
UJETNIKOV Z NASLEDNJIMI PODATKI ZA VSAKO OSEBO:

- IME IN PRIIMEK
- ROJSTNI PODATKI
- BIVALISSE (KRAJ, SO, REPUBLIKE)
- NARODNOST
- CHIN
- ZAPOSLEN (VP)
- CHAS PRIJETJA (CHE MOGOCH)
- KDAJ JE BIL IZPUSSCHEN OZ.
- CHE JE ZADRIZZAN

PODATKE POSLJITE DO 30/6-1991 DO 21.00 URE NA OSD RSNZ.

NA ISTI NACHIN POSSILJAJTE PODATKE O VOJNIMI UJETNIKI, KI JIH
BOSTE NAMESTILI V NASLEDNJIH DNEH.

MILAN DOMADENIK
NAMESTNIK MINISTRA

P1

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 4: Depeša RSNZ z dne 30. 6. 1991 o napotilu za ravnanje z ubežniki iz enot, ki ne pridejo na postajo milice

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLISSKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE

DEPESSA SST. 0021-4/7377
DATUM: 30/6-1991

00331

=DD=

VSEM UNZ V REPUBLIKI SLOVENIJI

PRICAKOVATI JE, DA SE BODO ENOTE ALI POSAMEZNIKI POSKUŠALI IZMAKNITI IZ VOJASSNIC ALI IZ BLOKIRANIH VOJASSKIH KOLON. POSKUŠALI BODO PRITI DO CIVILNIH OBLEK ALI PA SI KAR V UNIFORMAH UTIRATI POT IZ SLOVENIJE OZ. V MATICHNE VOJASSNICE. MOZZNO JE, DA BODO POTOVALI PESS, Z VLAKOM ALI S SILO ODVZETIMI OSEBNIMI VOZILI. VECHINOMA BODO OBOROZZENI.

NAROČAMO VSEM DELAVCEM ONZ IN PRIPADNIKOM TO SLOVENIJE, DA PRI SVOJIH REDNIH NALOGAH POLAGAJO POZORNOST NA TAKE OSEBE. PRI POSTOPKIH MORAJO BITI ZELO PREVIDNI, VAROVANI IN PRIPRAVLJENI NA ODPOR, OZIROMA UPORABO STRELNEGA OROZZJA.

IZ RAZNIH VIROV PRIHAJAJO OBVESTILA O CIVILIH, KI V PREKMURJU ISSCHEJO HRANO PRI OBCHANIH. DO SEDAJ NISO UPORABLJALI SILE. IZGLEDA, DA SO TO VOJASSKI'BEGUNI. TREBA JIH JE PRIJETI IN POSTOPATI Z NJIMI KOT Z UJETNIKI, OZ. VOJNIMI BEGUNI.

IGOR BAVCHAR
MINISTER

JANI, DNE 30/6-1991 OB 16.10

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 5: Depeša RSNZ z dne 30. 6. 1991 o dostavi pravil ravnanja z vojnimi
ujetniki in ženevskih konvencijah o zaščiti vojnih žrtev

00498

RSNZ REPUBLIKE SLOVENIJE
DEP. SST. 2376
LJUBLJANA, DNE 30.6.1991

VSEM INSSPEKTORATOM UNZ V REPUBLIKI SLOVENIJI

S PRILOŽENIMI PRAVILI RAVNANJA Z VOJNIMI UJETNIKI IN
ŽENEVSKO KONVENCIJO O ZAŠČITI VOJNIH ŽRTEV SEZNANITE
VSE, KI IMAJO OPRAVEK Z VOJNIMI JETNIKI.

BOGO BRVAR
NAMESTNIK ST. JA

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

01/6

PRAVILA RAVNANJA Z VOJNIMI UJETNIKI

Po mednarodnem pravu je vojna oborožen spopad med dvema ali več suverenimi državami. Na podlagi opredelitev najvišjih državnih predstavnikov Republike Slovenije v javnih nastopih (predsednik predsedstva, minister za obrambo itd.) da je Slovenijo okupirala tuja vojska, izhaja da je Republika Slovenija v vojni, saj ima oborožen spopad vse značilnosti mednarodnega spopada. Slovenija, konstituirana kot samostojna in suverena država, je tako dolžna spoštovati pravila mednarodnega vojnega prava in s tem tudi ženevsko konvencijo o ravnanju z vojnimi ujetniki (z dne 12. 8. 1949) in dopolnilnih protokolov k ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (protokol I. in protokol II.).

Krog oseb, ki imajo status vojnega ujetnika, je opredeljen v 4. členu ženevske konvencije o ravnanju z vojnimi ujetniki (prevod je priložen v prilogi). Predvidene so naslednje pravice in dolžnosti vojnih ujetnikov:

- Vojni ujetniki so pod oblastjo sovražne sile, ne pa pod oblastjo posameznikov ali vojaških enot, ki so jih zajele.

- Vojni ujetniki imajo določene pravice in dolžnosti, ki se jim ne morejo odreči, čeprav bi v to sami privolili. Njihovega položaja ne smejo poslabšati nobeni posebni sporazumi med stranema v spopadu.

- Prepovedane so represalije proti vojnim ujetnikom.

- Z vojnimi ujetniki je potrebno ravnati človeško. Zavarovati jih je potrebno pred nasiljem, žalitvami in zastraševanjem. Imajo pravico do spoštovanja njihove osebnosti in časti. Obdržijo tudi svojo popolno civilno, pravno in opravično sposobnost, kakršno so imeli preden so bili ujetniki.

- Zagotoviti jim je potrebno brezplačno vzdrževanje ter ustrezno zdravstveno nego.

- Z vsemi je potrebno ravnati enako, brez kakršnekoli diskriminacije, ki bi temeljila na rasi, narodnosti, državljanstvu, veroizpovedi, politični miselnosti ali drugih merilih.

- Prepovedano je raniti ali ubiti pripadnika sovražnih oboroženih sil, ki se neha upirati in vidno pokaže, da se je pripravljen vdati, ali če se zaradi rane ali bolezni ne more boriti.

- 2 -

- Vojni ujetnik mora, ko je vprašan, povedati samo svoj priimek in ime, čin, datum rojstva in svojo številko matrike, ki je vtisnjena na razpoznavni ploščici.
- Vojne ujetnike se lahko izprašuje o podatkih vojnega značaja.
- Osebne stvari vojnega ujetnika ostanejo v njegovi lasti. Vse druge stvari se odvzamejo, z njimi pa se ravna po navodilih za vojni plen. Denar in vrednostni predmeti se smejo vojnim ujetnikom začasno odvzeti samo po ukazu starešine in ob ustreznem potrdilu.
- Takoj po ujetju se morajo vsi vojni ujetniki evakuirati iz vojne cone.
- Vojne ujetnike je potrebno nastaniti v določena taborišča. Nastanitev ne sme biti škodljiva za njihovo zdravje. V taborišča ali taboriščne bloke se razporedijo po državljanstvu, jeziku in običajih, vendar se brez svoje privolitve ne smejo ločiti od drugih ujetnikov iz istih oboroženih sil. V mešanih taboriščih je treba vojnim ujetnicam zagotoviti posebne spalnice in higienske naprave.
- Bolniki in ranjenci se ne smejo premeščati dokler utegne to naugodno vplivati na njihovo ozdravitev, razen če je to nujno zaradi njihove varnosti.
- Potrebno jim je zagotoviti zaklonišče proti zračnemu bombardiranju in drugim vojnim nevarnostim ter druge zaščitne ukrepe, ki se izvajajo za lokalno prebivalstvo.
- Preskrbujejo se po predpisanih tablicah za prehrano. Dovoljena jim je uporaba tobaka.
- Z obleko in obutvijo se oskrbujejo po predpisanih normah, za kar se uporablja predvsem zaplenjena oprema.
- V taboriščih se odprejo kantine, v katerih lahko po lokalnih tržnih cenah kupujejo najnujnejše potrebščine.
- V taborišču je potrebno izvajati posebne higienske ukrepe zaradi preprečevanja okužb, vzdrževanja čistoče in ohranjanja zdravja.
- Zdravljenje vojnih ujetnikov se poveri predvsem sanitetnemu osebju oboroženih sil tiste sile, katere pripadniki so. Zdravniške inšpekcije se organizirajo najmanj enkrat mesečno.

- Poveljstvo taborišča ali uprava bolninice izda vojnemu ujetniku na njegovo zahtevo uradno potrdilo o naravi bolezni ali rani, trajanju zdravljenja ter pomoči in negi.

- Poveljstvo taborišča mora skrbeti za intelektualne in telesne dejavnosti v taborišču. Dovoljene so verske dejavnosti, če se s tem ne motita notranji red in disciplina.

- Oficirje in vojne ujetnike na njim enaki stopnji je potrebno po možnosti razvrstiti v posebna taborišča, če to ni mogoče pa v ločene bloke oziroma prostore skupnih taborišč. Z njimi je potrebno ravnati obzirno, kot zahtevajo njihovi čini in starost. Dovoljeno jim je nositi oznake činov in pripadnosti oboroženim silam svoje države ter odlikovanja. Ujeti oficirji morajo pozdravljati le oficirje višjega čina sile, pod katero oblastjo so ter komandanta taborišča.

- Oficirji in vojni ujetniki na njim enaki stopnji so oproščeni vsakega dela. Podoficirji lahko opravljajo samo nadzorstvena dela. Vsi drugi vojni ujetniki se lahko pošiljajo na delo, če to dopušča njihovo zdravstveno stanje. Delovni čas traja praviloma osem ur, počitek ne sme biti krajši od ene ure sredi delovnega dne, od 24 zaporednih ur v delovnem tednu in od 8 zaporednih dni po enem letu dela.

- Vojni ujetniki lahko opravljajo dela v zvezi z upravo, urejanjem in vzdrževanjem taborišča, poleg tega pa še : 1) dela v kmetijstvu, 2) dela v industriji, rudarstvu in obrti, razen del v metalurški, strojni in kemični industriji, za javna dela in gradbeništvo vojaške narave ali vojaškega namena, 4) dela v trgovinski ali umetniški dejavnosti, 5) hišna dela (služinčad) in 6) dela v javnih službah, ki niso vojaškega značaja ali vojaškega namena.

- Prepovedana dela so tista, ki so v neposredni zvezi z vojnimi operacijami. Ne smejo opravljati del, ki so nevarna ali škodljiva za zdravje, če se za ta dela ne javijo prostovoljno.

- Vojni ujetniki imajo pravico do plače po svojem činu in položaju.

- Pošiljanje, sprejemanje in kontroliranje korespondence, poštnih in drugih pošilk je urejeno po posebnih predpisih.

- Dovoljemne so prošnje in pritožbe v zvezi z ujetniškim režimom.

- Seznanjeni morajo biti s predpisi, ki se nanašajo na njih.

- Za kršitve se jim izrekajo disciplinski ukrepi ali ukrepi kazenskega pregona, za določena dejanja pa se jim izrečejo predvidene kazni.

- Disciplinske kazni so: ukinitve 50% prejemkov, ukinitve ugodnosti, ki presegajo pravice zagotovljene z ženevsko konvencijo, prisilno delo, ki ne sme trajati dlje kot dve uri na dan in zapor. Oficirjem se ne sme izreči kazen prisilnega dela. Posamezne kazni ne smejo trajati dlje kot 30 dni. Disciplinske kazni izreka komandant taborišča.

- Proti vojnim ujetnikom, ki bežijo ali poskušajo bežati, se lahko uporabi orožje kot skrajno sredstvo.

- Vojni ujetniki imajo pravico s tajnim glasovanjem izbrati svoje poverjenike, ki predstavljajo vojne ujetnike pred vojaškimi oblastmi, Rdečim križem in vsako drugo organizacijo, ki pomaga vojnim ujetnikom. Poverjenik je oproščen vseh drugih del.

- Konvencija predvideva posebne organe za zaščito in pomoč vojnim ujetnikom, kot so: predstavniki sile zaščitnice, organizacije in društva za pomoč ter biro za obveščanje.

- Težki ranjenci in bolniki imajo pravico do vrnitve v svojo državo med sovražnostjo, vendar samo če to želijo. Težki ranjenci in težki bolniki se smejo zdraviti v nevtralni državi in se iz nje vrniti v domovino.

- Vojakujoci strani se lahko sporazumeta o izmenjavi vojnih ujetnikov, določita pogoje in način izmenjave, eventualno predvidita obveznosti vojnih ujetnikov, izpuščenih na ta način in podobno.

- O vsakem smrtnem primeru ali ranitvi vojnega ujetnika, ki jo je povzročil ali se sumi, da jo je povzročil kak stražar, drug vojni ujetnik ali katerakoli druga oseba, ter o vsakem smrtnem primeru, za katerega vzrok ni znan, se mora izesti preiskava. Zoper morebitne krivce se mora takoj začeti kazenski postopek. Na enak način kot za umrle in poizbe pri padlih domaćih strahotnih sil ter po posebnih predpisih se, ugotovi smrt, opravi pogreb, sestavijo mliški listi in oporoke ter vzdržujejo grobovi vojnih ujetnikov.

- Vojni ujetniki se izpustijo na prostost in repatriirajo takoj po končani aktivni sovražnosti. Pogoji za vrnitev v domovino se določijo s pogodbo o premirju. Zadržijo se lahko samo vojni ujetniki, zoper katere se vodi kazenska preiskava ali so obsojeni zaradi kaznivega dejanja, do izvršitve kazni.

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 7: Prepis Ženevskih konvencij kot priloga pravil ravnanja z vojnimi ujetniki z dne 30. 6. 1991 (2 strani)

Priloga

ŽENEVSKA KONVENCIJA O ZASČITI VOJNIH ZRTEV

Kdo so vojni ujetniki?

čl. 4

A.

Vojni ujetniki so v smislu te konvencije osebe, ki so pripadniki ene od naslednjih kategorij, in ki so pod oblastjo nasprotnika.

- 1) Pripadniki oboroženih sil ene od strani, ki so udeležene v spopadu kot tudi pripadniki milice - policije in prostovoljnih enot, ki so v sestavi teh oboroženih sil.
- 2) Pripadniki ostalih milic in pripadniki ostalih prostovoljnih enot, vključujoč tudi pripadnike organiziranih odporiških gibanj, ki so v sestavi ene od udeleženk spopada in delujejo na območju svojega teritorija oziroma izven svojega teritorija, čeprav je ta teritorij okupiran, pod pogojem, da te milice ali prostovoljne enote, kot tudi pripadniki organiziranega odporiškega gibanja, izpolnjujejo naslednje pogoje:
  - a) da imajo poveljnika, ki za njih odgovarja
  - b) da imajo določen razpoznavni znak, ki ga je mogoče videti
  - c) da se vidi, da so oboroženi
  - d) da pri svojem delovanju spoštujejo vojne predpise in običaje.
- 3) Pripadniki rednih oboroženih sil, ki trdijo, da pripadajo eni od vlad ali oblasti, katero ni priznala stran, ki jih ima pod nadzorom.
- 4) Osebe, ki spremljajo oborožene sile, čeprav neposredno niso v njihovi sestavi, kot so civilni člani posadk vojnih letal, vojni dopisniki, oskrbovalci, pripadniki rednih enot oziroma služb, ki imajo nalogo, da skrbijo za udobje oboroženih sil pod pogojem, da so za to dobili dovoljenje od oboroženih sil za njihovo spremstvo, katere en deluje, da jim za to izda posebno izkaznico, podoben priloženemu obrazcu.
- 5) Člani posadk vključujoč komandante, pilote in učence trgovske mornarice in posadke civilnega letalstva, strani v spopadu, ki ne uživajo milejši postopek na podlagi drugih določb mednarodnega prava.
- 6) Prebivalstvo neokupiranega teritorija, ki se zaradi

približevanja sovražnika prostovoljno oborožuje, da bi se uprlo sovražnikovemu napredovanju in ki ni imelo časa, da se organizira kot redna oborožena sila, če je oboroženo tako, da je to vidno, in če spušča vojne predpise in pravila.

B.

Z ravnanjem, katero ta konvencija zagotavlja vojnim ujetnikom, se uporablja tudi:

- 1) za osebe, ki pripadajo ali so pripadale oboroženim silam okupirane države, če z ozirom na to pripadnost, okupator, čeprav jih je v začetku pustil na svobodi in nadaljeval sovražnosti izven tega teritorija, ima za potrebno, da jih internira, zlasti po neuspelem poskusu teh pripadnikov, da se pridružijo oboroženim silam katerih pripadniki so in ki se udeležujejo bojev oziroma, če se ne odzovejo pozivu, ki jim je bil poslan z namenom interniranja.
- 2) Osebe, ki pripadajo eni od kategorij navedenih v tem členu in ki jih je nevtralna stran oziroma stran, ki ni udeležena v spopadu, sprejela na svoj teritorij in jih je dolžna internirati na podlagi mednarodnega prava s pravico vsakega bolj ugodnega postopanja za katerega se bodo strani odločile, da jim priznajo, izključujoč določbe členov 8,10,15,30. odstavek 5, 58. do 67. zaključno, 92,126. kakor tudi določb, ki se nanašajo na stran zaščitnico če so med stranmi v spopadu in zainteresirano nevtravno stranjo oziroma stranjo, ki ni v spopadu vzpostavljeni diplomatski odnosi. Če so vzpostavljeni takšni diplomatski odnosi, so strani v spopadu od katerih so odvisne te osebe, pooblašene, da proti njim postopajo tako kot bi po tej konvenciji postopala stran, ki jih ščiti, brez skode za dolžnosti, ki jih te strani redno opravljajo na podlagi običajev in diplomatskih oziroma konzularnih pogodb.

C.

Ta člen ne spreminja položaja sanitetskega osebja in osebja, ki opravlja verske zadeve in ki je predviden v 33.členu te konvencije.

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 8: Dopolnitev navodila Republiške koordinacije za sprejem in ravnanje z vojnimi ujetniki (datum neprepoznaven)

Obvestilo *na "U.K.V. Zvez"* *- 28.5.73* *MS-16*
1 x 75 TO *00481*
Djersko Obvestilo na U.K.V. Zvez *1 x M. Sohot* *15.30*
v. Pomenja *1 x Sl. Gradec*
1 x UOLO

REPUBLIŠKI KOORDINACIJSKI CENTER

Podskupinam

Zadeva: DOPOLNITEV NAVODILA ZA SPREJEM IN RAVNANJE Z VOJNIMI UJETNIKI

V nekaterih pokrajinah imajo velike probleme z vojnimi ujetniki, predvsem zaradi njihovega števila. V zvezi s tem odrejam naslednje.

1. Pripadniki JA, ki so blokirani izven vojaških objektov, lahko v skladu s pogoji premirja zapustijo položaje in vozila in odidejo v najbližjo kasarno. Starešina lahko odredi in pistole brez streliva. Lahko tudi oddidejo domov ali prestopijo v TO.
2. Pripadnike JA, ki so bili zajeti pred premirjem ali ob tem, ko so kršile premirje, selekcionirajte. Slovence vključite v TO, Hrvate in Albance v skladu s pozivi njihovih oblasti izpustite domov ali pa jih vključite kot prostovoljce, če imate zanje opremo in orožje.
3. Pospešite delo na prehodnih in večjih zbirnih centrih, če ONZ ne morejo obvladati probleme z ujetniki po dosedanjem postopku.

Za koordinacijsko skupino

[Signature]

Poslati tudi neposredno:

- UOLO
- Organom za notranje zadeve

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 9: Navodilo Republiške koordinacije z dne 6. 7. 1991 za organizacijo in delovanje NZ in sodelovanje z ONZ in štabi TO

REPUBLIKA SLOVENIJA
KOORDINACIJSKA SKUPINA

Sl.: 1731
Dne: 6. 7. 1991

NS
CE
UNZ

156

00292

VSEM UPRAVNIM ORGANOM ZA LJUDSKO OBRAMBO

1. V zvezi z aktiviranjem narodne zaščite naročamo, da v narodno zaščito vključite vlasti lovce in druge državljane z lastnim orožjem in sicer za varovanje manj pomembnih objektov ter pokrivanje terena. Priladnikom narodne zaščite ne nalagajte borbenih nalog, temveč naj o vseh odkritih sovražnih aktivnostih obvestijo organe za notranje zadeve oz. pristojne pooblastva v TO.

2. V vsakem upravnem organu za ljudsko obrambo določite koordinatorja, ki bo skrbel za organiziranje in koordiniranje delovanja narodne zaščite z organi za notranje zadeve in štabi TO.

V VEDNOST:

- koordinacijskim podskupinam

KOORDINACIJSKO SKUPINO
Janez Janša
MINISTER ZA OBRAMBO

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 10: Depeša kriminalistične službe MNZ, da 3. 7. 1991 UNZ takoj
začnejo izpuščati VU iz zbirnih centrov

MNZ - UKS
DEP.SST. 22-1-32-4/7406
LJUBLJAN 03.7.1991

- DD-

9.00
Zdeljen nri. ožu.
[Signature]

VSEM UNZ V RS

NAROČAMO, DA TAKOJ PRICHNETE Z IZPUSSCHANJEM IZ ZBIRNIH CENTROV IN
ZAPOROV PRIBEZZNIKE IN UJETNIKE PO NASLEDNJIH KRITERIJIH:

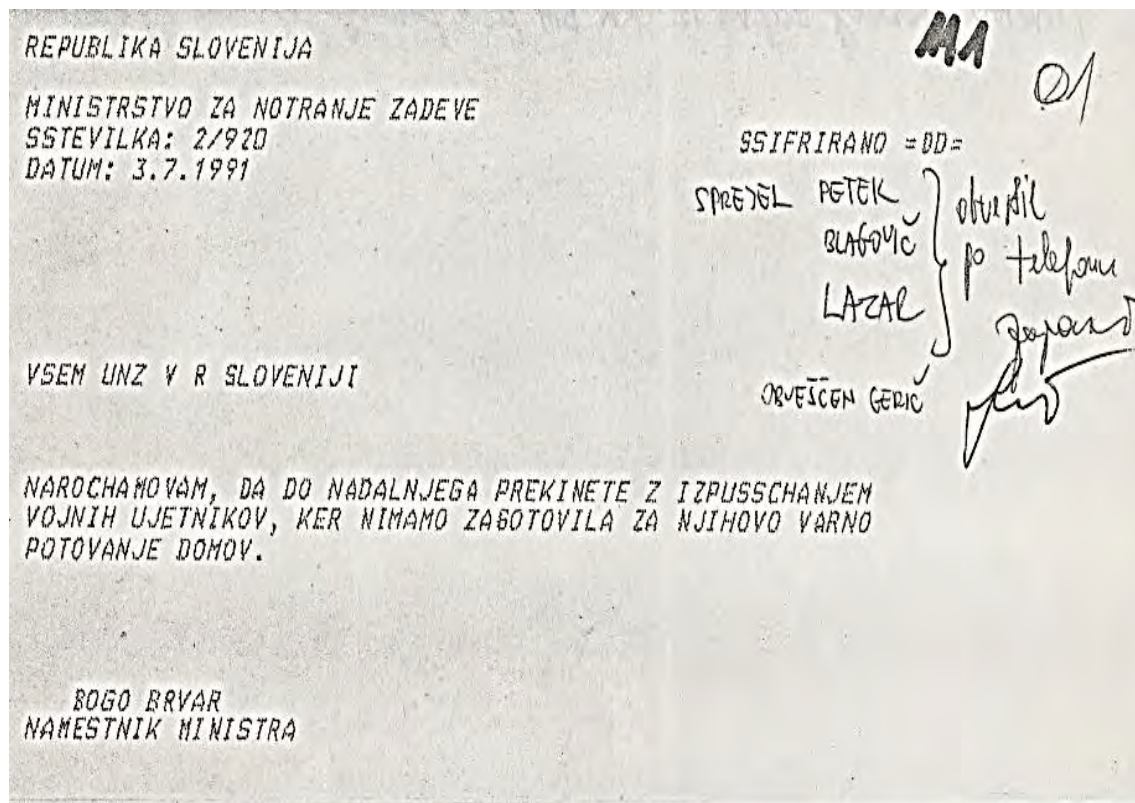
- VSE VOJAKE VSEH NACIONALNOSTI RAZEN SRBOV IN CHRNOGORCEV,
VENDAR TUDI OD LE-LEH SE IZPUSTITA OBA NAJMLAJSSA LETNIKA.
- VSI OFOCIRJI VSEH NARODNOSTI OSTANEJO DO NADALJNEGA V ZAPORU,
- RAVNO TAKO STANEJO V ZAPORU VSI PRIPADNIKI ZSNZ IN ZCU, TER
VSE OSEBE, KI SO OSUMLJENE KAZNIVIH DEJANJ.
- KDOR NE ZŽELI BITI IZPUSSCHEN, OSTANE V ZAPORU.

V ZVEZI Z TEM SE BO VERJETNO PRI DOLOČENIH OSEBAH POSTAVILO
VPRASSANJE AZILA, ZATO BOMO OD KOORDINACIJE IS ZAPROSILI ZA
DODATNO MNENJE IN VAM SPOROCHILI, KAKO RAVNATI V TEH PRIMERIH. V
ZVEZI Z TEM BO NATANCHNEJSSA NAVODILA POSREDOVALA UPRAVA ZA
PRAYNE ZADEVE TUKAJSSNJEGA MNZ.

DOC. DR. DARKO MAYER
DIREKTOR UPRAVE
REPUBLISSKI PODSEKRETAR

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 11: Depeša MNZ z dne 3.7.1991, ki je zaustavila izpuščanje VU

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 12: Depeša MNZ z dne 3. 7. 1991, ki ureja ukrepe ob prihodu staršev z avtobusi v Slovenijo

u n z   murska sobota -
insspektorat milice

sste v.: 21-2/3001
datum : 3.7.1991

1528
(26)

00166

vsem enotam milice pri unz murska sobta,
ozk, ssd - tu

dahe s, 3. julija 1991, bo predvidoma okrog 11. ure iz beograda preko zagreba- v ljubljano krenila kolona 5 avtobusov. v njih bodo starssi otrok- vojakov, ki sluzijo vojasski rok na v. armadnem obmochju. osnovni razlog potovanja je zaskrbljenost starssev nad usodo svojih otrok. potovanje organizira rdech1 krizz srbije. delegacijo bo vodil podpredsednik skupsschine srbije borivoje petrovich in predsednik rdechega krizza srbije prof. dr. mane budisavljevich.

naročamo vsem unz, na obmochju katerih se bo delegacija gibala, da zagotove chlanom te varno potovanje in bivanje v r sloveniji.

prichakujemo, da se bo z delegacijo starssev takoj po njihovem prihodu sestal minister za notranje zadeve gospod igor bavchar. starssi se bodo vozili z naslednjimi avtobusi:

bg 893-42,
bg 833-92,
bg 714-57,
bg 893-41,
bg 714-68 ter z dvema avtomobiloma znamke audi: bg 898-99 in
bg 102-29.

milan horvat
nache lnik im
s. insspektor

volmut, 3.7.1991 ob .....14.50 uri

sprejel1 dep. 3001

+kuzmac jjj rajnar

kg-fk

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 13: Depeša MNZ z dne 4. 7. 1991, ki postavlja pravila vračanja
vojakov, po katere pridejo starši ali skrbniki

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA, KIDRICHEVA 2

00574

DEPESSA SSTEVIKA: 0010-MR-3/91-4/7435
LJUBLJANA, DNE 4.07.1991

REPUBLISSKA KOORDINACIJSKA SKUPINA
REPUBLISSKI KOORDINACIJSKI CENTER
VSEM OPERATIVNIM PODSKUPINAM IN
UNZ NA OBMOCHJU REPUBLIKE SLOVENIJE

ZADEVA: ODPUST VOJNIH UJETNIKOV - NAVODILO

V ZADNJEM CHASU SE SRECHUJEMO S SSTEVIKNIMI ZAHTEVAMI STARSSV,
KI SO PRISLI PO SVOJE SINOVE (VOJNE UJETNIKE) Z NAMENOM, DA JIH
VRNEJO V NAMEDNE KRAJE.

REPUBLISSKI RDECHI KRIZZ SSE VEDNO NI DOBIL ZAGOTOVILA
JUGOSLOVANSKIH VOJNIH OBLASTI O VARNI VRNITVI ODPUSCHENIH VOJNIH
UJETNIKOV V NAMEDNE KRAJE, KOT TO ZAHTEVA ZZENEVSKA KONVENCIJA
O VOJNIH UJETNIKI.

OB UPOSSTEVANJU ZZENEVSKIH KONVENCIJ IN NASTALE SITUACIJE
NAROCAMO NASLEDNJE:

- VOJAKE - VOJNE UJETNIKE IZROCHAJTE NJIHOVIM STARSSV OZIROMA
SKRBNIKOM SAMO OB PREDLOZZITVI OSEBNIH DOKUMENTOV IN S PODPISOM,
DA SO TAKO STARSSI OZIROMA SKRBNIKI IN VOJNI UJETNIKI SEZNANJENI
Z DEJSTVOM, DA BODO ORGANI REPUBLIKE SLOVENIJE STORILI VSE
POTREBNO ZA NEMOTEN TRANSPORT UJETNIKA PO OZEMLJU REPUBLIKE
SLOVENIJE. KER ZAGOTOVILA JA O VARNI VRNITVI SSE NI,
ODGOVORNOSTI ZA OBSOLUTNO VARNOST REPUBLIKA SLOVENIJA NE
PREVZEMA.

- NA VSAKO POTRDILO O IZPUSTU MORATE NA HRBTNO STRAN NAVESTI
TEKST Z NASLEDNJO VSEBINO: "POTRPUJEM, DA SEM SEZNANJEN, DA BODO
ORGANI REPUBLIKE SLOVENIJE STORILI VSE POTREBNO ZA NEMOTEN
TRANSPORT PO OZEMLJU REPUBLIKE SLOVENIJE, DA PA ZARADI
NEZAGOTOVILA JA, ABSOLUTNE VARNOSTI REPUBLIKA SLOVENIJA NE
ZAGOTAVLJA".

NAVEDENI TEKST MORA BITI NAPISAN V JEZIKU, KI GA UPORABLJAJO
VOJNI UJETNIK IN STARSSI.

TAKOJ, KO BOMO DOBILI POTRDILO RDECHEGA KRIZZA REPUBLIKE
SLOVENIJE V SMISLU PRVEGA ODSTAVKA TEGA NAVODILA VAS BOMO O TEM
OBVESTILI.

V VEDNOST:

- RDECHI KRIZZ SLOVENIJE.,
- MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE IN UPRAVO.,
- MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

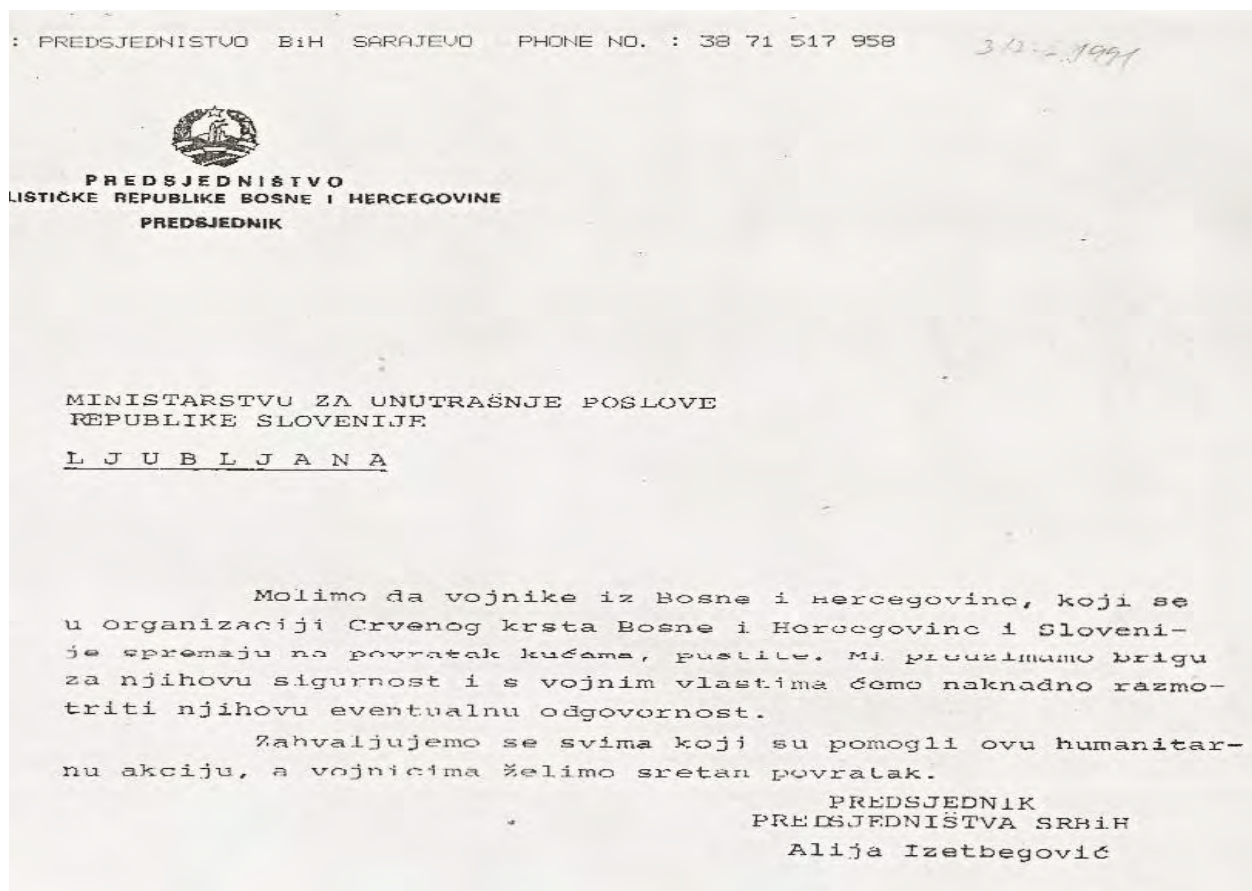
BOGO BRVAR
NAMESTNIK MINISTRA

ODDAL MAKUC 4.07.1991 OB 14.20 URI
SPREJELI

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 14: Depeša Postaje milice Petrinja na Hrvaškem z dne 30. 6. 1991, ki na prošnjo staršev poizvedujejo za vojakom, ki je služil vojaški rok na Kuzmi

Priloga 15: Dopis predsednika Predsedstva Bosne in Hercegovine Alija Izetbegovića z dne 3. 7. 1991 s prošnjo za izpust vojakov iz njihove republike, za katere prevzemajo odgovornost za njihovo nadaljnjo varnost

Vir za oba dokumenta: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 16: Depeša MNZ z dne 4. 7. 1991 z obvestilom UNZ o napovedanih
mirnih protestnih shodih staršev otrok na služenju vojaškega roka v
JLA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA, KIDRICHEVA 2

DEPESSA SSTEVIKA: 0010-MP-3/91-4/7437
LJUBLJANA, DNE 4.07.1991

00308

=== D D ===

VSEM UNZ NA OBMOCHJU REPUBLIKE SLOVENIJE, PM IN OM

ZADEVA: MIRNI PROTESTNI SHODI - NAROČILO

PO PODATKIH, KI NAM JIH JE POSREDOVAL ODBOR STARŠEV IN OTROK, KI
SLUZZIJO VOJASSKI ROK V JA, BODO DANES, DNE 4.07.1991, OB 17. URI
V NEKATERIH MESTIH V REPUBLIKI SLOVENIJI (CELJE - TOMŠIČEV TRG,
VELENJE - TITOV TRG, LJUBLJANA - PRESSERNOV TRG, CHRNOVELJ -
VSAKA KS, SSKOFJA LOKA - MESTNI TRG, KRANJ) ORGANIZIRANI MIRNI
PROTESTNI SHODI STARŠEV IN PREDSTAVNIKOV PARLAMENTARNIH SKUPIN,
NA KATERIH BO PREBRANA IZJAVA PROTI NASILJU, PROTI VOJNI IN ZA
MIRNO REŠITEV KRIZE.

NAROČAMO VAM, DA OMOGOCHITE MIRNO POTEKANJE PROTESTNIH SHODOV IN
ZAGOTOVITE VSE POTREBNO ZA VARNOST UDELEZZENCEV SHODA.

O VSEBINI TE DEPESE TAKOJ SEZNANITE PREDSTOJNIKE OBCHINSKIH
UPRAVNIH ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE V REPUBLIKI SLOVENIJI IN JIH
OBVESTITE, DA ZA IZVEDBO TEH SHODOV NI POTREBNA PISNA PRIGLASITEV
S STRANI ORGANIZATORJEV.

SLAVKO DEBELAK
DIREKTOR UPRAVE ZA UPRAVNO PRAVNE ZADEVE
PODSEKRETAR

ODDAL MAKUC 4.07.1991 OB 15.19

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 17: Potrdilo o izpustu zajetega pripadnika zvezne carinske uprave z dne
5. 7. 1991

Ministrstvo za notranje zadeve
Center za vojne ujetnike

POTRDILO O IZPUSTU ŠT. 2.

Potrjujemo, da je vojni ujetnik JELAČA Namik
(priimek in ime)
rojen dne 11/10-1933 ..... izpuščen iz Centra za vojne ujetnike
dne 5/7-1991 .....

Potrdilo velja tudi kot vozovnica za vlak.

Datum: 5/7-1991 .....

podpisane uradne osebe

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 18: Potrdilo o izpustu zajetega pripadnika zvezne carinske uprave s službenim vozilom

Priimek in ime JELAČA Namik potrjujem, da sem seznanjen, da bodo organi Republike Slovenije storili vse potrebno za nemoten transport po ozemlju Republike Slovenije, da pa zaradi nezagotovila JA, absolutne varnosti Republika Slovenija ne zagotavlja.

Podpis:

Namik Jelača

NA LIČNU ODGOVORNOST POTVARANJE
DA ČU AVTOBUSU ICI DO HOTELA "RADIN"
BOLJE TEGA ČENO SLUŽBENIM VOZILOM
V MUGO GO PUTOVATI PREKO GRANIČNEGA
PRELAZA DOLEGA VAS U R. NADARSKU

Namik Jelača

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 19: Del seznama oseb iz zbirnega centra v Bogojini, ki jim je bilo izdano potrdilo o odpustu in so ga ti tudi podpisali

1991-06-30 18:00 LJUBLJANA YUGOSLAVIA 213826 0000000000 P.02 ms.

BOGOJINA 00499

142 SEZNAM IZDANIH-POTRDILO O IZPUSTU

Zap. št.	Priimek in ime	Datum rojstva	Status	Iz katere enote je	Izpuščen dne	Podpis praj. potrdila
201	OBRAĐOVIĆ Aleksandar	27/13- 1972	desetar	4142/14 M. Solota	9/7	Off. sig. AKA
202	ŠKRIBIĆ Halim	7/2 1970	vojak	8164/20-4 Memhor	5/7	ŠKRIBIĆ HALIM
-H 203	IVANOVIĆ Oliver	18/1 1971	vojak	8164/20-5 Memhor	5/7	IVANOVIĆ OLIVER
-B 204	KUPRANOVIĆ Rodoljub	9/3 1972	-II-	4142/18 M. Solota	4/7	Kopranc Rodoljub
-B 205	BEČIROVIĆ Bajro	19/3 1970	-II-	4142/14 M. Solota	4/7	BEČIROVIĆ BAJRO
-X 206	ŠEHOVIĆ Enes	15/11 1971	-II-	4142/14 M. Solota	5/7	ŠEHOVIĆ ENES
-B 207	MORINA Adnan	3/7 1971	-II-	4142/18 M. Solota	4/7	MORINA ADNAN
-B 208	BAJTAČ Meho	8/10 1971	-II-	4142/18 M. Solota	4/7	BAJTAČ MEHO
-H 209	BESTVINA Slavonir	9/7 1970	-II-	8164/20-4 Memhor	5/7	BESTVINA SLAVONIR
210	RAKIĆ Predrag	14/3 1971	desetar	8164/20-4 Memhor	5/7	RAKIĆ PREDRAG
-B 211	KESTEN Nikola	29/11 1972	vojak	4142/14	4/7	KESTEN NIKOLA
212	BREČVAK Mervan	27/8 1972	desetar	8164/20-4	5/7	BREČVAK
-H 213	MANEV Dejan	15/9 1972	vojak	4142/12	5/7	MANEV DEJAN
214	HORVAT Atila	14/10 1971	-II-	8164/20-4	5/7	HORVAT ATILA

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 20: Depeša MNZ z dne 4. 7. 1991 z napotili za ravnanje z oficirji -
vojnimi ujetniki

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA, KIDRICHEVA 2

123

DEPEŠA ŠTEVILKA: 0010-MP-3/91-4/7434
LJUBLJANA, DNE 4.07.1991

REPUBLIŠKA KOORDINACIJSKA SKUPINA
REPUBLIŠKI KOORDINACIJSKI CENTER
VSEM OPERATIVNIM PODSKUPINAM

ZADEVA: RAVNANJE Z VOJNIMI UJETNIKI - OFICIRJI

Z VOJNIMI UJETNIKI - OFICIRJI RAVNAJTE DOSLEDNO V SKLADU Z
ZZENEVSKO KONVENCIJO O RAVNANJU Z VOJNIMI UJETNIKI Z DNE
24/8-1949. ZLASTI PA NAJ SE JIM OMOGOCHI IZVRŠEVANJE PRAVIC IZ
5. IN 6. ODDELKA OMENJENEGA DOKUMENTA - PRAVICO DO POSILJANJA IN
PREJEMANJA PISEM IN DOPISNIC, OBICAJNEGA KOMINICIRANJA IN
VZPOSTAVITVE KOMUNIKACIJE Z RDEČIM KRIZZEM SLOVENIJE, KOT TUDI
IZVRŠEVANJE DODATNIH PRAVIC (SEDMO POGLAVJE OMENJENE ZZENEVSKE
KONVENCIJE).

V VEDNOST:
- RDEČI KRIZZ SLOVENIJE
- MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE IN UPRAVO

BOGO BRYAR
NAMESTNIK MINISTRA ZA NOTRANJE ZADEVE

ODDAL MAKUC 4.07.1991 OB 13.43 URI
SPREJELI

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 21: Obvestilo Rdečega križa Slovenije z dne 5. 7. 1991 o dogovoru za prevozom VU ter o varni vrnitvi VU in zajetih civilnih oseb

05/07 91 09:39 0082 27 744 DRAVA d.o.o. 2.OP.POD. NS 0001

Rdeči križ Slovenije

Ljubljana
Mikloš 16
telefon
224-822

00126 133

datum 05.07.1991

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
za gospoda BEVARJA

Obveščamo vas, da je bil danes ob 03. uri zjutraj dosežen sporazum med predstavniki Rdečega križa Jugoslavije, predstavniki republiških in pokrajinskih organizacij in Rdečega križa Slovenije ob prisotnosti predstavnikov mednarodnega komiteja RK sprejet sporazum o prevozu vseh zaprtih vojakov JA in civilnih oseb ter njihovim prevozom na domove.

Po dogovoru naj bi posebni vlak na relaciji Ljubljana-Beograd krenil ob 11. uri iz Ljubljane.

Pristojni organi države Slovenije so zagotovili varen prevoz ujetnikov do meje z republiko Hrvaško, o čemer smo poročali v dogovoru.

RKS ni dobil popolnega zagotovila s strani JA, s katerim bi jamčili varen prevoz vseh kompozicij na končne postaje. Pač pa je ZSTO poslal RK Jugoslavije soglasje za opravljanje nekaterih nalog kar zadeva aktivnosti v garnizijah. Predstavniki RKJ ter drugih republik so ga tolmačili kot garancijo za prevoz.

Razen predstavnika RK KOsova, ki je zahteval dodatno garancijo srbske policije oz. predstavnikov vlade.

Prosim vas, da s tem obvestilom seznanite vse pristojne organe da začnejo z ukrepanjem takoj. Predvsem zagotovite, da bodo obveščeni vsi zbirni centri kjer se nahajajo zaporniki ter jim naložite, da najpozneje do 10.30 zagotovijo prevoze zapornikov do Ljubljane.

Kraj dostave ujetnikov bomo sporočili naknadno, ko ga dogovorimo z Železnico, mislimo pa, da bo to železniška postaja v Zalogu.

Prosim tudi, če je mogoče, da nam zbirni centri šim prej dostavijo seznamane spiske ujetnikov, kar se stavi s opuščenjem varjetno menja, radi pa bi še pred tem pripravili pregled ujetnikov po republikah zaradi izročitve predstavnikom njihovega RK.

ZBIRALISČE - LJUBLJANA, VILHARJEVA CESTA

SEKRETAR
Miro JELENC

PREDSEDNIK
Janez GARNER

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 22: Obvestilo MNZ z dne 8. 7. 1991 o vračanju stvari zajetim oficirjem
JLA

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
REPUBLIKE SLOVENIJE
STEV. 0010- MP- 3/91-4-7537
DNE 8/7-1991

MS-5
00608
01
178
==DD==

REPUBLISKA KOORDINACIJSKA SKUPINA
REPUBLISKI KOORDINACIJSKI CENTER
VSEM OPERATIVNIM PODSKUPINAM IN
UNZ NA OBMOCHJU REPUBLIKE SLOVENIJE

ZADEVA: VRACHANJE OSEBNIH STVARI VOJNIM UJETNIKOM- OFICIRJEM

V ZVEZI Z ODPUSTOM VOJNIH UJETNIKOV - OFICIRJEV OPOZARJAMO, DA MORAJO VOJNI UJETNIKI- OFICIRJI IMETI OB ODPUSTU POLEG OSEBNIH STVARI, KI JIH IMAJO PRI SEBI, TUDI PREJETO POSSTO IN PAKETE TER EVENTUALNE ODVZETE VREDNOSTNE STVARI (DENAR, CHEKI, ITD.). OB TEM POSEBEJ NAROCHAMO, DA JE POTREBNO VOJNIM UJETNIKOM-OFICIRJEM VRNITI TUDI OSEBNO OROZZJE (PISSTOLA) VENDAR BREZ MUNICIJE. VSE NAVEDENO JE POTREBNO PRIPRAVITI TAKOJ, DA BO SAMA ODPUSTITEV TEKLA BREZ ZASTOJEV.

OB ODPUSTU SE NAPRAVI PRIMOPREDAJNI ZAPISNIK, KI GA PODPISSETA POOBLESSCHENA URADNA OSEBA IN VOJNI UJETNIK- OFICIR.

O SAMEM PRICHETKU ODPUSCHANJA VOJNIH UJETNIKOV- OFICIRJEV VAS BOMO PRAVOCHASNO OBVESTILI.

BOGO BRVAR
NAMESTNIK MINISTRA

ROTOVNIK 8/7-1991 OB:1856 URI SPREJELI
PODPIS NA TIRALICI STEV.

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 23: Izpolnjen obrazec primopredajnega zapisnika ob izpustu zajetega
oficirja JLA z dne 11. 7. 1991

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE V MURSKI SOBOTI

Stev.: 22/13
Datum: 11/7-1991

ZADEVA: PRIMIPREDAJNI ZAPISNIK VOJNEGA UJETNIKA - STAREŠINE JA IN
OSEBNIH PREDMETOV

PRIIMEK IN IME MARKOVIČ Goran, roj. 14/7-1948

BIVALISCE (kraj, SO, republika) neznano

NARODNOST Srb CIN podporočnik

ZAPOSLEN (VP) 8164 KRAJ IZPUSTITVE Murska Sobota

DATUM IZPUSTITVE 11/7-1991 ob 18⁴⁵

OPIS VRNjenih OSEBNIH PREDMETOV _____

OPIS VRNjenega OSEBNEGA OROZJA _____

PRIPOMBE NA ZAPISNIK _____

PORUČASČENA URADNA OSEBA

VOJNI UJETNIK - OFICIR

P2

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 24: Obvestilo UNZ Murska Sobota MNZ, da so 11. 7. 1991 iz zbirnega centra Zaporj Murska Sobota izpustili vse vojne ujetnike na seznamu (2 strani)

- Obveščamo vas, da smo dne 11.07.1991 do 19.30 ure izpustili iz zbirnega centra zaporov v M. Soboti vse vojne ujetnike - starešine JA in sicer:
1. ANTIĆ Milan, roj. [redacted], poročnik, Srb, prijet 28.06.1991, je ob izpustu povedal, da gre domov, da pa bo po tem odšel na TO v Maribor in se jim priključil.
  2. ILIĆ Radoslav, roj. [redacted], voznik I. klase, prijet 28.06.1991 je povedal, da gre domov, predhodno pa se bo javil v kasarni.
  3. LIVADIĆ Mihad, roj. [redacted], poročnik, prijet dne 28.06.1991 je povedal, da gre domov.
  4. ĐURAKOVIĆ Senad, roj. [redacted], poročnik (dr. stomatologije), prijet 27.06.1991 je povedal, da gre domov.
  5. ALDARPAŠIĆ Safet, roj. [redacted], stari voznik, prijet 28.06.1991, je povedal, da se bo najprej zglasil v svoji kasarni, nato pa odšel domov.
  6. IVANOVIĆ Zoran, roj. [redacted], voznik, prijet 28.06.1991 je povedal, da gre naravnost domov.
  7. IMANOVIĆ Miralem, roj. [redacted], voznik, je povedal, da gre domov.
  8. EKULIĆ Fehim, roj. [redacted], poročnik, prijet 27.06.1991 je ob izpustu povedal, da gre naravnost domov.
  9. KRSTEVSKI Dobro, roj. [redacted], stari voznik, prijet dne 28.06.1991, je povedal, da gre domov.
  10. SOKEC Harizan, roj. [redacted], kapetan I. klase, prijet dne 28.06.1991, je povedal, da gre domov in ni več omenjal Narodne garde Hrvatske h kateri se je nameraval priključiti.
  11. KIJAVEVIĆ Džoko, roj. [redacted], kapetan, prijet 28.06.1991, je povedal, da gre domov.
  12. VERBAI Zoltan, roj. [redacted], mlajši oficir, je povedal da se bo najprej javil v kasarni, nato pa bo odšel domov.
  13. MARKOVIĆ Goran, roj. [redacted], podporočnik, Srb, vp. 8164, je povedal, da gre domov.
  14. IBRAHIMI Muharem, roj. [redacted], kapetan I. klase, prijet dne 28.06.1991 je povedal, da gre v kasarno Franc Rozman Stane v Maribor.

IZDAVA: ANTIĆ MILAN IN DRUGI, IZPUŠČENI VOJNI UJETNIKI
 LIUBJANA, V VEDNOST OZK - TU
 Strokovna komisija za vojne ujetnike

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEBE
 Operativna skupina
 MURSKA SOBOTA
 Dep. št. 22/10-2
 Datum: 11.07.1991

00479

15. LOJPUR Mladen, roj. [REDACTED], [REDACTED], vodnik I. klase, prijet dne 29.06.1991, je povedal, da gre domov.
16. MURIČ Đulaga, roj. [REDACTED], [REDACTED], starejši vodnik, prijet dne 03.07.1991, je povedal, da se bo javil v kasarni in nato odšel domov. Javil se bo v svoji enoti.
17. Prav tako je bil izpuščen iz bolnišnice v Rakičanu pri M. Soboti kapetan I. razreda TRKULJA Branko, roj. [REDACTED], [REDACTED], kateri je bil prijet dne 3.7.1991, vendar takoj prepeljan v bolnišnico, ker je bil v tanku poškodovan. Povedal je, da gre domov. O odpustu so bili obveščeni njegovi svojci in ga bodo prišli iskat v bolnišnico dne 12.7.1991 ter mu s seboj prinesli civilno obleko.

Pri odpustu je sodeloval tudi predstavnik RK iz Murske Sobote. Pri tem nekih posebnosti ni bilo, posamezniki pa so se pozanimali za svoje osebne stvari, ki so jih pustili v svojih stražnicah. Povedano jim je bilo, da te zadeve urejajo s TO.

Darko Anželj
NAČELNIK UPRAVE

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 25: Navodilo MNZ z dne 15. 7. 1991 o ravnanju z vojnimi prebežniki, ki so JLA zapuščali v času po Brionskem dogovoru.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA
Kidričeva 2

Številka: 0010/3-MP/91 - 4/7730
Datum: 15/7-1991

REPUBLISKA KOORDINACIJSKA SKUPINA
REPUBLISKI KOORDINACIJSKI CENTER
VSEM OPERATIVNIM PODSKUPINAM IN
UNZ NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE

ZADEVA: RAVNANJE Z VOJNIMI PREBEŽNIKI

Po prejetih obvestilih s terena ugotavljamo, da se veliko pripadnikov jugoslovanske armade - vojakov v velikem številu odločajo za prebeg. Ker bo prebegov tudi v bodoče veliko, dajemo navodilo za ravnanje z vojnimi prebežniki.

Z Rdečim križem na vašem območju je potrebno vojnim prebežnikom zagotoviti civilno obleko in omogočiti telefonski stik ali kakšen drug način s starši oziroma s sorodniki. Če želijo oditi domov, morate izdati odpustnico z izjavo, ki jo podpisajo, da odhajajo na lastno odgovornost. Kljub temu predlagamo, da prebežniki odhajajo v spremstvu staršev.

Ker je med prebežniki večina pripadnikov albanske narodnosti, ki se sami ne želijo vrniti domov, je potrebno obvestiti Rdeči križ, ki bo prevzel skrb za njih in jih s vašo pomočjo poslal v zbirni center (železničarski dom na Aljaževi 32, Ljubljana). Prav tako jim je potrebno omogočiti stik s starši oziroma s sorodniki.

O vojnih prebežnikih morate voditi evidenco, ki naj vsebuje podatke o osebnem imenu, rojstnem podatku, in narodnosti, stalnem prebivališču, činu, vojni posli in datumu prebega ter datumu odhoda domov ali v zbirni center.

Prosimo, da te podatke sporočate koordinacijski skupini pri Ministrstvu za notranje zadeve in Upravi za upravno-pravno zadeve.

Brvar
NAMESTNIK MINISTRA

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina.

Priloga 26: Navodilo MNZ z dne 21. 8. 1991 o ravnanju s prebeglimi vojaki,
potem ko se ukinjajo zbirni centri za prebegle vojake JLA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA, KIDRICHEVA 2

DEP. SST: 0211-3-2/3849
DATUM: 21/8-1991

185

SSIFRIRANO

VSEM UNZ V R SLOVENIJI

V REPUBLIKI SLOVENIJI SE UKINJAJO ZBIRNI CENTRI ZA PREBEGLE VOJAKE
IZ VOJASSNIC JA.

ZATO V ZADNJIH DNEH PRIHAJA DO DOLOČENIH PROBLEMŌV, KER V POSAMEZNE
ENOTE MILICE SSE VEDNO PRIHAJAJO POSAMEZNI VOJAKI JA, KI SO POBEGNILI
IZ VOJASSNIC ALI DRUGIH OBJEKTOV JA.

ZARADI TEGA NAROČAMO, DA V PRIHODNJE VSE PREBEGLE VOJAKE NAPOTITE NA
KRAJEVNO PRISTOJNE OBCHINSKE UPRAVNE ORGANE ZA LJUDSKO OBRAMBO, KI
BODO IZVEDLI NADALJNI POSTOPEK.

O TEH PRIMERIH DEPESSNO POROČAJTE OSD MNZ POD AKCIJO LIPA.

V VEDNOST:

- 0001
- UVIS
- UKS
- UUPZ
- 0213, 0214, 0216
- IN 0217

MILAN DOMADENIK
NAMESTNIK MINISTRA

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 27: Ukaz Republiške koordinacije z dne 29. 8. 1991 o ravnanju v primeru kršitev premirja in ravnanju z vojnimi ujetniki (2 strani)

Republiška koordinacijska skupina
St. 29
Datum: 29.08.1991

00181

Vsota podskupin

Na podlagi ... Zavezanec ... predsedniki Slovenije in ministri treh evropskih držav ter predsednikom vlade SRJ, je stanje sledeče:

1. Takošenja ustavitve agresije na RS, prekinitev sovražnosti s strani JA mora zagotoviti predsednik vlade SRJ Marković.
2. Slovenija ne odstopi od samostojnosti in suverenosti, ki je že pridobljena (meje, carine, uprava za zračno plovbo), ostali koraki pa se izvajajo postopoma.
3. Možni so samo najavljeni in kontrolirani premiki preskrbovalnih in drugih vozil JA, vsaka aktivnost JA v zraku je kršitev premirja, enote JA v blokadah se lahko usaknejo v kasarne samo brez oklepni in drugih vozil, ki jih ob zapustitvi ne smejo uničiti.
4. V zvezi s tem ukazujem:
  - a) Na vsako kršitev premirja odgovoriti z nevtralizacijo (zajetje, uničenje) aktivne pozicije.
  - b) Stalno spremljati in nadziranje stanja v vojaških objektih, ter v rejonu razmestitve enot JA na položajih in blokadah.
  - c) Položaje na blokadah kasarn in komunikacij okrepiti s razpoložljivim težkim orožjem. Od RMTD zahtevajte potrebne količine artilerijskega streliva in MES. V primeru potrebe ovire minirati.
  - d) Preprečite vsak prihod novih enot JA v Slovenijo.
  - e) Organi za NZ morajo prijeti vsako vojaško osebo - pripadnika JA, ki se giblje brez našega dovoljenja po ozemlju RS.
  - f) Z vojnimi ujetniki ravnajte striktno v skladu z mednarodnimi konvencijami.
  - g) Možne so samo izmenjave vojnih ujetnikov za ujete pripadnike obrambnih sil RS ter vojake JA - Slovence, ki so še vedno prisilno v sestavi enot JA. Pred vsako izmenjavo oziroma pogajanjem o tem obvestite republiško koordinacijsko skupino.

- h) Vsi ukrepi blokade (odklopa infrastrukture) vojaškim objektom ostanejo v veljavi.
  - i) Usposobite zaplenjena oklepna vozila, popolnite jih s posadkami in jih premestite na ustrezne položaje. Se pred njih obeležite z vidnimi oznakami TO.
  - j) Obvezno naj se predstavnik OSTO in ONZ udeleži pogrebov pripadnikov TO in ONZ, zagotovite izkazovanje časti padlemu po predpisih.
  - k) Zagotovite spoštovanje rokov javljanja podatkov o izgubah republiški skupini.
  - l) Sanitetno pomoč pripadnikom JA v blokadi nudite v skladu humanitarnimi načeli.
  - m) Dokumentirajte (foto, video) vse kršitve premirja s strani JA.
  - n) Nenehno pozivajte pripadnike okupatorske JA, da prestopijo na stran TO. Garantirajte socialne in statusne pravice v skladu z zakonom.
  - o) Določite tako dinamiko aktivnosti enot, da bo večina moštva spuščila in pripravljena na ofenzivne aktivnosti.
  - p) Ne koncentrirajte enot na mestih, kjer bi bile izpostavljene letalskim napadom.
5. Ne glede na premirje je status enot JA v Sloveniji jasen, t.j. okupatorski. V skladu s tem dejstvom izvajajte vse aktivnosti, ki v 4. točki niso posebej opredeljene. V nejasnih situacijah zahtevajte navodila republiške skupine.

Janez Slapar

Janez Janša

Igor Bavčar

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 28: Obrazec zajetega podoficirja z dne 3. 7. 1991

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE MURSKA SOBOTA
68000 MURSKA SOBOTA, ARH. NOVAKA 5

Telefon (069) 22-505, p. p. 63

Številka: 22/

Datum: 3.7.91

MURIČ Đulaga

ZADEVA: PRIJETJE PRIPADNIKA JLA

1. Osební podatki (kot za k.o.) + čin enota
MULIĆ Đulaga, sin Mujage in Aise HANDANEVIĆ, rej. 25/4.1961 v Tršcu
občina Cazin, BiH, stan. Koprivnica, Trg slobode 3, Hrvatska
starejši vođnik, Musliman - tankist oklepne enote
Pristava pri Ljutomeru

2. Kje je bil prijet in kdaj
dne 3/7-1991 ob 11.30 uri

3. Kdo ga je prijel (katera enota)

PM Ljutomer

4. V katerih bojih je sodeloval in s kakšnimi sredstvi (tudi poškod-
be, ki so nastale)

5. Kaj je v razgovoru povedal (samo bistvo)

Delavci PM Ljutomer, so imenovanega predali dne 4/7-1991 ob 13.15
uri predali delavcem OZK UNZ M.Sobota.

NAČELNIK OZK
Dušan MOHORKO

Pn

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 29: Primer sklepa o priporu z dne 28. 6. 1991 (2 strani)

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE (M. SOBOTA)

00537

Številka: 22/7

Datum: 28/6-1991

Na podlagi 1. odstavka 196. člena zakona o kazenskem postopku izdaja UPRAVA ZA NOTRANJE
ZADEVE V MURSKI SOBOTI Oddelka za zatiranje kriminalitete
(naziv organa za notranje zadeve)

SKLEP

Zoper KRSTEVSKI Dobre (priimek in ime) pokaže starešina JLA
stanuje v(na) Murski Soboti ulica Grajska št. 9
roj. 25/1-1960 19. leta v Zvan

se odredi pripor

- zaradi KZ povzročitve splošne nevarnosti po členu 240/I KZ RS in
v zvezi s hudim k.d. zoper splošno varnost po čl. 247/I KZ RS
- na podlagi 1. in 3. točke drugega odstavka 191. člena ZKP
(pogoji iz 181. čl. ZKP)

Imenovanemu se pripor šteje od 28/6-1991 19. leta od 18.00 ure, ko mu je bila odvzeta
prostost.

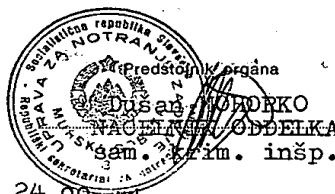
Zoper ta sklep ima imenovani pravico pritožbe na senat sodišča

v Murski Soboti v roku 24 ur od izročitve sklepa. Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

Obrazložitev

KRSTEVSKI Dobre je utemeljeno osumljen storitve kaznivega dejanja
hudega kaznivega dejanja zoper splošno varnost po členu 247/I KZ RS
v zvezi s členom 240/I KZ RS, s tem, da je kot starešina JLA soodelo-
val v agresiji JLA na državo Slovenijo, v agresiji pa je življenje
izgubilo večje število ljudi, večje število je bilo hudo telesno po-
škodovanih, nastala pa je velika materialna škoda.
KRSTEVSKI se je predal pripadnikom TO in milice države Slovenije dne
28/6-1991 ob 18.00 uri. Pripor utemeljujemo z bojaznijo, da bi na
prostosti s kaznivim dejanjem nadaljeval.

Sklep o odreditvi pripora na podlagi 1. odstavka 196. člena ZKP.

Sklep je bil voden pripri osebi dne 28/6-1991 ob 24.00 uri.

Pooblaščen uradna oseba

Aleksander JEVŠEK
samostojni kriminalist

URADNI ZAZNAMEKI

Pripri oseba

KRSTEVSKI Dobre

Javni pošilec (preiskovalni sodnik) je bil o priporu obveščen dne 28/6-1991 ob 23.30 uri,
in sicer Ludvik Gornjec, po telefonu
(način obveščanja)

2 stran

Pooblaščen uradna oseba

Aleksander JEVŠEK

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 30: Uradni zaznamek PM Lendava z dne 3. 7. 1991 o prebegu treh slovenskih vojakov v JLA iz kasarne v Koprivnici

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
OBČINA LENDA VA

POSTAJA MILICE
LENDAVA

Št.: 03

Dne: 03.07.1991

URADNI ZAZNAMEK

Dne 03.07.1991 ob 18.30 je bilo preko delavcev milice z OM M.Središče obveščena tukajšnja PM da so se pri njih javili trije Slovenski vojaki kateri so pobegnili iz kasarne v Koprivnici. Pripeljani so bili na PM in sicer gre za -

-KOCAN ALBERT sin Štefana roj.05.01.1971 v Graz,Avstrija,stanuje Genterovci 73,SO Lendava,po poklicu končal srednjo kmetijsko šolo v Rakičanu.

-ŠOŠTARIČ DUŠAN sin Franca roj.04.02.1972 v Maribor,stanuje Lenart,Kraigherjeva ul.štev.07,pošta Lenart po poklicu gasilec.

-RABIČ SANDI sin Antonije,roj.07.07.1972 v Jesenice,stanuje Dovje 70, pošta Mojstrana,po poklicu PKV valjar.

Imenovani so dne 03.07.1991 okrog 14.30 ure preplezali ograjo kasarne VP 3700 w Koprivnici ter nato pri tretji stanovanjski hiši dobili civilne obleke ,tam so pa pustili tri ročne bombe ter vojaške oblačila.Nato so peš odšli skozi cest na magistralno cesto kjer so štopali vozila in jim je žez kratek čas zaustavil osební avtomobil ČK registracije,kateri jih je odpeljal na OM M.Središče.

Nadalje so povedali da so jim v kasarni povedali oficirja da so napadeni s strani Avstrije in da zaradi tega morajo čuvati naše meje.Nadalje je povedal da niso imeli možnosti poslušati slovensko televizijo ampak le Zagreb.Za beg so se odločili ker so slišali da slovenska vlada poziva vojake naj pobegnejo.

Imenovani so vsi trije služili vojaški rok 6 mesecev kot telegrafisti.

POOBlašČENA GLADNA OSEBA:
Milan BAREC

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 31: Depeša MNZ z dne 20. 9.1991, s katero so opozorili na pojav vedno večjega števila vojakov, ki so pobegnili iz JLA v RH in se zadržujejo v RS

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
LJUBLJANA, KIDRICHEVA 2

DEP.SST: 0211-3-4/9770
DATUM: 20/9-1991

DX

00231

VSEM IM UNZ V R SLOVENIJI

V ZADNJIH DNEH BELEZZIMO VEDNO VEČJE ŠTEVILO POBEGLIH ALI ZAJETIH VOJAKOV JA, KI PRIHAJAJO INDIVIDUALNO ALI ORGANIZIRANO NA OBMOČJE REPUBLIKE SLOVENIJE.

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE JE ZDE OPOZORILO MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE RH, DA MORAJO ORGANI TE REPUBLIKE SAMI POSKRBE TI ZA ZAJETE OZIROMA POBEGLE VOJAKE Z OBMOČJA RH.

MINISTRSTVO ZA OBRAMBO RS JE Z DEPESSO Z DNE 18/9-1991 OBVESTILO VSE

OBCHINSKE UPRAVNE ORGANE ZA LJUDSKO OBRAMBO IN VSE OSS CZ, DA TEH KATEGORIJ OSEB NE SPREJEMAJO, KER SO ZANJE DOLZZNI POSKRBE TI V RH.

ZATO NAROČAMO, DA V PRIMERIH, CHE DELAVCI OBCHINSKIH UPRAVNIH ORGANO V ZA LJUDSKO OBRAMBO, OSS TO, OSS CZ PRIVEDEJO TE VOJAKE V ENOTE MILICE LE TE ZAVRNETE IN JIH OPOZORITE NA DEPESSO MINISTRSTVA ZA OBRAMBO RS.

ORGANI ZA NOTRANJE ZADEVE RS NISO DOLZZNI SPREJEMATI TEH VOJAKOV.

V PRIMERU, DA SE POJAVIJO VOJAKI, KI SO POBEGNILI IZ VOJASSNIC V RS,

JIH JE POTREBNO ODPELJATI V ZBIRNI CENTER V LJUBLJANI.

V VEDNOST:

- 0001
- UVIS
- UKS
- SE MNZ
- 0212, 0213, 0216 IN 0217

BOGO BRVAR
NAMESTNIK MINISTRA

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 32: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 20. 9. 1991 o povečani aktivnosti
KOS zaradi iskanja dezerterjev iz JLA v R Hrvatski

00233

UNZ MURSKA SOBOTA
INSSPEKTORAT MILICE
DEP. SST. 21/1-2/333
DNE 20.09.1991

SSIFRIRANO = DX =

VSEM ENOTAM MILICE PRI
UNZ MURSKA SOBOTA,
OKS IN PEM

V ZADNJIH DNEH UGOTAVLJAMO POVEČANO AKTIVNOST KOS JA V ZVEZI VEDNO
VECHJEGA SSTEVILO VOJAKOV, KI SO POBEGLI IZ ENOT JA NA OBMOCHJU
REPUBLIKE HRVASSKE IN SE SEDAJ ZADRZZUJEJO NA OBMOCHJU REPUBLIKE
SLOVENIJE. TA AKTIVNOST SE ODRAZZA PREDVSEM V POIZVEDOVANJU ZA
POBEGLINI VOJAKI, TELEFONSKIH GROZZNJAH ITD.

GLEDE NA TO, DA SE POVECHUJE SSTEVILO POBEGLIH VOJAKOV JA NA OBMOCHJU
REPUBLIKE SLOVENIJE, PRICHAKUJEMO SSE VECHJO AKTIVNOST PRIPADNIKOV
KOS JA, ZATO NAROCHAMO DA POOSTRITE ZLAŠTI NASLEDNJE UKREPE:

- OPERATIVNO VAROVANJE OBJEKTOV, KJER SO NASTANJENE TE OSEBE
- LEGITIMIRANJE SUMLJIVIH OSEB V OKOLICI TEH OBJEKTOV, ZZELEZNISKIH
IN AVTOBUSNIH POSTAJAH ITD.
- KONTROLA NA VLAKIH, KATERE SPREMLJAJO MILICHNIKI PZZM LJUBLJANA
ITD.
- DOSLEDNO OPRAVLJATI PREGLEDE PO 51. CHLENU ZAKONA O NOTRANJIH
ZADEVAH.

PRI POSTOPKIH JE POTREBNO PAZITI NA LASTNO VARNOST.

O VSEH VARNOSTNO POMEMBNIH PODATKIH DEPESSNO OBVEŠAJTE SSD UNZ
POD AKCIJO LIPA.

MILAN HORVAT
NACHELNIK INSSPEKTORATA MILICE
SAMOSTOJNI INSSPEKTOR

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 33: Obvestilo UNZ Murska Sobota z dne 18. 9. 1991 o novem zbirnem centru za pobegle vojske JLA v Ljubljani

U N Z MURSKA SOBOTA -
INSSPEKTORAT MILICE

SSTEV.: 21/3-3-2/4288
DATUM: 18.09.1991

VSEM ENOTAM MILICE NA OBMOCHJU
UNZ MURSKA SOBOTA
IN SSD - TU

ZADEVA: OBVESTILO O RAVNANJU S POBEGLIMI VOJAKI ALBANSKE
NARODNOSTI

ZARADI VELIKEGA SSTEVILO CIVILNIH IN VOJASSKIH BEGUNCEV IZ
HRVASSKE ORGANIZIRA MINISTRSTVO ZA OBRAMBO - SSTAB CIVILNE
ZASSCHITE, NOV ZBIRNI CENTER V DOMU SCT, LJUBLJANA, CESTA V
GORICE 19, KI BO PRICHEL Z DELOM V CHETRIEK 19.09.1991. OD TEGA
DNE DALJE SPROVAJAJTE POBEGLE VOJAKE ALBANSKE IN DRUGIH
NARODNOSTI NANALEDNI NASLOV.

ENOTE MILICE, KI BODO OBRAVNAVALE POBEGLE VOJAKE, KI SE BODO
PRIGLASILI NA ENOTAH MILICE, SE MORAJO PREDHODNO POSVETOVATI S
SSD PRI UNZ.

MILAN HORVAT
NACHELNIK INSSPEKTORATA MILICE
VISSJI INSSPEKTOR

VOLMUT, 18.09.91 OB 16-27

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 34: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 5. 11. 1991 o zahtevi Sekretariata za obrambo Občine Karlovac

u n z murska sobota
insspektorat milice

dep. sst.: 21/2-1-2/4973
dne: 5/11-1991

vsem enotam milice na
območju unz murska sobota

sekretariat za obrambo občine karlovac, je dne 23/10-1991 poslat
pisno zahtevo centru za obveščanje ministrstva za obrambo repu-
blike slovenije, v kateri zahteva, da organi r slovenije primejo
in izročijo organom r hrvatske, vse vojne obveznike z njihovega
območja, kateri se zadržujejo na območju r slovenije, po pred-
pisih r hrvatske so te osebe dezertirji in zoper njih podajajo
kazenske ovadbe.

koordinacijska skupina upravnih organov r slovenije je ta dopis
poslalavšem podskupinam koordinacije in upravnim organom za
obrambo, ne da bi se natančno opredelila do te zahteve.

omenjene osebe imajo v r sloveniji status tujca, zahteva sekreta-
riata za obrambo občine karlovac ne more biti podlaga za odpoved
prebivanja na območju r slovenije (23. člen zakona o tujcih,
ur. list rs sst. 1/91), zato te osebe ni potrebno prijemati in
izročati in izročati organom r hrvatske.

milan horvat
nachelnik insspektorata milice
vijsji insspektor

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 35: Depeša UNZ Murska Sobota z dne 13. 12. 1991 z navodilom za ravnanje na državni meji z vojaki JLA, ki so se vračali z bojišč v bivši SFRJ (2 strani)

...u n z murska sobota - im
sektor za stalno dezzurstvo

dep. sstev.: 21/6-3-2/5766
datum: 13.12.1991

vsem enotam milice pri
unz murska sobota

00194

-- dx --

zadeva : postopki s pripadniki jugoslovanske armade

v celoti vam posredujemo dep. sstev. 11705 od mnz rs z dne 13.12.1991:

-----
v zadnjem obdobju se ugotavljajo množični prihodi pripadnikov jugoslovanske armade, ki imajo na območju republike slovenije stalno ali zachasno prebivalissche oziroma sorodnike, prihodi teh oseb in njihovo bivanje povzročajo nezadovoljstvo občanov republike slovenije, obstaja pa tudi možnost njihovega obvessehevalnega in teroristichnega delovanja.

v cilju preprečevanja prihoda teh oseb v republiko slovenijo je potrebno:

- osebe, ki imajo zachasno bivalissche v republiki sloveniji ali prihajajo v republiko slovenijo na obiske, se zavracha v skladu z 22. členom zakona o nadzoru drzzavne meje (ur.list rs sst. 1/91), ki določa, da se sme iz razlogov javnega reda prepovedati ali zavrniti vstop tujcem v drzzavo.

- osebam, ki imajo stalno bivalissche v republiki sloveniji in niso vpisane v operativne evidence z ukrepom zavrnitve ali ni bil zanje na drug način odrejen tak ukrep, se dovoli vstop.

- z vsëmi navedenimi osebami, ne glede na to ali jim je bil dovoljen vstop v republiko slovenijo ali pa so bile zavrnjene, se mora na na mejnem prehodu opraviti detaljni razgovor. obvestilo o opravljenem razgovoru se mora poslati upravi milice mnz ter upravi za notranje zadeve, kjer ima oseba stalno ali zachasno bivalissche.

obvestilo pa mora zajemati naslednje:

- osebne podatke o osebi

- kje je oseba službovala oz. v kateri enoti službuje in kakšno funkcijo opravlja oz. je opravljala

- vzrok zaradi katerega se vracha oz. prihaja v republiko slovenijo in koliko časa bo oz. bi ostala v republici sloveniji

- kje in pri kom biva oz. namerava bivati

- kakšne naloge je opravljala v času agresije na slovenijo in ali je sodelovala v bojih na hrvaškem

- o vseh osebah navedene kategorije, ki stalno zžive v republici sloveniji je potrebno zbirati informacije o njihovem ravnanju v času agresije na slovenijo in o tem obveščati um mnz.

- v kolikor se za osebe, ki imajo stalno bivalissche v republici sloveniji, ugotovijo razlogi, ki so navedeni v 23. členu zakona o tujcih, se jim odpove bivanje v republici sloveniji kot to določa navedeni zakon.

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Dokumenti kot priloge k prispevku Antona Rozmana

Priloga 36: Dogovor z Zaporj Murska Sobota, 29. 6. 1991

00627

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLISKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE V MURSKI SOBOTI
Oddelek za zatiranje kriminalitete

Stev.: 22/2-
Datum: 29/6-1991

ZADEVA: FORMIRANJE PREHODNIH ZBIRNIH CENTROV

Dne 29/6-1991 sem domov telefoniral vodji zaporov Maribor enota v Murski Soboti ter se dogovoril, da bodo do nadaljnjega sprejemali vojne ujetnike in jim zagotavljali minimalno oskrbo.

Vodja zaporov je ocenil, da poleg že nameščenih vojnih ujetnikov lahko sprejme v zapor okrog 25 ujetnikov.

Dogovorjeno je bilo, da jim bodo v zaporih zagotavljali minialno oskrbo (vsaj en topel obrok dnevno). Po potrebi jim bodo ležišče uredili na tleh.

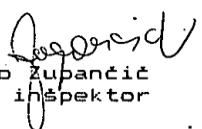
O dejanskih stroških, ki jih bodo imeli z vojnimi ujetniki, bodo vodili posebno evidenco. Podatki o vojnih ujetnikih in o njihovi namestitvi v zaporu so strogo zaupni. Obiski vojnim ujetnikom so prepovedani.

Upravnik je izrazil željo po fizični okrepitvi paznikov v zaporu in o dodelitvi dveh avtomatskih pušk za njihove paznike.

Z nameščanjem vojnih ujetnikov lahko pričnemo ob 14. uri dne 29/6-1991.

Vodjo zaporov in vodjo izmene v zaporu s katerim sem se o zadevi pogovoril sem opozoril, da naj pri nameščanju vojnih ujetnikov v celice polagajo pozornost na nacionalno pripadnost skupin v celicah. Vojni ujetniki bodo ločeni od zapornikov.

Že dne 28/6-1991 je po dogovoru z ravnateljico ekonomske šole Murska Sobota urejen prehodni zbirni center za vojne ujetnike v telovadnici Ekonomske šole v Murski Soboti. Tla so parketirana, v telovadnici je na razpolago sedem telovadnih blazin, na katerih je mogoče spati. Omogočen je vstop v toaletne prostore. Fizično varovanje objekta je možno z minimalnim številom stražarjev saj ima telovadnica samo en vhod, okna pa so visoko od tal in so opremljena z rešetkami. Kapaciteta telovadnice je glede na velikost za okrog 100 vojnih ujetnikov.

Vlado Župančič
Krim. inšpektor

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 37: Evidenca o izpustu 4 carinikov, 5. 7. 1991

Zap. št.	Priimek in ime	Datum rojstva	status	iz katere enote je	izpuščen dne	Podpis prej. potrdila
1.	MADEI MLADJIC Gradinar	9/11 1940	SEC CARINARSKO IZPOSTAVE ZCU	C 15 PIROT	5. 7. 1991	
2.	JELACA NAMIK	11/10 1933	ZCU	ZCU BEOGRAD	5. 7. 1991	
3.	CIRIC RADOJE	26/6 1940	ZCU	ZCU BEOGRAD	5. 7. 1991	
4.	DRAEA RADE	11/12 1946	CARIN. ZAGREB	CARINAR. ZAGREB	5. 7. 1991	

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 38: Poročilo UNZ Murska Sobota o obisku RK v zaporu, 7. 7. 1991

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE
MURSKA SOBOTA

Dep. št. 22/2-2/3048
Datum: 7/7-1991

00606

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE RS
L J U B L J A N A

ZADEVA: AKCIJA "LIPA"

Obveščamo vas, da nas je predstavnik RK Murska Sobota obvestil, da so tekom današnjega dne obiskali oficirje jugoslovanske armade, zaprte v zaporih Murska Sobota in v bolnici v Murski Soboti.

Povedal je, da so med razgovori z njimi ugotovili, da nimajo nobenih pripomb na naše postopke pri aretacijah in postopke v zaporih, kot tudi ne na pogoje oziroma režim v zaporu in v bolnici.

Pritožujejo se le zaradi tega, ker smatrajo, da se postopek za ugotavljanje njihove krivde predolgo vleče. Oficirji iz drugih krajev so izrazili željo, da bi jih premestili v zapore bliže njihovim domovom, zaradi obiskov svojcev.

Danko Anželj
NAČELNIK UPRAVE

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 39: Uradni zaznamek o pogovoru s Fazličem, 3. 7. 1991

00159

URADNI ZAZNAMEK

Dne 3/7-1991 ob 18.00 je bil opravljen razgovor z FAZLIĆ Hasimom, roj. 4/1-1955 v župi, SO Tutin, samostojnim inšpektorjem ZSNZ, kateri je s svojo skupino 14 delavcev ZSNZ imel nalogo prevzema MMP Hodoš.

FAZLIĆ je v razgovoru dejal, da je 26/6-1991 v popoldanskem času od svojih nadrejenih, katere ni hotel imenovati dobil nalogo, da dne 27/6-1991 z letalom skupaj s 14 delavci ZSNZ odpotuje v Slovenijo in v skladu z odlokom ZIS prevzame opravljanje dela na MMP v Hodošu. Povedano mu je še bilo, da je za vse ostalo že dogovorjeno in da bo vojska opravila zavarovanje mejnega prehoda. V kolikor bo prišel na MMP prej, naj takoj pokliče vojaške organe iz bližnje karavle, kateri bodo omogočili nemoteno delo njegovi skupini.

Dne 27/6-1991 je omenjena skupina z letalom iz Beograda prispela do Brežic, kjer se je zadržala cca tri ure, nato pa z vojaškim helikopterjem bila prepeljana na karavlo v Hodošu, kjer je ostala do predaje.

Fazlič je v razgovoru dejal, da ni vedel za razmere, ki vladajo na našem območju, in je ob tem smatral, da so omenjeni ukrepi dogovorjeni z vodstvom R Slovenije. Obenem je bil prepričan, po zagotovilih ZSNZ da bo glede njegovega bivanja na MMP v Hodošu v celoti poskrbljeno, saj mu je bilo povedano, da je za vse pripadnike ZSNZ poskrbljeno na MMP Hodoš, kjer bodo tudi bivalni prostori, tako da jim prehoda praktično sploh ne bo potrebno zapuščati. Fazlič je tudi dejal, da je bilo vseh 15 pripadnikov ZSNZ namenjenih izključno za MMP Hodoš. Glede dolžine bivanja na MMP Hodoš Fazlič ni bil konkreten, izgovarjal se je, da bi omenjeno delo pripadniki ZSNZ opravljali le določen čas, nakar bi se vrnili nazaj v Beograd.

Fazliča je v razgovoru predvsem interesiralo, kako je z ostalimi MMP, katere bi prav tako morali prevzeti pripadniki MMP. Zanimalo ga je tudi, ali bo dobil nazaj svojo osebno prtljago in oborožitev, saj se brez oborožitve praktično ne upa vrniti v Beograd.

VIS M. Sobota

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 40: Premeščeni vojaki iz zaporov v zbirni center

002 032
ns-14
00500
SEZNAM VOJNIH UJETNIKOV JA PREMEŠČENIH IZ ZAPOROV M. SOBOTA V ZBIRNI
~~CENTR PUGONCI~~ ALI V TO ?

1. A L I J A Naím roj. 18/5-1971, stanuje Ljubište b.b.
Musliman, vojak pri VP 4142 .
Fikšinci, prijet 27/6-91
2. B A R I Č Miljenko roj. 24/1-1972, stanuje Split, Tijardo-
vičeva 10, Hrvat, vojak pri VP 4142
Fikšinci, prijet 27/6-1991
3. J U K I Č Mario roj. 7/1-1971, stanuje Pusušje b.b. BiH,
vojak, pri VP 4142 Fikšinci, prijet
27/6-1991
4. MANEV Dejan roj. 15/9-1972, stanuje Titov Veles, ulica
Gligor Paličev 1, Makedonija, Makedonec,
vojak pri VP 4142, prijet 27/6-1991
5. M A G ö Györgya roj. 4/4-1972, stanuje Padej, Branka
Radičevića 52, Madžar, vojak pri VP 4142
Fikšinci, prijet 27/6-1991
6. N A G Y Zoltan roj. 23/11-1970, stanuje Bezdu Grobljan-
ska 20, SO Sombor, Madžar, desetar pri
VP 4142 Fikšinci, prijet 27/6-1991
7. V A J D A Fangyo roj. 16/2-1971, stanuje Kaniža, Zagreba-
čka 24, Madžar, vojak, pri VP 4142,
- ✓ 8. H O Z J A N Danijel roj. 30/11-1962, stanuje Čentiba 418/a,
oficir kapetan, Slovenec, opravlja dela
komandirja granč čete pri VP 4142 M.
Sobota, odgovoren za madžarsko mejo prijet
28/6-1991 na MMP Dolga vas

*Je na seznamu oficirja
2C zaporu M. Sobota*

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 41: Primer poročanja z dne 7. 7. 1991 o prestopu podoficirja JLA v TO –
akcija LIPA

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE
MURSKA SOBOTA

DEP. SSTEVL. : 22/2-2/3049
DATUM : 7/7-1991

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE RS
L J U B L J A N A

00604

ZADEVA: AKCIJA LIPA

OBVEŠČAMO VAS , DA JE DNE 6/7-1991 PRESTOPIL V VRSTE TO VODNIK
I. KLASSE , V. P . 4142 , PRIJET DNE 28/6-1991

- KAMENICA OSMAN , ROJ . 28/3-1967 IZ KUZME SST. 22.

TRENTNO STANJE VOJNIH UJETNIKOV JE 17 STAREŠIN JA

DARKO ANZELJ
NACHELNIK UPRAVE

ODDALA: GITA DOKL DNE 7/7-1991 OB . . 16.50
MNZ 2 KOM : RMAKUCHVZ OKZD

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

MS-4

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE
MURSKA SOBOTA

šifrirano

00553

Dep. št.: 022/1-S2-2/43
Datum: 29/6-1991
Održavna tajnost
Številka dokumenta: 022-81/2009/54
Datum: 25. 5. 2010

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA KRIMINALISTIČNE SLUŽBE

PREKLICANA TAJNOST
ŠTEVILKA DOKUMENTA: 022-81/2009/54
DATUM: 25. 5. 2010

ZVEZANA: vaša depeša 0022-1-2/896 z dne 28/6-1991
notrebnosti: ...

Kriminalistična služba UNZ Murska Soboti je sprejela, obravnava
in priprla do 29/6-1991 naslednje vojaške osebe:

- ✓ 1. ANTIĆ Milan, rojen 28/1-1965, poročnik, stanujoč Maribor, Ravna 16,
2. ILIĆ Radoslav, vodnik I. klase, rojen 22/2-1964, stanujoč Lendava, Rudarska 11,
3. HOZJAN Daniel, kapetan, rojen 30/11-1962, stanujoč Čentiba 418/a,
4. LIVADIĆ Nihad, poročnik, rojen 3/4-1964 v Banoviči, stanujoč Murski Soboti, Gregorčičeva 55,
5. DURAKOVIĆ Alija, poročnik, rojen 27/6-1960 v Sarajevu, stanujoč Maribor, Gorkega 4,
6. AJDAR PAŠIĆ Safet, vodnik, rojen 2/9-1961, stanujoč v Mariboru, Gospodetska 39,
7. JUKIĆ Marijo, vojak, rojen 7/1-1971 v Imotski, stanujoč Posušje bb,
8. KAMENICA Oskar, vodnik I. klase, rojen 28/3-1967, stanujoč Kuzma št. 22,
9. IVANOVIĆ Zoran, vodnik, rojen 30/8-1969 v Kraljevu, stanujoč v Mariboru, Metelkova 20,
10. IMAMOVIC Miralen, rojen 29/9-1960 v Skendervakuf, stanujoč Ptuj, Gregorčičeva,
11. ŠKULJ Fehin, poročnik, rojen 25/5-1964 v Kakanj, stanujoč v Rogašovci 15/b,
12. MAGO Györgyi, vojak, rojen 4/4-1972, stanujoč Padej, Branka Radičevića 52,
13. MANEV Dejan, vojak, rojen 15/9-1972 v Titov Veles, stanujoč T. Veles Gligor Paličev 1,
14. ALIJA Naim, vojak, rojen 18/5-1971 v Prizrenu, stanujoč Ljubiste bb,
15. BARIĆ Miljenko, vojak, rojen 24/1-1972 v Sinju, stanujoč Split, Tijardovičeva 10,
16. KRSTEVSKI Dobro, rojen 25/1-1960 v Žvan, stanujoč v Murski Soboti, Grajska ulica 9, oficir
17. KORČULANIN Miodrag, rojen 20/2-1963 v Trgoiru, stanujoč v Rogašovci, Jurij 15/b, oficir
18. BEDJANIĆ Stanko, rojen 10/6-1963 v Mrzović, občina Djakovo, stanujoč Gornji Črnci 30, oficir
19. JURILJ Ivan, rojen 20/11-1961 v Čapljini, stanujoč v Novem Mestu, Zagrebška 4, oficir
20. ŠOKEC Marijan, rojen 14/8-1961 v Đurđevac, stanujoč v Mariboru, Ruška 11, oficir
21. KUČAN Branko, rojen 17/4-1957 v Djakovo, stanujoč v Murski Soboti, Lendavska 23/a, oficir
22. ĐURKOVIĆ Aco, rojen 11/8-1966 v Vukojevac, stanujoč Cankova 21/b, podoficir

25 LOJAK uhelder, 206613A Vladimir

Pn

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 43: Ranjeni pripadniki JLA v bolnici Murska Sobota, 30. 6. 1991 (3 strani)

00560

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE MURSKA SOBOTA
69000 MURSKA SOBOTA, ARH. NOVAKA 5

Telefon (069) 22-505, p. p. 83

Številka: 22/7-

Datum: 30/6-1991

U R A D N I Z A Z N A M E K

ZADEVA: SEZNAM POŠKODOVANIH PRIPADNIKOV JNA PRIPELJANIH NA
KIRURŠKI ODDELEK M. SOBOTA

Dne 30/6-1991 v popoldanskih urah smo delavci UNZ M. Sobota v bolnišnici M. Sobota na kirurškem oddelku opravili razgovore z naslednjimi poškodovanimi pripadniki JNA:

1. BRVAR Roman, sin Franca, in Angele, roj. LAVRAČ, roj. 19/4-1972 v Trbovljah, stanuje Brezje št. 16, občina Zagorje ob Savi, pripadnik JNA, po činu vojak, v VP 4142 M. Sobota, po poklicu delavec s končanimi 6. razredi OŠ, pred služenjem vojaškega roka bil zaposlen v tovarni SVEA, Zagorje, samski, brez otrok, po narodnosti Slovenec, drž. Slovenije.
  - poškodovan je bil dne 27/6-1991 v desno nogo, po pripadniku JNA v kasarni v M. Soboti,
  - ne želi si vrniti se v kasarno in si želi pristopiti k enotam TO države Slovenije.
2. JUG Josip, sin Milana in Marije roj. TRŽAČKI, roj. 25/5-1957 v Varaždinu, stalno stanujoč Varaždin, Varaždinska št. 82 - Zbelavci, zaposlen kot civilna oseba v JNA v kasarni v Varaždinu kot avtomehaničar, od izobrazbe ima končano poklicno avtomehanično šolo, po narodnosti Hrvat, drž. SFRJ, zaposlen v VP 6768/10, poročen, oče dveh otrok, starih 11 in 12 let:
  - poškodovan je bil dne 28/6-1991 v mehničnem vozilu, ki se je nahajalo v konvoju vojaških vozil, ki je bil uničen 28/6-1991 v G. Radgoni,
  - po okrevanju se bo vrnil nazaj v kasarno v Varaždinu.
3. BOŽIČ Dejan, sin Branka in Ljubice roj. VUKOVIČ, roj. 20/8-1971 v Zavidovičih, občina Zavidoviči, republika BiH, stanujoč ulica

Bratstva in jedinstva bb 72220 Zavidoviči, sicer na služenju vojaškega roka v Varaždinu, VP 7464 v tankovski enoti, po činu desetar, po narodnosti Srb, drž. SFRJ, od izobrazbe ima konč. srednjo šolo za gozdenega tehnika, samski brez otrok:

- na posebno vprašanje če se bo vrnil nazaj v enoto pove, da vsekakor saj bi v nasprotnem primeru, to pomenilo dezerterstvo,
- poškodovan je bil 28/6-1991 v križišču v G. Radgoni oz. v Radencih, ko se je sedel na kampanjoli, ima strelno poškodbo v nogi.

4. BODALEC Emil, sin Vjekoslava in Vejkoslave, roj. HORVAT, roj. 19/8-1950 v Celju, občina Celje, stalno prijavljen za bivanje v Varaždinu, Mlaginje št. 15, občina Varaždin, po poklicu avtomehanik, zaposlen kot civilna oseba v JNA pri VP 7464 kot mehanik po narodnosti neopredeljen, po drž. Jugoslovan, poročen, oče dveh otrok starih 18 in 10 let:

- ranjen je bil 28/6-1991, ko se je nahajal v mehaničnem vozilu ki je bilo uničeno s konvojem vozil v G. Radgoni,
- o tem kam bo odšel ko bo okreval bo še razmislil.

5. IBRAHIM Muharem, roj. 1959, stanujoč v Mariboru, kapetan I. klase, drugih podatkov ne želi dati:

- je bil ranjen v nogo 27/6-1991 ob 22.20 uri v bližini Gederovec, ima strelno poškodbo v nogo,
- na vsak način se bo vrnil v matično enoto v Maribor.

6. KNEŽEVIČ Milorad, sin Ratomira in Ljeposave, roj. MILAŠINOVIČ, roj. 23/9-1971 v Donjih Božincih, občina Doboj, BIH, stalno prijavljen za bivanje Dolnji Božinci št. 75, občina Doboj, trenutno na služenju vojaškega roka v VP 8164 Maribor, po činu desetar, od izobrazbe ima srednjo šolo za računalništvo, po narodnosti Srb, drž. SFRJ, samski brez otrok:

- poškodovan je bil 28/6-1991 pri letalskem napadu, ko je čuval kasarno, ima poškodbo od granate,
- po okrevanju se želi vrniti domov.

Poleg omenjenih hospitaliziranih pripadnikov JNA je bil dne 28/6-1991 sprejet :

7. PIVAC Borislav, roj. 13/6-1972 iz Travnika, ki je umrl 28/6-1991 ob 20.45 uri, zaradi poškodbe povzročene z eksplozijo granate pri letalskem napadu, rane so prestrelne, tako da tujkov ni.

Poleg tega smo še ugotovili, da so bili v bolnišnici Rakičan ambulantno sprejeti naslednji pripadniki JNA:

8. 28/6-1991 ROSMAN Vladimir
9. 28/6-1991 PRAZNIK Marko
10. 28/6-1991 PETROVIČ Dejan
11. 28/6-1991 FLUHER Franc

Vsi omenjeni pripadniki JNA so bili ambulantno oskrbljeni in predani pripadnikom TO, ki so jih iz kirurškega oddelka odpeljali.

V bolnišnici M. Sobota se nahaja tudi JURILJ Ivan, sin Petra in Ive Ankovič, roj. 20/11-1961 v Čapljini, SR BiH, stanuje Novo Mesto, Zagrebška cesta št. 4, aktivni vojaški starešina, pri VP 5457/4, komandant čete, po činu kapetan, od izobrazbe ima vojaško akademijo, po narodnosti Hrvat, drž. SFRJ, poročen, oče dveh otrok starih 3 in 5 let:

- imenovan je bil dne 28/6-1991 prijet v kasarni v Petanjcih v bolnišnico pa pripeljan 29/6-1991 zaradi ulkusa,
- na vprašanje, če želi vrniti nazaj v kasarno pove, da bo slekel uniformo in da ne želi več sodelovati v nobeni vojski.

Predstojnik kirurškega oddelka dr. Štefan KOUS nam je dal izvod seznama na katerem so opisane poškodbe posameznih pripadnikov JNA.

Aleksander Jevšek
samostojni kriminalist

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 44: Seznam vojnih ujetnikov v zaporih v Murski Soboti (4 strani)

UNZ 02K

00504

UNZ 0P

SEZNAM VOJNIH UJETNIKOV STAREŠIN JA IN USLUŽBENCEV ZGNZ v ZBIRNEM
CENTRU V ZAPORIH V MURSKI SOBOTI

1. ANTIČ Milan, roj. 28.01.1965 iz Maribora, Ravna 16, R Slovenija, poročnik, prijet dne 28.06.1991, Srb, v.p. 8164. MB
2. ILIČ Radoslav, roj. 22.02.1964 v Nišu, bivaječ Lendava, Rudarska 11, vođnik I. klase, prijet dne 28.06.1991, Srb, v.p. 4142. M
3. LIVADIČ Nihad, roj. 03.04.1964 v Banovičih, bivaječ Murska Sobota, Gregorčičeva 55, SO M. Soboti, R Slovenija, poročnik, prijet dne 28.06.1991, Musliman, v.p. 4142. M
4. DURAKOVIČ Alija, roj. 27.06.1960 v Sarajevu, bivaječ Maribor, Gorkega 4, R Slovenija, Musliman, poročnik pri v.p. 8164, prijet dne 27.06.1991. MB
5. AJDAR-PAŠIČ Safet, roj. 02.09.1966 v Titoven Velesu, bivaječ Maribor, Gosposvetska 39, R Slovenija, Musliman, stari vođnik pri v.p. 8164, prijet dne 28.06.1991. MB
- ~~6. J. U. K. S. C. Marjica, roj. 07.01.1972~~
6. KAMENICA Osman Cakar, roj. 28.03.1967, bivaječ Kusma št. 22, SO M. Soboti, R Slovenija, Musliman, vođnik I. klase pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. M
7. IVANOVIČ Zoran, roj. 30.08.1969 v Kraljevu, bivaječ Maribor, Metelkova 20, R Slovenija, Srb, vođnik pri v.p. 8164, prijet dne 28.06.1991. MB
8. IMAMOVIČ Miralen, roj. 29.09.1960 v Skendervakofu, bivaječ Ptuj, Gregorčičeva, SO Ptuj, R Slovenija, Srb, vođnik pri v.p. 8164, prijet dne 28.06.1991. MB
9. KULJ Fehin, roj. 25.05.1964 v Kaknju, bivaječ Rogašovci št. 15/b, SO M. Soboti, R Slovenija, Jugoslovan, poročnik pri v.p. 4142/12, prijet dne 27.06.1991. M
10. KRŠTEVSKI Dobro, roj. 25.01.1960, bivaječ M. Soboti, Grajska 9, SO M. Soboti, R Slovenija, Makedonec, stari vođnik pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. M
11. KORČULANIN Miodrag, roj. 20.02.1963 v Trogiru, Bivaječ Rogašovci št. 15/b - Jurij, SO M. Soboti, R Slovenija, Hrvat, stari vođnik pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. M

12. B E D J A N I Č Stanko, roj. 10.06.1963, bivaječ Gornji Črnci št. 30, SO M. Sobota, R Slovenija, Hrvat, vodnik I. klase pri v.p. 4142/12, prijet dne 28.06.1991. *u s*
13. J U R I L J Ivan, roj. 20.11.1961 v Čapljini, bivaječ Novo Mesto, Zagrebška 4, SO Novo mesto, R Slovenija, Hrvat, kapetan pri v.p. 5457/4 Maribor, prijet dne 28.06.1991. *u s*
14. Š O K E C Marijan, roj. 14.08.1961 v Durdevcu, bivaječ Maribor, Ruška 11, R Slovenija, Hrvat, kapetan I. klase pri v.p. 8164 Maribor, prijet dne 28.06.1991. *u s*
15. K U Č A N Branko, roj. 17.04.1957 v Đakovu, bivaječ M. Sobota, Lendavska 23/a, SO M. Sobota, R Slovenija, Hrvat, kapetan I. klase pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. *u s*
16. Đ U R K O V I Č Aco, roj. 11.08.1966 v Vukojevcu, bivaječ Cankova št. 21/b, Srb, vodnik I. klase pri v.p. 4142 karavla Korovci, prijet dne 29.06.1991. *u s*
17. H O Z J A N Daniel, roj. 30.11.1962, stanujoč Čentiba št. 418/a, SO Murska Sobota, R Slovenija, Slovenec, kapetan pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. *u s*
18. K L J A J E V I Č Džeko, roj. 17.06.1954, bivaječ Murska Sobota, Lendavska 17/b, Črnogorec, kapetan pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. *u s*
19. R O G O L J A Vladimir, roj. 03.02.1964, bivaječ Dobrovnik 297/b, SO Lendava, R Slovenija, Srb, stari vodnik pri v.p. 4142, prijet dne 28.06.1991. *u s*
20. V E R B A I Zoltan, roj. 25.02.1948, bivaječ Šalovec št. 164/b, SO M. Sobota, R Slovenija, Madžar, mlajši oficir pri v.p. 4142, prijet dne 02.07.1991. *u s*
21. M A R K O V I Č Goran, roj. 14.07.1967, Srb, podporočnik pri v.p. 8164 Maribor, prijet dne 02.07.1991. *u s*
22. I B R A H I M I Muharem, roj. 02.08.1959, bivaječ Dominkoševa 4 Maribor, R Slovenija, kapetan I. klase pri v.p. 8164, prijet dne 28.06.1991. *u s*
23. L O J P U R Mladen, roj. 26.02.1966, bivaječ Lendava, Krajncova 8, SO Lendava, R Slovenija, Srb, vodnik I. klase pri v.p. 4142, prijet dne 29.06.1991. *u s*

24. AROVSKI Kole, roj. 5/12-1953, stanuje Beograd, Beogradska 3, komandir oddelka, Makedonec, VP. 4142, prijet 2/7-1991.
25. DJORDJEVIĆ Dejan, roj. 11/2-1967, stanuje Pirat, Visočki put 22, Srbija, miličnik, zaposlen MUP Srbija, prijet karavla Hodoš 2/7-91
26. DJURIČIN Radivoj, roj. 3/11-1949, stanuje Beograd, Cara Dušana 7, mišji miličnik, Srb, zaposlen ZSUP, prijet karavla Hodoš 2/7-91
27. FAZLIĆ Hesim, roj. 4/1-1955, stanuje Nova Pazova Đ. Dakovića 39, Stara Pazova, Musliman, samostalni inšpektor, prijet karavla Hodoš dne 2/7-91
28. JOVANOVIĆ Ivan, roj. 1/3-1961, stanuje Pančevo, Geakima Vujića 4, Vojvodina, miličnik, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
29. JOVANOVIĆ Miroljub, roj. 23/1-1961, stanuje Beograd, Sarajevska 13, miličnik, zaposlen ZSUP, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
30. KOMAZEL Joro, roj. 8/4-1954, stanuje Beograd, Bračka št. 7, inšpektor milice, zaposlen ZSUP, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
31. MARKOVIĆ Radoš, roj. 2/1-1952, Tukare, SO Medveda, Srbija, BG, Sarajevska 34/a, star. miličnik, ZSNZ, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
32. PANTELIĆ Ostoja, roj. 19/9-1951. Bještina BiH, Rodac Gornji mzh., Srb, miličnik, zaposlen SSUP BG I. četa, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
33. RISOVIĆ Mirko, roj. 28/7-1956, stanuje Beograd, Sarajevska 34, Srb, komandir oddelka, karavla Hodoš, prijet dne 2/7-1991
34. SPASIĆ Zoran, roj. 31/3-1957, stanuje Bograd, Sarajevska 34, Srbija, Srb, miličnik, zaposlen ZSUP, prijet karavla Hodoš 2/7-1991

- 4
35. S T A N I Ć Jovo   roj. 18/3-1950, stanuje Zemun, Filipa Klajića 12, SO Zemun, Srb, miličnik ZSNZ, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
36. T A D I Ć Božo   roj. 3/1-1963, stanuje Zagreb, Nehajsk št. 1, začasno samski dom milice v Sarajevske ulica 34/a, Beograd, zaposlen ZSUP, Srb, prijet karavla Hodoš 2/7-1991
37. V U K S A N O V I Ć Milivoj,   roj. 16/9-1953, stanuje Novi Banovci pri Beogradu, miličnik, zapsolen ZSUP prijet karavla Hodoš 2/7-1991
38. Ž I V K O V I Ć Darko   roj. 30/12-1960, stanuje Beograd, Sarajevska 34/a, Črnogorec, stari miličnik, zaposlen RSUP Črna Gora, začasno v ZSUP, prijet karavla Hodoš 2/7-1991

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 45: Sklep o priporu za podoficirja Ivanovića, 28. 6. 1991 (2 strani)

REPUBLIKANI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE M. SOBOTA

št.: 22113

Datum: 28/6-1991

00536

Na podlagi prvega odstavka 196. člena zakona o kazenskem postopku izdaja UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE M. SOBOTA
(naziv organa za notranje zadeve)

SKLEP

Zoper IVANOVIC Zoran, poklic vodnik JA
(priimek in ime)
stanujoč v Marijbor, ulica Metelkova št. 20
rojen 30/8-1969 v Kraljevu

se odredi pripor

— zaradi KD povzročitve splošne nevarnosti po členu 240 III-1 KZ RS, in
(razlogi iz 1. odst. 196. čl. ZKP)

— na podlagi 1. in 3. točke drugega odstavka 191. člena ZKP
(pogoji iz 191. čl. ZKP)

Imenovanemu se pripor šteje od dne 28/6-1991 od 07 ure, ko mu je bila odvzeta prostost.

Zoper ta sklep ima imenovani pravico pritožbe na senat temeljnega temeljnega sodišča

v M. Soboti v roku 24 ur od izročitve sklepa. Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

Obrazložitev

Zoran IVANOVIC je utemeljeno osumljen, da je s splošnim nevarnim dejanjem in sredstvom povzročil nevarnost za življenje ljudi in premoženje s tem, da je dne 27/6-1991 sodeloval v oboroženi akciji za blokiranje in zavzetje prehoda za mejni promet GEDEROVCI. Pri tem je bil s strani TO Slovenije prijet in razorožen skupaj z starijim vodnikom JA VAINHANDL Maksom. Pripor je bil odrejen zaradi begosumnja in ponovitvene nevarnosti, saj bi s takimi dejanji nadaljeval.

Sklep o odreditvi pripora na podlagi 1. odstavka 196. člena ZKP.

Sklep je bil vročen pripri osebi dne 28/6-1991

ob

Pooblaščen uradna oseba

[Signature]

Pripri oseba

[Signature]

URADNI ZAZNAMEKI

Javni tožilec (preiskovalni sodnik) je bil o priporu obveščen dne 28/6-1991 ob 22³⁰ uri,

in, sicer: GORJEC Ludvik po telefonu
(način obveščanja)

Pooblaščen uradna oseba

[Signature]

Lotrini

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE MURSKA SOBOTA

69000 MURSKA SOBOTA, ARH. NOVAKA 5

Telefon (069) 22-505, p. p. 83

00513

22/14

Številka 28/6-1991

Datum:

U R A D N I   Z A Z N A M E K
o zbranih obvestilih

Kapetan HOZJAN Daniel, sin Daniela in Cecilije Kramar, rojen 30/11-1962, v Murški Soboti, stanujoč v Čentibi 418/a, občina Lendava, z visoko izobrazbo - vojno akademijo kopenske vojske, Slovenec, poročen, oče enega otroka v starosti 4 let, opravlja dela in naloge komandirja prve granične čete v VP 4142 Murska Sobota, in je odgovoren za madžarsko mejo na območju VP 4142, je dne 28/6-1991 povedal, da je tega dne poveljeval enoti, ki je obkolila Mednarodni mejni prehod Dolga vas. Po dolgem neuspešnem pregovarjanju s TO in milico je tega dne okrog 8.45 ure dal svoji enoti predlog, da se v celoti in brezpogojno predajo enotam TO in milice, kar so nekaj pred 9. uro tudi storili.

Kapetan HOZJAN je skupaj z drugimi starešinami enote trenutno vojni ujetnik v Zaporih Murska Sobota. V razgovoru po prijetju oziroma predaji je delavcu UNZ Murska Sobota izjavil, da bi rad prestopil v enote Teritorialne obrambe Republike Slovenije. Navedel je še, da se je o tem že pred časom pogovarjal z vodilnimi ljudmi Postaje milice Lendava in tamkajšnjega štaba za TO.

Silvo Belec
Mlajši kriminalist

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE MURSKA SOBOTA
68000 MURSKA SOBOTA, ARH. NOVAKA 5

Telefon (069) 22-505, p. p. 83

Številka: 22/10-

Datum: 28/06-1991

U R A D N I   Z A Z N A M E K

[DURAKOVIĆ, Alija, sin Alija in Fahre roj JALEČ, roj. 27/06-1960] v Sarajevu, stalno bivajoč v Mariboru, Ulica Gorkega št. 4, zdravnik stomatolog, aktivni oficir JLA s činom podporočnik, pri v.p. št. 8164 - Garnizijska ambulanta Maribor, Musliman, drž. SFRJ, samski, brez otrok in premoženja.

V Mursko Soboto je prispel dne 26/6-1991, zvečer z namenom, da po karavlah preveri stanje sanitetnega materiala. Pripeljal se je s civilnim osebnim avtomobilom ZASTAVA 101 in prenočil v kasarni v M. Soboti. Dne 27/6-1991 okrog 09. ure zjutraj ju je vojak voznik s terenskim avtomobilom odpeljal na karavlo v bližino Kuzme. Kraja ne ve, ker ga ne pozna. Z njim je bil podporočnik IMAMOVIĆ Miralem. V M. Soboto bi se morala vrniti ob 13. uri, vendar tega nista uspela zaradi blokade ceste v bližini MMP Kuzma s strani teritorialne. Nekaj časa sta pred blokado čakala, ker pa ta ni bila sproščena, sta se vrnila nazaj na karavlo in od tam okrog 20. ure ponovno proti M. Soboti. Ob tej priliki sta imela v terenskem vozilu še štiri vojake spremljevalce. Ker je bila blokada na cesti pred MMP Kuzma še zmeraj aktivna, sta s poročnikom čakala v motornem vozilu, vojaki pa so stražili v bližini vozila in njiju. Okrog 21.15 ure se je po cesti v smeri MMP pripeljal osebni avtomobil z veliko hitrostjo. Izstopil je iz terenskega vozila, da bi voznika ustavil, vendar mu to ni uspelo, ker se je voznik zaletel v zadnje levo kolo vojaškega vozila. Pri tem se je poročnik poškodoval po glavi in je krvavel. Nameraval ga je odpeljati v bolnišnico, vendar zaradi blokade tega ni mogel storiti. Prosil je teritorialce pri blokadi, da ga spustijo, vendar brez uspeha, ampak so poškodovanega in njega odpeljali z njihovim vozilom na neko postajo milice, od tam pa v Mursko Soboto. Oba poročnika so teritorialci tudi razorožili. Oborožen je bil samo s pištolo CZ kalibra 7,62 mm, v avtomobilu pa je še imel avtomatsko puško. Osebnosti ni imel nobene posebne naloge razen pregleda stanja sanitetnega materiala po karavlah, nato pa bi se vrnil nazaj v Maribor.

Ko mu je bil izročen sklep o priporu ga ni hotel podpisati in ukazal tudi drugima poročnikoma, da tega ne smeta storiti. Rekel je, da ga n bi smeli razorožiti, ker po v vojski kaznovan z zaporom 3 leta. Prav tako je pred predajo v zapor na PM M. Sobota še zagrozil, da bo vojska PM zravnila z zemljo, ker tako n humano postopajo z njimi.

ZABELEŽIL

Franc Šeruga

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 48: Depeša o izpustu vojnega ujetnika oficirja Kučana, 10. 7. 1991

U N Z MURSKA SOBOTA
OPERATIVNA SKUPINA

MS-6

006162

DEP. SST.: 22/10-2/3105
DNE: 10/7-1991

- 0 -

U N Z MURSKA SOBOTA
STROKOVNA KOMISIJA ZA VOJNE UJETNIKE
LJUBLJANA

OZK - V VEDNOST

OBVEŠČAMO VAS, DA SMO TEGA DNE (10/7-1991) OB 09.30 URI, PO
PREDHODNEM SOGLASJU IZ ZAPOROV V MURSKI SOBOTI IZPUSTILI VOJ-
NEGA UJETNIKA:

KUCHAN BRANKA, ROJEN 17/4-1957 V DZZAKOVU, STALNO STANUJE V M.
SOBOTI, LLENDAVSKA ULICA SST. 23/A, HRVAT, KAPETAN 1. RAZREDA,
VP 4142 MURSKA SOBOTA, KI JE BIL PRIJET DNE 28/6-1991.

DARKO ANZZELJ
NACHELNIK UPRAVE

ODDALA RUMEZZ, 10/7-1991 OB 1041
SPREJEL.:!

pn

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloga 49: Seznam vojnih ujetnikov v Zaporih Murska Sobota, 5. 7. 1991 (2 strani)

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE
OPERATIVNA SKUPINA
MURSKA SOBOTA

Dep. št. 22/10 - 2 / 3026
Datum : 5/7-1991

00595

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
ZA G. MARTONOŠI Pavla
L J U B L J A N A

ZADEVA: SEZNAM VOJNIH UJETNIKOV STAREŠIN JA V ZBIRNEM CENTRU
V ZAPORU V MURSKI SOBOTI

1. A N T I Č Milan, roj. 28/1-1965 iz Maribora, Ravna 16, R Slovenija, poročnik, prijet dne 28/6-1991, Srb, v.p. 8164,
2. I L I Č Radoslav, roj. 22/2-1964 v Nišu, bivajoč Lendava, Rudarska 11, vodnik I. klase, prijet dne 28/6-1991, Srb, v.p. 4142.
3. I V A D I Č Nihad, roj. 3/4-1964 v Banovičih, bivajoč Murska Sobota, Gregorčičeva 55, SO M. Sobota, R Slovenija, poročnik, prijet dne 28/6-1991, Musliman, vp. 4142.
4. D U R A K O V I Č Alija, roj. 27/6-1960 v Sarajevu, bivajoč Maribor, Gorkega 4, R Slovenija, Musliman, poročnik pri v.p. 8164, prijet dne 27/6-1991,
5. A J D A R P A Š I Č Safet, roj. 2/9-1966 v Titovem Velesu, bivajoč Maribor, Gosposvetska 39, R Slovenija, Musliman, stari vodnik pri v.p. 8164, prijet dne 28/6-1991.
6. K A M E N I C A Oskar, roj. 28/3-1967, bivajoč Kuzma št. 22, SO M. Sobota, R Slovenija, Musliman, vodnik I. klase pri v.p. 4142, prijet dne 28/6-1991.
7. I V A N O V I Č Zoran, roj. 30/8-1969 v Kraljevu, bivajoč Maribor, Metelkova 20, R Slovenija, Srb, vodnik pri v.p. 8164, prijet dne 28/6-1991.
8. I M A M O V I Č Miralen, roj. 29/9-1960 v Skendervakofu, bivajoč Ptuj, Gregorčičeva, SO Ptuj, R Slovenija, Srb, vodnik pri v.p. 8164, prijet dne 28/6-1991.
9. Š K U L J Fehin, roj. 25/5-1964 v Kaknju, bivajoč Rogašovci št. 15/b, SO M. Sobota, R Slovenija, Jugoslovan, poročnik pri v.p. 4142/12, prijet dne 27/6-1991.
10. K R S T E V S K I Dobro, roj. 25/1-1960, bivajoč M. Sobota, Grajska 9, SO M. Sobota, R Slovenija, Makedonec, stari vodnik pri v.p. 4142, prijet dne 28/6-1991.
11. Š O K E C Marijan, roj. 14/8-1961 v Đurđevcu, bivajoč Maribor, Ruška 11, R Slovenija, Hrvat, kapetan I. klase pri v.p. 8164 Maribor, prijet dne 28/6-1991.
12. K U Č A N Branko, roj. 17/4-1957 v Đakovu, bivajoč M. Sobota, Lendavska 23/a, SO M. Sobota, R Slovenija, Hrvat, kapetan I. klase pri v.p. 4142, prijet dne 28/6-1991.

Pristopil ~
TO 6/7-91

13. K L J A J E V I Č Džoko, roj. 17/6-1954, bivajoč Murska Sobota, Lendavska 17/b, Črnogorec, kapetan pri v.p. 4142, prijet dne 28/6-1991.
14. V E R B A I Zoltan, roj. 25/2-1948, bivajoč Šalovci št. 164/b, SO M. Sobota, R Slovenija, Madžar, mlajši oficir pri v.p. 4142, prijet dne 2/7-1991.
15. M A R K O V I Č Goran, roj. 14/7-1967, Srb, podporočnik pri v.p. 8164 Maribor, prijet dne 2/7-1991.
16. I B R A H I M I Muharem, roj. 2/8-1959, bivajoč Dominkoševa 4 Maribor, R Slovenija, kapetan I. klase pri v.p. 8164, prijet dne 28/6-1991.
17. L O J P U R Mladen, roj. 26/2-1966, bivajoč Lendava, Krančeva 8, SO Lendava, R Slovenija, Srb, vodnik I. klase pri v.p. 4142, prijet dne 29/6-1991.
18. M U R I Č Đulaga, sin Mujage, roj. 25/4-1961 v Tržcu, SO Cazin, BIH, stanujoč Koprivnica, Trg slobode 3, SO Koprivnica, Hrvaska, Musliman, starejši vodnik, komandant tanka v tankovski enoti, prijet dne 3/7-1991 v Pristavi pri Ljutomeru.

Darko Anželj
NAČELNIK UPRAVE

Vir: arhiv policije iz zbirke Akcija zgodovina

Priloge k prispevku dr. Alojza Šteinerja

Priloga 50: Odredba z dne 26. 6. 1991, RŠTO SZ 804-03/406 (o podreditvi preimenovanih enot, zavodov in poveljstev JLA v Vzhodnoštajerski pokrajini)

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT
ZA LJUDSKO OBRAMBO
REPUBLIŠKI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO

Številka: St 804-03/406
Datum: 25-06-1991

VOJAŠKA TAJNOST
STROGO ZAUPNO

REPUBLIKA SLOVENIJA RŠTO Vzhodnoštajerske			
Predlog	25-06-1991	Priloga	
Org. en.	Številka	804-03/183	Priloga

Na podlagi odredbe Predsedstva Republike Slovenije številka 800/03-17/5-91, z dne 25.06.1991

ODREJAM

da se v okviru Vzhodnoštajerske pokrajine podredijo preimeno-
novane enote, zavodi in poveljstva, in sicer:

Enota	Šifra	Podrejena
pov. 31.K	5031(1-11)	7.PŠTO
31.b VP	7114	7.PŠTO
31.atb	7098	7.PŠTO
31.dop.b.	4300	71.Obm.ŠTO
202.Mabr	5877	79.Obm.ŠTO
183.ppoab	4929	79.Obm.ŠTO
29.partd	3944	77.Obm.ŠTO
29.tov.č	3028	77.Obm.ŠTO
29.MMad	3219	77.Obm.ŠTO
31.Lap PZO		77.Obm.ŠTO
4.part.br	4910	77.Obm.ŠTO
27.part.br	6192	77.Obm.ŠTO

Ta odredba začne veljati takoj.

MB/VB

JANEZ ŠTEPEC
V.D. NAČELNIKA ŠTABA

Vir: Vojaški muzej Slovenske vojske

Priloga 51: Navodilo RSLO za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi iz JLA, številka 801/303, 10. 6. 1991 (4 strani)

BREZ STOPNJE TAJNOSTI

~~Ljudska obramba
Uradna tajnost
Strogo zaupno~~

Na podlagi 4. člena ustavnega zakona o izvedbi ustavnih amanetov XVII k ustavi Republike Slovenije na področju ljudske obrambe (Uradni list RS, št. 35/90, 10/91 in 21/91), 72. člena zakona o vojaški dolžnosti (Uradni list RS, št. 18/91) v zvezi s smernicami Predsedstva Republike Slovenije o ukrepih za pripravljenost št. 800-03-12/91 z dne 05.05.1991 izda Republiški sekretariat za ljudsko obrambo

N A V O D I L O

za sprejem vojakov, gojencev, aktivnih vojaških oseb in civilnih oseb ter vojakov po pogodbi iz Jugoslovanske ljudske armade

1. To navodilo ureja način sprejema vojaških obveznikov, ki so bili napoteni na služenje vojaškega roka v JLA iz Republike Slovenije in so predčasno odšli iz JLA na podlagi odpoklica vseh vojaških obveznikov iz Republike Slovenije, ki ga bo sprejela Skupščina Republike Slovenije. S tem navodilom se ureja tudi odhod gojencev vojaških šol iz Jugoslovanske armade na podlagi njihove prostovoljne odločitve ter odhod aktivnih vojaških oseb, civilnih oseb v službi v Jugoslovanski ljudski armadi ter vojakov po pogodbi iz Republike Slovenije na podlagi predhodne odločitve Predsedstva Republike Slovenije o preimenovanju enot Jugoslovanske ljudske armade v enote teritorialne obrambe oziroma, če so odpoklicani v skladu z ustavnim zakonom.

Za predčasen odhod iz JLA se šteje odhod iz enote ali zavoda JLA, v katerem vojaški obveznik služi vojaški rok, pred potekom 12 mesečnega vojaškega roka, odhod iz vojaške šole na podlagi prostovoljne odločitve po razglasitvi neodvisnosti Republike Slovenije, oziroma odhod iz stalnega sestava Jugoslovanske armade na podlagi predhodne odločitve Predsedstva Republike Slovenije, oziroma po razglasitvi ustavnega zakona, s katerim se ureja odpoklic iz stalnega sestava Jugoslovanske armade.

2. Vojaški obvezniki, ki so predčasno zapustili JLA, se morajo praviloma javiti upravnemu organu, pristojnemu za obrambne zadeve, ki jih je napotil na služenje vojaškega roka v JLA. Izjemoma se lahko javijo tudi najbližjemu upravnemu organu, pristojnemu za obrambne zadeve, na območju Republike Slovenije.

Določba prejšnjega odstavka se nanaša tudi na gojence vojaških šol, aktivne vojaške osebe, civilne osebe v službi v

Jugoslovanski ljudski armadi ter vojake po pogodbi. Pripadniki stalnega sestava ter civilne osebe na služenju v Jugoslovanski ljudski armadi se morajo zglasti v najbližjem upravnem organu, pristojnem za obrambne zadeve v roku, ki je določen z odredbo Predsedstva Republike Slovenije.

Z dnem uveljavitve tega navodila morajo zagotoviti občinski upravni organi, pristojni za obrambne zadeve, sprejem vračajočih vojakov ter vojaških in civilnih oseb v službi v Jugoslovanski ljudski armadi tudi izven delovnega časa.

3. Upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, ki vojaka vodi v vojaški evidenci, zaključí vojaško knjižico obveznika in ga prevede v rezervni sestav, če je v JLA že odslužil 7 ali več mesecev vojaškega roka. Upravni organ v vojaško knjižico vpiše in potrdi datum odsluženja vojaškega roka z dnem, ko je zapustil enoto ali zavod JLA.

Če je vojak služil v JLA manj kot 7 mesecev, mu upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, zaključí služenje vojaškega roka za obdobje, ki ga je služil v JLA. V 6. oddelku vojaške knjižice mu odpre novo rubriko z vpisom služenja vojaškega roka v Teritorialni obrambi Republike Slovenije z dnem prijave ter ga napoti v zbirni center v skladu s tem navodilom.

Če je vojak prijavil brez vojaških dokumentov, mu upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, po ugotovitvi identitete izda novo vojaško in zdravstveno knjižico.

4. Gojencem vojaških šol upravni organi, pristojni za obrambne zadeve, ponudijo s pogojem, da izkažejo lojalnost do Republike Slovenije, priznanje vseh zatečenih pravic v času šolanja in možnost prevredbe v aktivni sestav Teritorialne obrambe Republike Slovenije glede na njihov čin.

Steje se, da je gojenec vojaške šole uspešno končal letnik ali šole, če je v času uveljavitve tega navodila opravil vezino šolskih obveznosti predpisanih za tekoče šolsko leto. Potrdilo o priznanju končanega šolskega letnika ali šole izdaja republiški upravni organ, pristojen za obrambne zadeve na prošnja gojenda.

5. Aktivne vojaške osebe, civilne osebe na službi v Jugoslovanski ljudski armadi ter vojakí po pogodbi se ob izstopu iz Jugoslovanske ljudske armade prijavijo najbližjemu upravnemu organu, pristojnemu za obrambne zadeve. Če podpišejo izjavo o prestopu v Teritorialno obrambo Republike Slovenije (obrazec je v prilogi D), jih upravni organ napoti preko zbirnega centra v pokrajinski štab za teritorialno obrambo na območju katerega deluje. Izjava o pripravljenosti nadaljevati delo v Teritorialni obrambi Republike Slovenije se podpiše v štirih izvodih, en izvod pošlje upravni organ Republiškega sekretariatu za ljudsko obrambo, drugega pokrajinskemu štabu za teritorialno obrambo, v katerega pošilja aktivno vojaško osebo, vojaka oziroma civilno osebo, en izvod prejme podpisnik in četrti ostane v arhivu upravnega organa.

Republiški sekretariat za ljudsko obrambo oziroma Republiški štab za teritorialno obrambo v skladu s predpisi in odločitvami Predsedstva Republike Slovenije prizna vojaškim in civilnim osebam iz prejšnjega odstavka vse zatečene statusne in socialne pravice, pravice do zdravstvenega varstva in možnost poklicnega dela v Teritorialni obrambi Republike Slovenije.

Republiški štab za teritorialno obrambo razporedi civilne in vojaške osebe iz prejšnjega odstavka v stalni sestavi Teritorialne obrambe Republike Slovenije v skladu s predpisi, ki urejajo popolnitev in službo v stalnem sestavu Teritorialne obrambe Republike Slovenije (osnutek odredbe je v prilogi 1).

6. Če obrambne in varnostne razmere tako zahtevajo, se v skladu s sklepom Predsedstva Republike Slovenije, vojaki iz prvega odstavka 3. točke prevedejo v rezervni sestavi, obenem pa se jim izdajo vpoklici za vojaške vaje ter napotijo v zbirni center teritorialne obrambe v skladu s tem navodilom.

Upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, pri vojaškemu obvezniku, ki ga vodi v vojaški evidenci drug upravni organ na območju Republike Slovenije, ravna v skladu s 3. točko in prejšnjim odstavkom tega navodila in o tem pisмено obvesti upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, ki vojaka vodi v vojaški evidenci.

7. Upravni organi, pristojni za obrambne zadeve, morajo zagotoviti varnost vojaških obveznikov, gojencev vojaških šol, aktivnih vojaških oseb, civilnih oseb in vojakov po pogodbi ob sprejemu in do napotitve v zbirni center.

Upravni organi, pristojni za obrambne zadeve, poskrbijo za varovan prihod skupin vojaških obveznikov in oseb iz prejšnjega odstavka ali izjemoma posameznika do javke, ki jo določi območni štab za teritorialno obrambo na območju katerega upravni organ deluje. Območni štab za teritorialno obrambo poskrbi za varovan odhod od javke do zbirnega centra.

Območni štabi za teritorialno obrambo določijo javke za sprejem vračajočih vojakov, aktivne vojaške osebe, civilne osebe v službi v Jugoslovanski armadi ter vojake po pogodbi, ki prestopajo v Teritorialno obrambo Republike Slovenije.

Določba te točke navodila se smiselno uporablja tudi za gojence vojaških šol, aktivne vojaške osebe, civilne osebe v službi v Jugoslovanski armadi ter vojake po pogodbi, ki prestopajo v Teritorialno obrambo Republike Slovenije.

8. Upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, o sprejetih vojaki vodi seznam, za napotene v zbirni center pa območnemu štabu za teritorialno obrambo izroči kopije enotovnih kartonov.

Upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, poskrbi za skladiščenje ali vrnitev civilne obleke vojakov, oziroma po potrebi civilne obleke vojaških in civilnih oseb, če so v civilni obleki prišli v zbirni center.

Območni štab za teritorialno obrambo prevzema vojake in druge osebe na določenih javkih dvakrat dnevno v času, ki ga sam določi.

9. Zbirni centri Teritorialne obrambe se označujejo z oznako "ZC" in šifro, ki jo določi za vsak center pristojni pokrajinski štab za teritorialno obrambo. Zbirne centre določijo pokrajinski štabi za teritorialno obrambo za svoje območje.

Zbirni centri in javke so strogo zaprta in fizično zavarovana mesta.

Zavarovanje zbirnih centrov organizirajo območni štabi za teritorialno obrambo, na katerih območju se centri nahajajo.

10. V zbirnem centru je za vsakega vojaka potrebno ugotoviti usposobljenost glede na osebo VED, ki jo je dobil na naboru ali v JLA.

Na podlagi VED ali usposobljenosti vojakov pokrajinski štab za teritorialno obrambo v zbirnem centru formira vojne enote, ki jih prednostno opremlja in uporablja, oziroma vojake razporeja v druge enote in štabe teritorialne obrambe.

O razporeditvi vojakov je vodstvo zbirnega centra dolžno obvestiti občinski upravni organ, pristojen za obrambne zadeve, ki vojake vodijo v vojaški evidenci.

V zbirnem centru se v dogovoru s pokrajinskim štabom za teritorialno obrambo, usmerja na ustrezne dolžnosti tudi aktivne vojaške osebe, civilne osebe in vojake po pogodbi.

11. Za vojake z določeno VED, ki je teritorialna obramba ne rabi, je potrebno v zbirnih centrih organizirati osnovno dopolnilno usposabljanje in jim določiti dopolnilne VED.

12. Pokrajinski štabi za teritorialno obrambo določijo osnove dela, zaštite, discipline, higienski minimum in program dopolnilnega usposabljanja v zbirnih centrih po enotnih osnovah, ki jih določi Republiški štab za teritorialno obrambo.

Vodstva zbirnih centrov v skladu s pravili službe v oboroženih silah predpišejo red v centrih, dnevni razpored dela in ostale izvedbene postopke za delo.

13. Upravni organi, pristojni za obrambne zadeve, in štabi za teritorialno obrambo izvršijo do 18.6.1991 organizacijsko in druge priprave za izvedbo tega navodila.

14. O uveljavitvi tega navodila bodo vsi upravni organi, pristojni za obrambne zadeve, ter štabi za teritorialno obrambo posebej obveščeni.

številka: 801/305
Datum: 10.6.1991

DA JE PREPIS-IZVLEČEK
ENAK ORIGINALU

POTRjuje 19-06-1991

Janez Janša
REPUBLIŠKI SEKRETAR

Dokumenti k prispevku Ljuba Dražnika

Priloga 52: Redno dnevno poročilo 73. ObmŠTO z dne 28. 6. 1991 (2 strani)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VARNOST
VOJNO OBLASTI
LJUTOMER

VOJAŠKA SKRIVNOST
STROGO ZAUPNO

Številka: SZ 804-03/53
Datum: 28.06.1991

PO KURIRJU!

REDNO DNEVNO POROČILO

1. Aktivnosti JLA:

- Prodiranje enote na smeri Veržej - Bunčani,
- Hrastje Mota - Radenci Murska Sobota - Gornja Radgona,
- Prodiranje na smeri Mursko Središče - Razkrižje.

Kronološki pregled:

- 27.06.1991 20.50: 22 vozil in BK, 4T, 60 T, dve cisterni, 2 osebna avta, 2 sanitetni kreuli iz Štrigove proti Razkrižju. Zaustavijo se v Veržaju na počitek ob 24.00 uri.
- Enota "N": 6 T, 1 OT in eno dvigalo na poti do Žerovinec. Zaustavijo se ob 23.30 uri v Mekotnjaku, ko ne morejo prebiti cestne blokade.
- Zjutraj enote prodre do Gornje Radgone. V Gornjo Radgono prispe ob 15.00 uri.
- Enota iz Mekotnjaka se umakne po svojih aktivnostih v Ormož in naprej v Varaždin (izguba 1T).
- Iz smeri Varaždina prodira enota 6T, dve dodatni vozili proti M. Središču in Razkrižju. Blokade v Gibini ne predrejo.
- Enota 6T in dve vozili na poti preko Štrigove. Blokade v Banfiju ne predrejo.
- Enota 6T preko Robadja ob 01.30 uri pride v Veščico, kjer se ob 03.00 umakne nazaj v Gibino.

2. Naše sile:

- občina Ormož - izvajali obrambo v Središču ob Dravi in v mestu Ormož,
- občina Ljutomer - obrambe na vseh smereh prodora z vsemi silami,
- občina Gornja Radgona - obramba na vseh smereh z vsemi enotami.

2. Enote

Zap. št.	Enota	Lokacija	Štev. vpokl.	Štev. odzvanih	%	m/v
1.	T-7030/1 Območni štab	Ljutomer - Obm.ŠTO Radoslavci	4 10	4 10	100 100	0 0
2.	T-7030/2 Zaščitni vod	Ljutomer	19	19	100	3
3.	T-7031 8. Odred TO	Sp. Kamenščak	104	104	100	3
4.	T-7032 4. Div.v.TO	Razkrižje	34	34	100	1
5.	T-7033 5. Div.v.TO	Ljutomer Gradis	30	23	77	2

Zap. št.	Enota	Lokacija	Štev. vpokl.	Štev. odzvanih	%	m/v
6.	T-7034 2. Pos.v.	Razkrižje	25	22	88	2
7.	T-7035 4. Pont.v.	Veržej	22	22	100	1
8.	LJUTOMER SKUPAJ:		248	238	96	12
9.	T-7040/1 Vojni ŠTO	G.Radgona - Sedež SO	11	10	90,1	0
10.	T-7041 9. Od. TO	G.Radgona	78	78	100	2
11.	T-7042 10. Od. TO	Hercegovščak G.Radgona	78	78	100	2
12.	T-7043 6. Div.vod TO	Zbigovci - Gas. dom, Sejmišče	23	22	95,6	1
13.	T-7044 7. Div.vod TO	Radenci	23	23	100	1
14.	T-7045 3. Pos. vod	G.Ivanjci	25	25	100	3
15.	T-7046 3. Pont. vod	Hrastje mota	21	21	100	1
16.	GORNJA RADGONA SKUPAJ:		259	257	99,2	10
17.	T-7428/1,3 Vojni štab TO	Ormož - sedež TO	17	16	94,2	1
18.	T-7428/8 Div. vod TO	Ormož	17	17	100	1
19.	T-7428/11 Posebni vod	Ormož	29	25	86,2	3
20.	T-7428/15c Vod TO Središče	Središče ob Dravi Gas. dom	25	25	100	1
21.	T-7428/16a Vod TO Ormož	Ormož	25	22	88	1
22.	T-7428/16c Vod TO V.Nedelja	Središče ob Dravi	25	25	100	1
23.	ORMOŽ SKUPAJ		138	129	93,5	8
24.	T-7410/15	Zg. Ivanjci	23	14	60,8	2
25.	VSE SKUPAJ		664	634	95,5	

Vse enote v borbi.

2.1. Moralno stanje v enotah je dobro. Z vsemi enotami smo izvajali informiranje. Pripadniki razumejo situacijo in potrebo angažiranja.

2.2. V borbi so se posebj izkazale vse enote.

b) Stalna sestava

73. Obm.ŠTO	Štev. zaposl.	Štev. na delu	Štev. odsot.	%
	10	10	0	100

Vir: Vojaški muzej Slovenske vojske

Priloga 53: Poročilo Republiški koordinaciji (o stanju v zbirnih centrih 73. ObmŠTO) z dne 29. 6. 1991

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLICKI SEKRETARIAT
ZA LJUDSKO OBRAMBO
73. OBMOČNI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO
L J U T O M E R

Številka: 804-03/54

Datum: 29.06.1991

REPUBLIKA SLOVENIJA
KOORDINACIJSKA SKUPINA
REPUBLIKIŠKIH ORGANOV

POROČILO ZA DAN 29.06.1991

STANJE V ZBIRNIH CENTRIH	SLO	HRV	SRB	MAK	ČRN	ALB	DRUGI
1. Starešine JA		2					
2. Vojaki JA		10					
3. Civilne osebe v službi JA		2					

UJETI	SLO	HRV	SRB	MAK	ČRN	ALB	DRUGI
1. Starešine JA		2	2				
2. Vojaki JA		10					
3. Civilne osebe v službi JA		2					
4. Pripadniki RSNZ							
5. Pripadniki zvezne carine							

RANJENI	JA	TO	RSNZ	CIVI.
Starešine	1	2		
Vojaki	2			

MRTVI	JA	TO	RSNZ	CIVI.
Starešine				
Vojaki	1			

PROSTOVOLJCI	SLO	HRV	SRB	MAK	ČRN	ALB	DRUGI
	30						

UNIČENA SREDSTVA	JA	TO	RSNZ	CIVI.
Tanki	1+3	pošk.		
Oklepni transporterji	1			
Samohodna art. orožja	-			
Artiljerijska orožja	-			
Terenska vozila	2			
Tovornjaki	5			
Avtobusi	-			
Osebnna vozila	2			

POVEŠANIK 73. Obm.ŠTO LJUTOMER
Ljubo DRAŽNIK

Vir: osebni arhiv Ljuba Dražnika

Priloga 54: Poročilo 73. ObmŠTO o zbirnih centrih z dne 1. 7. 1991

75 63

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIKSKI SEKRETARIAT
ZA LJUDSKO OBRAMBO
73. OBMOČNI STAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO
L J U T O M E R

VOJAŠKA TAJNOST
STROGO ZAUPTNO

Številka: SZ 804-03/57
Datum: 01.07.1991

7. PŠTO VŠP MARIBOR

ZADEVA: POROČILO O ZBIRNIH CENTRIH

1. Formirali smo 1 zbirni center v Zg. Ivanjeih.
2. Opremljenost, usposobljenost in zavarovanje centra je zadovoljivo. Zagotavlja vse pogoje za normalni življenjski standard, zavaruje pa ga ojačani pehotni vod.
3. Zveze s centrom so kurirske in telefonske.
4. V centru je 22 vojakov, učenje pa poteka skozi naloge zavarovanja, PO in PZ boja.
5. V centru je 10 častnikov (6. VES 31102, 1. VES 32401, 1. VES 32111, 1. VES 32501, 1. VES 31805),
4 podčastniki (VES 21102).
6. Ni vojakov protioklepne in PZ usposobljenosti.
7. V centru ni problemov. Zahtevajo nove uniforme TO.
8. V centru je 11 prebeglih oseb (1 častnik, 1 podčastnik, 9 v/o).

POVELJNIK
73. OBMOČNEGA STABA TO LJUTOMER
Major

Ljubo DRAŽNIK

Spregledano! Potrdjeno po telefonu

Vir: Vojaški muzej Slovenske vojske

Dokumenti k prispevku Milana Kuzmiča

Priloga 55: Osebni seznam vojnih ujetnikov ZC Gornji Ivanjci (2 strani)

Zaps.	Priimek in ime	Kraj bivanja
1.	NARANČIČ Branislav	Apatin
2.	RAKOČEVIĆ Goran	Nikšić
3.	MAČINKOVIĆ Dragan	Prnjavor
4.	JOVANOVIĆ Igor	Pancevo
5.	ADAMOVIĆ Miroslav	Bos. Petarica
6.	BIČANIN Dejan	Aleksandrovac
7.	ZAREV Velimir	Vranjevo
8.	ŠTAJČER Ivica	Jastrebarsko
9.	IBRAHIMI Pajazit	Suva reka
10.	ABAZI Lulzim	Griljane
11.	BİÇO Senad	Sarajevo
12.	CVJETIĆ Mile	Sombor
13.	SALKIĆ Nermin	Tuzla
14.	ĐEVAD Kindaj	Peć
15.	TACI Abdula	Rebovec
16.	SAMIR Azari	Tetovo
17.	SEVDAIL Osmani	Kumanovo
18.	OSMANOVIĆ Hazim	Zvornik
19.	SAMARŽIJA Predrag	Hrtkovi
20.	BURZIĆ Miralem	Bos. Krupa
21.	RADOVOJEVIĆ Srdan	Sred. Palanka
22.	BOŽIĆ Slobodan	Sabac
23.	TURINA Franjo	Sl. Brod
24.	RADOŠAVLJEVIĆ Bruno	Ražanj
25.	DONEVSKI Vlado	Mak. Kamernica
26.	ILIĆ Novica	Poljevac

Redni broj	Ime i Prezime	Stranica	
27.	DIŠTIĆ Ivan	beogradac	
28.	GAJAL Predrag	Brat. Radjaci	
29.	FAZEKA Zoltan	Brat. Trjoda	
30.	MAJČIĆ Zimira	Lužnjani	
31.	RADOJKOVIĆ Branka	Slunjevac	
32.	VELJOVIĆ Đorđijica	Amsterdam	
33.	MILUČIĆ Đorđijica	Nikšić	

Dat. im. 5. 7. 21

Predat:

prejato 20

izmiš 11/11

Handwritten signature

Predat:

prejato 20

izmiš 11/11

Handwritten signature

Preuzeti u Radoslavu:

1. CUVIJEVIĆ Momčilo Testić
2. GACIĆANOVIĆ Dejan Čerova
3. ĐOLIĆ Petar Mrkonjić Grad
4. FAZLIĆ R. Fuad Jasanić
5. IBRAHIMOVIĆ Dževad

Vir: osebni arhiv Milana Kuzmiča

Priloga 56: Ukaz poveljnika 73. ObmŠTO za premik zbirnega centra z dne 2. 7. 1991

REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLISKI SEKRETARIAT
ZA LJUDSKO OBRAMBO
73. OBMOČNI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO
L J U T O M E R

Številka: 02.07.1991 ob 11.00 uri
Datum:

1400
VOJAŠKA SKRIVNOST
STROGO ZAPRNO
PO KURIRJU!
Vročiti do 12.00

U K A Z št. 1

Poveljniku ZC G.Ivanjci

Takoj izvedite premik kompletne enote v vas Bučkovci in se naselite v Osnovni šoli Bučkovci. S seboj vzemite vso intendantsko opremo, orožje ter ostala potrebna MTS.

Po prihodu na novo razmestitev formirati enoto in jo pripraviti za bojno dejstvovanje.

POVELJNIK
73. OBMOČNEGA ŠTABA TO LJUTOMER

Major

Ljubo DRAŽNIK

Izdelano v 2 izvodih in
dostavljeno:

- 1x poveljniku ZC,
- 1x bojna dokumentacija..

Vir: Vojaški muzej Slovenske vojske

Priloga k prispevku Janeza Čarnija

Priloga 57: Rokopis vojaka v Zbirnem centru Bogojina, najden 14. 5. 1998

Vojna za SLO - 1991, jul. 1991

Izjava komandanca TO i svim Slovencem

Dajemo vam rok do 4.07.91. god.
da vse vojnike koje ste zanesli
pustite u svoje Republike a ne
samo Hrvate. ~~Mo~~ Molimo vas da
to učinite, a ako nećete po
svojim zakonima SFRJ i vađenog
presjedništva bićemo prinuđeni da
bježimo, protestujemo, i štrajkujemo.
A bilo koji vojnik koga bi ranili
ili ubijali sa svojim razpoloživim
strojama ima da vas slobodno
do zgrade.

(SLISTIMO)

Priglas:
Wajdeno "r" radiatorski učilnic (čistička)
dne: 14. 5. 1998, 05 Bogojina
Bogojina učitelj na 0.5

u pozdravu
general armije
Bogojina

Vir: osebni arhiv Janeza Čarnija

Zahvala

Na koncu bi se rad zahvalil vsem avtorjem, ki so delili svoje spomine in pripravili prispevke za nastop na strokovnem posvetu in za zbornik. Koordinacija domoljubnih in veteranskih organizacij Pomurja (KoDVOP) je menila, da je tema pomembna in jo uvrstila v letni načrt prireditev KoDVOP za leto 2022. Izvedba je bila zaupana Policijskemu veteranskemu društvu Sever za Pomurje, pokrajinskemu odboru Zveze veteranov vojne za Slovenijo za Pomurje in pokrajinski koordinaciji Zveze slovenskih častnikov za Pomurje z obilno strokovno pomočjo dr. Alojza Šteinerja.

Alojz Filipič, Ivan Smodiš, Ljubo Dražnik in Janez Kološa iz ZVVS, Anton Kosi in Jože Roškar iz ZSČ, Drago Ribaš, Anton Rozman in Ciril Magdič iz PVD Sever za Pomurje so ob udeležbi predstavnikov Slovenske policije z organizacijo strokovnega posveta razsvetliti ta del zgodovine osamosvojitvene vojne 1991. Tematika je predstavljena stvarno in kolikor je mogoče nepristransko. Pri tem je treba vseeno poudariti humanost ravnanja tistih, ki so delali z vojnimi ujetniki, ter občani, ki so pomagali, in v zgodovini do zdaj edinstveno odločitev o varnem izpuščanju vojnih ujetnikov med samimi boji.

Prav posebna zahvala pripada Občini Puconci in njenemu županu. Zahvala gre Slovenski policiji, ki je poslala udeležence, in MNZ, od koder se je posveta aktivno udeležil državni sekretar dr. Branko Lobnikar, predstavnikom Slovenske vojske iz Vojaškega muzeja Slovenske vojske in vojašnice v Murski Soboti, članom KoDVOP, ki so se posveta udeležili. Prav tako so se posveta udeležili nekateri učitelji in profesorji osnovnih in srednjih šol, za katere bodo, vsaj tako upamo, spoznanja in zbornik pripomočki za pripravo na predavanja o tem delu naše zgodovine.

Dr. Alojz Šteiner je bil ves čas aktivno udeležen pri organizaciji posveta, na njem je sodeloval kot predavatelj in tudi med strokovnim posvetom pripravil

zaključke posveta, zato si zasluži posebno zahvalo in prav tako Anton Kosi, ki je sodeloval pri pripravi posveta in z Dragom Ribašem vodil posvet, da se je ta iztekla, kot je bilo pričakovano.

Kot je bilo zapisano v uvodu pri posvetu niso sodelovali poklicni zgodovinarji, vendar menimo, da so strokovni prispevki in spomini pomemben del v mozaiku tega dela zgodovine našega naroda, še posebej, ker so podkrepljeni z izvirnimi dokumenti državnih organov na državni ravni in ravni takratnih neformalnih pokrajin in štabov TO.

Drago Ribaš, glavni urednik

